

R O M Â N I A
INSTITUȚIA AVOCATUL POPORULUI
OMBUDSMAN

B-dul Iancu de Hunedoara, nr. 3-5, Sector 1, cod 71.204, București

Telefon / Fax: 231.50.00 e-mail: avp@avp.ro

RAPORT ANUAL DE ACTIVITATE

(1 ianuarie 1999 – 31 decembrie 1999)

RAPORTUL DE ACTIVITATE

A INSTITUȚIEI AVOCATUL POPORULUI

(1 ianuarie – 31 decembrie 1999)

Cuprins

	Pag
1. Introducere	3
2. Cereri înregistrate	5
3. Dosare	13
4. Obiectul dosarelor	15
5. Sesizări din oficiu	16
6. Cercetări în afara sediului instituției	16
7. Cazuri individuale (selecție)	18
<i>I. Departamentul pentru probleme privind administrația publică locală, urbanism, amenajarea teritoriului și protecția mediului</i>	19
A. Probleme privind constituirea sau reconstituirea dreptului de proprietate de către autoritățile administrației publice locale	19
B. Probleme privind urbanismul și amenajarea teritoriului	38
C. Probleme privind protecția mediului în așezările omenești	39
<i>II. Departamentul pentru probleme privind sănătatea, munca, protecția socială a muncii și protecția proprietății</i>	42
A. Probleme privind sănătatea	42
B. Probleme privind munca și protecția socială a muncii	47
C. Probleme privind pensiile de asigurări sociale de stat	59
D. Protecția specială a unor categorii de persoane	66
E. Probleme privind protecția proprietății	69
<i>III. Departamentul pentru probleme privind protecția copilului, a femeii și a familiei, educația, cultura și sportul</i>	89
A. Protecția drepturilor copilului	89
B. Protecția femeii și a mamei	100
C. Protecția familiei	104
D. Probleme privind educația școlară	113
<i>IV. Departamentul pentru probleme privind ordinea publică, servicii militare și speciale, penitenciare, protecția minorităților, cultelor și străinilor, a consumatorului și contribuabilului</i>	117
A. Probleme privind ordinea publică	117
B. Servicii militare și speciale	128
C. Penitenciare, instituții de reeducare și resocializare	131
D. Protecția persoanelor aparținând minorităților naționale sau etnice și a străinilor	159

E. Protecția cultelor	169
F. Drepturile consumatorului și ale contribuabilului	171
8. Relația cu publicul	193
9. Relația cu autoritățile publice	194
10. Relații internaționale	199
11. Concluzii	202
Anexa : Recomandări privind îmbunătățirea legislației	
Anexa 2: : Situația financiar-contabilă a instituției Avocatul Poporului	

1. INTRODUCERE

Deși 1999 a fost cel de-al treilea an de existență "legală" a instituției Avocatul Poporului, el reprezintă de abia primul an de activitate desfășurată în condiții normale, din perspectiva îndeplinirii atribuțiilor prevăzute de lege, a înzestrării cu sediu, a angajării personalului de specialitate.

Dacă 1997 a fost dedicat în exclusivitate debutului unei construcții instituționale pe plan formal și organizatoric: adoptarea de către Parlament a Legii privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului (martie), alegerea primului avocat al poporului de către Senatul României (mai), depunerea jurământului în fața președinților celor două Camere ale Parlamentului României (iunie), numirea celor doi adjuncți ai avocatului poporului (decembrie), aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare de către Biroul Permanent al Senatului și publicarea sa în Monitorul Oficial (decembrie), 1998 a fost consumat în cea mai mare parte de eforturile de așezare a acestei construcții și din punct de vedere funcțional, în ciuda desfășurării activităților în sedii improvizate și, o anumită perioadă, cu un personal redus.

1999 reprezintă, așadar, primul an în care rezultatele pot fi luate ca referință pentru funcționarea normală a instituției Avocatul Poporului și pentru o evaluare corectă a rolului său în societatea românească, a metodelor și instrumentelor de care dispune în vederea îndeplinirii scopului consacrat de lege: apărarea drepturilor și libertăților cetățenești. Pentru instituția Avocatul Poporului, 1999 este însă și punctul de cotitură în activitatea specifică, trecerea de la o dimensiune în mod esențial re-activă (exercitarea atribuțiilor ca urmare a plângerilor, cererilor adresate de petiționari) la o componentă pro-activă: îndeplinirea prerogativei de autosesizare. Un an în care avocatul poporului a reușit să își valideze capacitatea de a răspunde la cerințele societății, conform atribuțiilor stabilite de lege și să alerteze autoritățile publice asupra unor situații critice în care drepturile și libertățile cetățeanului sunt încălcate.

Protecția cetățeanului față de lentoarea, indiferența, neglijența, chiar abuzul administrației publice, față de tergiversarea sau refuzul nejustificat - întâlnite mult prea des la nivelul funcționarului public - este încă departe de a se fi realizat, cel puțin la nivelul așteptărilor. Percepția cotidiană asupra administrației publice a rămas aproape neschimbată în rândul publicului larg. Cu toate acestea, cazurile pe care am reușit să le soluționăm, reacția (emoționantă chiar) a unor persoane care și-au văzut rezolvate problemele ca urmare a unei simple scrisori adresate avocatului poporului, iradierea treptată a informației despre existența unei asemenea instituții, între locuitorii aceleiași străzi sau comune îndepărtate, toate acestea ne îndreptățesc să credem că avocatul poporului a început să își realizeze scopul propus. Astfel, în peisajul instituțiilor ce apără drepturile și libertățile cetățeanului, instituția Avocatul Poporului își găsește un rol distinct.

Ne-am străduit să dovedim că instituția Avocatul Poporului nu este o simplă formă fără conținut, că ea se legitimează nu numai pe plan constituțional, ci și al realității concrete. Ea începe să se contureze ca o instituție credibilă, în special prin creșterea numărului celor care au aflat și află că există un avocat al poporului.

Dincolo de aceste satisfacții, se întrezărește însă zona umbrită, uneori chiar întunecată a activității noastre. Instituția nu a ajuns să fie cunoscută la nivelul întregii țări. Nu întotdeauna demersurile noastre au condus și la un rezultat pozitiv: uneori, din cauze obiective, alteori însă

din inerția, ineptia, chiar reaua voință a funcționarului public, "stăpân pe moșie". Invocarea necesității de a reforma administrația publică, inclusiv prin schimbarea mentalității funcționarului public nu mai poate rămâne o simplă declarație de intenții. De aceea, avocatul poporului și-a luat în serios rolul de reformator al conduitei funcționarului public și de gestionar al regulilor "bunei administrații". Atunci când au existat cele mai elementare indicii că o plângere era îndreptățită, că persoana în cauză fusese respinsă, amânată, chiar prinsă fără ieșire între "roțițele" angrenajului birocratic, instituția Avocatul Poporului a făcut tot ceea ce depindea de ea, conform prevederilor legale: începând cu solicitarea informațiilor necesare examinării cererii și terminând, în unele cazuri, cu sesizarea Ministerului Public în vederea inițierii urmăririi penale împotriva funcționarului public sau a reprezentantului administrației publice. Faptul că unele autorități publice nu au răspuns sau au dat răspunsuri nesatisfăcătoare nu ne-a descurajat: am insistat, am revenit, ne-am adresat autorității ierarhic superioare, acolo unde aceasta exista, ori prefectului, în cazul administrației publice locale (primari sau consilii locale). Dimpotrivă, lipsa de reacție ne-a stimulat, ne-a determinat să căutăm, uneori să inventăm forme de acțiune care să facă activitatea instituției mai eficientă.

De aceea, în secțiunea dedicată prezentării unor cazuri examinate în 1999 (mult mai cuprinzătoare de această dată în comparație cu Raportul anual 1997/1998), am ținut să arătăm și seria demersurilor întreprinse de avocatul poporului, nu doar fiindcă ele evidentiază volumul de activitate cheltuit cu repetarea adreselor către acele autorități ce păstrează o tăcere suverană. Demonstrația mai vizează trei aspecte: RESPECTUL (sau mai degrabă lipsa de respect) din partea autorității publice pentru cetățean, dar și pentru instituția constituțională ce intervine în favoarea lui; RESPECTUL (sau mai degrabă lipsa de respect) pentru lege, care obligă toate autoritățile publice, nu doar cele supuse controlului avocatului poporului, să îi ofere acestuia sprijinul necesar în exercitarea atribuțiilor sale (art. 4 din Legea nr. 35/1997 reia dispozițiile imperative ale art. 56 alin. 2 din Constituția României) și, nu în ultimul rând, RESPECTUL (sau mai degrabă lipsa de respect) pentru banul public cheltuit de alți funcționari publici, angajații instituției Avocatul Poporului, cu o repetată corespondență, în cele din urmă cu deplasări la fața locului, pentru a obține informațiile necesare examinării și soluționării unei cereri.

Între altele, primul Raport de activitate pe 1997/1998 cuprindea o serie de recomandări privind modificarea Legii nr. 35/1997, în vederea creșterii autorității instituției Avocatul Poporului în relația sa cu administrația publică centrală și locală, prin instituirea unor sancțiuni față de autoritățile care nu dau curs solicitărilor de a pune la dispoziție informațiile necesare. Subliniam atunci că instituirea unei obligații legale prin art. 4 din lege, fără a asigura și o sancțiune în cazul încălcării acesteia, îl privează pe avocatul poporului de mijloacele juridice necesare impunerii acestui RESPECT, în condițiile în care fireasca și inevitabila relație dintre cetățean și administrația publică este tarată aproape "genetic" de așa-numita *tăcere administrativă*. Or, după cum am subliniat în comentariile pe marginea prezentării cazurilor examinate, *autoritățile publice au obligația constituțională, consacrată în dispozițiile art. 47 (4) din Constituția României, de a răspunde la petiții în termenele și condițiile stabilite potrivit legii. Atacarea în contenciosul administrativ a așa-numitei "tăceri administrative" nu reprezintă o soluție recomandabilă în toate cazurile, ea putând fi evitată prin modesta diligență a funcționarului public responsabil de a oferi un răspuns.*

Adoptarea Statutului funcționarului public, la finele anului 1999, reprezintă un moment important, dar nu și suficient, în procesul de reformare a administrației publice. Atâta vreme cât serviciul public/funcția publică nu își înțeleg rolul primordial de a fi în slujba cetățeanului, este greu de imaginat că mutații spectaculoase se vor petrece prin simplul apel la bunăvoința unui cutare primar, președinte de comisie locală de aplicare a Legii fondului funciar, ori a unui cutare înalt funcționar de minister ce nu are răgazul să se aplece asupra solicitării avocatului poporului, întrucât ea se referă la soarta unui simplu petiționar.

Rezultatele obținute în anul 1999 reprezintă consecința modului în care a fost organizată instituția și a eforturilor tuturor membrilor săi. La cerințele reale ale petiționarilor am căutat să răspundem cât mai prompt și mai eficient, încadrându-ne strict în limitele stabilite de lege. Ca o caracteristică a activității depuse în anul 1999, este de menționat numărul semnificativ de sesizări din oficiu, ceea ce a imprimat instituției un caracter mai dinamic, implicarea instituției Avocatul Poporului în societate fiind mult mai pregnantă decât în anii precedenți. Așadar, nu ne-am limitat să așteptăm ca petiționarii să se îndrepte cu o plângere, ci ori de câte ori am aflat dintr-o anumită sursă (de regulă, mass-media), despre existența unor situații critice, încălcări ale drepturilor persoanelor, în special în cazul categoriilor vulnerabile, fie că am solicitat informații ori am efectuat o deplasare la fața locului pentru o informare directă, fie că am intervenit pe lângă autoritățile competente pentru remedierea situației ori măcar pentru a le alerta.

Datele prezentate în raportul de față constituie măsura în care am reușit să reacționăm față de solicitările primite și resimțite, conform competenței instituției Avocatul Poporului, așa cum este stabilită prin lege.

Începând cu ultima parte a anului 1999, avocatul poporului a reușit să răspundă tuturor cererilor adresate în termenul de 30 de zile prevăzut de lege pentru autoritățile publice. Am considerat că, pentru a pretinde altora respectarea legii, este nevoie de propriul RESPECT pentru lege.

2. CERERI ÎNREGISTRATE

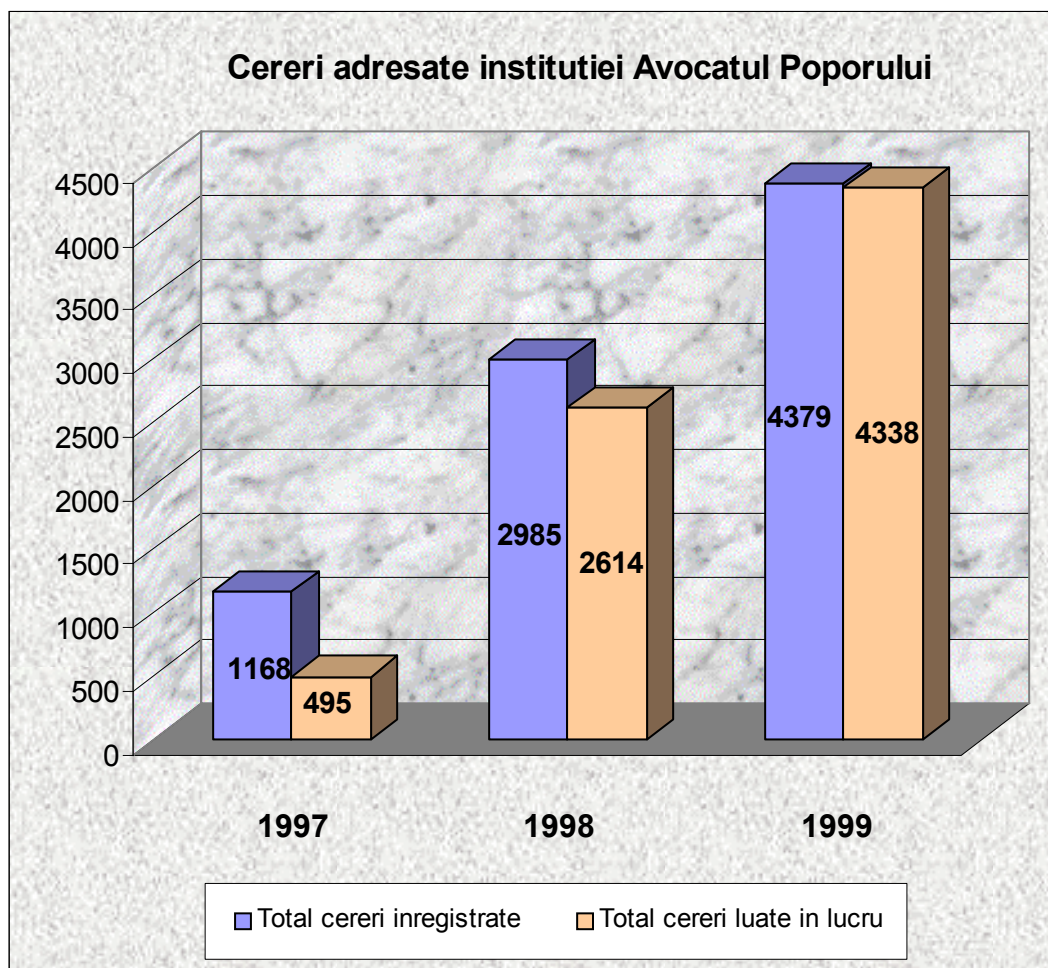
În comparație cu anii precedenți, numărul cererilor adresate avocatului poporului a cunoscut o creștere semnificativă, pusă în evidență de graficul din fig. 1. Această evoluție reflectă și creșterea audienței avocatului poporului în rândul populației.

Cererile primite în 1999 au depășit cu aproape 1400 numărul înregistrat în 1998.

Din totalul de 4379 cereri înregistrate în 1999, cea mai mare parte, 4338 (99%) au fost luate în lucru până la 31 decembrie 1999, restul de 41 (inclusiv cele din ultimele zile ale anului) fiind și acestea prelucrate până în data de 15 ianuarie 2000. Creșterea eficienței și a ritmului de lucru de-a lungul celor trei ani de activitate reiese din dinamica raportului dintre cererile adresate avocatului poporului și cererile luate în lucru, până la finele respectivului an calendaristic.

Astfel, în 1997 reușisem să "atacăm" numai 42,4% din cele 1168 de cereri înregistrate până la finele anului. Restul cererilor au rămas spre examinare și soluționare în anul 1998, împreună cu cele 2985 primite până la 1 ianuarie 1999. La începutul anului 1999, aproape o zecime din numărul cererilor primite în 1998 nu fuseseră încă luate în lucru. Ca atare, având în

vedere și acest volum de muncă suplimentar, în cursul anului 1999 am examinat, prelucrat și am dat răspuns unui număr de **4709** cereri (4338 din 1999 + 371 cereri restante din 1998). Decalajul dintre data înregistrării unei cereri și data expedierii răspunsului către petiționar, respectiv data realizării primelor demersuri către autorități s-a redus treptat, ajungând la o medie de 20 de zile la sfârșitul anului 1999.

- Fig. 1 -

Rezultatele obținute în 1999 în comparație cu anii precedenți se datorează noilor condiții de funcționare asigurate o dată cu mutarea într-un sediu, în ianuarie 1999, dar și reorganizării instituției și a procedurilor interne în baza experienței acumulate în prima perioadă, trecerii la un sistem informatizat¹ de înregistrare, prelucrare și gestionare a cererilor, la un nivel corespunzător exigențelor impuse de o instituție ca Avocatul Poporului.

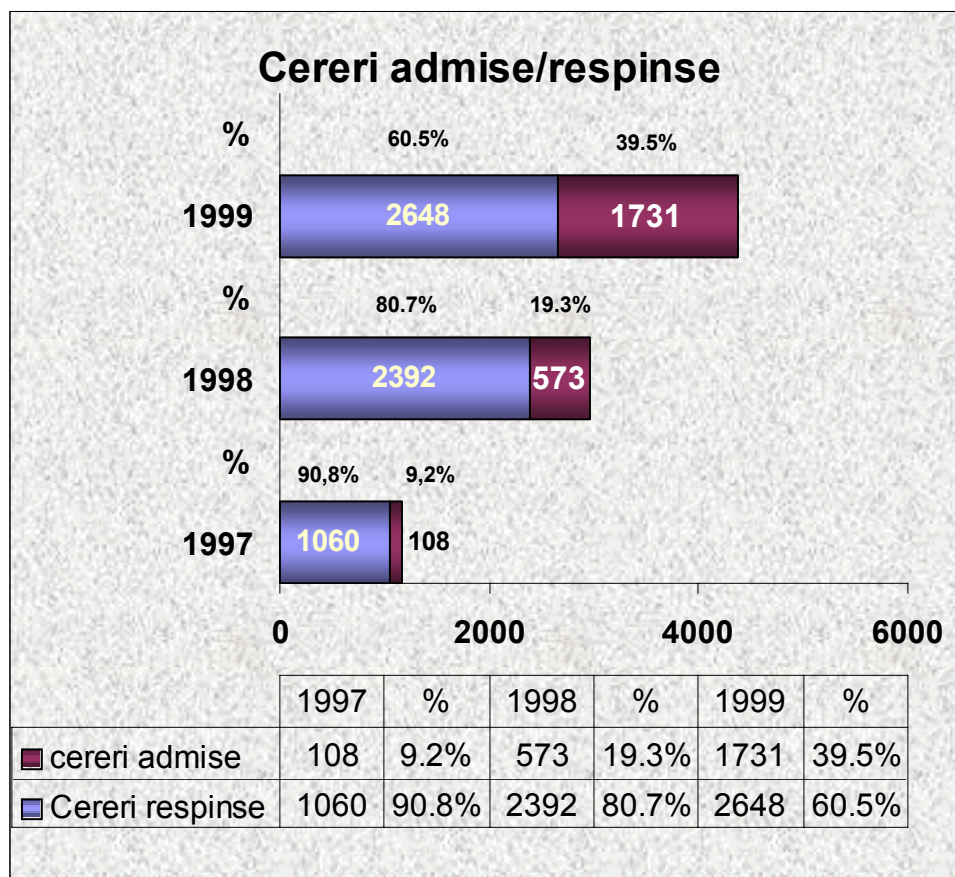
Date fiind atribuțiile și limitele de competență stabilite prin lege, nu toate cererile înregistrate și examinate pot fi soluționate de avocatul poporului. Din totalul cererilor luate în

¹ După cum am precizat și în Raportul anual 1997/1998, aplicația LOTUS NOTES a fost realizată cu sprijin financiar integral din partea **FUNDAȚIEI PENTRU O SOCIETATE DESCHISĂ**.

lucru, cele mai multe au fost respinse, așa cum se constată în graficul din fig. 2. De remarcat, totuși, că ponderea cererilor respinse a scăzut de la an la an. Dacă în 1997 ele reprezentau 90,8% din totalul cererilor, în 1998 coborâseră la 80,7%, iar în 1999 au ajuns la 60,5%. Statistica datelor reflectă două aspecte:

Pe de o parte, a crescut eficiența activității instituției și s-a mărit receptivitatea la abordarea unor subiecte noi, prin prisma experienței dobândite, ceea ce se traduce prin deschiderea unui număr mult mai mare de dosare², cu mai multe oportunități de rezolvare a problemelor reale cu care se confruntă petiționarii. Pe de altă parte, creșterea numărului de cereri admise (devenite dosare) reprezintă un indicator al creșterii gradului de informare asupra atribuțiilor avocatului poporului (dar și a limitelor de competență), nu în mică măsură prin acel efect de propagare despre care făceam mențiune în introducere.

Este evident că tot mai multe persoane, cetățeni români, dar și străini sau apatrizi, au început să înțeleagă în ce probleme și cum se pot adresa instituției noastre atunci când au nevoie de un "apărător ales" în relația cu administrația publică.

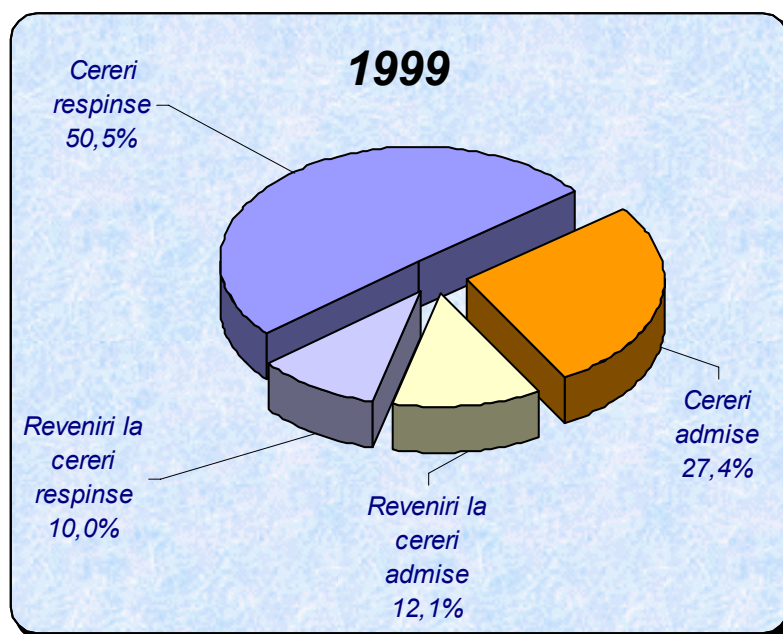
- Fig. 2 -

Înainte de a trece la expunerea motivelor de respingere a unor cereri, sunt necesare unele explicații.

² O cerere aflată în competența avocatului poporului alcătuiește un **dosar**, în cadrul căruia se examinează, se cercetează și se soluționează plângerea împotriva încălcării drepturilor și libertăților cetățenești de către autoritățile administrației publice. Procedura a fost descrisă pe larg în Raportul anual 1997/1998.

Suma cererilor nominale admise și a celor respinse în 1999 este 3409, dintre care 1199 au fost admise și transformate în dosare, iar 2210 respinse. Diferența de 970 o constituie așa-numitele "reveniri", în cazurile în care, dintr-un motiv sau altul, petiționarul revine la plângerea anterioară. Desigur, același petiționar poate depune mai multe cereri în legătură cu probleme diferite, în această situație însă fiecare plângere este tratată independent (de exemplu, au existat trei situații când pe numele aceluiași petiționar au fost deschise câte 2 dosare, în funcție de natura plângerii).

Având în vedere experiența practică a anului 1998, am realizat importanța identificării cererilor "revenire" din partea aceluiași petiționar și în aceeași problemă, pentru ca avocatul poporului să-și poată îndeplini efectiv atributul de a urmări rezolvarea legală a cererilor primite, după cum dispune art. 13 lit. c din Legea nr. 35/1997. Or, au existat și cazuri în care autoritățile ne-au comunicat rezolvarea cererii, însă petiționarii au negat acest lucru, după cum unii dintre ei au adus date suplimentare ori argumente noi în susținerea plângerilor.

- Fig. 3 -

La rândul lor, cererile formulate ca revenire (22,1% din total) au fost atașate fie la dosare (532), fie la cererile respinse pentru "necompetență" (438).

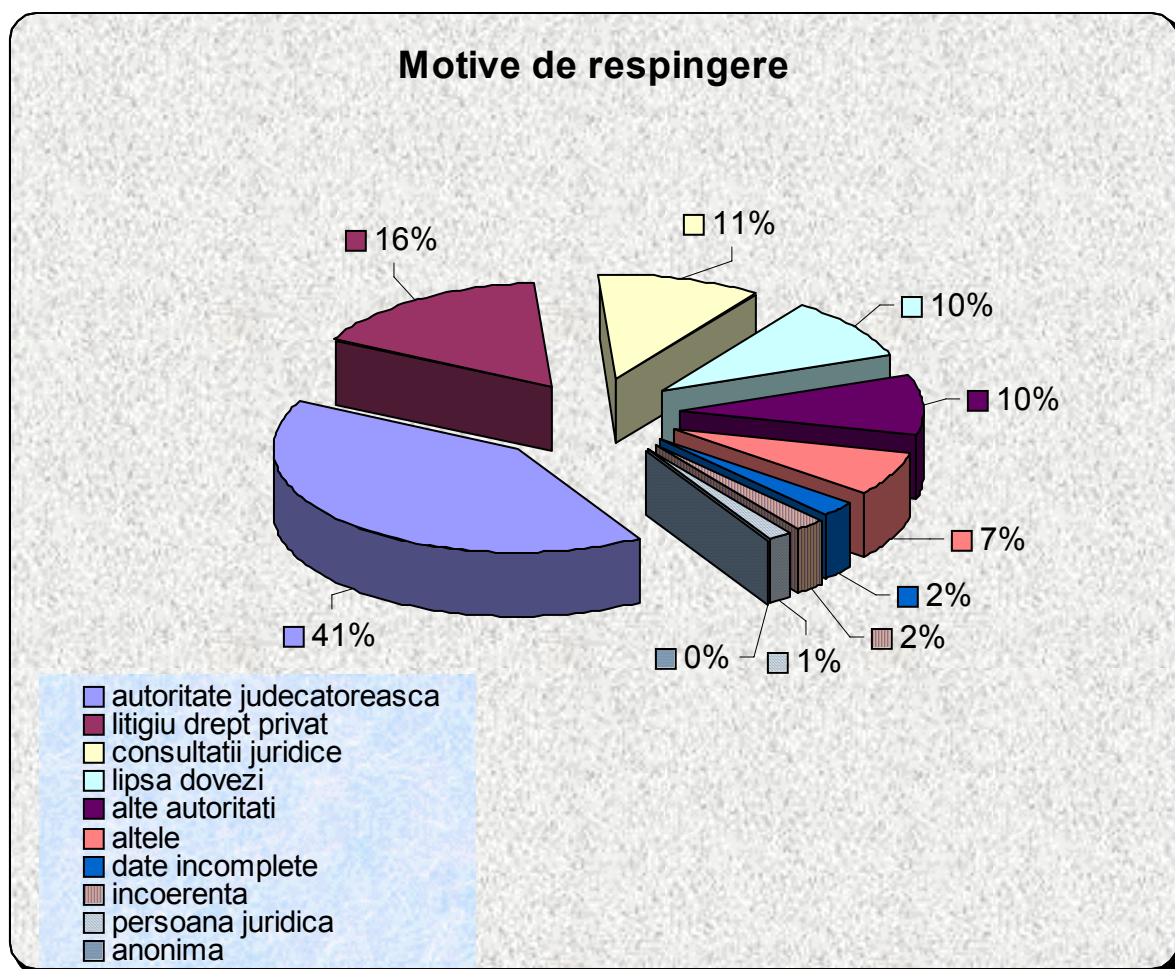
Cererile respinse reprezintă o problemă care preocupă toate instituțiile similare din lume. Chiar și în țările în care instituția ombudsman are o tradiție mai mult sau mai puțin consolidată, numărul cererilor respinse din lipsă de competență este destul de mare. Cu atât mai mult într-o țară ca România - unde instituția Avocatul Poporului se află de abia în al treilea an de existență, necunoașterea competenței instituțiilor publice, în general, ale avocatului poporului, în particular, de către mediile sociale reprezintă un factor determinant al numărului de cereri situate în afara competenței legale a avocatului poporului.

Motivele de respingere a cererilor primite spre soluționare sunt prezentate în graficul din fig. 4.

Principalul motiv de respingere a cererilor (41% din total) se datorează confuziei ce persistă între figura avocatului poporului și aceea de apărător într-o cauză aflată pe rolul unei instanțe ori soluționată printr-o hotărâre judecătorească. Denumirea instituției - Avocatul Poporului – continuă să aibă o extensiune mai largă decât competența propriu-zisă conferită de legiuitor.

Întrucât principala atribuție a instituției este să vegheze asupra corectitudinii relațiilor între cetățean și autoritățile publice locale și centrale, este evident că litigiile de drept privat nu puteau să facă obiectul unor cercetări din partea avocatului poporului. Acest motiv reprezintă 16% din totalul cererilor respinse.

Cererile prin care s-au solicitat consultații juridice în legătură cu probleme ce depășesc sfera de competență a instituției au fost, de asemenea, respinse (11%). Cu 10% din total se situează cererile nesuținute de nici un fel de dovezi ori indicii rezonabile asupra veridicității celor relatate, precum și cele de competență altor autorități publice (în special, cele privitoare la modificarea legislației, abrogarea sau constatarea neconstituționalității unor acte normative, de regulă hotărâri de guvern sau ordonanțe).

- Fig. 4 -

Celelalte motive au ponderi mai mici: cereri incoerente, anonime, fără adresă, ori provenind de la societăți comerciale sau alte persoane juridice.

Cu toate rezultatele încurajatoare obținute în anul 1999, reflectate în creșterea numărului de cereri adresate avocatului poporului și, în special, de cereri aflate înăuntrul competenței sale instituționale, efortul de promovare a imaginii instituției trebuie susținut. Există încă zone unde instituția este prea puțin cunoscută. Acest fapt se poate observa cu claritate urmărind distribuția pe județe a cererilor adresate avocatului poporului (vezi pagina următoare).

Cum era de așteptat, municipiul București, cu peste 1000 de cereri înregistrate, se află de departe pe primul loc. Pe locul doi se situează județul Prahova, cu peste 200 de cereri. Urmează un grup de patru județe care au trimis avocatului poporului între 200 și 120 de cereri: Dolj, Argeș, Dâmbovița și Gorj. Între 119 și 100 de cereri au mai multe județe, și anume: Suceava, Timiș, Bacău, Galați, Iași, Covasna și Hunedoara. Urmează alte nouă județe cu 99-70 de cereri: Neamț, Botoșani, Sibiu, Arad, Olt, Vâlcea, Brașov, Vrancea și Bihor.

După cum se observă pe hartă, există județe cu un număr mai mic de cereri adresate avocatului poporului. Este vorba, în special, de județele Sălaj, Harghita, Bistrița-Năsăud, Tulcea, Satu Mare, Ialomița, Alba, Giurgiu și Călărași, care necesită intensificarea eforturilor de promovare a instituției, inclusiv prin deplasări în reședința de județ și diverse localități.

Un număr de 66 de cereri ne-au venit din străinătate. Acestea, evident, nu figurează pe hartă.

Procentul cererilor adresate avocatului poporului de populația din mediul rural se situează, cu cele 32,5% din total, sub raportul actual rural/urban la nivelul populației din România:

Județ	Urban		Rural	
	2956	67,5%	1423	32,5%
Alba	22	0,7%	8	0,6%
Arad	47	1,6%	43	3,0%
Argeș	93	3,1%	65	4,6%
Bacău	57	1,9%	55	3,9%
Bihor	50	1,7%	27	1,9%
Bistrița – Năsăud	10	0,3%	9	0,6%
Botoșani	36	1,2%	58	4,1%
Brăila	43	1,5%	6	0,4%
Brașov	79	2,7%	10	0,7%
București	1151	38,9%		
Buzău	20	0,7%	35	2,5%
Călărași	15	0,5%	18	1,3%
Caraș - Severin	22	0,7%	33	2,3%
Cluj	55	1,9%	10	0,7%
Constanța	53	1,8%	11	0,8%
Covasna	4	0,1%	101	7,1%
Dâmbovița	39	1,3%	85	6,0%

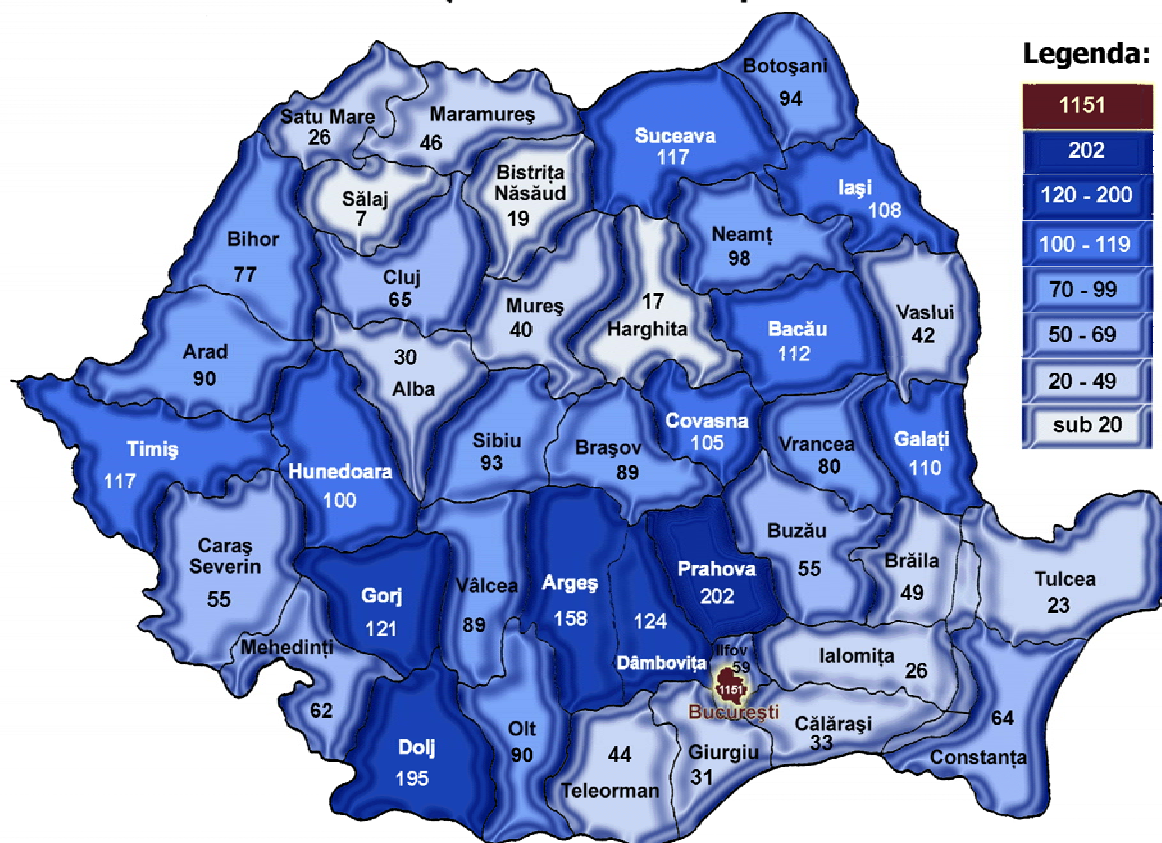
Dolj	132	4,5%	63	4,4%
Extern	66	2,2%		
Galăț	78	2,6%	32	2,2%
Giurgiu	14	0,5%	17	1,2%
Gorj	46	1,6%	75	5,3%
Harghita	8	0,3%	9	0,6%
Hunedoara	79	2,7%	21	1,5%
Ialomița	13	0,4%	13	0,9%
Iași	61	2,1%	47	3,3%
Ilfov	6	0,2%	53	3,7%
Maramureș	27	0,9%	19	1,3%
Mehedinți	17	0,6%	45	3,2%
Mureș	23	0,8%	17	1,2%
Neamț	50	1,7%	48	3,4%
Olt	45	1,5%	45	3,2%
Prahova	125	4,2%	77	5,4%
Sălaj	5	0,2%	2	0,1%
Satu Mare	22	0,7%	4	0,3%
Sibiu	66	2,2%	27	1,9%
Suceava	47	1,6%	70	4,9%
Teleorman	17	0,6%	27	1,9%
Timiș	93	3,1%	24	1,7%
Tulcea	12	0,4%	11	0,8%
Vâlcea	49	1,7%	40	2,8%
Vaslui	29	1,0%	13	0,9%
Vrancea	30	1,0%	50	3,5%

Este adevărat, cea mai mare parte a petiționarilor din mediul rural se adresează cu precădere în probleme legate de aplicarea Legii fondului funciar, nu însă și alte domenii unde individul intră în relație cu autoritățile administrației publice. Este de înțeles interesul dominant față de o anumită componentă a administrației publice (comisiile locale de aplicare a Legii nr. 18/1991, eventual comisiile județene), însă serviciile de sănătate publică, educație, iluminat public, infrastructură (drumuri, alimentare cu apă, canalizare) etc. ar trebui să îi intereseze mai mult pe membrii comunităților rurale.

De aceea, avocatul poporului își propune să inițieze și să susțină campanii informaționale pentru cetățenii din mediul rural cu privire la aspectele în legătură cu care se pot plânga avocatului poporului.

Totuși, așa cum se poate constata, există și județe în care predomină cererile venite din mediul rural: Covasna³, Ilfov, Dâmbovița, Gorj, Mehedinți, Suceava, Botoșani, Vrancea și altele.

Distribuția pe județe a petițiilor adresate Instituției Avocatul Poporului

³ Județul Covasna reprezintă însă un caz particular, datorită grupului de 101 de petiționari din aceeași localitate, comuna Vâlcele, care s-au adresat avocatului poporului.

3. DOSARE

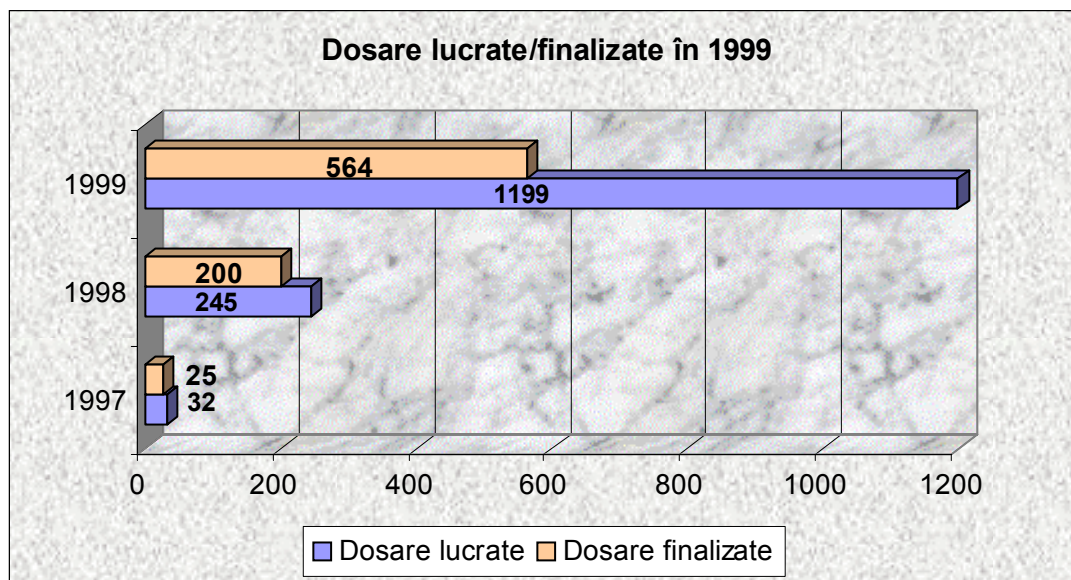
Cererile admise se constituie în dosare, a căror complexitate poate varia, după caz. Creșterea numărului de cereri admise spre soluționare de către instituția Avocatul Poporului, deci a numărului de dosare în cadrul cărora s-au efectuat activitățile specifice instituției a cunoscut o evoluție semnificativă: **86 în 1997, 425 în 1998, 1199 în 1999.**

De la o simplă adresă către autoritate, în urma căreia cererea respectivă este soluționată, petiționarului trimițându-i-se un al doilea răspuns prin care i se face cunoscut rezultatul cererii sale, până la o bogată corespondență cu diverse autorități, inclusiv investigații la fața locului în vederea obținerii de informații, documente sau declarații, dosarele reprezintă cel mai concret produs al instituției.

Ca urmare a activității desfășurate în 1998, la finele aceluiași an aveam 54 dosare închise pe 1997 și 180 pe 1998, rămânând în lucru, pentru 1999, alte 32 dosare din 1997 și 229 din 1998, la care se vor adăuga, în primul trimestru din 1999, încă 16 dosare deschise pe cererile sosite în 1998 (a se vedea Raportul anual 1997/1998).

Adunând aceste 277⁴ de dosare nefinalizate (32 din 1997 și 229+16=245 din 1998) la cele 1199 dosare deschise în 1999, rezultă că, în acest an, numărul real de dosare la care s-a lucrat a fost **1476.**

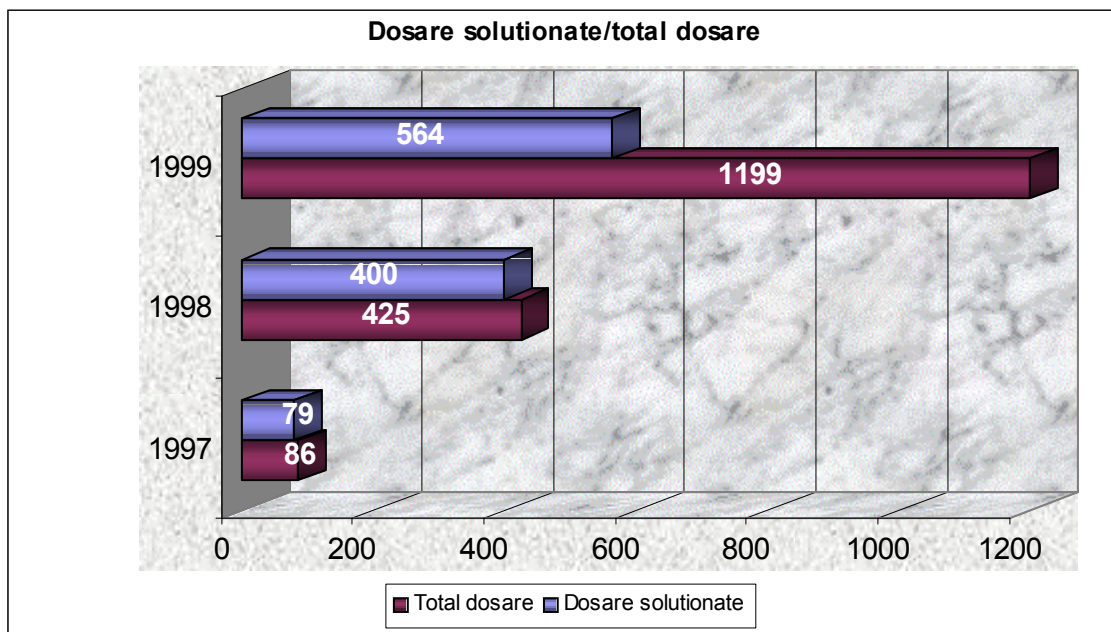
Din acestea, în 1999, au fost soluționate alte 25 dosare din 1997, 200 din 1998, 564 din 1999, ceea ce însumează 789 dosare (față de 234 în 1998), după cum este ilustrat în fig. 5. Au rămas în lucru 7 dosare din 1997, 25 din 1998, respectiv 635 din 1999.

- Fig. 5 -

Pentru a oferi o imagine sintetică a activității instituției Avocatul Poporului, graficul din fig. 6 prezintă dosarele soluționate până la 31.12.1999, din totalul dosarelor deschise pe toți cei 3 ani de activitate.

⁴ **Principalul motiv al nefinalizării dosarelor îl constituie lipsa vreunui răspuns din partea autorităților sesizate.**

- Fig. 6 -

Din cele 789 de dosare finalizate în 1999, numai 41,9% au fost soluționate în favoarea petiționarului. Procentul dosarelor închise în favoare a cunoscut o ușoară scădere față de anul 1998, când el s-a situat la 45% (105 din 234), însă tendința nu poate fi apreciată în acest stadiu, ci dintr-o serie statistică mai lungă.

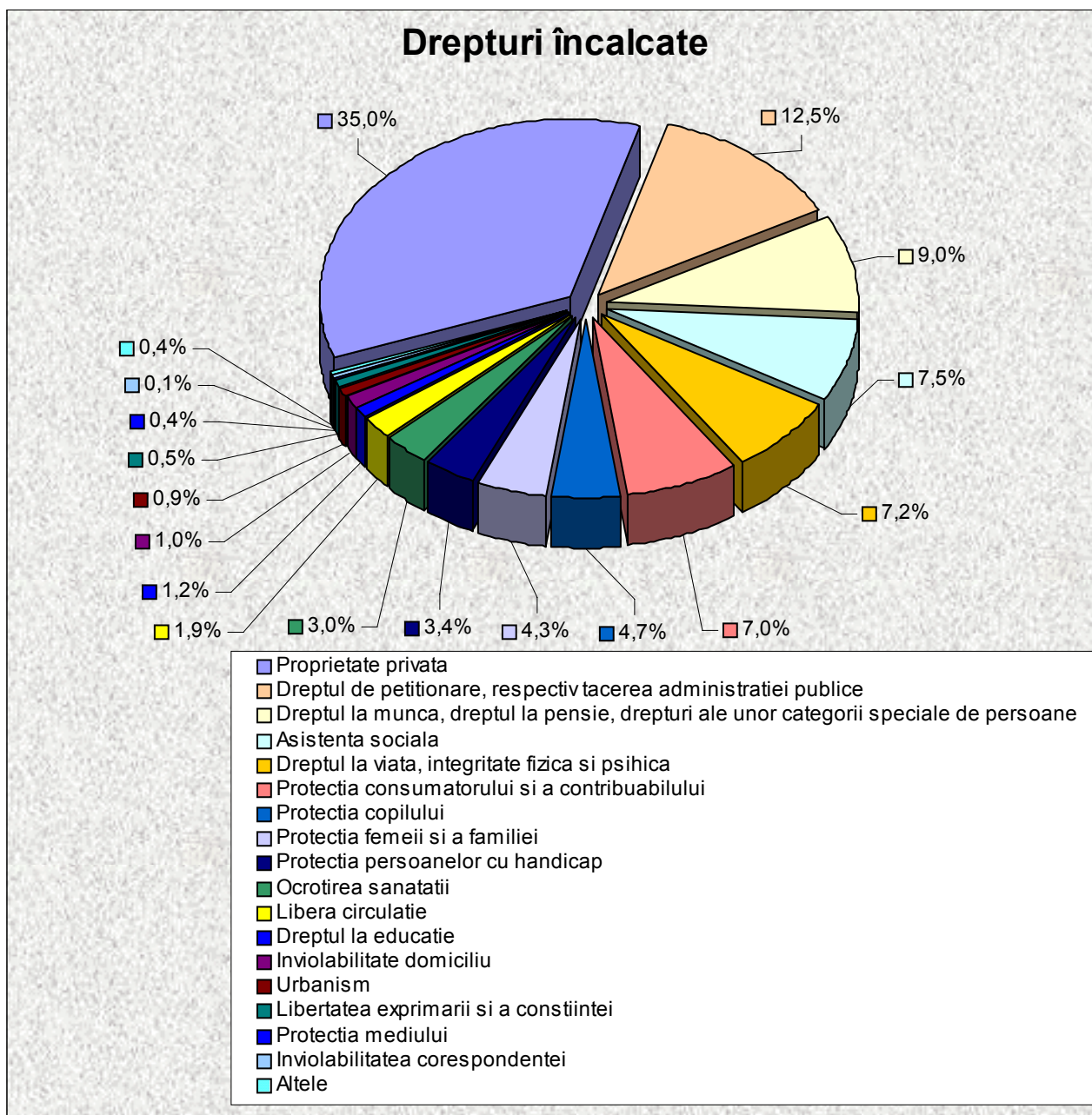
Închiderea unui dosar în **defavoarea petiționarului** se face din motive diferite. În primul rând, când susținerile sale sunt infirmate de informațiile și argumentele prezentate de autorități. Sunt situațiile cele mai clare, când constatăm că nu a existat un refuz nejustificat din partea autorității publice de a soluționa legal cererea petiționarului, iar actele sau faptele criticate s-au dovedit corecte și în conformitate cu reglementările în vigoare. Lucrurile devin mai puțin clare atunci când se constată că petiționarul a fost lezat în drepturi, însă nu există un text de lege care să permită o reparație, iar autoritățile publice invocă asemenea lacune pentru a-și justifica refuzul. În asemenea cazuri, avocatul poporului arată că, în absența unui temei legal, nu își poate continua demersurile (de exemplu, cazul imobilelor cu destinație de locuință expropriate și demolate, pentru care măsurile reparatorii reglementate prin lege specială sunt anunțate de art. 25 din Legea nr. 112/1995, împrăștierea cu terenuri a veteranilor de război și a altor categorii îndreptățite). La fel, mai puțin clare sunt situațiile în care textul de lege permite interpretări diferite, care dau naștere unor practici neunitare, astfel că o soluție agreată la nivelul administrației publice dintr-o anumită localitate sau județ poate fi total contrazisă de decizia unei autorități similare dintr-un alt județ (cazul comisiilor de aplicare a Legii nr. 18/1991, a Legii nr. 112/1995 ori al comisiilor pentru protecția copilului). Nu puține sunt și situațiile în care autoritățile publice acceptă punctul de vedere al avocatului poporului, recunosc dreptul petiționarului, însă se declară incapabile să îi satisfacă cererea, din lipsă de posibilități materiale (acordarea de ajutoare sociale, locuințe sociale etc.) În fine, sunt și situațiile în care autoritatea "rezistă" la orice argument, se situează pe o poziție consecventă de respingere încercărilor de a-i

modifica rutina sau interpretarea îngust-birocratică. În aceste din urmă cazuri, eșecul soluționării favorabile a cererii petiționarului îi aparține administrației publice, iar nu avocatului poporului.

Totuși, cele 331 de dosare rezolvate în 1999 în **favoarea petiționarului** reprezintă un fapt pozitiv ce merită relevat.

4. **OBIECTUL DOSARELOR**

În funcție de problematica plângerilor examinate în cadrul celor 1199 dosare deschise pe anul 1999, am constatat următoarele:

- Fig. 7 -

Aproximativ **35%** din plângeri se refereau la încălcarea dreptului de proprietate privată (asupra terenurilor intra- și extravilane, imobilelor cu destinație de locuințe, altor bunuri).

Restul de plângeri reclamă încălcări ale drepturilor și libertăților cetățenești în următoarele materii: **12,5%** - dreptul de petiționare, respectiv tăcerea administrației publice; **9%** - dreptul la muncă, dreptul la pensie în sistemul asigurărilor sociale, drepturi ale unor categorii speciale de persoane (veterani de război, I.O.V.R., deținuți și persecutați politici etc.); **7,5%** - asistență socială (ajutor social și locuințe sociale); **7,2%** - dreptul la integritate fizică și psihică (abuzuri din partea poliției ori cele datorate regimului de detenție în arest preventiv și penitenciar); **7%** - protecția consumatorului și a contribuabilului; **4,7%** - protecția copilului; **4,3%** - protecția femeii și a familiei; **3,4 %** - protecția persoanelor cu handicap; **3%** - ocrotirea sănătății; **1,9%** - libera circulație; **1,2%** - dreptul la educație; **1%** - inviolabilitate domiciliu; **0,9%** urbanism; **0,5 %** - libertatea exprimării și a conștiinței; **0,4%** - protecția mediului; **0,1%** - inviolabilitatea corespondenței; **0,4%** - altele.

Datele statistice au fost întocmite pe baza cuvintelor-cheie prevăzute în aplicația LOTUS de înregistrare, prelucrare și gestionare computerizată a plângerilor adresate avocatului poporului.

5. SESIZĂRI DIN OFICIU

În 1999, instituția Avocatul Poporului s-a autosesizat în 51 de cazuri. Dintre acestea, după o preliminară cercetare, cinci s-au dovedit nejustificate, procedura oprindu-se în acest stadiu. Sursele de informație ce au stat la baza autosesizării au fost diverse. Cele mai multe au provenit din presa scrisă sau radio și televiziune, alteori, în urma unor investigații în teritoriu prilejuite de alte cazuri aflate în cercetare, din scrisori adresate de cetățeni sau unele organizații non-guvernamentale.

Alte informații care au declanșat procesul de autosesizare ne-au parvenit din partea unor organisme internaționale (Amnesty International, respectiv reprezentantul în România al Întotului Comisariat ONU pentru Refugiați). În câteva cazuri am reacționat față de apariția unor reglementări ce intră în conflict cu drepturile consumatorului (cum ar fi ordinului ministrului comunicațiilor privind aprobarea condițiilor generale pentru furnizarea serviciilor telefonice nr. 122/1998). Și în cursul audiențelor acordate la sediul instituției Avocatul Poporului, ni s-au adus la cunoștință deficiențe și abuzuri în activitatea autorităților publice, prilej pentru alte sesizări din oficiu.

În afară de cele 5 autosesizări dovedite neîntemeiate, celelalte și-au urmat cursul normal al cercetărilor întreprinse de avocatul poporului. Dintre acestea, 11 au fost deja soluționate, celelalte 35 sunt încă în lucru.

În măsura în care mulți cetățeni nu își cunosc propriile drepturi și mijloace legale de a le valorifica, cu atât mai puțin posibilitatea de a se adresa avocatului poporului, vom continua să

urmărim semnalele ce converg în această direcție, chiar dacă, formal, nu suntem sesizați direct de petiționar.

6. CERCETĂRI ÎN AFARA SEDIULUI INSTITUȚIEI

Cea mai mare parte a relațiilor dintre instituția Avocatul Poporului, pe de o parte, și autoritățile publice locale/centrale și petiționari, pe de altă parte, se rezolvă prin corespondență. Totuși, o serie de cazuri aflate în cercetare sau care ridică semne de întrebare asupra corectitudinii informațiilor primite (nemaivorbind de situațiile, încă frecvente, în care avocatul poporului nu primește nici un fel de informații, în ciuda demersurilor întreprinse) necesită deplasări în teritoriu pentru a lua contact direct cu autoritățile publice sau pentru a evalua la fața locului o anumită situație.

În cursul anului 1999, s-au efectuat 163 de deplasări în teritoriu în vederea realizării unor cercetări, în capitală și în 22 din cele 41 de județe ale țării.

Cele mai multe s-au făcut în municipiul București, așa cum se poate constata din tabelul de mai jos:

Număr de deplasări	Județe, localități
62	București
19	Ilfov (Balotești, Buftea, Ciolpani, Dârvari, Jilava, Otopeni, Petrăchioaia, Popești-Leordeni, Snagov, Vidra, Voluntari)
14	Dolj (Craiova, Băilești, Breasta, Calafat, Malu Mare, Pielești, Rast, Segarcea)
13	Vâlcea (Călimănești, Drăgășani, Olănești, Râmnicu Vâlcea)
10	Buzău (Beceni, Berca, Măgura, Mărcineni, Merei, Pănătău, Râmnicu Sărat, Smeeni)
7	Prahova (Băicoi, Blejoi, Ciorani, Drăgănești, Ploiești, Telega)
7	Iași (Bivolari, Ciurea, Focuri, Iași, Ruginoasa, Scobinți)
6	Giurgiu (Giurgiu, Herăști, Hotarele, Putineiu)
6	Sibiu (Poiana Sibiului, Sibiu)
3	Galați (Galați, Tecuci)
3	Argeș (Albota, Băilești, Pitești)
2	Brașov (Brașov, Codlea)
2	Cluj (Cluj-Napoca)
2	Gorj (Bumbești-Pitic, Tismana, Târgu Jiu)
2	Olt (Slatina)
2	Maramureș (Baia Mare, Târgu Lăpuș)

Câte o singură deplasare s-a efectuat în următoarele județe: Arad (Arad), Constanța (Constanța), Dâmbovița (Tărtășești), Hunedoara (Petroșani), Ialomița (Slobozia), Mureș (Târgu Mureș) și Neamț (Piatra Neamț).

Autoritățile publice la care s-au făcut verificări ori de la care s-au solicitat informații prin deplasare la sediu sunt: primării, consilii locale – 50, oficii de pensii, direcții generale pentru muncă și protecție socială – 30, prefecturi – 10, Ministerul Muncii și Protecției Sociale – 10,

consilii județene – 7, parchete – 6, posturi și secții de poliție – 5, direcții pentru protecția copilului – 4, centre de plasament – 4, spitale și cămine-spital – 3, comisii pentru protecția copilului – 3, oficii de asistență socială – 2, alte ministere – 4.

Au fost vizitate și următoarele: casă de copii, cămin de pensionari, cămin cultural, inspectorat de stat teritorial pentru persoanele cu handicap, Secretariatul de Stat pentru Persoanele cu Handicap, inspectorat școlar, casă a corpului didactic, școli, agenție județeană pentru ocupare și formare profesională, regie de administrare și exploatare a domeniului public și privat, cameră de comerț.

În afară de aceste verificări, s-au făcut încă 12 deplasări, acasă la petiționari.

7. CAZURI INDIVIDUALE - selecție

La fel ca și în Raportul anual precedent, am apreciat că prezentarea statistică a unor date nu reflectă situațiile concrete, obiect al activității instituției Avocatul Poporului. Selecția cazurilor individuale a fost făcută atât din dosarele deschise pe 1999, cât și din unele preluate din 1997/1998, la care am lucrat și în cursul anului trecut. Pe marginea unor cazuri am încercat să facem comentarii cu caracter general.

Am prezentat și dosare nefinalizate, acolo unde considerăm că problemele depășesc interesul strict al persoanei ce ni s-a adresat.

Argumentația juridică la care face apel avocatul poporului a fost menținută în situațiile unde am apreciat că ea este necesară pentru înțelegerea cazului propriu-zis, dar și a schimbului de "idei" cu autoritățile sesizate, îndeosebi atunci când acestea nu sunt dispuse să accepte un punct de vedere contrar practicii de lungă durată ori nu își recunosc abuzul în raport de drepturile și libertățile cetățeanului.

Prezentarea selecției de cazuri individuale în Raport este menită a contribui la răspândirea unui nou gen de cultură "administrativă" în rândul autorităților publice, astfel încât funcționarul public să aibă răgazul să se gândească în mod serios la posibilitatea ca un viitor raport să facă referiri directe la propria sa activitate.

Ca și în Raportul 1997/1998, cazurile examinate reflectă, în cea mai mare parte, tocmai problemele acute cu care se confruntă întregi segmente ale societății românești în perioada de tranziție. Avocatul poporului nu putea rămâne străin față de aceste semnale. Are datoria să "alerteze", să atragă atenția asupra punctelor critice și sensibile.

Cea mai mare parte a constatărilor desprinse din cercetările efectuate în soluționarea cazurilor individuale vor sta la baza elaborării, în anul 2000, a unui Ghid al regulilor bunei administrații, pe care îl vom prezenta în cadrul viitorului Raport anual.

Cazurile prezentate distinct pe cele 4 Departamente de specialitate ale instituției Avocatul Poporului nu au fost întotdeauna examinate de personalul departamentului indicat. Instituția Avocatul Poporului s-a reorganizat în luna august 1999, reducându-și structura pe departamente, de la 5 la 4. De asemenea, instituția a încercat permanent să se adapteze cerințelor, astfel că în momentele când solicitările au depășit posibilitățile unei anumite structuri, o parte din activitate a fost preluată de un alt departament, fără a mai vorbi de situațiile în care anumite plângeri prezintă aspecte ce exced domeniul unui singur departament. Această prezentare "compartimentată" a dorit mai degrabă să reunească tematic activitățile complexe desfășurate, dar suprapunerile nu au putut fi evitate.

Ca ultimă mențiune, arătăm că aceste sinteze tematice pot fi criticabile, în unele locuri, sub aspectul clasificărilor din manualele de specialitate, însă ele au servit exclusiv pentru prezentarea activității instituției.

I. Departamentul pentru probleme privind administrația publică locală, urbanism, amenajarea teritoriului și protecția mediului

A. Probleme privind constituirea sau reconstituirea dreptului de proprietate de către autoritățile administrației publice locale

Aplicarea Legii fondului funciar nr. 18/1991 de către comisiile special constituite

Aspecte generale

Încă de la debutul activității sale, instituția Avocatul Poporului s-a implicat în mod susținut în soluționarea plângerilor primite în legătură cu modul de aplicare a Legii nr. 18/1991, completată și modificată prin Legea nr. 169/1997.

Din analiza tuturor petițiilor adresate în această materie, atât a celor admise spre soluționare și cercetate în cadrul dosarelor, cât și a celor respinse din lipsă de competență, s-au conturat complexitatea și diversitatea problemelor apărute mai ales la nivelul regiunilor țării ce au cunoscut cooperativizarea și unde nu a existat sistemul evidenței prin cărți funciare.

O serie de lacune și neclarități în textul de lege au creat posibilități largi de interpretare abuzivă din partea celor chemați să o aplice, de cele mai multe ori în defavoarea beneficiarilor acesteia. În plan social, am asistat în multe cazuri la o deturnare a caracterului reparatoriu al legii și la un fenomen de supraaglomerare a cauzelor aflate pe rolul instanțelor judecătorești.

*În absența unor prevederi exprese în Legea nr. 18/1991 (anterior completărilor și modificărilor din 1997) cu privire la competența materială a instanțelor judecătorești⁴ de a soluționa cererile de anulare a titlului de proprietate, s-au ivit conflicte de competență sau reluări ale ciclului procesual ca urmare a casării hotărârilor judecătorești pronunțate și trimerii cauzelor spre rejudecare, ceea ce a îngreunat situația părților, proporțional cu prelungirea duratei proceselor și mai apoi cu cea a executării hotărârilor obținute. Astfel, dintre cererile **respinse** ca nefiind de competența instituției, o mare parte îi solicitau avocatului poporului să intervină pentru accelerarea judecării sau pentru desființarea unor hotărâri judecătorești. O altă importantă categorie a plângerilor viza anularea unor titluri de proprietate, respectiv punerea în posesie pe vechiul amplasament, or art. 13 alin. (2) din Legea nr. 18/1991 (în numerotarea anterioară republicării) a permis comisiilor locale din zonele de câmpie să stabilească uneori în mod discreționar amplasamentul terenurilor asupra cărora s-a reconstituit dreptul de proprietate, ulterior eliberându-se și titlu de proprietate, fără ca avocatul poporului să poată interveni, întrucât comisiile nu erau legate de o obligație expresă în acest sens. Ar fi însă demnă de interes o estimare a numărului de cauze deduse instanțelor judecătorești în care s-a solicitat anularea titlului de proprietate eliberat altor persoane decât celor ce stăpâniseră aceste terenuri înainte de cooperativizare.*

*Obiectul cererilor **admise** și examinate în cadrul unor dosare este, în principal, fie refuzul sau tergiversarea comisiilor locale de fond funciar de a reconstitui dreptul de proprietate ori de a face punerea în posesie, fie neexecutarea hotărârilor judecătorești.*

⁴ Unificarea practicii judecătorești în această chestiune s-a făcut ca urmare a admiterii recursului în interesul legii, prin Decizia nr. 1/30.06.1997 a Curții Supreme de Justiție, pronunțată în Secții Unite.

Ultimul aspect relevă o atitudine de ignorare a actului de justiție, precum și grave disfuncționalități ale mecanismului creat în scopul aplicării legii.

Considerând că o asemenea atitudine din partea autorităților administrației publice poate aduce atingere ordinii de drept, dar și principiului constituțional al statului de drept, vom prezenta, în continuare, doar o parte a cauzisticii instituției Avocatul Poporului. Concluziile se bazează însă pe problemele critice desprinse din examinarea tuturor plângerilor în această materie, inclusiv a celor ce nu au fost selectate în prezentul Raport.

Refuzul sau tergiversarea reconstituirii dreptului de proprietate ori a punerii în posesie

Dosar nr. 83/1999

* * Prin cererea înregistrată la instituția noastră cu nr. 533 din 8.02.1999, domnul C. I., din Hunedoara, ne sesizează cu privire la nesoluționarea - în ciuda repetatelor demersuri - a cererii de reconstituire a dreptului de proprietate, în calitate de moștenitor al defunctului C. N., alături de ceilalți trei frați. Petiționarul mai arăta că, în urma analizării cererii în cadrul comisiei comunale, s-a decis că frații C. aveau dreptul la suprafața de teren solicitată. De asemenea, arăta că și prefectura Gorj îi solicitase comisiei locale eliberarea adeverinței de proprietate, încă din 1997, dar acest lucru nu se realizase.

Ca urmare a acestei sesizări, ne-am adresat primarului comunei Cătunele din județul Gorj, președintele comisiei locale de aplicare a Legii nr. 18/1991, cerându-i informații asupra stadiului de soluționare a cererii și asupra motivelor ce au dus la tergiversarea reconstituirii dreptului de proprietate.

Autoritatea sesizată ne-a răspuns că, întrucât "s-au încheiat măsurătorile terenurilor conform Legii nr. 18/1991", petiționarul C. I. se poate prezenta pentru semnarea documentației ce va fi înaintată comisiei județene, în vederea eliberării titlului de proprietate.

Dosar nr. 268/1999

* * Prin cererile înregistrate cu nr. 981/4.03.1999, 2183/4.06.1999 și 3424/5.10.1999, domnul I. P. și doamna P. I., din municipiul Pitești, județul Argeș, ne-au sesizat în legătură cu următoarea situație:

În anul 1987, petiționarilor și altor locuitori ai municipiului Pitești le-au fost demolate imobilele proprietate personală situate în zona cuprinsă între str. Craiovei și bd. Republicii; ulterior, pentru terenurile pe care fuseseră amplasate casele, precum și pentru cele aferente acestora s-a emis decret de expropriere. Petiționarii precizau că, până în momentul respectiv, spațiul era liber de construcții și nu exista vreun plan de sistematizare. Ca atare, s-au considerat îndreptățiți la restituirea terenurilor ai căror proprietari fuseseră și s-au adresat în acest sens primarului municipiului Pitești. Răspunsul primit le făcea cunoscut că terenurile aparțin domeniului public, deci nu fac obiectul restituirii.

Întrucât am apreciat, din examinarea cererilor, că exista și posibilitatea ca terenurile în cauză să intre sub incidența prevederilor art. 36 alin. (5) din Legea nr. 18/1991, republicată, situație în care acestea puteau fi restituite petiționarilor, i-am solicitat primarului municipiului Pitești, în luna mai 1999, să ne comunice detalii în legătură cu situația juridică a terenurilor respective, motivele pentru care ele nu puteau fi restituite foștilor proprietari, precum și orice alte informații referitoare la acest caz.

Neprimind răspuns, am revenit în august 1999. La data de 21.10.1999 (cu peste 4 luni întârziere), ni s-a comunicat că terenurile solicitate reprezintă "spațiu verde stradal" și au fost incluse în domeniului public al municipiului Pitești, potrivit poziției nr. 14 din anexa la Hotărârea nr. 194 din 2.09.1999 adoptată de Consiliul local al municipiului Pitești. Se mai preciza că, în urma contestațiilor înaintate de petiționari, hotărârea fusese reanalizată în ședința extraordinară a Consiliului local din data de 13.10.1999, ajungându-se la concluzia că adoptarea actului respectiv se făcuse cu respectarea dispozițiilor legale în vigoare (H.G. nr. 548/1999 menționează expres, în anexa 3, spațiile verzi ca făcând parte din categoria bunurilor ce alcătuiesc domeniul public al localităților).

Fără a pune în discuție apartenența acestor terenuri la domeniul public, problema ce se ridica în speță, pentru a cărei soluționare ne-am adresat în continuare prefectului județului Argeș, era legată de procedura de soluționare a cererii petiționarilor. Aceștia au depus cereri atât în temeiul prevederilor Legii nr. 18/1991, cât și după apariția Legii nr. 169/1997; or, adoptarea hotărârii nr. 194/1999 a Consiliului municipal Pitești s-a făcut mult mai târziu, în septembrie 1999. Totuși, chiar și anterior acestei date, petiționarilor li se respinseseră cererile, pe motiv că terenurile aparțin domeniului public.

Comisia județeană de aplicare a legii fondului funciar ne-a informat că, în urma verificărilor efectuate, a reieșit că cererile formulate de petiționari **nu fuseseră luate în discuție** în cadrul ședințelor comisiei municipale de fond funciar și nici în cadrul ședințelor Consiliului local al municipiului Pitești. Față de această situație, comisia județeană a solicitat primăriei municipiului Pitești să întocmească întreaga documentație privitoare la cererile de restituire a terenurilor în condițiile Legii nr. 18/1991, republicată, astfel încât atât comisia municipală, cât și Consiliul local să se pronunțe.

Ulterior, comisia județeană ne-a informat că respectivele cereri au fost luate în discuție în cadrul unei ședințe a consiliului local (fără a se preciza data ședinței), care a respins cererile prin hotărârea nr. 309/**16.12.1999**, comunicată petiționarilor în data de 28.12.1999.

Totodată, se arată că petiționarii au posibilitatea de a ataca în justiție hotărârea consiliului local, în termen de 30 de zile de la comunicare.

În aceste condiții, dosarul a fost închis în defavoarea petiționarilor.

Dosar nr. 672/1999

* * Prin cererea înregistrată la instituția noastră cu nr. 3371/28.09.1999, domnul P. M. V. din București ne-a sesizat cu privire la refuzul nejustificat al comisiei locale din comuna Voluntari, județul Ilfov, de a-i soluționa cererile de reconstituire a dreptului de proprietate asupra unei suprafețe de 5 ha teren arabil. Astfel, petiționarul dovedea că a depus cereri la primărie, înregistrate cu numerele 91/21.01.1998, 5174/4.05.1999 și 8542/4.08.1999, reveniri la cererea inițială din 1991. Cererea din 1991 - anterioară modificării Legii nr. 18/1991 prin Legea nr. 169/1997 - îi fusese respinsă cu motivarea că nu avea domiciliul în România.

Petiționarul arată că, deși Legea nr. 18/1991, republicată, nu mai prevede condiția domiciliului, iar el a obținut repatrierea, stabilindu-și domiciliul în România, comisia locală a comunei Voluntari tot nu îi soluționase cererea.

Ne-am adresat comisiei locale Voluntari solicitându-i informații cu privire la aceste aspecte, precum și să ia măsuri pentru rezolvarea legală a cererii. Primarul, președintele comisiei, nu a dat curs acestei solicitări.

În data de 06.12.1999, domnul P. M. V. a revenit cu un nou memoriu, în care ne prezintă modul în care comisia județeană Ilfov i-a soluționat situația. Petiționarul atașează, în susținerea

afirmațiilor, adresa comisiei județene Ilfov nr. I/TM/5831/26.09.1999 către comisia locală Voluntari (transmisă spre știință petiționarului P. M. V.) în cuprinsul căreia se comunică următoarele "în ședința comisiei județene s-a stabilit ca domnul P.M.V. să se adreseze instanței". Așa-zisa decizie nu conține nici o motivare a soluției, nici un fel de indiciu cu privire la temeiul legal în baza căruia petiționarului i se refuză cererea. De asemenea, petiționarul a precizat că, ulterior acestui răspuns, s-a adresat cu o nouă cerere către comisia județeană, solicitând o motivare a respectivei decizii, cerere rămasă fără răspuns.

Ca urmare a aspectelor noi cuprinse în ultimul memoriu, un reprezentant al instituției Avocatul Poporului s-a deplasat la Prefectura județului Ilfov, unde a discutat cu directorul Direcției Agricole și a cercetat procesul verbal al ședinței comisiei județene în care s-a luat decizia "îndreptării" domnului P. M. V. către instanță.

S-a constatat, din procesul verbal al respectivei ședințe, că motivul care a stat la baza respingerii cererii de către comisia județeană a fost dubla cetățenie a domnului P. M. V., cu ignorarea art. 48 din Legea nr. 18/1991, republicată. Ca atare, avocatul poporului s-a adresat prefectului județului Ilfov, președintele comisiei județene, în data de 22.12.1999, aducându-i argumentele legale în vederea îndreptării acestei erori. Astfel, art. 48 impune doar condiția cetățeniei române, neexistând nici un motiv pentru care o persoană cu dublă cetățenie, dintre care una este cea română, să nu beneficieze de prevederile legii.

Totodată, avocatul poporului a solicitat reanalizarea situației, soluționarea legală a cererii și repunerea petiționarului în drepturi.

Dosar nr. 624/1999

* * Prin cererea înregistrată la instituția noastră cu nr. 1729/13.05.1999, doamna O. R. din comuna Tismana, județul Gorj, ne sesizează asupra modului în care s-a efectuat punerea în posesie pe suprafața de 0,8 ha teren forestier asupra căreia i s-a reconstituit dreptul de proprietate.

Petiționara arăta că nu i-a fost comunicată data la care trebuia să se prezinte pentru procedura punerii în posesie, deci nu a fost prezentă. În consecință, afirmă doamna O. R., i-a fost acordată o suprafață de pădure în imediata vecinătate a proprietății forestiere a domnului M.T., fără a se face însă o delimitare între cele două proprietăți. Mai mult, susținea petiționara, domnul M.T. a făcut chiar el delimitarea, în urma acestei operațiuni suprafața aflată efectiv în posesia petiționarei reducându-se la 0,2 ha din cele 0,8 ha de teren forestier asupra căruia i se reconstituisese dreptul de proprietate.

Având în vedere prevederile art. 37 alin. 5 din Regulamentul privind modul de atribuire a titlurilor de proprietate și punerea în posesie a proprietarilor, potrivit căruia autoritățile administrației publice comunale au obligația încunoaștințării proprietarilor asupra datei la care urmează să aibă loc punerea în posesie, ne-am adresat comisiei locale din comuna Tismana, solicitându-i să-și precizeze poziția față de aceste aspecte și să ia măsurile necesare rezolvării legale a situației.

Doamna O. R. a revenit cu scrisoarea nr. 3404/1999, prin care ne informează că situația a fost rezolvată favorabil în urma intervenției avocatului poporului.

Dosar nr. 234/1999

* * Prin cererile înregistrate la instituția Avocatul Poporului cu nr. 1145/17.03.1999, un grup de trei cetățeni (E.G., D. M. și M.C. - moștenitori ai foștilor proprietari din parcela "D..."

aflată pe raza comunei Drăgănești, județul Prahova) ne-au sesizat în legătură cu măsura luată de comisia locală de fond funciar de a parcela - în anul 1999 - terenul pe care aceștia îl lucraseră efectiv până atunci, astfel încât să poată fi atribuite în folosință 4 loturi a câte 0,5 ha unor cetățeni pentru construcția de locuințe. Petiționarii ne solicitau, totodată, sprijinul pentru respectarea vechiului amplasament, cu atât mai mult cu cât terenul era liber de construcții, neafectat de lucrări de investiții și, datorită extinderii comunei, devenise intravilan în fapt.

În urma cererilor depuse încă din anul 1991, în temeiul fostului art. 26 coroborat cu art. 13 din Legea nr. 18/1991, petiționarilor li s-a reconstituit dreptul de proprietate pe suprafața solicitată, eliberându-li-se adeverințele. Până în aprilie 1999, s-a făcut doar reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor revendicate de cei îndreptățiți, stabilindu-se întinderea acestor suprafețe, nu și identificarea lor concretă ca amplasament și punerea efectivă în posesie, rezultând că aceste operațiuni au fost mult tergiversate.

Am solicitat informații primarului comunei Drăgănești, iar acesta ne-a comunicat că plângerile petiționarilor sunt neîntemeiate, noul tip de parcelare fiind în conformitate cu dispozițiile Legii nr. 18/1991 și, mai mult, prezintă avantajul de a face posibilă ieșirea la drumul comunal, în concordanță cu dispozițiile privind amenajarea și sistematizarea teritoriului.

Întrucât argumentele comisiei locale erau pertinente, dar petiționarii continuau să susțină că fuseseră prejudiciați, s-a efectuat o deplasare la fața locului, prilej cu care s-a constatat că, fără a exista o încălcare expresă a legii, drepturile petiționarilor fuseseră afectate.

Ca urmare a anchetei efectuate la primăria Drăgănești, am constatat că pe terenul revendicat de petiționari se emisese deja titluri de proprietate pentru toți cetățenii puși în posesie de către comisia locală. Ca atare, o dată eliberate titlurile, numai instanța judecătorească este competentă să soluționeze cererea.

Deși prin noua parcelare a terenului, petiționarilor nu le-a fost afectată calitatea sau dimensiunea suprafeței de teren reconstituită în proprietate, lucru dovedit de extrasele din registrul agricol și de studiul pedologic efectuat de către Direcția Generală de Agricultură și Alimentație din județul Prahova, în care parcela nr. 882 este încadrată în întregime în categoria a III-a de folosință, solul având o calitate medie, în realitate amplasamentul actual îi scăzuse valoarea terenului. În concret, 3/4 din suprafața de teren retrocedată se află la 60 cm sub nivelul primului sfert amplasat la drumul comunal.

Astfel, tergiversarea efectuării unor operațiuni și constituirea dreptului de proprietate în favoarea altor cetățeni, cărora li s-au atribuit loturi pentru construcția de case, au fost în detrimentul moștenitorilor autorilor inițiali.

Față de dispozițiile art. 14 alin. (2) din Legea nr. 18/1991, republicată, dosarul a fost închis în defavoarea petiționarilor.

Comentarii

Cazurile prezentate se doresc a fi elocvente nu numai prin diversitatea sub aspectul problemelor abordate, dar și prin numărul apreciabil de cazuri similare din care au fost selectate și care vizează, în principal, refuzul, tergiversarea reconstituirii dreptului de proprietate ori nepunerea în posesie a petiționarilor asupra terenurilor la care erau îndreptățiți.

În ceea ce privește motivele invocate de autorități, ca și reacțiile ori promptitudinea cu care acestea au răspuns intervenției noastre, ele variază între pertinență și ambiguitate.

De asemenea, trebuie menționat, așa cum rezultă din exemplul de mai sus, că refuzul ori tergiversarea procedurilor stabilite de Legea fondului funciar sunt legate, în multe cazuri, și de tipul de amplasament al terenului în intravilanul ori în extravilanul localităților, precum și de tipul de mediu - urban sau rural - în care sunt semnalate nereguli.

În cazul neacordării terenurilor agricole din mediul rural, motivațiile sunt uneori lipsite de temei legal, dovedind lipsa de implicare a autorităților în cauză, ori sunt de ordin tehnic-operational, ca urmare a lipsei specialiștilor oficiului de cadastru și organizare a teritoriului, o problemă existentă, de altfel, la nivel național.

În numeroase cazuri în care petiționarii s-au plâns de refuzul comisiilor locale de a-i pune în posesia terenurilor extravilane și în care am intervenit, considerând că plângerea este întemeiată, am constatat, din răspunsurile autorităților sesizate, că petiționarii își revendicau vechile amplasamente.

*În ciuda faptului că aceste cereri erau nu numai pertinente, dar și în deplină concordanță cu însăși ideea de retrocedare a unor bunuri care, în mod logic, sunt revendicate în materialitatea și identitatea lor (bineînțeles cu excepția situațiilor în care ele nu pot fi restituite cu respectarea identității din cauze strict obiective), ne-am văzut obligați să închidem dosarele. La data adoptării art. 13 alin. (2) din Legea nr. 18/1991 (art. 14 alin. 2 în forma republicată), nu era posibil să se întrevadă dimensiunea fenomenului ce avea să se nască prin interpretarea abuzivă, în funcție de interese locale sau personale, a posibilității de acordare a terenurilor din perimetrul fostelor CAP, în zonele de câmpie, **pe sole stabilite de comisie și nu neapărat pe vechile amplasamente.***

Astfel, chiar și în cazurile (dese la număr) când nu a existat o justificare obiectivă pentru atribuirea unui amplasament diferit față de cel original, comisiile locale s-au prevalat de dispozițiile legale existente – acest art. 14 alin. (2), cu toate că terenurile au fost atribuite pe criterii subiective.

Dosar nr. 310/1999

* * Prin cererea înregistrată la instituția Avocatul Poporului cu nr. 1062 din 10.03.1999, un grup de **252 de cetățeni** din comuna Rast ne-au sesizat în legătură cu refuzul Ocolului silvic Poiana Mare de a transfera trupul de pădure "Răscrucea" în proprietatea Comisiei locale Rast de aplicare a Legii nr. 18/1991, împiedicând astfel punerea în posesie asupra terenurilor cu vegetație forestieră a cetățenilor îndreptățiți la aceasta.

Direcția silvică Târgu Jiu ne-a informat că suprafața de 106,65 ha solicitată, deși validată de Comisia județeană Dolj, nu a fost transferată comisiei locale, întrucât, potrivit art. 41 alin. (4) din Legea nr. 18/1991 (anterior modificării), "aceste suprafețe vor fi acordate din trupuri izolate sau la liziera pădurilor". Totodată, din evidențele OCAOTA Dolj rezulta că pădurea era înregistrată ca "pădure de stat", provenind din fostele păduri ale Casei Autonome a Pădurilor Statului, cuprinse în amenajamentul silvic din 1956. În final, direcția arată că unica modalitate

de soluționare o reprezintă încheierea unui protocol care să cuprindă suprafețele din fostele păduri comunale Rast și Negoii.

Pornind însă de la prevederile art. 45 din Legea nr. 18/1991, republicată, am continuat demersurile pe lângă ocolul silvic. Ca urmare a deplasării la fața locului de către reprezentanții instituției Avocatul poporului, s-a încheiat, în data de 17.08.1999, un protocol între Ocolul silvic Calafat (fost Poiana Mare) și Comisia locală Rast, având ca obiect predarea suprafețelor cu vegetație forestieră conform anexei 15 și a validării Comisiei județene Dolj pentru aplicarea Legii nr. 18/1991.

În temeiul acestui protocol comisiei locale i s-a pus la dispoziție suprafața de 108, 2 ha fond forestier materializată în unități amenajistice din UP IV Rast, trupul Răscrucea.

Prin urmare, după 7 ani acest caz a fost soluționat favorabil.

Neexecutarea hotărârilor judecătorești de punere în posesie sau de reconstituire a dreptului de proprietate

Dosar nr. 196/1999

* * Prin cererea nr. 652/16.02.1999, doamna S. M. ne-a solicitat sprijin față de refuzul comisiei locale Vidra, județul Ilfov, de a pune în executare sentința civilă nr. 24/1998, definitivă și irevocabilă, investită cu formulă executorie.

Prin dispozitivul sentinței se anula procesul-verbal de punere în posesie eliberat numitului M. G., comisia locală fiind obligată la eliberarea unui nou proces verbal de punere în posesie și, consecutiv, la punerea în posesie efectivă asupra unei suprafețe de 2500 mp. teren intravilan.

Pentru soluționarea cazului am solicitat informații asupra temeiurilor ce puteau justifica refuzul autorității publice locale de a executa o hotărâre judecătorească, solicitând să se procedeze de îndată la eliberarea procesului-verbal de punere în posesie și întocmirea documentației prevăzute de lege în vederea eliberării titlului de proprietate.

Ca urmare a intervenției avocatului poporului, comisia locală a pus în executare dispozitivul hotărârii judecătorești, justificându-și întârzierea prin necesitatea îndeplinirii unor operațiuni tehnico-administrative.

Dosar nr. 520/1999

* * Prin cererea nr. 1321/1.04.1999, domnul C. I. I. reclamă pasivitatea autorităților administrației publice locale și solicită sprijin pentru executarea unor hotărâri judecătorești, definitive și irevocabile, ce au ca obiect reconstituirea dreptului său de proprietate pe suprafața de 0,74 ha teren intravilan pe raza comunei Budești, județul Vâlcea, punerea în posesie și plata de daune cominatorii.

Din examinarea cererii și a documentelor anexate rezultă că, în pofida demersurilor legale întreprinse și existenței a două hotărâri judecătorești (sentința civilă nr. 7564/17.08.1993 prin care i se reconstituie dreptul de proprietate și sentința civilă nr. 911/6.06.1995 prin care comisia locală este obligată la punerea în posesie), petiționarul nu a fost încă repus în drepturi.

De asemenea, petiționarul ne sesiza și în legătură cu faptul că a solicitat sprijinul prefectului județului Vâlcea prin trei memorii (nr. 615/16.03.1998, nr. 2167/12.01.98 și nr. 2/4.01.99), la care nu a primit răspuns, încălcându-i-se astfel și dreptul de petiționare.

Am solicitat atât comisiei locale, cât și celei județene de aplicare a Legii nr. 18/1991 să reexamineze cererile petiționarului și să ne comunice cauzele care au generat această situație, precum și eventualele măsuri ce se impun pentru repunerea sa în drepturi.

În urma acestei intervenții, domnului C. I. I. i s-a reconstituit dreptul de proprietate, i-a fost eliberat titlul și a fost pus în posesie pe suprafața de 7400 mp. teren intravilan. Tergiversarea soluționării cazului a fost justificată de comisia județeană prin existența unui deficit de teren determinat de cauze obiective (lac de acumulare etc.), ceea ce a îngreunat crearea de rezerve la dispoziția comisiei locale.

Dosar nr. 889/1999

* * Prin cererea nr. 3604 din 26.10.1999, domnul G.N. ne-a solicitat - în numele a **33** de foști proprietari de terenuri cu vegetație forestieră din parcela "Malul Corbului"- sprijin pentru punerea efectivă în posesie, conform sentinței civile nr. 307/9.04.1996, definitivă și irevocabilă, executată silit prin procesul-verbal nr. 460/9.12.1998.

Din cuprinsul cererii și a documentelor anexate rezultă că, prin sentința civilă, Comisia comunală Mihăești pentru aplicarea Legii 18/1991 a fost obligată să îi pună în posesie efectivă cu suprafețele forestiere, conform adeverințelor de reconstituire, instanța aplicând amendă administrativă și daune cominatorii. Cu toate acestea, comisia locală susține că Ocolul silvic Băbeni tergiversează transferul trupului de pădure "Malul Corbului" în suprafață de 37,42 ha, împiedicând astfel punerea efectivă în posesie.

Am solicitat informații asupra motivelor tergiversării transferului trupului de pădure și a măsurilor luate la Ocolul Silvic Băbeni.

Întrucât nu am primit un răspuns în termenul legal, am solicitat de la Direcția silvică Vâlcea toate datele anterior cerute ocolului silvic.

În cele din urmă, Ocolul Silvic Băbeni își justifică refuzul de a încheia protocolul de predare-primire a suprafeței de 37,42 ha teren cu vegetație forestieră cu comisia locală de fond funciar, prin faptul că aceasta depășește suprafața validată de comisia județeană.

Totodată, se afirmă că, la data de 25.03.1999, inginerul silvic s-a prezentat la sediul primăriei pentru a analiza situația, "stabilind ca suprafața solicitată - 37,42 ha pădure - să fie predată în punctul Malul Corbului".

În luna septembrie, delegații ocolului silvic prezenți la sediul primăriei, împreună cu reprezentantul Prefecturii Vâlcea, au reanalizat situația și au decis că ar fi ilegală predarea unei suprafețe de teren mai mare decât cea validată de comisia județeană.

Prin urmare, încheierea protocolului de transfer este în continuare refuzată.

Dosarul nu a fost finalizat.

Comentarii

Deși petiționarilor li s-a reconstituit, individual, dreptul de proprietate încă din anul 1991, punerea lor în posesie este refuzată cu argumentul că suprafețele predate comisiei locale de către ocolul silvic sunt insuficiente pentru satisfacerea revendicărilor tuturor persoanelor îndreptățite, acestea depășind suprafețele validate de comisia județeană.

Am constatat, în mai multe cazuri, că beneficiarii reconstituirii dreptului de proprietate asupra terenurilor cu vegetație forestieră care au urmat procedura stabilită de Legea nr. 18/1991, adresându-se comisiilor locale de fond funciar, se lovesc de refuzul ocolului silvic de a transfera suprafețele în cauză către aceste comisii, astfel încât dreptul la

punerea efectivă în posesie, consacrat prin hotărâri judecătorești, este tergiversat "sine die".

Dosar nr. 352/1999

* * Prin cererea nr. 1397/13.04.1999, domnul M. S. reclamă pasivitatea autorităților administrației publice locale și solicită sprijin pentru executarea unor hotărâri judecătorești, având ca obiect reconstituirea dreptului de proprietate pe o suprafață de 0,50 ha teren situat în extravilanul satului P., comuna Mătăsaru, punerea în posesie și plata de despăgubiri pentru recolta de care a fost lipsit în anii 1993-1995.

Prin sentința civilă nr. 4572/25.11.1994, comisia județeană Dâmbovița era obligată să reconstituie în proprietatea petiționarului suprafața de 0,5 ha teren arabil. Totodată, prin sentința civilă nr. 314/28.03.1996, comisia comunală Mătăsari era obligată să-l pună în posesie pe suprafața menționată și să-i plătească despăgubiri.

Petiționarul susținea că, în anul 1997, în loc să execute dispozițiile sentinței civile, comisia locală i-a pus la dispoziție un teren agricol în suprafață de 0,3 ha (mai puțin cu 0,2 ha) situat la 8 km de vechiul amplasament, pe care l-a refuzat.

Pentru soluționarea acestui caz am solicitat informații la președinții celor două comisii, primarul comunei Mătăsari și prefectul județului Dâmbovița.

Întrucât nici una din autoritățile sesizate nu ne-a răspuns, în pofida revenirilor instituției noastre (câte 2 la fiecare autoritate), ne-am adresat Departamentului pentru Administrație Publică Locală, făcând trimitere și la prevederile art. 13 din Legea nr. 1/2000, care impun în sarcina prefectului, în calitate de președinte al comisiei județene, obligația de a înainta lunar Departamentului pentru Administrația Publică Locală un raport privind situația aplicării prevederilor legii, cu propuneri de măsuri, inclusiv de atragere a răspunderii pentru primarii care împiedică, în orice mod, reconstituirea dreptului de proprietate în termenele și condițiile stabilite de lege.

Dosar nr. 543/1999

* * Prin cererea înregistrată cu nr. 2159/3.06.1999, doamna G.E. ne-a solicitat sprijinul pentru executarea deciziei civile nr. 749/12.10.1994, irevocabilă și investită cu formulă executorie și a deciziei civile nr. 391/24.06.1998, irevocabilă și investită cu formulă executorie, pronunțată în contenciosul administrativ.

Prin prima decizie, petiționarei i s-a reconstituit dreptul de proprietate pentru suprafața de 2,09 ha teren situat în zona B. din Craiova, în dispozitivul hotărârii indicându-se amplasamentul și vecinătățile. Prin cea de a doua decizie, Consiliul local al municipiului Craiova

era obligat la despăgubiri în valoare de 4.012.800 lei pentru producția de cereale pe diferența de teren pe care nu a fost pusă în posesie. În considerente, instanța a reținut că, pe suprafața de 2,41 ha, comisia locală a atribuit altei persoane o suprafață de 0,38 ha, acesteia din urmă fiindu-i eliberat imediat titlul de proprietate, deși terenul făcea obiectul unui dosar aflat la instanțele de judecată.

Având în vedere art. 35 alin. ultim din Regulamentul privind procedura de constituire, atribuțiile și funcționarea comisiilor pentru stabilirea dreptului de proprietate privată asupra terenurilor, republicat, am solicitat comisiei județene Dolj să procedeze la punerea în executare a deciziei civile nr. 749/12.10.1994 și la eliberarea titlului de proprietate, în caz contrar urmând a ni se comunica eventualele impedimente.

Ca răspuns la demersurile noastre, Prefectura județului Dolj tergiversează în continuare soluționarea cererii petiționarei, sub diverse pretexte, cum ar fi invocarea necunoașterii hotărârii judecătorești - care era însă opozabilă comisiei județene de fond funciar întrucât fusese parte în proces. După transmiterea copiei acestei hotărâri, comisia județeană arată că, în vederea eliberării titlului de proprietate, este necesar să se facă punerea în posesie și eliberarea procesului-verbal de către comisia municipiului Craiova pentru aplicarea legii fondului funciar. Ca atare, ne-am adresat și primarului municipiului Craiova solicitându-i să procedeze de îndată la întocmirea documentației prevăzută de lege în vederea eliberării titlului de proprietate, în speță eliberarea procesului-verbal de punere în posesie.

Totodată, am făcut demersuri și la Trezoreria municipiului Craiova pentru a solicita informații privind plata despăgubirilor anume stabilite de instanță către petiționară. Ni s-a comunicat că măsura de validare a popririi nu poate fi executată deoarece a fost apelată, apoi recurată de către Consiliul local Craiova, dar că, după pronunțarea unei hotărâri definitive și irevocabile, Trezoreria municipiului Craiova o va pune în executare, în sensul plății despăgubirilor stabilite de instanță.

Printr-o revenire ulterioară, doamna G. E. ne-a înștiințat că a depus 6 plângeri la Parchetul de pe lângă Judecătoria Craiova împotriva membrilor comisiei locale pentru săvârșirea infracțiunii de abuz în serviciu, potrivit art. 109 din Legea nr. 18/1991, republicată. Cercetarea penală s-a prelungit până la împlinirea termenului de prescripție.

Dosar nr. 256/1998

* * Prin plângerile adresate avocatului poporului și înregistrate cu nr. 2542 din 1998 și nr. 113/14.01.1999, doamna J.E., din municipiul Timișoara, ne-a sesizat cu privire la refuzul comisiei locale din comuna Calopăr, județul Dolj, de a se conforma dispozitivului sentinței civile nr. 17.621/22.12.1993, rămasă definitivă și irevocabilă, investită cu formulă executorie, prin care se dispune reconstituirea dreptului de proprietate pentru suprafața de 5,77 ha teren arabil, situat în extravilanul comunei Calopăr și eliberarea titlului de proprietate.

Ne-am adresat, la data de 4.01.1999 primarului comunei Calopăr, în calitate de președinte al comisiei locale.

Neprimind nici un răspuns, ne-am adresat în două rânduri prefectului județului Dolj, solicitându-i să întreprindă toate măsurile în vederea soluționării cererii – potrivit dispozițiilor legale – și să ne comunice motivele reale care au stat la baza nerespectării sentinței civile.

În răspunsul primarului comunei Calopăr, ce ne-a fost trimis cu mai bine de un an întârziere (la data de 21.01.2000), se arată că suprafața de teren în cauză a fost cedată statului de autorul petiționarei, preotul S. C., conform Decretului nr. 308/1953. Ulterior, terenul a fost preluat de I. A. S. Segarcea, prin comasări de teren. Totodată, primarul declară că în comuna Calopăr comisia locală nu mai deține teren pentru punerea în posesie, iar comisia județeană a stabilit, prin hotărârea nr. 18F/241 din 3.09.1991, ca petiționara să primească acțiuni la I.A.S. Segarcea, potrivit art. 36 din Legea nr. 18/1991. Petiționara a refuzat însă ridicarea adeverinței de acționar.

Răspunsul primarului nu face decât să reitereze susținerile comisiei locale în fața instanței de judecată, susțineri respinse în baza probatoriului administrat (de menționat că acesta a fost completat în rejudecarea cauzei după casare, tocmai pentru a se stabili regimul juridic al terenului atât la data cooperativizării, cât și la data de 1 ianuarie 1990). De altfel, instanța reținuse în considerentele sentinței civile pe care comisia locală refuză să o execute că "în mod eronat comisia locală de împrumut a reconstituit dreptul petentelor în acțiuni, așa încât se va admite plângerea, se va modifica hotărârea comisiei județene și se va dispune reconstituirea dreptului de proprietate pentru suprafața de 5,77 ha extravilan, urmând a se elibera titlul, în acest sens".

Având în vedere dispozitivul sentinței civile, dar și noua legislație (Legea nr. 1/2000), dosarul petiționarei nu a fost finalizat: avocatul poporului va urmări modul de soluționare a cererii de retrocedare a suprafeței de teren către doamna J. E. și eliberarea titlului de proprietate.

Comentarii

Am prezentat acest caz și pentru a sublinia modul în care autoritățile administrației publice din județul Dolj, ca de altfel și din alte județe din sudul țării înțeleg să îi acorde "sprijin" avocatului poporului. Astfel, posibilitățile de cooperare cu administrația publică la nivel local nu sunt pe deplin valorificate. În situația actuală, dată fiind lipsa unor mijloace juridice ferme de care să dispună instituția, în speță sancțiuni aplicabile autorităților care încalcă prevederile art. 56 alin. 2 din Constituția României și ale Legii nr. 35/1997, ne-am propus să recurgem mai des la sesizarea Departamentului pentru Administrație Publică Locală din cadrul Ministerului Funcției Publice.

Procedând astfel, avocatul poporului își îndeplinește datoria de a "alerta" autoritățile competente asupra situațiilor în care cetățenii sunt lezați în drepturile lor, stabilite prin hotărâri judecătorești.

Dosar nr. 851/1999

* * Prin cererea înregistrată cu nr. 2295/17.06.1999, doamna D. C., din municipiul București, ne-a sesizat în legătură cu următoarea situație:

Prin decizia civilă nr. 93/24.02.1993 – definitivă și executorie – i-a fost reconstituit dreptul de proprietate pentru un teren în suprafață de 5000 mp situat în satul F., comuna Ulmi, județul Giurgiu. În ciuda repetatelor demersuri pentru a fi pusă în posesia efectivă a terenului respectiv, acest lucru i-a fost refuzat în mod nejustificat.

Ca atare, petiționara s-a adresat din nou instanței de judecată care, prin sentința civilă nr. 25/23.01.1995 și sentința civilă nr. 73/29.04.1999, a dispus obligarea comisiei comunale Ulmi la punerea în posesie a doamnei D. C. și la plata sumei de 50.000 lei/zi daune de întârziere către petiționară, începând cu data de 29.04.1999 și până la punerea efectivă în posesie. Totodată, instanța a aplicat și sancțiunea prevăzută de art. 10 alin. (3) din Legea nr. 29/1990 a contenciosului administrativ. Doamna D. C. ne precizează însă că nici aceste hotărâri judecătorești nu au fost aduse la îndeplinire de către comisia comunală Ulmi.

Ne-am adresat primarului comunei Ulmi, solicitându-i să procedeze la punerea în posesie a petiționarei și să ne comunice măsurile luate pentru rezolvarea cererii, dar nu am primit răspuns. Ca atare, l-am sesizat asupra acestei situații pe prefectul județului Giurgiu, președintele comisiei județene – solicitându-i să ia măsurile necesare soluționării cazului.

Rămâne de văzut dacă în urma acestui demers petiționara va reuși – prin intermediul instituției noastre – să dobândească exercițiul deplin al drepturilor de care se bucură potrivit legii și hotărârilor pronunțate de instanțele judecătorești.

Dosar nr. 267/1999

* * Prin cererea nr. 904/26.02.1999, doamna A. M., domiciliată în municipiul București, ne-a sesizat în legătură cu refuzul nejustificat, în ciuda repetatelor sale demersuri, de a i se reconstitui dreptul de proprietate asupra unei suprafețe de 10 ha teren, situat pe raza comunei Izvoarele, județul Giurgiu, pentru care deține documente ce îi atestă drepturile.

În susținerea afirmațiilor, petiționara anexează sentința civilă nr. 1464/10.04.1995, pronunțată în contradictoriu cu comisia județeană Giurgiu, prin dispozitivul căreia se dispune reconstituirea dreptului de proprietate pentru suprafața de 6,25 ha teren în extravilanul comunei Izvoarele și 3,75 ha teren, în compensare, în intravilan sau în imediata vecinătate a extravilanului, tot pe raza comunei Izvoarele. De asemenea, petiționara anexează sentința civilă nr. 1512/17.04.1996, prin care se respinge cererea de revizuire formulată de prefectura județului Giurgiu – comisia județeană.

I-am solicitat primarului comunei Izvoarele, președintele comisiei locale, să ne comunice impedimentele ce au stat la baza refuzului reconstituirii dreptului de proprietate, precum și măsurile legale pentru soluționarea cererii. În răspunsul primit se afirmă că "nu există în evidențele comisiei locale Izvoarele o cerere depusă de petiționară", fiind îndrumați către comisia comunală Hotarele.

Ca atare, ne-a adresat acestei comisii, care ne-a informat că familia A. s-a prezentat la comisia comunală pentru punerea în posesie, însă de fiecare dată a refuzat terenul atribuit, solicitând vechiul amplasament.

Pentru a stabili situația reală, reprezentanții avocatului poporului s-au deplasat la fața locului, unde în urma verificărilor efectuate și a audierii unui număr de 9 persoane ce folosesc și în prezent, fără documente legale, terenurile intravilane ce îi reveneau de drept petiționarei, s-a constatat o situație diferită. Din partea primarului comunei s-au primit însă asigurări că hotărârea judecătorească va fi pusă în executare, în cel mult o lună.

Dat fiind faptul că situația nu fusese soluționată nici după alte două luni, am sesizat Parchetul de pe lângă Judecătoria Giurgiu.

Dosar nr. 524/1999

* * Prin cererea înregistrată cu nr. 2185/04.06.1999, domnul M. Ș., domiciliat în municipiul București, ne sesiza în legătură cu nepunerea în executare a hotărârii judecătorești

prin care i s-a admis plângerea împotriva hotărârii comisiei județene Giurgiu. Totodată, instanța a dispus reconstituirea dreptului de proprietate pentru suprafața de 9,75 ha teren arabil, din care 1,25 ha teren arabil, în compensare, în imediata vecinătate a intravilanului, în favoarea domnului Ș. C. Gh., socrul petiționarului.

Petiționarul susținea că s-a întocmit proces verbal de punere în posesie de către comisia locală, datat 03.03.1998, însă pentru suprafața de 7,14 ha nu s-au stabilit vecinătățile, în aceste condiții respectiva suprafață de teren neputând fi considerată ca trecută în posesia persoanei îndreptățite.

De asemenea, acesta afirma că există teren fizic neatribuit în proprietate altor persoane, pe vechiul amplasament deținut de autorul Ș. C. Gh, unde petiționarul dorea să fie pus în posesie, ținând cont că autorii (socrii) au deținut în punctele respective peste 25 ha teren agricol.

I-am solicitat primarului comunei Hotarele să ne comunice situația juridică a terenurilor respective și să procedeze la întocmirea procesului verbal de punere în posesie și a documentației necesare în vederea eliberării titlului de proprietate, potrivit hotărârii judecătorești.

Ca și în cazul descris anterior, primarul comunei a dat toate asigurările că va soluționa cererea, însă nu a luat măsurile legale.

Concluzii:

Neexecutarea hotărârilor judecătorești și celelalte defecțiuni apărute în procesul aplicării legii se datorează, în primul rând, ineficienței mecanismului administrativ instituit. Legiuitorul a dorit, prin adoptarea Legii nr. 18/1991, ca reconstituirea dreptului de proprietate să se facă printr-o activitate cu caracter administrativ și administrativ-jurisdicțional, supusă controlului judecătoresc, dar nu transferată în sarcina justiției. Numărul mare de procese înregistrate în materia Legii nr. 18/1991 a demonstrat însă că nu s-au înființat și structurile administrative capabile să aplice în mod corect legea, (supra)vegheate prin mijloace de sancționare împotriva eventualelor neregularități săvârșite de membrii comisiilor. Parchetele locale nu au făcut față multitudinii de plângeri primite de la cetățeni, după cum au existat și reticente față de începerea urmăririi penale în cazul reprezentanților aleși ai administrației publice locale, pentru a nu pune sub semnul întrebării exercițiul autonomiei locale.

Fără a pleda în vreun fel pentru revenirea la un sistem centralizat, apreciem că se impune crearea unui mecanism central de coordonare, mediere și control asupra comisiilor locale și județene, în cadrul Departamentului pentru Administrație Publică Locală, cu atribuții exclusive în legătură cu aplicarea legislației fondului funciar, fără vreo imixtiune în decizia autonomă la nivelul colectivității locale. În acest sens, apariția O. U. G. nr. 107/30.06.1999 de modificare a art. 43 din Legea nr. 69/1991 (prin care se declară că "primarul acționează și ca reprezentant al statului" în exercitarea anumitor atribuții) nu a rezolvat problema într-un mod neechivoc.

Inexistența unui astfel de mecanism central a dus la aplicarea neunitară și chiar abuzivă a unora din prevederile legii, precum și la tergiversarea nejustificată a reconstituirii dreptului de proprietate, a punerii în posesie ori a eliberării titlurilor de proprietate.

Legea nu a conținut reglementări clare în ceea ce privește raporturile dintre primar și prefect în calitate de președinți ai comisiilor locală, respectiv județeană - și nici sancțiuni administrative pentru acele situații în care autoritățile susmenționate refuză să se conformeze dispozițiilor hotărârilor judecătorești. Prin crearea unui mecanism specific de sancțiuni administrative, s-ar asigura, în interiorul aceluiași sistem, o desfășurare corectă a activității, iar pe de altă parte s-ar micșora presiunea asupra justiției, cel puțin în măsura în care se consideră că, prin aplicarea Legii fondului funciar, se promovează un interes general al statului, cum o declară art. 17 din H.G. nr. 728/1992.

Mecanismul de control există, cel puțin la nivelul art. 7 pct. (b) din Regulamentul de aplicare a Legii fondului funciar, adoptat prin H. G. nr. 131/1991, republicat în 1993, unde se menționează, printre atribuțiile comisiei județene, "îndrumarea și controlul comisiilor comunale, municipale și orașenești". Lipsește însă corelativul atribuției, respectiv răspunderea (și sancțiunea).

Ca atare, în lipsa sancțiunilor, comisiile județene au asistat, de cele mai multe ori pasiv, la neregulile din activitatea comisiilor locale, ceea ce pentru cetățean a constituit un motiv în plus de a se lansa în lungi și costisitoare procese pentru recunoașterea drepturilor sale. Astfel, a fost deturnat caracterul administrativ al operațiunilor de reconstituire a dreptului de proprietate.

Deși H. G. nr. 374/1994 a prevăzut măsuri pentru întărirea răspunderii comisiilor de fond funciar, sancțiunile - pe lângă faptul că nu acoperă întreaga activitate a comisiilor, ci doar anumite cazuri, stabilesc amenzi contravenționale al căror quantum a devenit derizoriu ca urmare a deprecierei inflaționiste. Aceasta în condițiile în care H.G. nr. 782/1992 privind măsuri de accelerare a emiterii titlurilor de proprietate și punerii în posesie a titularilor, lăsa în seama **primarilor** constatarea contravențiilor persoanelor care împiedică, în orice mod, activitatea comisiei locale.

Fenomenul nepunerii în executare a hotărârilor judecătorești este generat de anumite disfuncționalități în ceea ce privește instituția executării în materia Legii fondului funciar.

Astfel, în practică s-au ivit următoarele situații:

1. prin hotărârea judecătorească, comisia locală este obligată la punerea în posesie pe raza comunei, orașului ori municipiului;
2. prin hotărârea judecătorească, comisia locală este obligată la punerea în posesie pe vechile amplasamente, pentru care se emisese anterior titluri de proprietate altor persoane (cazuri în care temeiul legal diferă în funcție de extravilanul ori intravilanul localităților);
3. pentru terenurile aflate în litigiu se emit titluri de proprietate și autorizații de construcție.

Din exemplele de mai sus reiese că punerea în posesie este o operațiune care, prin modul de desfășurare, nu poate fi executată în conformitate cu prevederile Codului de procedură civilă, de către executorii judecătorești, ea implicând colaborarea cu autoritățile publice locale. Acesta este motivul pentru care o parte din instanțele judecătorești au respins deschiderea unor dosare de executare ce aveau ca obiect reconstituirea dreptului de proprietate și punerea în posesie, justificând că există prevederi speciale atât în Legea nr. 18/1991 (art. 64), cât și în Regulamentul de aplicare al acesteia (art. 37 alin. 2), prin care comisiile de fond funciar sunt obligate la executarea hotărârilor judecătorești.

Când comisia refuză punerea efectivă în posesie, petiționarii, conform art. 64 susmenționat, se pot adresa instanțelor în a cărei rază teritorială este situat terenul.

Au fost și situații în care amplasamentul fusese stabilit prin hotărâre judecătorească, iar comisiile locale se apărau invocând existența unor titluri de proprietate eliberate deja altor

persoane, deși terenul se afla în litigiu. Deși obligate la punerea în posesie și la plata unei amenzi (500 lei/zi de întârziere), comisiile locale au continuat să ignore executarea hotărârii.

Cetățeanul trecut deja printr-un proces este pus în situația de a avea o hotărâre judecătorească definitivă și irevocabilă, ce nu poate fi însă pusă în executare. Astfel, potrivit art. III pct. (2), din Legea nr. 169/1997, el trebuie să deschidă o nouă acțiune în anularea titlului de proprietate emis cu încălcarea prevederilor legii fondului funciar, suportând doar el consecințele erorilor administrative.

Situația apare și mai injustă când el a făcut dovada dreptului de proprietate asupra suprafeței de teren în cauză, în cadrul unui proces purtat în contradictoriu cu comisiile de fond funciar unde acestea și-au putut susține apărările și expune eventualele impedimente, ori unde - deși legal citate - aceste autorități nu s-au prezentat.

Pentru stoparea acestui fenomen creat în practică, autoritatea publică aflată în culpă ar trebui obligată să promoveze ea însăși acțiunea de anulare a actelor preliminare sau a titlului de proprietate emise, cu **încălcarea prevederilor Legii fondului funciar nr. 18/1991, la data întocmirii lor**, atunci când există o hotărâre judecătorească definitivă și irevocabilă.

Măsura s-ar justifica cu atât mai mult cu cât, în cadrul unui proces, dreptul cetățeanului este dovedit printr-un sistem probatoriu specific actului de justiție, mai complex și elaborat față de procedura administrativă sau administrativ-jurisdicțională.

Tergiversarea punerilor în posesie și neexecutarea hotărârilor judecătorești ar trebui să constituie un motiv de preocupare permanentă a prefectului, în calitate sa de reprezentant al executivului în teritoriu, în contextul art. 16 și 17 din H. G. nr. 728/1992, care declară că prin exercitarea atribuțiilor referitoare la aplicarea Legii nr. 18/1991 se realizează **un interes național, respectiv un interes general al statului**.

Chiar dacă petiționarul poate cere instanței obligarea autorităților în cauză la plata unor despăgubiri ori acordarea de daune pentru întârziere, în cazul Legii nr. 18/1991 nu este vorba de un simplu act administrativ, ci de însăși reglementarea dreptului de proprietate asupra terenurilor.

Până la apariția Legii nr. 169/1997, comisiile locale și județene nu aveau în mod expres calitate procesuală (pasivă ori, după caz, activă), iar răspunderea administrativ-patrimonială a membrilor lor a fost și rămâne discutabilă. Prin urmare, cetățenii își pot recupera cu greu sumele datorate cu titlu de daune pentru întârziere, de multe ori după ce și-au pierdut valoarea prin depreciere inflaționistă.

În lipsa unor reglementări clare, imperative cu privire la recuperarea cheltuielilor plătite din fondurile bugetare, greșelile unor persoane ce servesc instituții ale statului au ajuns, paradoxal, să fie plătite tot din banul contribuabilului.

Fără a contesta obligația asigurării liberului acces la justiție al cetățenilor în realizarea și apărarea dreptului de proprietate asupra terenurilor, trebuie subliniat că nici Legea nr. 169/1997 nu a reușit să creeze un mecanism administrativ coerent și funcțional, inclusiv sancțiunile necesare, care să aducă la îndeplinire această misiune de interes național, transferând rezolvarea problemelor generate de activitatea comisiilor de fond funciar tot în sfera autorităților judecătorești.

Astfel, în condițiile în care reglementarea raporturilor privind proprietatea s-a dorit a fi un proces de armonizare cu standardele europene, care să asigure într-un **termen rezonabil** reintrarea deplină a cetățenilor în drepturile ce li se cuvin, aceste lungi și costisitoare judecăți datorate neîndeplinirii atribuțiilor comisiilor de fond funciar au însemnat termene peste termene,

plata taxelor judiciare și a avocaților, cheltuieli greu de recuperat de la autoritățile în cauză, de cele mai multe ori după ce s-au depreciat valoric. Nu mai puțin, încrederea cetățeanului în autoritățile publice, în sistem, a fost grav afectată.

În ceea ce privește art. 109 din Legea nr. 18/1991, care incriminează ca abuz în serviciu fapta membrului comisiei de a împiedica în orice mod reconstituirea dreptului de proprietate sau eliberarea titlului, am constatat că, deși prin Legea nr. 169/1997 s-a dorit a fi un mecanism punitiv, el a eșuat prin neaplicare. În cele mai multe cazuri, parchetele au dispus neînceperea urmăririi penale, întrucât "fapta nu întrunește elementele constitutive ale unei infracțiuni".

În consecință, chiar și în cazurile în care cetățenii dețin hotărâri judecătorești definitive și irevocabile, învestite cu formulă executorie, însăși formularea sacramentală, ce constituie un ordin al Președintelui României dat organelor administrative și parchetelor, rămâne fără efect. Lipsa de stăruință ori refuzul de executare a hotărârilor judecătorești din partea instituțiilor chemate să asigure respectarea drepturilor fundamentale ale omului, ale Constituției și ale legilor țării, constituie o problemă a cărei rezolvare intră în sfera puterii executive.

Fără a desconsidera importanța autonomiei locale, principiu constituțional, este de neconceput ca într-un stat de drept să fie nesocotită legea, autoritatea executivului central și a justiției la adăpostul autonomiei locale și din lipsa mecanismelor care să reglementeze într-un mod coerent, eficient și responsabil raporturile dintre cetățean și autoritățile locale ori dintre acestea și autoritatea centrală, **în realizarea unui interes național și pentru respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.**

Ca atare, apreciem că se impune o completare a Legii nr. 69/1991, precum și a Legii nr. 18/1991 prin care prefectul să exercite controlul nu numai asupra actelor administrative ale autorităților publice locale, dar să fie și obligat să ia măsuri administrative ori să sesizeze parchetele pentru abuz în serviciu, atunci când constată refuzul acestor comisii locale și al primarilor de a executa hotărârile judecătorești, în condițiile în care - prin atribuțiile sale - prefectul asigură realizarea intereselor naționale, respectarea legilor și a ordinii publice.

Aceeași procedură trebuie să fie aplicabilă și prefectului, măsurile putând fi dispuse de Guvern la propunerea Ministerului Funcției Publice sau ca urmare a sesizării de către avocatul poporului.

În acest mod, statul ar putea realiza nu numai o protecție a cetățeanului, dar și o coerență a exercitării puterii executive.

Refuzul autorităților publice de a găsi ele însele soluții și de a acționa în sensul respectării drepturilor cetățenilor, retrimiteră lor la instanță, atunci când problemele ar putea fi rezolvate prin crearea unor mecanisme de control și sancționare, cu mijloace proprii sistemului administrativ, în baza unei legislații coerente și unitare în materia administrativă (inclusiv prin adoptarea unui **Cod administrativ**) constituie o practică lipsită de răspundere și responsabilitate, care nu face decât să slăbească încrederea cetățeanului în structurile de putere ale statului.

Împroprietărirea cu terenuri a veteranilor de război (art. 13 din Legea nr. 44/1994)

Aspecte generale

Prin numeroase cereri primite de la înființarea instituției, avocatul poporului a fost sesizat cu privire la neaplicarea de către autoritățile administrației publice locale a art. 13 din Legea nr.

44/1994 privind veteranii de război, precum și unele drepturi ale invalizilor și văduvelor de război.

Conform prevederilor acestui articol, veteranii de război decorați cu diverse ordine și medalii au dreptul de a fi împroprietăriți cu 500 mp pentru loc de casă în localitatea unde domiciliază sau 1 ha, respectiv 5 ha de teren arabil.

În temeiul acestor dispoziții legale, numeroase persoane îndreptățite au depus la autoritățile administrației publice locale, respectiv consilii locale, cereri prin care au solicitat împroprietărirea. În anumite localități aceste cereri nu au fost soluționate. Unii petiționari purtaseră o judecată, având o hotărâre judecătorească irevocabilă, investită cu formulă executorie, prin care consiliul local era obligat să asigure suprafețele de teren necesare împroprietăririi, potrivit art. 21 din Legea nr. 44/1994.

În consecință, o parte a beneficiarilor legii s-au adresat avocatului poporului cu plângeri în acest sens.

Răspunsul primit în urma demersurilor noastre prezintă motivele ce fac imposibilă aplicarea legii. Cel puțin la nivelul municipiului București și al altor mari orașe, autoritățile administrației publice declară că nu au terenul disponibil pentru veteranii de război.

Dosar nr. 6/1998

Prin cererea nr. 792/1998, la care a revenit cu nr. 1018/1999, domnul C. M. s-a plâns avocatului poporului în legătură cu refuzul Consiliului General al Municipiului București de a-l împroprietări cu suprafața de teren intravilan la care este îndreptățit, potrivit Legii nr. 44/1994. Domnul C. M. solicitase punerea în executare a sentinței civile nr. 510/1996, irevocabilă, prin dispozitivul căreia CGMB era obligat "să întocmească situația terenurilor intravilane disponibile și să soluționeze cererea reclamantului de împroprietărire".

Secretarul Consiliului General al Municipiului București ne-a comunicat, în data de 29.04.1999 că, potrivit unui calcul estimativ, pe raza municipiului sunt înscrși peste 6000 de veterani de război decorați, care au drepturile prevăzute de Legea nr. 44/1999, art. 13. Dintre aceștia, peste 3000 au optat pentru 500 mp loc de casă, iar peste 600 pentru 1 ha teren arabil. Ca urmare, suprafața de teren necesară împroprietăririi veteranilor decorați la nivelul municipiului este de cca. 800 ha. Or, nici cererile persoanelor îndreptățite la restituirea terenurilor conform Legii nr. 18/1991 nu au fost satisfăcute decât parțial, din lipsa rezervelor de teren necesare.

Ținând cont de prevederile art. V din Legea nr. 169/1997 care a stabilit că atribuirea în folosință sau, după caz, în proprietate de terenuri agricole (...) veteranilor de război cărora nu li s-au atribuit terenuri potrivit Legii nr. 44/1994 se va face prin lege specială, Consiliul General al Municipiului București consideră că va putea proceda la această împroprietărire numai după adoptarea cadrului legislativ susmenționat.

În concluzie, "la nivelul Municipiului București, nu există posibilitatea de punere în aplicare a dispozițiilor art. 13 din Legea nr. 44/1994".

Dosarul a fost închis în defavoarea petiționarului.

Comentarii

Răspunsuri în acest sens au fost comunicate și celorlalți petiționari care ni s-au adresat. Unica modalitate de soluționare a acestor cereri, pentru situațiile în care, din rațiuni obiective, este imposibilă acordarea în natură a drepturilor prevăzute de Legea nr. 44/1994 este ca legea specială să reglementeze și eventuale compensații pentru veteranii

de război sau alte categorii de persoane ce beneficiază de asemenea drepturi, potrivit legii.

În absența unor asemenea reglementări, prevederile Legii nr. 44/1994 în ceea ce privește atribuirea de terenuri intravilane (500 mp loc de casă) în marile orașe nu vor mai putea fi puse în aplicare.

Dosar nr. 526/1999

* * Petiționara G. S. ne-a sesizat cu privire la refuzul Serviciului Cadastru al Primăriei municipiului Constanța de a respecta prevederile art. 22 din Legea nr. 44/1994 privind veteranii de război.

Soțul petiționarei, G. C. D., veteran de război, avea dreptul de a fi împroprietărit cu 500 mp pentru loc de casă în municipiul, orașul sau comuna în care domiciliază, potrivit prevederilor art. 13 lit. "b" din Legea nr. 44/1994 privind veteranii de război. Deși domnul G. C. D. depusese personal dosarul de împroprietărire cu nr. 21771/4.04.1995, la sediul Primăriei municipiului Constanța, nici până la data decesului acestuia, 22.03.1998, el nu intrase în posesia terenului respectiv, cu toate că în acest scop fusese pus la dispoziție lotul nr. 9 – careu 14 – seria V – zona Marinarul. În data de 10.03.1999, Consiliul local Constanța a decis împroprietărirea unui număr de 109 de veterani de război, din care 27 decedați, în conformitate cu prevederile art. 13 din Legea nr. 44/1994 privind veteranii de război. Cu toate acestea, petiționara G. S. a fost înștiințată de Serviciul Cadastru al Primăriei municipiului Constanța că dreptul asupra suprafeței de 500 mp. intravilan, solicitat de defunctul său soț în anul 1995, s-a stins o dată cu decesul acestuia.

Prin adresa nr. 1608 din 6.05.1999, expediată petiționarei, șeful Serviciului juridic - contencios al Consiliului Județean Constanța îi comunica însă petiționarei că "moștenitorii veteranilor de război pot dobândi terenurile neconstruite în situația în care veteranii de război au fost împroprietăriți cu cei 500 m.p.", recomandându-i să acționeze în justiție Primăria municipiului Constanța.

Instituția noastră s-a adresat Primăriei municipiului Constanța, încă din 12.08.1999, solicitându-i să ne comunice motivele întârzierii punerii în posesie a veteranilor de război, cauzele ce au determinat nerespectarea prevederilor art. 22 din Legea nr. 44/1994, precum și măsurile luate pentru soluționarea legală a acestei situații.

Deși au trecut 243 de zile de la data expedierii acestei adrese, Primăria municipiului Constanța nu a binevoit să răspundă solicitărilor instituției noastre, astfel încât această situație a fost adusă la cunoștința prefectului județului Constanța, urmând ca acesta să ne informeze în legătură cu măsurile luate.

Comentarii

Datorită neglijenței unor funcționari publici au fost încălcate prevederile art. 22 din Legea nr. 44/1994 privind veteranii de război. În baza acestui articol, moștenitorii acestora sau văduvele veteranilor de război au dreptul de a moșteni terenurile de 500 mp, cu care au fost împroprietăriți veteranii de război, conform art. 13 din legea susmenționată. Tergiversarea soluționării cererilor de împroprietărire adresate de veteranii de război prezintă un aspect deosebit de critic, în condițiile în care vârsta lor înaintată reduce drastic posibilitatea satisfacerii unor drepturi pe care legiuitorul le-a conferit "intuitu

personae". Acolo unde dreptul este transmisibil asupra moștenitorilor (situația prevăzută de art. 22), nerezolvarea cererii pe durata vieții titularului dreptului este de natură să îl prejudicieze nu numai pe acesta, ci și pe urmașii săi.

Pe de altă parte, acest caz nu este singurul în care instituția Avocatul Poporului este ignorată de către autoritățile administrației publice locale, în speță primăriile, fiind nevoie de sesizarea prefectilor județelor respective, pentru ca primarii să binevoiască să răspundă unei adrese a instituției noastre.

Despăgubiri în temeiul Legii nr. 9/1998

Aspecte generale

Prin Legea nr. 9 din 8 ianuarie 1998 s-a stabilit modalitatea în care statul român îi compensează pe cetățenii români ale căror bunuri au trecut în proprietatea statului bulgar în urma aplicării Tratatului dintre România și Bulgaria, semnat la Craiova la 7 septembrie 1940.

Cetățenii români prejudiciați de efectele acestui tratat (prin care județele Durostor și Caliacra au fost cedate Bulgariei) au dreptul la compensații bănești pentru bunurile imobile și recoltele neculese ce se aflau în proprietatea lor la acea dată.

În temeiul art. 4, persoanele care s-au considerat îndreptățite să primească aceste despăgubiri au depus cerere la comisiile județene (înființate prin art. 6), urmând ca în termenul de 6 luni prevăzut de art. 7 alin. 1, comisiile județene să se pronunțe.

Termenul legal a fost depășit fără ca hotărârile privind acordarea compensațiilor să fie adoptate. Ca urmare a tergiversării aplicării acestei legi, o parte a celor îndreptățiți s-au adresat avocatului poporului.

Prin urmare, au fost deschise mai multe dosare având același obiect. Din răspunsurile primite din partea autorităților administrației publice au reieșit următoarele:

Motivul principal al nerespectării termenului de 6 luni stabilit de lege pentru adoptarea hotărârilor de către comisii se datorează întârzierii (cu aproape 9 luni) a apariției normelor metodologice cu privire la modul de lucru al comisiilor.

Potrivit art. 12 din Legea nr. 9/1998, în termen de 60 de zile de la publicarea legii în Monitorul Oficial al României, Ministerul Finanțelor împreună cu Ministerul Lucrărilor Publice și Amenajării Teritoriului, Ministerul Agriculturii și Alimentației, Ministerul Afacerilor Externe și Ministerul Justiției urmau să supună Guvernului spre aprobare normele metodologice mai sus invocate. Deși acest articol, prin formularea lui, nu stabilește în sarcina Guvernului obligația expresă de a adopta aceste norme în termenul respectiv, ci doar obligația ministerelor enumerate de a înainta aceste norme spre aprobare, se poate considera că intenția legiuitorului a fost ca legea să devină pe deplin funcțională la trecerea acestui termen de 2 luni de la publicare, prin apariția actului normativ subsecvent (normele metodologice). Concluzia este întărită și de articolul 13 următor, care dispune că legea intră în vigoare la 2 luni de la publicare.

În contradicție cu intenția și spiritul legii, aceste norme metodologice au fost adoptate cu o întârziere de 8 luni și publicate abia în data de 30 noiembrie 1998, amânând în acest mod procesul de aplicare a legii.

Ulterior, prin două ordonanțe de urgență consecutive, O.U.G. nr. 59/28.12.1998 (aprobată prin Legea nr. 118/1999) și O.U.G. nr. 172/9.11.1999, Legea nr. 9/1998 a suferit câteva modificări în procedura de evaluare a cuantumului despăgubirilor, ceea ce va prelungi termenul prevăzut inițial de lege. În aceste condiții, comisiile create pentru aplicarea legii s-au aflat în imposibilitate de a adopta hotărârile privind acordarea compensațiilor în termen de 6 luni

de la primirea cererilor, cum stabilea art. 7 alin. (1) din Legea nr. 9/1998. Ar fi fost firesc (și legal) ca termenul prevăzut în art. 7 alin. (1) să fie prelungit proporțional, asigurând astfel încadrarea în termen a activității administrației publice locale.

Pentru a exemplifica ne vom referi la **dosarul nr. 902/1999**

* * Domnul P. G. a depus la comisia Municipiului București cererea înregistrată cu numărul 2090 din data de 17.03.1999. Conform art. 7 alin. (1), comisia ar fi trebuit să dea hotărâre cel mai târziu în data de 17.09.1999, termen nerespectat.

Avocatul poporului s-a adresat, în legătură cu această plângere, prefectului Municipiului București, președintele comisiei. Prefectura Municipiului București ne-a informat că, în data de 14.12.1999, la nivelul Municipiului București fuseseră analizate doar 550 de dosare.

Comentarii

În lipsa unei prorogări a termenului prevăzut de art. 7 alin. (1) din Legea nr. 9/1998, perpetuarea sau prelungirea situației de nerespectare de către comisii a termenelor stabilite de lege pentru desfășurarea unor activități în folosul persoanelor îndreptățite are ca efect crearea unei stări de neîncredere a cetățeanului față de mecanismele și instituțiile statului de drept.

De asemenea, este necesar ca intervalul de timp scurs între publicarea legii și adoptarea normelor metodologice să fie redus la minim, astfel încât procesul de aplicare a legii să nu fie de la bun început viciat de încălcarea regulilor instituite, chiar și cu justificări de ordin obiectiv. Lipsa de respect pentru lege are întotdeauna impact negativ asupra opiniei publice, contribuind la erodarea încrederii cetățeanului în instituțiile și mecanismele statului de drept.

În legătură cu aplicarea legii, mai rămâne de subliniat că atât art. III din Legea nr. 118/1999 de aprobare a Ordonanței de urgență nr. 59/1999, cât și Ordonanța de urgență nr. 172/1999 dispun ca Legea nr. 9/1998 cu modificările și completările ulterioare **să fie republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, dându-se textelor o nouă numerotare**. Acest lucru nu s-a întâmplat.

Despăgubiri pentru terenuri expropriate

Dosar nr. 863/1999

* * Prin cererea nr. 1796/1999, doamna G. I. din orașul Comănești, județul Bacău, s-a plâns de neacordarea unui teren echivalent în compensație din proprietatea statului pentru terenul expropriat prin Decretul nr. 6/1954, conform anexei nr. 1 la decret.

Petiționara, în vârstă de aproape 80 de ani, arată că trăiește din ajutor social, că nu are în proprietate alte bunuri și că la data exproprierii făcuse parte din categoria "săraci fără alte venituri". Încă din anul 1955, la solicitarea adresată Consiliului de Miniștri, i se comunică de către Sfatul Popular al regiunii Bacău, prin adresa nr. 1133 din 11 iulie, că nu i se poate compensa terenul deoarece, pe raza orașului Comănești nu există teren de rezervă, dar că s-au făcut intervenții la Termocentrală pentru a fi despăgubită în bani.

Soluția propusă anterior este confirmată, prin adresa Comitetului executiv al Consiliului popular al județului Bacău nr. 1750/R/12.05.1969, în care se arată că drepturile trebuie plătite de Termocentrala Comănești, ca "beneficiară a exproprierii". De-a lungul anilor, petiționara a încercat să obțină despăgubiri, însă și acestea i-au fost refuzate, cu justificarea că trebuie să

solicite teren în natură. Or, primăria orașului i-a respins cererea din 1998, arătând că nu deține rezerve de teren, iar filiala Electrocentrale Borzești refuză și astăzi acordarea despăgubirilor bănești, trimițând-o la comisia locală.

Comentarii

Cazul a fost prezentat întrucât evidențiază situațiile (nu tocmai rare) în care cetățeanul a fost prins fără scăpare într-un angrenaj birocratic implacabil. Terenul a fost expropriat printr-un act ce stabilea modalitatea de compensare, niciodată însă respectată. Având în vedere apariția Legii nr. 1/2000 care, în art. 4, stabilește că pentru terenurile extravilane trecute abuziv în proprietatea statului, care se găsesc incluse în diverse amenajări hidrotehnice, de hidroameliorații sau de altă natură, se restituie în natură foștilor proprietari sau moștenitorilor acestora suprafețele echivalente constituite din rezerva comisiilor locale sau din domeniul privat al statului, din aceeași localitate, respectiv despăgubiri acolo unde compensarea nu este posibilă, avocatul poporului își va continua demersurile pentru a obține rezolvarea favorabilă a cererii.

B. Probleme privind urbanismul și amenajarea teritoriului

Amenzi contravenționale pentru construcții ilegale

Dosar nr. 173/1999

* * Domnul P. I. din București, sectorul 3, s-a plâns că a fost sancționat contravențional cu amendă de zece milioane lei pentru construirea neautorizată a unui garaj, al cărui proprietar este însă o altă persoană.

Petiționarul arăta că, deși s-a adresat în repetate rânduri atât primarului sectorului 3 (memoriul nr. 38/4.03.1999), viceprimarului (fiind primit în audiență la data de 4.03.1999), cât și Direcției Inspecție și Control – Serviciul disciplină în construcții, cu două cereri (în data de 2.01.1999 și din 25.02.1999), prin care susținea cu fermitate că amenda constituie o eroare cu privire la adevăratul proprietar al garajului construit ilegal, nu s-a luat nici o măsură de reanalizare a dispoziției de amendare.

Mai mult, Serviciul disciplină în construcții din primărie precizase în adresa nr. 17.703/453 din 25.09.1998 transmisă Secției de poliție nr. 11 - sector 3, că amplasamentul garajelor neautorizate a fost constatat în cadrul "verificărilor efectuate pe teren".

Aceeași concluzie o adoptă și Secția de poliție nr. 11 în scrisoarea nr. 1092475/oct. 1998 trimisă Primăriei sector 3 - serv. disciplină în construcții: "...în urma verificărilor efectuate pe teren, am stabilit că proprietarii garajelor sunt (...) P. I., domiciliat în (...)".

Avocatul poporului a solicitat să i se pună la dispoziție informațiile, documentele ori celelalte indicii care au permis identificarea domnului P. I. ca proprietar al garajului de la adresa indicată în scrisoarea nr. 1092475/oct. 1998. În răspuns, șeful secției de poliție nr. 11 a infirmat datele comunicate anterior, susținând că s-a comis o eroare și că amenda aplicată nu își mai produce efectele față de petiționar.

Același mod de lucru superficial se regăsește și în cadrul Serviciului disciplina în construcții din primăria sectorului 3: în loc să se verifice susținerile petiționarului, inclusiv prin deplasarea efectivă în teren pentru constatarea situației reale a garajelor construite fără autorizație și prin solicitarea de noi relații de la secția 11 poliție (cu privire la actele în baza cărora s-a stabilit căror persoane le aparțin acele garaje), funcționarii publici s-au mulțumit să

trimite contestația petiționarului la Departamentul juridic spre a fi transmisă spre soluționare la Judecătoria sectorului 3 – București (cu adresa nr. 38/159/14.04.1999).

Aceste neglijențe în executarea atribuțiilor de serviciu, atât la nivelul funcționarilor din primăria sectorului 3, cât și a celor din secția de poliție nr. 11 nu au fost sancționate în vreun mod. Petiționarul nedreptățit, purtat nejustificat într-un proces, nu a primit nici măcar scuze din partea primarului ori a șefului secției de poliție, o dată ce eroarea a fost constatată.

Dosar nr. 680/1999

* * Prin cererea înregistrată la instituția Avocatul Poporului cu nr. 2321/22.06.1999, petiționarul N.C.M. domiciliat în municipiul București, sectorul 2, ne sesiza în legătură cu pagubele produse locatarilor din blocul în care locuiește, datorită amplasării ilegale în spatele imobilului menționat a unui garaj din beton armat, cu uși metalice, de către persoane necunoscute.

În urma demersurilor efectuate de petiționar, în calitate de reprezentant al locatarilor, Serviciul disciplina în construcții din cadrul Primăriei sectorului 2 al municipiului București îl înștiințează că, în urma deplasării efectuate de către o echipă de inspectori ai acestui departament la fața locului, s-a constatat existența garajului, proprietarul fiind somat să desființeze garajul. Cu toate acestea, situația reclamată de petiționari a rămas incertă, fără o finalizare concretă.

Instituția noastră s-a adresat Primăriei sectorului 2 cu solicitarea de a se iniția toate măsurile legale în vederea remedierii situației, atât în fapt cât și în drept.

Autoritatea publică sesizată ne-a comunicat soluționarea favorabilă a cazului. Astfel, în conformitate cu Legea nr. 50/1991, republicată, proprietarul garajului amplasat ilegal a fost amendat contravențional prin procesul verbal nr. 270/2252/4.10.1999. Prin același proces verbal s-a dispus, de altfel, și măsura desființării construcției în discuție.

Totodată, ni se precizează faptul că, în situația în care contravenientul nu se va conforma celor stabilite prin procesul verbal, autoritatea administrativă competentă va promova o acțiune în instanță, pentru a-l obliga pe proprietar să-și desființeze construcția.

C. Probleme privind protecția mediului în așezările omenești

Numărul de plângeri adresate în legătură cu problematica mediului este încă redus, mai degrabă datorită necunoașterii de către cetățeni a drepturilor lor și, în special, a mecanismelor de apărare împotriva abuzurilor din partea agenților ce poluează mediul.

Dosar nr. 830/1999

* * Prin cererea înregistrată cu nr. 2709 din 26.07.1999, domnul G. I., domiciliat în municipiul Galați, ne sesizează asupra ridicării unei construcții pe spațiul verde din apropierea blocului în care locuiește, fără respectarea acordului de mediu.

În fapt, petiționarul ne informează că în construcția de tablă și ciment aflată la numai câțiva metri distanță de ferestrele apartamentului său a fost instalat un atelier de bobinaj în care se lucrează cu lacuri și emailuri, din acest motiv fiind împiedicat să deschidă ferestrele.

Petiționarul ne-a informat că, în ciuda numeroaselor sesizări în presa locală, la autoritățile locale și centrale, nu s-a luat nici o măsură de rezolvare a situației.

În susținerea afirmațiilor, petiționarul ne trimite și o notă de constatare a Agenției de Protecția Mediului Galați din data de 5.11.1996, prin care se constată că lucrarea respectivă nu

respectă acordul de mediu nr. 2546/31.07.1996 prin aceea că se execută betonări și zidiri de pereți (armociment - deși acordul respectiv prevede ridicarea unui modul tip "Buzău"). De asemenea, în notă se menționează că Primăria Galați are obligația să urmărească corectitudinea executării construcției față de proiect.

Ca urmare a demersului către Primăria Municipiului Galați, am fost informați că s-au luat măsurile necesare în vederea întreruperii activității de bobinaj, urmând ca în construcția ridicată să se desfășoare o altă activitate, conform statutului societății, ce nu îi prejudiciază pe cei din blocul învecinat. Societatea comercială proprietară a construcției s-a angajat în scris să respecte această cerință și să asigure liniștea în timpul desfășurării activității. În aceeași adresă ni se precizează că domnul G.I. a fost de acord cu această soluție.

În ceea ce privește nerespectarea elementelor constructive prevăzute în proiect, prin înlocuirea unei vitrine cu un perete plin, primăria ne-a informat că, fiind vorba de o construcție provizorie, în cazul unei eventuale restructurări urbane, terenul se va elibera necondiționat.

Dosar nr. 585/1999

* * Prin cererea înregistrată la instituția Avocatul Poporului cu nr. 2178 din 4.06.1999, doamna T. V., cu domiciliul în București, sector 6, se plânde de poluarea fonică creată de S. C. Bunic Impex S.R.L, prin nerespectarea parametrilor legali ai nivelului de zgomot, în ciuda repetatelor demersuri pe lângă autoritățile locale.

Din documentele anexate cererii a rezultat că petiționara s-a adresat Consiliului local al sectorului 6, Direcției de Sănătate Publică, Agenției de Protecția Mediului, Direcției de control și disciplină în construcții din cadrul PMB.

Disconfortul cauzat de zgomot împiedică odihna corespunzătoare a familiei T. atât în timpul zilei, cât și noaptea, având în vedere că barul – biliard funcționează cu program între orele 6,00-5,00.

Deși toate autoritățile au constatat că au fost încălcate prevederile legale privind nivelul de zgomot admis, precum și faptul că societatea în cauză nu are autorizație de construcție, (fiindu-i aplicate amenzi contravenționale), situația se menține neschimbată.

Din documentația anexată mai rezultă că unitatea reclamată se află la calcan cu imobilul petiționarei. Astfel, izolația fonică executată de firmă ca urmare a măsurilor impuse de inspectorii de la Agenția de Protecție a Mediului nu a înlăturat disconfortul produs de zgomot pe tot parcursul zilei.

Deși printr-un sumar studiu de impact se putea consta că zgomotul produs va afecta confortul imobilelor din imediata vecinătate, ceea ce petiționara reclamase în 28.05.1998, Primăria Sectorului 6 i-a eliberat societății autorizația de funcționare nr. 44381/10.06.1998. La acea dată, nu exista nici măcar o izolație fonică, iar din schița depusă la dosar s-ar fi putut constata că executarea construcției s-a făcut prin folosirea peretelui imobilului vecin, provocând automat poluarea fonică a imobilului în cauză.

Ne-am adresat Agenției de Protecție a Mediului, care ne-a informat că verificările efectuate au arătat că lucrările de izolare fonică, impuse prin procesul verbal încheiat în data de 3.02.1999, fuseseră realizate.

Întrucât petiționara insistă în plângerea sa, susținând că nivelul de zgomot afectează orele de odihnă, am revenit la Agenția de Protecție a Mediului, solicitându-i o copie a buletinului sonometric efectuat după realizarea lucrărilor de izolare fonică, pe care reclamatul era obligat să-l prezinte, ca urmare a măsurilor impuse de inspectorii Agenției - Direcția pentru Refacerea și Protecția Mediului Înconjurător – Serviciul Analiza Calității Mediului Înconjurător

De asemenea, ne-am adresat și Consiliului local al Sectorului 6 întrucât, potrivit Legii nr. 137/1995 privind protecția mediului, administrația publică locală are atribuții în ceea ce privește nerespectarea principiilor ecologice și a desfășurării unor activități generatoare de disconfort în zonele de locuit.

Dosarul nu a fost finalizat.

Dosar nr. 19/1997

* * Prin cererea înregistrată la instituția noastră cu nr. 420 din 13.11.1997, doamna V. M. ne-a sesizat că nu a primit despăgubiri de la Ministerul Apelor, Pădurilor și Protecției Mediului pentru prejudiciile cauzate gospodăriei – moștenire părintească – situată în comuna Dridu, județul Ialomița, ca urmare a intrării în exploatare a lacului de acumulare Dridu.

În susținerea afirmațiilor sale, petiționara a atașat copii ale adreselor acestui minister (nr. 15322/ij/8.06.1992, nr. 5967/fs/4.05.1994, nr. 55243/17.07.1995, nr. 252118/ds/23.05.1997 și nr. 55288/27.05.1997), prin care Ministerul Apelor, Pădurilor și Protecției Mediului recunoaște, în repetate rânduri, pretențiile acesteia ca fiind total justificate, însă declară că rezolvarea cererii depinde de introducerea în plan a unei lucrări de investiții, amânată an de an.

Ca urmare a demersurilor noastre, am primit un răspuns ce contrazice adresele mai sus citate, Ministerul Apelor, Pădurilor și al Protecției Mediului precizând că solicitările petiționarei nu au bază legală, întrucât locuința acesteia se afla în afara lucrărilor de la barajul Dridu, iar distrugerile ar fi fost provocate în perioada 1985-1986 în urma exploziei unei butelii de aragaz (în nici un caz ca urmare a construirii și exploatării barajului de acumulare Dridu).

Primind informații contradictorii, am revenit la Departamentul Apelor din minister cu solicitarea de a clarifica aceste aspecte. Totodată, am cerut să ne fie trimise toate actele ce pot veni în sprijinul clarificării acestei situații, respectiv documentația întocmită în urma cercetărilor din teren sau orice alte acte doveditoare.

Întrucât Departamentul a păstrat tăcerea, ne-am adresat ministrului apelor, pădurilor și protecției mediului, solicitându-i să ne comunice măsurile preconizate pentru rezolvarea cererii petiționarei, conform prevederilor legale.

Comentarii:

Dintre plângerile examinate în acest domeniu, majoritatea se referă la poluarea sub diverse forme ce creează riscuri pentru sănătate sau disconfort în cadrul așezărilor umane.

Deși legislația internă este apreciată de reprezentanții Uniunii Europene ca fiind armonizată cu cea comunitară, instituțiile chemate să autorizeze, să supravegheze și să controleze activitățile care presupun respectarea normelor de protecție a mediului aplică doar în parte sancțiunile prevăzute de lege, în foarte puține cazuri ajungând să dispună suspendarea ori ridicarea autorizației de funcționare.

Acordarea autorizațiilor de mediu și a celor sanitare se face pe baza unor studii de impact superficiale, fapt confirmat și de reclamațiile apărute ulterior din partea cetățenilor lezați de desfășurarea activităților autorizate.

Există cazuri când în fostele spații comerciale amplasate la parterul blocurilor sunt autorizate activități ce reclamă folosirea unor utilaje, iar acestea produc zgomote și vibrații la un nivel ridicat, constatate ulterior la verificarea efectuată de organele de

specialitate. Zgomotele și vibrațiile pot afecta nu numai confortul locatarilor, ci și însăși rezistența clădirii.

În multe din cazuri, se încheie procese verbale de constatare și se dispun măsuri pentru limitarea nocivităților, astfel încât ele să se încadreze în normele legale, fără a se menționa însă termene în care să se realizeze lucrările.

De asemenea, s-a creat o practică a Agențiilor de Mediu ca ele să-și decline competența către Inspectoratele de Sănătate Publică, deși Legea nr. 137/1995 privind protecția mediului le-a conferit competențe și sancțiuni, inclusiv posibilitatea suspendării activității celor ce încalcă normele privind protecția mediului.

Potrivit art. 60 din Legea nr. 137/1995, în procesul de dezvoltare social-economică, al planurilor de urbanism și amenajare a teritoriului și a localităților este obligatorie **respectarea principiilor ecologice, pentru asigurarea unui mediu de viață sănătos**; consiliile locale răspund pentru reglementarea, inclusiv prin interzicerea, temporară sau permanentă, a desfășurării unor activități generatoare de disconfort pentru populație în anumite zone ale localităților, cu predominanță a spațiilor de locuit, zone destinate tratamentului, odihnei, recreerii și agrementului. În ciuda acestor dispoziții legale (care le obligă), consiliile locale evită să se implice, afișând o atitudine de reținere față de problemele legate de protecția mediului.

II. Departamentul pentru probleme privind sănătatea, munca, protecția socială a muncii și a proprietății

A. Probleme privind sănătatea

Aspecte generale

Asigurările sociale de sănătate reprezintă principalul sistem de ocrotire a sănătății, ce funcționează descentralizat pe baza principiului solidarității și subsidiarității în colectarea și utilizarea fondurilor, precum și a dreptului alegerii libere de către asigurați a medicului, a unității sanitare și a casei de asigurări de sănătate.

Asigurații și membrii lor de familie au dreptul la servicii medicale acordate în mod nediscriminatoriu, în condițiile legii.

Actele normative emise pentru stabilirea cadrului juridic de furnizare de servicii publice de asistență medicală umană preventivă, curativă, de recuperare și de urgență, precum și pentru stabilirea condițiilor acordării asistenței medicale în cadrul sistemului asigurărilor sociale de sănătate pe anul 1999 au fost destul de numeroase și puțin mediatizate.

Procedura de prescriere, eliberare și decontare a medicamentelor, cu sau fără contribuție personală, a fost reglementată pe baza unor principii noi, ce țin sub controlul Caselor de asigurări de sănătate consumul de medicamente, perioadele pentru care pot fi prescrise medicamentele, precum și numărul acestora - determinat pe fiecare consultație în parte.

Cazurile descrise în continuare au adus în atenția avocatului poporului o serie de neclarități, ce au condus la situația ca furnizorii de servicii medicale să poată tergiversa ori refuza aplicarea unor dispoziții legale.

Acordarea gratuită a medicamentelor pentru unele categorii de persoane, calificate potrivit legii, a întâmpinat în practică o serie de greutăți. Fie că farmaciile refuzau eliberarea

medicamentelor respective cu motivația că nu le au în gestiune, fie că medicii de familie refuzau să întocmească rețete gratuite în alte condiții decât cele expres reglementate de Legea asigurărilor sociale de sănătate nr. 145/1997 și de Contractul cadru pe anul 1999.

Chiar dacă problemele privind asigurarea sănătății populației au fost rezolvate în mare parte până la finele anului 1999, respectiv la începutul anului 2000, în practică au apărut, totuși, o serie de disfuncționalități de natură a pune în pericol calitatea actului medical și, evident, sănătatea persoanelor asigurate.

În actualul sistem de asigurări de sănătate, furnizorii de servicii medicale negociază direct cu casele de asigurări de sănătate condițiile acordării pachetului de servicii medicale persoanelor îndreptățite. Nerespectarea clauzelor contractuale de către una din părțile semnatare atrage, firesc, răspunderea contractuală a acesteia. Dată fiind însă împrejurarea că asiguratul este beneficiarul unor prestații medicale ce ar trebui negociate în interesul său, în practică s-au ivit o serie de abuzuri din partea prestatorilor de servicii medicale, care doresc să se pună la adăpost de eventuala incapacitate de plată a caselor de asigurări de sănătate. Așa se explică de ce farmaciile nu au eliberat medicamentele prescrise fără contribuția asiguratului, preferând fie să nu aprovizioneze acest gen de medicamente, fie să declare că nu le dețin în gestiune.

Medicamentele gratuite sunt decontate farmaciilor, după caz, fie de Ministerul Sănătății, fie de Casele de asigurări de sănătate, ceea ce impune ținerea evidenței acestora în raport de cel ce decontează, de aici rezultând cheltuieli în plus pentru agentul economic.

Pentru prevenirea unor asemenea situații, ar trebui ca furnizorilor de servicii farmaceutice să li se pună la dispoziție anticipat un fond special pentru decontarea medicamentelor fără contribuție personală a asiguratului, cu alimentarea permanentă a acestuia în baza documentului justificativ. Farmaciile ar fi cointeresate în prestarea unor servicii de calitate, fără blocaje financiare.

Dreptul de control al caselor de asigurări de sănătate este pe deplin justificat, dar eventualele consecințe ale practicării profesiei liberale de medic nu trebuie să-i afecteze pe asigurați.

Precizăm că activitatea instituției Avocatul Poporului ca urmare a plângerilor adresate în legătură cu aspecte ce țin de acest domeniu a început să devină o preocupare constantă doar în ultimele luni ale anului 1999, ceea ce explică finalizarea unui număr redus de dosare.

Dosar nr. 876/1999

* * Domnul D. M. din municipiul Alexandria, județul Teleorman, ne-a sesizat, prin cererea înregistrată sub nr. 3688/3.11.1999, că S.C. MICROACUSTICA S.R.L. refuză să îi elibereze proteza acustică pentru care Casa de Asigurări de Sănătate a Județului Teleorman, în temeiul Ordinului Casei Naționale de Sănătate nr. 183 din 2.08.1999, a emis aprobarea nr. 242 din 6.09.1999.

Situația a fost adusă la cunoștința președintelui Casei Naționale de Sănătate – acesta fiind informat și asupra discuției purtate în prealabil cu persoane din conducerea societății respective. Astfel, a rezultat că prețul etalon ce se decontează din fondurile de asigurări sociale

de sănătate nu este acoperitor nici pentru materialele înglobate în proteze, iar prețul nu este actualizat.

În viziunea societății respective, Ordinul nr. 183/1999 al C.N.A.S este considerat un act unilateral, neopozabil, menit să aducă prejudicii societăților producătoare de astfel de aparate.

În răspunsul primit de la Casa de Asigurări de Sănătate – Departamentul sănătate, relații cu furnizorii – Direcția norme de contractare, statistică și evaluare ni se face cunoscut că societatea comercială în cauză "nu s-a prezentat în 1999 pentru reactualizarea prețurilor", iar "din punct de vedere legal CNAS nu s-a putut implica".

În finalul adresei se arată că, pentru anul 2000, noile prețuri de referință se vor stabili de către CNAS cu consultarea Colegiului Medicilor din România, avându-se în vedere eliminarea posibilității repetării unor asemenea situații.

Același petiționar ni s-a adresat cu o nouă plângere înregistrată sub nr. 4263/27.12.1999, prin care arată că a fost obligat să-și procure proteza de care avea absolută nevoie, cu prețul integral, semnalând, în continuare, o nouă situație de nerespectare a prevederilor legale: deși se încadrează în categoriile de persoane prevăzute în Ordonanța de Urgență nr. 170/1999 privind acordarea în mod gratuit a asistenței medicale, medicamentelor și protezelor pentru unele persoane prevăzute în legi speciale, i s-a refuzat eliberarea de medicamente în acest regim. Ca explicație, Directorul adj. al Casei de Asigurări de Sănătate a Județului Teleorman a indicat lipsa fondurilor.

Comentarii

Rezultă două situații distincte în care, deși există reglementare legală, ea nu își găsește aplicabilitate: pe de o parte, din lipsa instrumentului juridic prin care o societate comercială să fie obligată a executa și elibera proteze în condițiile prevăzute, pe de altă parte, din lipsa de fonduri, ceea ce conduce la concluzia că este necesară intervenția organismelor responsabile în domeniu.

Constituirea fondurilor de asigurări sociale de sănătate se face din contribuția asiguraților, din contribuția persoanelor fizice și juridice care angajează personal salariat, din subvenții de la bugetul de stat și din alte surse.

*Cât timp plata medicamentelor și a serviciilor medicale depinde de **lichiditatea acestui fond**, colectarea contribuției la constituirea fondului interesează fiecare beneficiar de asigurări de sănătate. În acest context, se impune adoptarea unui act normativ privind **executarea creanțelor la fondul de asigurări sociale de sănătate**.*

Dosar nr. 909/1999.

* * Prin cererea înregistrată la instituția Avocatul Poporului sub nr. 3674/2.11.1999, doamna B. M., în etate de 88 ani, domiciliată în municipiul București, ne-a sesizat în legătură cu pierderea dreptului său de a beneficia de medicamente gratuit. Petiționara arată că este persoană cu handicap gradul II și are ca unică sursă de venit ajutorul special de 209.000 lei. Până în luna august inclusiv, a beneficiat de medicamente gratuit, dar după aceasta dată medicul de familie i-a contestat acest drept.

Pentru clarificarea situației s-au solicitat informații, în data de 18.11.1999, de la Casa Națională de Asigurări de Sănătate în legătură cu sistarea eliberării rețetelor gratuit către persoanele cu handicap.

C.N.A.S. ne informează că, potrivit O.U.G. nr. 170/1999, persoanele adulte cu handicap (de orice grad) nu sunt cuprinse în categoriile de persoane beneficiare ale medicamentelor eliberate gratuit.

Comentarii

În conformitate cu prevederile art. 47 lit. d) din O.U.G. nr. 102/1999, Consiliul Național Consultativ de Dialog Social pentru Problemele Persoanelor cu Handicap are obligația de a evalua periodic rezultatele activității de protecție specială a persoanelor cu handicap și de a formula propuneri Secretariatului de Stat pentru Persoane cu Handicap, privind reactualizarea cadrului legislativ. Avocatul poporului va face demersuri în acest sens.

Dosar nr. 1082/1999

* * Prin cererea înregistrată la instituția Avocatul Poporului cu nr. 2606 din 16.07.1999, doamna P. L., domiciliată în București, 3, ap. 42, economistă în cadrul C.N. Poșta Română, ne sesizează în legătură cu următoarea situație:

În aplicarea Legii asigurărilor sociale de sănătate nr. 145/1997, Conducerea Companiei Naționale "Poșta Română" a încheiat un contract cu Casa Asigurărilor de Sănătate a Transporturilor, urmând ca pentru toți salariații societății asistența medicală să fie asigurată prin unitățile sanitare ale C.F.R.

În aceste condiții, se creează pentru salariații societății obligativitatea de a apela numai la unitățile sanitare din sistemul C.F.R., încălcându-se dreptul alegerii libere de către persoana asigurată a medicului, a unității sanitare și a casei de asigurări de sănătate, principiu care stă la baza funcționării sistemului asigurărilor sociale de sănătate.

Tot ca o consecință a acestei situații, conducerea Companiei Naționale "Poșta Romană" refuză orice alt certificat medical eliberat de medicul de familie ales de către petiționară anterior încheierii contractului cu Casa Asigurărilor de Sănătate a Transporturilor.

Petiționara ne semnalează și un alt aspect legat de afilierea C.N. Poșta Română la Casa Asigurărilor de Sănătate a Transporturilor.

Astfel, potrivit punctului 2 din Norma nr. 0/1999 privind modul de încasare a contribuției la asigurările sociale de sănătate "Contribuțiile pentru asigurările sociale de sănătate datorate de angajator, potrivit pct. 1, se virează la casele de asigurări de sănătate teritoriale, cu excepția (...) angajatorilor prevăzuți în Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 41/1998, care virează contribuțiile la Casa de Asigurări de Sănătate a Transporturilor." În conformitate cu prevederile acestei ordonanțe de urgență, Casa Asigurărilor de Sănătate a Transporturilor desfășoară activități de asigurări de sănătate pentru personalul Ministerului Transporturilor, instituțiilor publice din subordine, companiilor naționale, societăților naționale și regiilor autonome de sub autoritatea Ministerului Transporturilor.

Pentru clarificarea situației prezentate de petiționară, ne-am adresat Companiei Naționale "Poșta Romană" solicitând să ne fie comunicat punctul de vedere asupra situației create, precum și măsurile care se au în vedere pentru soluționarea acestei situații cu respectarea prevederilor legale în vigoare.

C. N. "Poșta Română" S.A. ne-a comunicat că, începând cu data de 3.01.2000, a fost demarat proiectul nr. 102/2, prin care salariații săi pot opta pentru una din casele de asigurări existente, între care și Casa Națională de Asigurări de Sănătate.

Din acest punct de vedere, cererea petiționarei a fost soluționată favorabil.

Comentarii

Din corespondența purtată cu Casa Națională de Asigurări de Sănătate, au rezultat următoarele observații:

- **prin O.U.G. nr. 41/1998, s-a înființat Casa de Asigurări de Sănătate a Transporturilor, ca instituție publică autonomă, fără scop lucrativ, cu personalitate juridică, ce funcționează în mod asemănător cu casele de asigurări de sănătate județene, aflată însă în subordinea Ministerului Transporturilor, cu buget de venituri și cheltuieli propriu;**
- *având în vedere refuzul C.A.S.T. de a vira, încă de la începutul anului 1999, fondul de redistribuire către Casa Națională de Asigurări de Sănătate, în pofida reglementărilor art. 22 din O.U.G. nr. 41/1998, înființarea și funcționarea acestei instituții afectează implementarea unitară și consolidarea sistemului asigurărilor sociale de sănătate, în conformitate cu litera și spiritul Legii nr. 145/1997.*

Dosar nr. 654/1999

* * Prin cererea înregistrată la instituția Avocatul Poporului sub nr. 3030 din 26.08.1999, la care a revenit cu cererile nr. 3473 din 11.10.1999 și nr. 4081 din 10.12. 1999, domnul M. N. ne semnalează următoarele:

La data de 26.08.1999 s-a prezentat la Biroul audiențe din cadrul instituției Avocatul Poporului, solicitând sprijin pentru eliberarea unui certificat medico-legal constatator al leziunilor suferite în urma agresiunii din data de 27.07.1999.

Solicitarea a fost susținută de copia adresei nr. A2/4717 din 30.07.1999 eliberată de Institutul de Medicină Legală, copia fișei de prezentare la departamentul de gardă a Spitalului de urgență, două copii xerox de pe confirmările de primire a coletelor trimise prin poștă la 25 și respectiv 26.08.1999 aceluiasi institut, copia adresei Direcției de asistență medicală și îngrijiri de urgență nr. GH/5804 din 27.08.1999, precum și chitanța nr. 8011 din 30.07.1999 emisă de institut pentru încasarea taxei în sumă de 85.000 lei.

Ne-am considerat legal sesizați cu privire la capătul de cerere privind refuzul Institutului Medico-Legal de a elibera un certificat constatator al leziunilor suferite de petiționar în urma agresiunii din data de 27 iulie a.c., motiv pentru care am solicitat informații de la Institutul Medico- Legal în legătură cu situația acestuia.

Pe data de 22.12.1999, Institutul de Medicină Legală "Prof. Mina Minovici" ne-a transmis copia certificatului medico-legal nr. A2/4717 din 30.07.1999, cu precizarea că acesta a fost încheiat încă de la 30.08.1999, dată de la care se află depus la biroul "eliberări certificate" din cadrul institutului. În vederea ridicării acestuia, petiționarul trebuia să se prezinte la acest birou, într-o zi lucrătoare, potrivit programului fixat între orele 8,00 – 14,00, cu un timbru fiscal de 5000 lei.

Comentarii

Speța aduce în discuție o problemă de actualitate și anume conduita funcționarilor publici în raporturile juridice concrete cu cetățenii. Procedura întocmirii și eliberării certificatelor de constatare medico-legală este de natură a avantaja de fiecare dată unitatea și de a lăsa cetățeanul în imposibilitate de a demonstra punctul său de vedere. Astfel: cererea pentru eliberarea certificatului este înregistrată în evidențele Institutului medico-legal, iar certificatul se eliberează la o dată ulterioară, purtând însă numărul și data cererii, astfel că nu se poate stabili cu exactitate data întocmirii și eliberării acestuia.

B. Probleme privind munca și protecția socială a muncii

Încadrare în muncă. Salarizare

Dosar nr. 1102/1999.

* * Doamna G. M., domiciliată în municipiul Mediaș, ne-a sesizat în legătură cu situația asistentelor medicale din circumscripții care, la sfârșitul lunii octombrie 1999, au fost transferate în interes de serviciu la medicii de familie, conform Ordinului ministrului sănătății și al Casei de Asigurări Sociale de Sănătate privind statutul asistenților medicali din circumscripțiile medicale, comunicat caselor județene la sfârșitul lunii octombrie 1999.

Cu toate că cererea de transfer a fost semnată cu data de 1.10.1999, încheierea noului contract de muncă s-a făcut la 9.11.1999, pentru data de 1.10.1999. Ca temei juridic a fost invocat art. 69 din Codul Muncii și art. 11 alin.1 lit. a din Legea nr. 1/1970, însă prin transfer asistentele medicale au pierdut toate sporurile câștigate anterior, atât medicul de familie angajator cât și angajatul fiind nevoiți să "negocieze" asupra unui salariu impus de Casa Națională de Asigurări de Sănătate.

În consecință, prin transfer, petiționara a pierdut sporul de vechime de 25% și 5% spor psihologic, deși, potrivit principiilor dreptului muncii – transferul în interesul serviciului nu se poate efectua prin schimbarea funcției și a salariului.

Petiționara mai arată că salariile nu au fost negociate cu ocazia încheierii contractului, ci au fost impuse de către casa de asigurări.

Pentru clarificarea situației s-a solicitat de la Ministerul Sănătății o copie după Ordinul privind statutul asistenților medicali din circumscripțiile medicale, precum și măsurile concrete preconizate pentru soluționarea acestei cereri. În răspunsul său, Ministerul Sănătății a făcut trimitere la "seria de reglementări" emise în aplicarea reformei sanitare, fără a ne pune la dispoziție nici ordinul susmenționat, nici alte date pentru identificarea sa în lista actelor publicate în Monitorul Oficial, respectiv fără a nega explicit existența unui atare ordin.

Comentarii

Cu privire la situația asistenților medicali ce-și desfășoară activitatea în cabinete medicale private, legiuitorul a menținut principiile de drept din sectorul privat, în sensul că aceștia vor negocia condițiile de muncă și salariul cu reprezentantul cabinetului medical. Prin urmare, nu există nici o dispoziție legală care să prevadă obligativitatea menținerii salariului pe care l-au avut în sectorul de stat.

Dosar nr. 825/1999

* * Doamna L. G. M., din municipiul Bacău, s-a plâns împotriva salarizării sale în condiții inechitabile, ca muncitor, deși în realitate are studii medii de specialitate în chimia produselor alimentare și desfășoară activitate de laborant la Laboratorul de chimie comunală, specializat în analiza chimică a apei și a aerului, aflat în subordinea Direcției de Sănătate Publică Bacău.

Petiționara arată că Laboratorul de chimie comunală este o componentă a Laboratorului de chimie sanitară, cealaltă componentă fiind Laboratorul de chimie alimentară, ambele efectuând numai analiza chimică a apei, aerului și produselor alimentare.

Ne-am adresat Direcției de Sănătate Publică Bacău, solicitând informații în legătură cu încadrarea petiționarei, funcția pe care este angajată, condițiile de studii prevăzute atât pentru

funcția pe care o ocupă, cât și pentru cea pe care pretinde că o îndeplinește în fapt, fișa postului, precum și relații privind măsurile luate pentru soluționarea legală a acestei cereri.

Direcția de Sănătate Publică a județului Bacău a confirmat că petiționara este angajată pe post de muncitor determinări fizico-chimice în cadrul Laboratorului de chimie alimentară.

Dorința manifestată de petiționară de a ocupa funcția de laborant, prevăzută cu un alt nivel de salarizare prin anexa VII/2 la Legea nr. 154/1998, a fost luată în considerare de unitate, care, prin adresa nr. 945/948/1999 a solicitat Ministerului Sănătății echivalarea studiilor medii de specialitate în chimia produselor alimentare cu cele în domeniul sănătății.

Ministerul Sănătății, cu adresa nr. XI/C/9684/1999, precizează că pentru ocuparea funcției de laborant prevăzută în Anexa VII/2 la Legea nr. 154/1998, este necesară îndeplinirea condițiilor de studii, respectiv absolvirea Liceului sanitar.

Comentarii

Chiar dacă petiționara nu îndeplinește cerințele legii pentru încadrare pe postul solicitat, apreciem că se impune o reanalizare a acestor condiții, pentru a se evita apariția unor inechități de natura celei descrise mai sus.

Disponibilizare colectivă

Dosar nr. 744/1999

* * Prin cererea înregistrată la instituția Avocatul Poporului cu nr. 3309 din 22.09.1999, domnul A. V., domiciliat în București, sectorul 4, ne-a sesizat în legătură cu tergiversarea acordării drepturilor ce se cuvin unui număr de 86 de foști salariați, ca urmare a disponibilizării acestora de S.C. ROMTENSID S.A. din Timișoara, începând cu data de 30 iunie 1999.

Din examinarea cererii, a rezultat că ROMTENSID S.A. a procedat la disponibilizarea unui număr de 86 de salariați, în condițiile Ordonanței de urgență nr. 9/1997, cu modificările ulterioare, salariații disponibilizați urmând a primi cumulat, atât ajutorul de șomaj, cât și plățile compensatorii, începând cu data de 30 iunie 1999.

Anterior înscrierii la șomaj a persoanelor disponibilizate, Guvernul României a emis Ordonanța de Urgență nr. 98/1999, cu aplicabilitate de la data publicării în Monitorul Oficial, respectiv de la 29 iunie 1999, potrivit căreia dreptul la ajutorul de șomaj se suspendă pe perioada cât fostul salariat primește plăți compensatorii.

Petiționarul afirma că, de la data disponibilizării și până la cea a înaintării plângerii către avocatul poporului, nu s-au achitat plățile compensatorii și nici ajutorul de șomaj, iar în luna august 1999 au fost anunțați să se prezinte la fosta unitate, pentru a reface documentația conform noii legislații, care suspendă ajutorul de șomaj pe perioada plăților compensatorii.

Agenția județeană pentru Ocupare și Formare Profesională Timiș ne-a comunicat că persoanele disponibilizate de ROMTENSID S.A. sunt îndreptățite să primească plățile compensatorii potrivit Ordonanței de Urgență nr. 98/1999, iar prima plată s-a efectuat deja la 21 octombrie 1999, împrejurare confirmată de angajator.

În consecință, dosarul a fost închis.

Cererea nr. 3563/1999

* * Doamna C. C. ne-a sesizat în legătură cu disponibilizarea a 21 de salariați de către S. C. Golf Trade S.A. Orșova în temeiul art. 130 alin. 1 lit. a din Codul muncii.

Petiționara susține că statul deține 36% din totalul drepturilor de vot în Adunarea Generală a Acționarilor societății și, pe cale de consecință, persoanele disponibilizate au dreptul de a primi plăți compensatorii în temeiul Ordonanței nr. 9/1997 cu privire la unele măsuri de protecție pentru persoanele ale căror contracte individuale de muncă vor fi desfăcute ca urmare a concedierilor colective efectuate în procesul de restructurare, închidere operațională a activității, privatizare sau lichidare.

Din actele anexate memoriului se constată că societatea a procedat la desfacerea contractelor individuale de muncă prin mai multe decizii luate în perioada decembrie 1998 – ianuarie 1999. La data emiterii deciziilor în discuție erau în vigoare prevederile Ordonanței de urgență nr. 9/1997 cu modificările ulterioare și nu Ordonanța de urgență nr. 98/1999. Cu toate acestea, pentru ca persoanele disponibilizate să beneficieze de plăți compensatorii, este necesar ca măsura concedierii colective să fie luată în cadrul procesului de restructurare, reorganizare, închidere operațională, privatizare sau lichidare.

Or, Agenția județeană pentru ocupare și formare profesională Mehedinți arată că S.C. Golf Trade S.A. Orșova nu a avut un program de restructurare aprobat de organele abilitate, motiv pentru care nu sunt întrunite cerințele art. 1 din Ordonanța de urgență nr. 9/1997, cu modificările ulterioare, pentru ca persoanele disponibilizate să beneficieze de plăți compensatorii.

Comentarii

Plățile compensatorii constituie un drept pentru foștii salariați, numai în măsura în care sunt întrunite cumulativ toate condițiile prevăzute de actul normativ în vigoare la data luării măsurii concedierii colective de către societățile comerciale. Necunoașterea dispozițiilor legale privind constituirea dreptului la plăți compensatorii, precum și conflictele apărute în legătură cu aplicarea în timp a actelor normative în materie au generat neînțelegeri între salariați și patronat.

Dosar nr. 577/1999

* * Prin cererea înregistrată la instituția Avocatul Poporului cu nr. 2254 din 11.06.1999, domnul G. A., din Cluj – Napoca, ne-a sesizat în legătură cu situația a 32 de persoane disponibilizate de către Imprimeria "Ardealul" din Cluj – Napoca, începând cu data de 1.09.1997.

Ordinul privind aprobarea programului de restructurare a R. A. a Imprimeriilor a fost publicat în M.O. nr. 334/28.11.1997, în timp ce procesul de restructurare a demarat în data de 21.11.1997, înainte de apariția Legii nr. 219/1997.

Informații în legătură cu această situație am primit de la Agenția Județeană pentru Ocupare și Formare Profesională Cluj.

Astfel, prin Ordinul Ministerului Culturii nr. 2066/1997 privind aprobarea Programului de restructurare a R.A. a Imprimeriilor au fost disponibilizate 379 de persoane. Ulterior, numărul acestor persoane a fost modificat prin Ordinul nr. 2010/1999, adăugându-se alte 33 de persoane, ordin care nu a fost însă avizat de către ministerul de resort.

Prin adresa nr. 839/1999, Ministerul Muncii și Protecției Sociale comunică Ministerului Culturii motivele pentru care nu poate aviza acest ultim ordin: nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute de Legea nr. 219/1997, fiind emis ulterior datei de 24.12.1997 (dată până la care se cere aprobarea programului de restructurare de către F.P.S., cu avizul ministerului de resort).

Prin urmare, cei 32 de salariați disponibilizați nu se încadrează în prevederile Legii nr. 219/1997, întrucât nu sunt respectate în totalitate condițiile stipulate de această lege.

Pe de altă parte, se arată că, de vreme ce Ordonanța de urgență nr. 9/1997 a fost abrogată prin Ordonanța de urgență nr. 98/1999, după intrarea în vigoare a acesteia (29.06.1999) nu pot fi solicitate drepturi prevăzute într-o lege abrogată.

Dosarul a fost soluționat nefavorabil.

Dosar nr. 965/1999

* * Prin cererea înregistrată la instituția Avocatul Poporului cu nr. 3727 din 5.11.1999, domnul M. V., președintele Societății Cooperatiste pe Acțiuni "Făgărășana", ne sesizează în legătură cu posibilitatea ca și disponibilizările din societățile cooperatiste să beneficieze de prevederile Ordonanței de Urgență nr. 98/1999.

Petiționarul arată că cererii sale i s-au opus Precizările nr. 286/7.09.1999 emise de Ministerul Muncii și Protecției Sociale – Direcția de Politici Programe privind Piața Muncii.

Ordonanța nu face vreo referire la disponibilizările din cadrul societăților cooperatiste, dar în acest caz, aplicarea este refuzată în temeiul unor precizări, nedate nepublicității.

Am sesizat Direcția de Politici Programe privind Piața Muncii - Ministerului Muncii și Protecției Sociale, autoare a respectivelor precizări, solicitând să ni se comunice baza lor legală, precum și o copie după acestea.

Dosarul se află în lucru.

Comentarii

Practica emiterii de "Precizări" ori alte acte administrative care să completeze, chiar să modifice acte normative cu putere de lege, în speță o ordonanță de urgență, și care să fie invocate ca temei legal al respingerii unor cereri încalcă regulile bunei administrații. Pe de altă parte, asemenea acte nu îndeplinesc condiția de oficialitate, prin publicare.

Dosar nr. 490/1999

* * Prin cererea înregistrată la instituția Avocatul Poporului cu nr. 1829 din 24.05.1999, domnul I. F., domiciliat în București, sector 2, salariat al C.N.M. NAVROM S.A. CONSTANȚA ne sesizează în legătură cu faptul că salariaților acestei societăți li se închid cărțile de muncă cu mențiunea că, în perioada 1994 – 1999, CAS-ul nu a fost plătit de către societate - deși aceste contribuții au fost reținute lunar din fondul de salarii.

Pe de altă parte, petiționarul arată că, de la data de 29.04.1999 și până la lichidarea efectivă a societății, salariații erau în concediu fără plată, fapt ce le putea afecta obținerea ajutorului de șomaj, dacă nu îndeplinesc condiția prevăzută de art. 2 alin. 2 din Legea nr. 1/1991, republicată.

În această situație, ne-am adresat Direcției generale de muncă și protecție socială a județului Constanța, solicitând să ne comunice informații în legătură cu plata CAS și concluziile la care a ajuns ca urmare a controalelor efectuate.

De asemenea, ne-am adresat C.N.M. NAVROM S.A. CONSTANȚA pentru informații în legătură cu trecerea salariaților în concediu fără plată și măsurile preconizate pentru ca aceștia să nu fie prejudiciați în drepturi.

Am fost informați că mențiunile din cartea de muncă a salariaților privind neachitarea datoriilor la bugetul asigurărilor sociale s-au efectuat în baza unei adrese a Ministerului Muncii și Protecției Sociale (adresa nr. 1391/14.06.1999), în care se face precizarea că nu va fi afectată vechimea în muncă a salariaților, iar mențiunile se vor radia după efectuarea plăților de către angajator. De asemenea, se vor acorda drepturile prevăzute de Legea nr. 1/1991, republicată,

persoanelor îndreptățite pentru situațiile și în condițiile prevăzute de lege. Aceste condiții se referă la modalitatea de desfacere a contractului de muncă și la obligativitatea de a fi lucrat o perioadă de minimum 6 luni din ultimele 12 luni. Acordarea ajutorului de șomaj poate fi afectată doar de concediul fără plată, prin neîndeplinirea ultimei condiții.

Totodată, ni s-a comunicat că, în cadrul verificărilor, Corpul de control al asigurărilor sociale din cadrul D.G.M.P.S. Constanța procedează la stabilirea datoriilor și la calculul majorărilor prevăzute de lege atunci când nu au fost îndeplinite obligațiile de a prezenta la Camera de muncă ștatele de plată și ordinele de viramente la contribuția pentru asigurări sociale de stat.

Dosarul a fost închis.

Comentarii

Potrivit legislației în vigoare, plata drepturilor în sistemul asigurărilor sociale de stat este garantată beneficiarilor indiferent de situația achitării contribuției la asigurările sociale de stat, pensie suplimentară și șomaj de către agenții economici.

Ca și în cazul de mai sus, fără a exista un text de lege în acest sens, situația este reglementată de o adresă a ministrului muncii și protecției sociale comunicată direcțiilor județene de specialitate: în cazul neachitării datoriilor la bugetul asigurărilor sociale de stat, pensie suplimentară și șomaj, acestea să fie menționate în cartelele de muncă, cu precizarea că nu afectează vechimea în muncă a salariaților, aceste mențiuni urmând să fie radiate o dată cu efectuarea plăților de către unitatea debitoare.

Concurs pentru ocuparea unui post

Dosar nr. 483/1999

* * Prin cererea înregistrată la instituția Avocatul Poporului cu nr. 2244 din 11.06.1999, doamna Ș. M., domiciliată în București, sector 3, s-a plâns în legătură cu faptul că, la concursul susținut la data de 9 martie și 12 martie 1999 în vederea ocupării unui post de contabil în cadrul unei direcții din primăria sectorului 2, deși Comisia de examinare a declarat petiționara admisă, urmând ca aceasta să fie încadrată în muncă începând cu data de 1.04.1999, în final, pe acest post a fost angajată o altă persoană, care nu a participat la concurs. Petiționara se considera prejudiciată în drepturile sale.

Ne-am adresat Direcției pentru Protecția Copilului din cadrul primăriei sectorului 2 și am solicitat informații cu privire la această situație.

Prin răspunsul primit, ni se aducea la cunoștință că, la lucrarea scrisă, doamna Ș. M. nu a tratat subiectele stabilite pentru postul de inspector de specialitate (studii superioare), dezvoltând subiecte alese selectiv atât dintre subiectele pentru studii medii, cât și dintre cele pentru studii superioare, lucrarea fiind apreciată cu nota 7,75.

La data desfășurării concursului, șeful Serviciului buget, financiar, contabilitate, dl. P. V. se afla în perioadă de probă de 3 luni la expirarea căreia, întrucât acesta nu a fost confirmat pe postul de conducere, potrivit prevederilor H.G. nr. 281/1993 a fost trecut în unica funcție cu studii superioare economice vacantă în cadrul serviciului respectiv, cea de inspector de specialitate gr. III pentru care a concurat și petiționara.

Întrucât petiționara nu îndeplinea condițiile de vechime pentru postul de șef serviciu – inspector de specialitate gr. IA, i s-a propus să concureze pentru ocuparea unui post similar de

inspector de specialitate în cadrul Serviciului organizare, salarizare, resurse umane, dar nu a dat curs acestei oferte, postul fiind liber la data primirii răspunsului.

Dosarul a fost închis în defavoarea petiționarei.

Dosar nr. 535/1999

* * Domnul M. N. s-a plâns (cererea nr. 1957 din 27.05.1999) de modul de organizare și susținere a concursului pentru ocuparea postului de director la Centrul de Plasament pentru Copii Preșcolari Baia - Mare, susținut în data de 24.03.1999.

I-am solicitat Direcției pentru protecția Drepturilor Copilului să ne transmită toate informațiile în legătură cu modul de organizare a concursului, precum și regulamentul cu criteriile de notare pentru proba orală.

În urma acestui demers am primit din partea Direcției Județene pentru Protecția Copilului Maramureș informațiile cerute. Astfel, la proba orală susținută în cadrul concursului organizat în data de 24.03.1999, întrebările comisiei s-au axat pe motivația înscrierii la concurs, experiența anterioară în muncă și în funcții de conducere, precum și schițarea unui plan managerial aplicabil Centrului de Plasament în condițiile unui buget de austeritate. Așa cum rezultă din cuprinsul adresei, petiționarul a fost depunctat la subiectele managementul instituției și reinserția socială a copilului.

Față de această situație, am considerat că o altă intervenție a instituției nu se justifică, întrucât concursul a fost organizat cu respectarea condițiilor stabilite în anexa 12 din Hotărârea Guvernului nr. 281/1993 cu privire la salarizarea personalului din unitățile bugetare.

În plângerea sa, domnul M. N. și-a exprimat nemulțumirea și față de susținerea, pe lângă proba scrisă, a unui interviu (proba orală), considerând că notarea s-a făcut după criterii arbitrare. Includerea acestui tip de probă în examinare s-a făcut în baza prevederilor anexei nr. 12 din actul normativ sus-menționat și, sub aspect procedural, a fost respectată de comisia de examinare.

Comentarii

În majoritatea situațiilor în care am fost sesizați de petiționari cu privire la organizarea concursurilor pentru ocuparea unui post, probele orale au fost cele care au creat o aparență de subiectivism.

Dosar nr. 903/1999

Prin cererea nr. 3169 din 8.09.1999, domnul M. E., domiciliat în comuna Băilelești, județul Argeș, ne sesizează cu privire la modul de desfășurare a concursului pentru ocuparea postului de secretar al comunei Băilelești desfășurat în data de 12.11.1998.

În urma concursului, consiliul local a emis hotărârea nr. 26/1998 în baza căreia prefectul județului Argeș a dat ordinul de numire a domnului T. V. C. în postul de secretar al comunei.

Petiționarul arată că a depus la prefectura județului Argeș memoriile înregistrate cu nr. 2515/16.11.1998, 2586/25.11.1998, 2676/10.12.1998, 2722/18.12.1998 și 45/11.01.1999, prin care a contestat legalitatea concursului. Ca urmare a plângerilor, susține domnul M. E., ar fi fost firesc ca, anterior emiterii ordinului prefectului, să se procedeze la verificarea aspectelor sesizate de către persoane neimplicate în organizarea respectivului concurs.

De asemenea, petiționarul considera că prefectul ar fi putut ataca în contenciosul administrativ, în temeiul art. 122 alin. 4 din Constituția României, actele administrative, inclusiv hotărârea Consiliului local Băilelești.

În final, acesta ne informa că petițiile adresate prefecturii Argeș au fost soluționate după 5 luni, de către domnul I. V., juristul prefecturii, care făcuse parte - ca reprezentant al prefecturii - din comisia de concurs a cărui corectitudine era contestată.

Din cerere și actele anexate au rezultat următoarele aspecte:

- au fost cinci candidați, dintre care patru cu studii superioare juridice, economice și tehnice și unul cu studii medii, însă câștigător al concursului a fost desemnat candidatul cu studii medii;
- anunțul prin care s-a făcut public rezultatul concursului nu a fost datat, fapt ce face imposibilă calcularea datei la care expira termenul legal de depunere a contestațiilor;
- contestația nr. 2544/16.11.1998 depusă de domnul M. E. la comisia de concurs nu a fost soluționată, iar petiționarului nu i s-a dat răspuns.

La memoriile adresate prefecturii, a primit răspuns cu întârziere, în 2.04.1998 (probabil greșeală de dactilografiere, fiind vorba în realitate de 2.04.1999) și 31.05.1999.

În ceea ce privește conținutul acestor răspunsuri, ele nu se referă în nici un fel la fondul chestiunii, și anume legalitatea modului în care s-a desfășurat concursul pentru ocuparea postului de secretar al comunei Bălilești.

Avocatul poporului s-a adresat prefectului județului Argeș, solicitând informații asupra verificărilor efectuate și a concluziilor la care s-a ajuns, precum și asupra măsurilor stabilite în urma acestor verificări asupra legalității condițiilor de organizare a concursului. Prefectura județului Argeș nu a răspuns încă.

Comentarii

Cazul descrie sistemul instituit în mod tacit, dar eficient, în care contestația ori plângerea la adresa unui funcționar public este trimisă spre soluționare tocmai către funcționarul în cauză. Lipsind premisele de obiectivitate și imparțialitate în cauză, este pusă sub semnul îndoielii și soluționarea ei corectă.

De aceea apare necesară regula ca orice control, verificare, anchetă etc. cu privire la o anumită operațiune, act sau fapt administrativ, în urma unei plângeri sau reclamații, să fie efectuată de persoane ce nu au fost implicate în respectiva operație, act sau fapt administrativ.

Reintegrarea în muncă în baza unor hotărâri judecătorești

Prezentăm în continuare, două situații în care, prin hotărâre judecătorească, definitivă și irevocabilă, investită cu formulă executorie, petiționarii au fost reintegrați în postul deținut anterior desfacerii contractului de muncă, iar unitatea angajatoare refuză a se conforma hotărârii, cu mențiunea că unitatea este o autoritate publică sau un serviciu public.

Dosar nr. 417/1999

* * Prin cererea înregistrată la instituția Avocatul Poporului cu nr. 1760 din 17.05.1999, doamna R. A. domiciliată în orașul Berești, județul Galați, ne sesizează asupra următoarei situații:

Prin decizia primarului orașului Berești, doamnei R. A. i se desface contractul de muncă. Petiționara s-a adresat instanței de judecată care i-a admis acțiunea, obligând Primăria orașului Berești să o reîncadreze în funcția deținută anterior desfacerii contractului de muncă (conducător al departamentului financiar – contabil), cu plata despăgubirilor aferente.

Petiționara arată că reintegrarea s-a făcut pe o altă funcție – contabil 1A și fără a i se plăti despăgubirile. Pe de altă parte, susține că fișa postului a fost modificată în sensul reducerii atribuțiilor, este încadrată cu salariul minim prevăzut de lege, nu i se dau lucrări și este supusă unui tratament necolegal.

Ne-am adresat primarului orașului Berești pentru a obține informații privind motivele care au determinat nerespectarea acestei hotărâri judecătorești.

Ni s-a comunicat că dispoziția primarului privind reîncadrarea petiționarei în funcția de contabil a fost contestată în justiție, iar în prezent contestația se află pe rolul Judecătoriei Târgu – Bujor. Această instanță urmează să se pronunțe atât asupra reîncadrării în funcție, cât și asupra despăgubirilor aferente.

În aceste condiții, avocatul poporului nefiind abilitat să intervină în activitatea instanțelor judecătorești și, cu atât mai puțin, să se substituie acestora, investigația nu a putut continua.

Doamna R. A. revine cu cererea înregistrată cu nr. 4305 din 30.12.1999, arătând că represaliile primarului orașului Berești au culminat cu dispoziția nr. 96 din 21.12.1999 privind încetarea raporturilor de muncă din inițiativa unității.

Dosar nr. 740/1999

* * Domnul T. V. I., domiciliat în municipiul Oradea, județul Bihor, solicită punerea în executare a sentinței civile nr. 6040/1997 prin care Judecătoria Oradea a dispus reintegrarea sa pe postul deținut anterior desfacerii contractului individual de muncă.

După examinarea plângerii, am solicitat Companiei Naționale "Loteria Română" să ne comunice numele persoanelor care se fac vinovate pentru nepunerea în executare a acestei hotărâri judecătorești, definitive și irevocabile.

Directorul general al CN "Loteria Română" ne-a prezentat un punct de vedere propriu în legătură cu problemele de drept ivite în activitatea de punere în executare a susmenționatei sentințe civile, cu trimitere la acțiunile judecătorești promovate de unitate, pentru a motiva pretinsa imposibilitate de a da curs măsurii reintegrării domnului T. V. I., ignorând însă normele de protecție emise de legiuitor în favoarea persoanelor ce nu mai pot fi reintegrate în muncă din motive obiective.

Astfel, potrivit prevederilor art. 2 alin. 1 lit. b din Legea nr. 1/1991 privind protecția socială a șomerilor, republicată, beneficiază de ajutor de șomaj persoanele al căror contract de muncă a fost desfăcut din inițiativa unității, dacă s-a stabilit prin dispoziția sau hotărârea organului competent nelegalitatea măsurii luate de unitate ori lipsa vinovăției persoanei în cauză, iar reintegrarea în muncă nu mai este obiectiv posibilă la unitatea în care a fost încadrată anterior sau la unitatea care a preluat patrimoniul acesteia.

Unitatea poate decide asupra modalității legale în care înțelege să pună în executare o hotărâre judecătorească investită cu formulă executorie. A rezultat însă că aceasta a formulat "contestație la executarea silită începută la cererea creditorului", ocazie cu care a învederat instanței împrăjurarea că "între timp, postul în care urma a se face reintegrarea s-a desființat", iar disponibilitatea manifestată de petiționar de a accepta un post "similar" sau "echivalent" celui ocupat a fost apreciată de unitate ca ilegală.

Asupra cererii formulate în justiție s-a pronunțat instanța de judecată în sensul respingerii contestației la executare, ca neîntemeiată.

Reprezentantul CN "Loteria Română" a apreciat, totodată, că petiția domnului T. V. I. adresată instituției Avocatul Poporului este "prematură și de natură să blocheze cursul normal al judecății".

Împrejurarea desființării postului ocupat de petiționar a fost învederată Curții de Apel Oradea prin prezentarea motivelor de recurs împotriva sentinței prin care s-a dispus reintegrarea, dar prin decizia civilă nr. 774/R/12 octombrie 1998, instanța s-a pronunțat asupra acestui aspect, motivat, respingând recursul ca neîntemeiat. Reiterarea aceleiași situații pe calea unei acțiuni introductive de sesizare a instanței de fond constituie un abuz de drept, de natură a aduce importante prejudicii atât petiționarului, cât și companiei. Pe de o parte, petiționarul este lipsit de mijloacele materiale de subzistență, iar pe de altă parte, în temeiul aceluiași titlu executoriu, unitatea este obligată să achite aceluiași petiționar, din fondurile companiei, despăgubiri echivalente cu salariul convenit acestuia, indexat, până la data reintegrării.

Or, compania avea la dispoziție două proceduri legale de reintegrare a petiționarului. Într-o primă variantă, compania putea oferi petiționarului un post similar, cât timp acesta și-a manifestat în mod expres disponibilitatea de accepta un astfel de post, ori unul echivalent celui ocupat anterior. Norma juridică privind reintegrarea petiționarului în același post constituie o obligație pentru unitate, dar și un drept corelativ pentru salariat, acesta din urmă putând să renunțe la un drept al său.

În cea de-a doua variantă, compania putea executa măsura reintegrării dispusă de instanță prin hotărârea ce a fost investită cu formulă executorie, achitându-i petiționarului toate sumele acordate cu titlu de despăgubiri. Ulterior, compania trebuia să fi procedat la aplicarea art. 133 alin. 1 din Codul muncii, oferindu-i acestuia trecerea într-o altă muncă corespunzătoare, în limita posibilităților, cu atât mai mult cu cât domnul T. V. I. își exprimase disponibilitatea de a accepta un alt post. În situația în care menținerea în companie nu era posibilă, după epuizarea acestor etape, unitatea avea dreptul de a face aplicabilitatea art. 2 alin. 1 lit. b din Legea nr. 1/1991, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Cu precizările de mai sus, în temeiul art. 22 din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, am recomandat să se procedeze de îndată la executarea sentinței civile nr. 6040/1997 pronunțată de Judecătoria Oradea în ceea ce privește obligația de reintegrare a petiționarului și să ni se comunice în copie actul prin care s-a adus la îndeplinire recomandarea noastră.

Concluzii

Spețele aduc în discuție practica potrivit căreia, prin utilizarea abuzivă a unor căi extraordinare de atac, se tergiversează punerea în executare a unor dispoziții date de autoritatea judecătorească prin hotărâri definitive și irevocabile.

Legiuitorul român a prevăzut sancționarea civilă a abuzului de drept în exercitarea unui drept subiectiv ori a unui drept procesual – așa cum sunt cazurile de mai sus, competența aplicării sancțiunii îi aparține însă instanței judecătorești și nu instituției Avocatul Poporului.

Autorizarea exercitării unor profesii

Dosar nr. 800/1999.

* * Domnul I. T. A., domiciliat în municipiul Timișoara, ne-a sesizat în legătură cu tergiversarea soluționării cererii sale privind eliberarea autorizației de liberă practică în exercitarea profesiei de farmacist. Din examinarea petiției adresată instituției noastre rezultă că, în luna mai 1999, petiționarul s-a adresat în scris Ministerului Sănătății, pentru a obține autorizația legală de liberă practică în profesia de farmacist.

Potrivit art. 7 din Legea nr. 81/1997 privind exercitarea profesiei de farmacist,

înființarea, organizarea și funcționarea Colegiului Farmaciștilor din România, exercitarea profesiei de farmacist se face pe baza autorizației de liberă practică, eliberată de Ministerul Sănătății în termen de 30 de zile de la depunerea documentelor. Autorizația de liberă practică a profesiei de farmacist se acordă pe baza următoarelor acte:

- a) diploma eliberată de o instituție de învățământ universitar cu profil farmaceutic, acreditată în condițiile legii;
- b) certificat de cazier judiciar;
- c) certificat de sănătate;
- d) avizul Colegiului Farmaciștilor din România.

Întrucât petiționarul a susținut că a anexat cererii sale toate actele precizate mai sus, am solicitat informații de la Ministerul Sănătății în legătură cu întârzierea soluționării în termenul de 30 de zile prevăzut de Legea nr. 81/1997.

Direcția farmaceutică din cadrul Ministerului Sănătății ne-a informat că Avizul de liberă practică a fost eliberat cu nr. 51765 din 28.07.1999, motiv pentru care am apreciat că cererea a fost soluționată favorabil.

Dosar nr. 975/1999.

* * Domnul C. I., cu domiciliul în municipiul Brașov, a sesizat instituția Avocatul Poporului în legătură cu scoaterea sa din activitatea profesională de medic specialist obstetrică-ginecologie și competență ecografică, precum și cu privire la tergiversarea soluționării unui număr de trei memorii adresate Ministerului Sănătății.

Din examinarea cererii rezultă că petiționarul s-a repatriat din Republica Moldova în anul 1992, stabilindu-și domiciliul în orașul Brașov. Ulterior, acesta a fost angajat cu contract de muncă pe perioadă determinată la Spitalul orașului Codlea. În luna noiembrie 1994, domnul C. I. a fost definitivat pe post de medic la Policlinica orașului Codlea, ca urmare a promovării concursului organizat în temeiul Ordinului Ministerului Sănătății nr. 392/1992 pentru aprobarea Metodologiei privind angajarea, transferarea și detașarea medicilor, farmaciștilor, biologilor, biochimistilor și chimiștilor în unități sanitare, publicat în Monitorul Oficial nr. 90 din 12 mai 1993.

Petiționarul susține că, în anul 1998, a fost scos abuziv din activitatea profesională, iar situația sa a prezentat-o Ministerului Sănătății prin memoriile înregistrate sub nr. IVB/9000 din 17.12.1997, nr. IVB/1638 din 24.02.1998 și 3567 din 2.04.1999, la care nu a primit nici un răspuns.

Prin aceeași petiție adresată instituției Avocatul Poporului, domnul C. I. a solicitat sprijin pentru obținerea confirmării specialității obstetrică – ginecologie și competență ecografică, în baza art. 6 din Legea nr. 39 din 12 martie 1999 pentru ratificarea Acordului dintre Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova privind recunoașterea reciprocă a diplomelor, certificatelor și titlurilor științifice, acordate de instituții de învățământ acreditate în România și în Republica Moldova, semnat la Chișinău la 20.06.1998.

Pentru clarificarea situației petiționarului am solicitat informații de la Ministerul Sănătății, în data de 22.10.1999.

Neprimind răspuns, am revenit în data de 25.01.2000.

Dosarul nu a fost finalizat, din lipsa informațiilor solicitate.

Dosar nr. 1019/1999

* * Domnul L. M. D., domiciliat în orașul Făget, județul Timiș, ne sesizează cu privire la

încălcarea dreptului la liberă profesie. Petiționarul susține că este de profesie tehnician de îmbunătățiri funciare, pensionat și posedă certificat de autorizare potrivit Ordinului nr. 451/1999 pentru aprobarea Regulamentului privind autorizarea persoanelor fizice și juridice care pot să realizeze și să verifice lucrări de specialitate în domeniile cadastrului, geodeziei și cartografiei pe teritoriul României. De asemenea, petiționarul posedă și autorizație eliberată în temeiul Decretului-Lege nr. 54/1990 și vizată pe anul 1999, care îi conferă dreptul de a desfășura o activitate independentă, ca persoană fizică.

Totodată, acesta susține că, prin menținerea prevederilor art. 6 pct. (3) din vechiul Regulament în Regulamentul aprobat de Ordinul nr. 451/1999, i-au fost retrase anumite competențe ale profesiei sale, iar prin noul Regulament - Oficiilor județene de Cadastru, Geodezie și Cartografie li s-a conferit dreptul de a emite certificatul de autorizare.

Față de aceste aspecte, am solicitat președintelui Oficiului Național de Cadastru, Geodezie și Cartografie să ne comunice punctul de vedere privind susținerile petiționarului, dacă acesta posedă certificat de autorizare (a cărei dovadă nu o face), eliberat în condițiile legii.

Am solicitat, de asemenea, o copie de pe Regulamentul aprobat prin Ordinul nr. 451/1999 în care se menționează, la art. 2 alin. (2), că *publicarea Regulamentului va avea loc în broșură separată, ca supliment al Revistei de Geodezie, Cartografie și Cadastru*. Contrar acestor prevederi, art. 1 stabilește că Regulamentul este prevăzut în anexa care face parte integrantă din prezentul ordin, iar în art. 2, faptul că ordinul se va publica în Monitorul Oficial. Cu toate acestea, M. Of. nr. 50/1999 în care a fost publicat ordinul susmenționat nu conține și Regulamentul în cauză.

Justificarea invocată de președintele O.N.C.G.C pentru nepublicarea Regulamentului în Monitorul Oficial este că lipsesc fondurile necesare. Față de acest răspuns, avocatul poporului a recomandat luarea măsurilor legale necesare pentru publicarea Regulamentului, deoarece continuarea activității de emitere a autorizațiilor în baza unui act inexistent, este ilegală.

Cât privește aspectele semnalate de petiționar, se menționează că, în urma analizei documentației depusă de solicitant pentru autorizarea activității sale, Comisia de autorizare a respins cererea, întrucât petiționarul nu a întrunit condițiile necesare (studii de specialitate și 10 ani vechime neîntreruptă în specialitate).

Dosarul a fost soluționat în defavoarea petiționarului.

Dosar nr. 219/1999

* * Doamna B. M., de profesie pictor – grafician, a solicitat, în iulie 1998, la primăria sectorului 3, o autorizație de liberă practică, fără succes însă.

Pentru clarificarea situației ne-am adresat în două rânduri primarului sectorului 3 al municipiului București (cu nr. 1238/2/9.04.1999 și nr. 1238/2/8.07.1999). Pe parcursul a 6 luni, acesta nu a dat nici un răspuns.

A fost necesară o nouă intervenție la Primarul General al Municipiului București (cu adresa nr. 1238/2/26.10.1999), de unde ni s-a comunicat, la data de 18.11.1999, rezolvarea cererii petiționarei.

Conform răspunsului primit sub semnătura secretarului general al PMB, autorizația solicitată a fost acordată cu nr. 106312, dar fără dată, în vreme ce petiționara a fost invitată spre a-și ridica actul respectiv la Serviciul strategii privatizare din cadrul primăriei sectorului 3, prin adresa nr. 13215 din 6.08.1999. Aceasta însă nu a dat curs invitației.

Comentarii

Este și aceasta o încercare de pune în seama petiționarului întârzierea nejustificată a eliberării unei autorizații. Se lasă să se întrevadă explicația că, deși i s-a rezolvat cererea (depusă cu un an în urmă), doamna B. M. nu s-a prezentat să o ridice.

Secretarul general al PMB acceptă să transmită unei instituții (Avocatul Poporului) o informație fără a se întreba de ce autorizația eliberată pe numele petiționarei cu nr. 106312 nu este datată, cum ar fi fost obligatoriu, cunoscând că ele se eliberează din carnetele cu regim special.

Este demn de subliniat și faptul că eliberarea autorizației s-a făcut după mai bine de un an de la data când a fost solicitată și numai la intervențiile repetate ale avocatului poporului, fără nici o explicație sau scuză pentru întârzierea rezolvării cazului.

Din modul cum au fost tratate intervențiile avocatului poporului de către primarul sectorului 3 – București atât în ceea ce privește cazul P. I. (dosar nr. 173/1999), cât și din cel prezentat mai sus (B. M.) se desprinde o anumită atitudine a reprezentantului ales al administrației publice locale față de instituția Avocatul Poporului, pe de o parte; pe de altă parte, este evident modul superficial și neglijent în care funcționarii acestei autorități a administrației publice locale înțeleg (încă) să-și îndeplinească obligațiile de serviciu în relația cu cetățenii.

Alte situații**Dosar nr. 591/1999**

* * Prin cererea nr. 2079 din 1.06.1999, doamna K. E. ne semnală că nu a primit răspuns la cererile nr. 335047 și 335048 din 26.02.1999 adresate Ministerului Muncii și Protecției Sociale.

În consecință, ne-am adresat acestei autorități cu solicitarea de a ne preciza motivele care au determinat întârzierea răspunsului și de a ne transmite o copie a răspunsului ce îi va fi comunicat.

Ca atare, am primit adresa nr. 335047/335048 din 8.10.1999, prin care ni s-a transmis o copie a răspunsului ce i-a fost adresat petiționarei pe aceeași dată, în urma demersului nostru.

În concluzie, se constată că petiționara a primit răspuns de la autoritatea sesizată numai în urma intervenției instituției noastre. În speță, nu este relevant obiectul cererii ori conținutul răspunsului pe care o atare cerere îl justifică. Este însă importantă **atitudinea autorității publice** față de cererile, petițiile, memoriile îndreptate de cetățeni. Desigur, este de înțeles volumul mare de corespondență pe care îl au instituțiile centrale, ministerele, cu precădere Ministerul Muncii și Protecției Sociale, în situația în care mulți solicitanți se adresează organului central în locul serviciilor descentralizate din subordine, competente să soluționeze problema. Autorităților publice le revine însă obligația de a-i informa corect pe cetățeni, inclusiv prin campanii și programe informaționale pentru populație, astfel încât administrația publică să se apropie de cetățean și să-i diminueze acestuia impulsul de a se adresa neapărat Președintelui României, Parlamentului, Primului Ministru ori altor membri din Executiv. Nu mai puțin însă, autoritățile publice au obligația constituțională, consacrată în dispozițiile art. 47 (4) din Constituția României, de a răspunde la petiții în termenele și condițiile stabilite potrivit legii. Or, atacarea în contenciosul administrativ a așa-numitei "tăceri administrative" nu reprezintă o soluție recomandabilă în toate cazurile, ea putând fi evitată prin modesta diligență a funcționarului public responsabil de a oferi un răspuns.

C. Probleme privind pensiile de asigurări sociale de stat

Recorelarea pensiilor

Aspecte generale

În număr mare, petiționarii ne-au sesizat în legătură cu neaplicarea actelor normative privind indexarea, compensarea și recorelarea pensiilor de către serviciile publice descentralizate din cadrul Ministerului Muncii și Protecției Sociale, precum și în legătură cu anomaliile apărute în modul de stabilire a pensiilor care determină diferențe de quantum în funcție de data pensionării.

După 1990, a fost reglementat mecanismul indexării și compensării periodice a pensiilor prin hotărâri de guvern care au determinat unele modificări ale pensiilor, dar încă neregulate, sub forma creșterilor forfetare sau cu procente graduale ori uniforme, pensiile mărite ținând într-o oarecare măsură seama de evoluțiile prețurilor. Ca urmare, pensionarii împărtășesc foarte mult soarta lucrătorilor activi, deși, în cazul lor, este vorba de un nivel mai scăzut al veniturilor. În anul 1998, conform Hotărârii Guvernului nr. 173/1998 pensiile se "corectează" lunar, cu 5% în lunile martie și aprilie și cu 3,3% pentru lunile următoare.

De asemenea, potrivit H.G. nr. 797 din 13 noiembrie 1998 privind efectuarea recorelării pensiilor pentru munca depusă și limită de vârstă cu vechime integrală din sistemul asigurărilor sociale de stat, modificată prin H.G. nr. 171/1999, se recorelează quantumurile individuale ale pensiilor pentru munca depusă și limită de vârstă cu vechime integrală din sistemul asigurărilor sociale de stat, pentru care raportul dintre nivelul pensiei cuvenite și cel al pensiei medii, în luna intrării în vigoare a hotărârii, este mai mic decât același raport pentru luna octombrie 1990.

Din analiza numărului mare de cereri cu care am fost sesizați în această materie, am constatat că nemulțumirile cetățenilor decurg din lipsa unui mecanism legal care să stabilească ferm elementele în raport cu care se efectuează indexările și recorelările, în prezent indexările având loc după un calendar aleatoriu. Această situație este alimentată și de prezentarea în presa scrisă a unor modalități eronate de calcul a recorelării pensiilor.

Pe de altă parte, M.M.P.S. consideră că principalul obiectiv al măsurilor adoptate a fost asigurarea unei protecții mai accentuate persoanelor cu pensii mici. Prin procesul de recorelare s-a încercat diminuarea fenomenului de aplatizare a pensiilor, astfel încât să se asigure o legătură mai strânsă între pensiile obținute și elementele care stau la baza stabilirii acestora (salariul, vechimea în muncă, grupa de muncă, vârsta pensionării etc.).

Totodată, prin introducerea noului sistem public de pensii, se urmărește corectarea deficiențelor sistemului actual. Astfel, prin considerarea întregii perioade de activitate, prestațiile stabilite vor reflecta în mai mare măsură legătura cu nivelul contribuțiilor achitate. Se propune ca la stabilirea valorii anuale a punctului de pensie, pe baza căruia se determină quantumul pensiilor, să se utilizeze o rată de înlocuire a salariului mediu net pe economie de 50% raportat la stagiul complet de cotizare prevăzut de lege.

În plus, în contextul creării unui sistem complex în România, se preconizează să funcționeze un sistem privat de pensii, proiecte de acte normative în acest sens fiind în curs de elaborare.

Am ținut să prezentăm și situații în care am constatat, după examinarea plângerilor și a informațiilor primite de la autorități, că - sub aspectul aplicării normelor legale de către serviciile publice descentralizate ale M.M.P.S., - nu au existat abuzuri sau ilegalități, dat fiind volumul important de activitate al instituției noastre implicat de soluționarea plângerilor de acest fel.

Dosar nr. 84/1999

* * Prin cererea nr. 410 din 3.02.1999, doamna F. S. contestă cuantumul echivalent al pensiei din luna octombrie 1990, în raport cu care se efectuează recorelarea pensiei.

În speță sunt aplicabile prevederile art. 3 din H.G. nr. 797/1998:

(1) În vederea aplicării măsurilor de recorelare, din cuantumul individual al pensiei pentru munca depusă și limită de vârstă cu vechime integrală, convenit la data intrării în vigoare a prezentei hotărâri, se determină cuantumul echivalent al pensiei individuale în luna octombrie 1990.

(2) Prin cuantumul echivalent al pensiei individuale în luna octombrie 1990 se înțelege pensia individuală aflată în plată sau convenită în luna intrării în vigoare a prezentei hotărâri, neinfluențată de măsurile de protecție socială acordate după data de 31 octombrie 1990.

(3) Cuantumul echivalent al pensiei individuale în luna octombrie 1990 se determină scăzând din cuantumul pensiei, convenit la data intrării în vigoare a prezentei hotărâri, toate sumele reprezentând compensările, indexările, majorările, corelările, recorelările și corecțiile aplicate pensiilor de asigurări sociale de stat începând cu luna octombrie 1990 și până la data intrării în vigoare a prezentei hotărâri, conform actelor normative prevăzute în anexa nr. 1 la Hotărârea Guvernului nr. 565/1996 privind aplicarea măsurilor de protecție socială a pensiilor de asigurări sociale de stat și militare stabilite și recalulate după data de 1 august 1996, cu modificările ulterioare.

(4) În situația în care, prin aplicarea prevederilor alin. (3), pentru o anumită valoare a cuantumului individual al pensiei la data intrării în vigoare a prezentei hotărâri corespund mai multe valori ale pensiei în luna octombrie 1990, cuantumul echivalent al pensiei în luna octombrie 1990 se stabilește ca fiind valoarea medie a intervalului acoperit de toate valorile corespondente.

Pentru soluționarea cererii, ne-am adresat Ministerului Muncii și Protecției Sociale, pe data de 4.03.1999, solicitând să ni se comunice modalitatea de determinare a cuantumului echivalent al pensiei individuale în luna octombrie 1990.

Răspunsul M.M.P.S. din 28.04.1999 citează prevederile H.G. nr. 797/1998 și se reiterează același cuantum echivalent de 2099 lei, fără a ni se prezenta modul în care acesta a fost stabilit.

Am revenit la M.M.P.S., pe 2.06.1999, insistând cu solicitarea de a ne fi pus la dispoziție modul de determinare a acestui cuantum, cu indicarea detaliată a tuturor sumelor reprezentând compensări, indexări, majorări, corelări, recorelări și corecții aplicate din luna octombrie 1990 și până la intrarea în vigoare a H.G. nr. 797/1998.

Prin răspunsul din 5.07.1999, M.M.P.S. ne recomandă să ne adresăm Oficiului Central de Plată a Pensiilor.

Urmare a adresei noastre către acest oficiu, din 18.10.1999, primim răspunsul D.G.M.P.S. București, pe data de 2.11.1999, prin care ni se citează din nou art. 3 din H.G. nr. 797/1998, fără a ni se furniza informațiile solicitate

Ca atare, revenim la Oficiul Central de Plata a Pensiilor, în 12.11.1999, solicitându-i să ne fie comunicate datele valorice concrete din care să rezulte cuantumul echivalent al pensiei petiționarei. Nu am primit răspuns.

În concluzie, am constatat o inerție a Ministerului Muncii și Protecției Sociale în furnizarea de date care să ne ofere posibilitatea unei verificări cât mai exacte a situației apărute, ceea ce tergiversează soluționarea plângerii petiționarei.

Dosar nr. 487/1999

* * Prin cererea nr. 2160 din 16.07.1999, doamna C. G. ne sesizează cu privire la faptul că nu i-au fost aplicate în mod corect dispozițiile Hotărârii Guvernului nr. 797/1998 privind efectuarea recorelării pensiilor și anexează în susținerea cererii un extras dintr-un ziar care prezintă "exemple concrete de calcul pentru recorelarea pensiei" care nu concordă cu realitatea.

În ciuda redactării succinte a cererii, ne-am adresat Direcției Generale de Muncă și Protecție Socială Teleorman, solicitându-i să ne comunice punctul de vedere în legătură susținerii petiționarei și situația dosarului de pensie al acesteia.

D.G.M.P.S. Teleorman ne comunică faptul că pensia petiționarei a fost recorelată în conformitate cu prevederile H.G. nr. 797/1998. Astfel, pensia la nivelul lunii noiembrie 1998 în sumă de 506.396 lei a devenit, prin recorelare, 514.658 lei la care s-a aplicat corecția de 3,3% prevăzută de H.G. nr. 173/1998, pensia ajungând la suma de 531.462 lei.

Recorelarea se aplică prin raportare la pensia de bază de 506.396 lei, care nu cuprinde și pensia suplimentară. După stabilirea cuantumului recorelat al pensiei se adaugă și pensia suplimentară, ajungându-se la un total al drepturilor de 596.913 lei, care corespunde sumei înscrise în talonul de pensie.

Dosarul a fost închis în defavoarea petiționarei.

Dosar nr. 218/1999

* * Prin cererea nr. 950 din 2.03.1999, domnul V. I. T. își exprimă nemulțumirea față de nerecorelarea pensiei sale potrivit dispozițiilor H.G. nr. 797/1998.

Din analiza situației sale, rezultă că, la data sesizării instituției noastre, nu îndeplinea condiția prevăzută de art. 2 alin. 1 pct. b din H.G. nr. 797/1998, deoarece i se stabiliseră drepturile la pensie anterior intrării în vigoare a hotărârii. Or, potrivit art. 2 alin. (1) din H.G. nr. 797/1998, beneficiază de recorelare "pensionarii ale căror drepturi de pensie s-au deschis ori revizuit anterior datei de 1.08.1996", precum și "persoanele ale căror drepturi de pensie se deschid după data intrării în vigoare a prezentei hotărâri și se stabilesc pe baza salariilor și a altor drepturi care, potrivit legii, se iau în calcul la stabilirea pensiei, anterioare datei de 1.08.1991".

Cum petiționarul a fost pensionat pe data de 1.01.1997, nu îndeplinea nici una din aceste condiții.

La data de 18.03.1999, după depunerea plângerii la instituția Avocatul Poporului, a intrat în vigoare H.G. nr. 171/1999 de modificare și completare a H.G. nr. 797/1998.

Astfel, s-a constatat că, de la această, dată petiționarul se încadra în prevederile art. 2 alin. 1 lit. a care stipulează: "De prevederile art. 1 beneficiază persoanele care în luna decembrie 1998 aveau calitatea de pensionar pentru munca depusă și limită de vârstă cu vechime integrală din sistemul asigurărilor sociale de stat, chiar dacă anterior acestei luni erau încadrate în alte categorii de pensii, cu condiția ca drepturile de pensie să fi fost deschise până la data de 1.04.1997 inclusiv".

În consecință, ne-am adresat Ministerului Muncii și Protecției Sociale, solicitându-i să reanalizeze posibilitatea recorelării pensiei petiționarului, având în vedere modificarea H.G. nr. 797/1998 prin H.G. nr. 171/1999.

M.M.P.S. ne comunică faptul că petiționarului i s-a acordat suma de 179.031 lei, ca urmare a recorelării pensiei în baza prevederilor H.G. nr. 171/1999, astfel încât s-a ajuns la un cuantum de 1.036.604 lei în luna martie 1999.

În concluzie, ca urmare a intervenției instituției noastre, situația a fost rezolvată în favoarea petiționarului și dosarul a fost închis.

Dosar nr. 172/1999

* * Prin cererea nr. 764 din 25.02.1999, domnul B. N. ne semnalează refuzul Direcției Generale de Muncă și Protecție Socială Caraș-Severin de a răspunde cererilor petiționarului nr. 11749 din 14.12.1998 și nr. 2013 din 25.01.1999, având ca obiect solicitarea efectuării recorelării pensiei, potrivit H.G. nr. 797/1998.

La solicitarea noastră, DGMPȘ Caraș-Severin, Oficiul pensii de stat Reșița, ne-a prezentat situația detaliată a modului de calcul al pensiei, potrivit dispozițiilor H.G. nr. 171/1999.

Se constată că raportul dintre nivelul pensiei cuvenite și cel al pensiei medii din 1998 (0,88) este mai mare decât cel din 1990 (0,84), astfel încât nu petiționarul nu poate beneficia de recorelarea pensiei, în conformitate cu art. I pct. 1 din H. G. nr. 171/1999.

În concluzie, dosarul a fost închis în defavoarea petiționarului.

Recunoașterea vechimii în muncă

Dosar nr. 389/1999

* * Prin cererea înregistrată la instituția Avocatul Poporului cu nr. 1427 din 15.04.1999, domnul S. C. V., domiciliat în Râmnicu Vâlcea, solicită instituției noastre intervenția la Direcția de Muncă și Protecție Socială a județului Vâlcea, în vederea recunoașterii vechimii în muncă în condiții ce se încadrează în grupa II de muncă pentru perioadele 1970 – 1992, în care a lucrat la o societate de transporturi auto din Râmnicu Vâlcea, în meseria de mecanic auto, și 1992 – 1996.

Prin adresele cu nr. 764 din 5.05.1998 și 153 din 21.01.1999 emise de societate către petiționar, se atestă faptul că activitatea domnului S. C. V. (având în vedere lucrările desfășurate, precum și condițiile grele de muncă) se încadrează în grupa II de muncă pentru perioada 1.01.1970 – 1.04.1992, conform prevederilor protocolului cu nr. 2426 din 12.09.1996 încheiat între Consiliul de Administrație al societății și organizația sindicală.

Societatea refuză însă recunoașterea grupei II pentru perioada 1992 – 1996, întrucât pentru acest interval nu s-a efectuat de către unitate plata contribuției lunare la fondul de asigurări sociale de stat în cuantumul majorat prevăzut de Legea nr. 49/1992, contribuții care, potrivit precizării conducerii societății, nu mai pot fi plătite retroactiv.

În legătură cu această situație ne-am adresat Direcției de Muncă și Protecție Socială a județului Vâlcea de la care am solicitat informații în legătură cu dosarul de pensie al petiționarului.

În răspunsul primit de la Direcția de Muncă și Protecție Socială a Muncii Vâlcea, se precizează că activitatea desfășurată de domnul S. C. V. nu se încadrează în grupa II de muncă întrucât, așa cum reiese din adresa unității, acesta nu a efectuat exclusiv operații de demontări, decapări, degresări în cadrul unor formații de lucru specializate pe linii tehnologice, așa cum se specifică la poziția 184 din anexa nr. 2 la Ordinul nr. 50/1990.

Prin cererea înregistrată cu nr. 3740 din 08.11.1999, petiționarul revine la plângerea inițială, arătându-și nemulțumirea față de refuzul încadrării sale în grupa II de muncă și susținând că nu există o aplicare unitară a legislației în domeniu, alți salariați ai unității fiind

încadrați în grupa II de muncă, deși au lucrat în aceleași condiții și au aceleași acte depuse la dosarul de pensionare.

Față de aspectele prezentate am considerat necesară efectuarea unei deplasări la Direcția de Muncă și Protecție Socială Vâlcea.

În urma verificării dosarelor de pensie ale persoanelor nominalizate de petiționar, am constatat că acestea îndeplinesc condițiile prevăzute de lege pentru a fi încadrate în grupa II de muncă, fiind situații diferite de cea prezentată de domnul S. C. V.

În consecință, dosarul a fost închis în defavoarea petiționarului.

Dosar nr. 396/1998

* * Prin cererea înregistrată la instituția Avocatul Poporului cu nr. 2702 din 2.12.1998, domnul I. N., domiciliat în București, ne sesizează asupra elementelor reținute la întocmirea dosarului său de pensionare nr. 62979/1981.

1. Astfel, petiționarul susține că, la calcularea vechimii în muncă, nu s-a luat în considerare perioada 16.02.1969 – 31.12.1980 în care a lucrat la Biroul O.P.W. Praga și prin urmare s-a luat în calcul retribuția tarifară de încadrare a ultimilor 5 ani lucrați în țară, nu o perioadă de 5 ani din ultimii 10 ani de muncă. Activitatea sa în străinătate s-a desfășurat în baza unui contract de muncă cu Ministerul Transporturilor și Telecomunicațiilor, care avea și obligația de a depune contribuția la fondul de asigurări sociale.

Ne-am adresat Direcției de muncă și protecție socială a municipiului București - Oficiul de Pensii al sectorului 1, solicitând să ne comunice dacă perioada de timp în care a lucrat în străinătate poate constitui vechime în muncă și bază de calcul pentru stabilirea cuantumului pensiei, dacă era obligația salariatului să depună contribuția la fondul de asigurări sociale și prin urmare neefectuarea plății îi este imputabilă, precum și alte informații necesare pentru soluționarea acestei petiții.

Oficiul de pensii ne-a informat că din documentele prezentate la dosar nu rezultă că s-a plătit contribuția pentru asigurări sociale, prin urmare în conformitate cu prevederile art. 3 din Legea nr. 3/1977, nu i s-a recunoscut vechime în muncă perioada lucrată în străinătate.

2. În perioada în care petiționarul a lucrat în străinătate era în vigoare art. 1 alin. 2 din Decretul nr. 389/1972, care stabilește obligația unității de care aparține persoana trimisă în misiune permanentă în străinătate de a depune contribuția pentru asigurări sociale de stat. În cazul de față, activitatea în străinătate s-a desfășurat în baza unui contract de muncă cu Ministerul Transporturilor și Telecomunicațiilor, prin urmare acesta avea obligația de a depune C.A.S. la bugetul asigurărilor sociale.

Pe de altă parte, art. 1 alin. 2 din HCM 574/1964, cu modificările și completările ulterioare, prevedea că "angajaților scoși din producție care sunt trimiși să lucreze la organizații internaționale cu aprobarea organelor competente din Republica Populară Română, pe tot timpul cât lipsesc din țară li se consideră vechime în muncă."

Cu toate acestea, Oficiul de pensii sector 1 București ne-a informat că nu s-a plătit C.A.S., și în consecință această perioadă nu a fost luată în calcul la stabilirea pensiei.

Față de această situație ne-am adresat Ministerului Transporturilor - Direcția Generală Juridică și Contencios solicitând să ne comunice motivele datorită cărora nu s-a achitat C.A.S. în perioada 1969 – 1980, având în vedere art. 1 alin. 2 din H.C.M. nr. 574/1964 și art. 1 alin. 2 din Decretul nr. 389/1972.

Dosarul nu a fost finalizat.

Dosar nr. 481/1999

* * Prin cererea înregistrată la instituția Avocatul Poporului cu nr. 2316 din 21.05.1999, domnul B. M. ne-a sesizat în legătură cu refuzul Academiei de Înalte Studii Militare de a oferi un răspuns pertinent la solicitarea sa.

În speță, prin cererea adresată Ministerul Educației Naționale, petiționarul solicita informații privind aplicabilitatea prevederilor ordinului M.E.Î. nr. 954/1969 referitoare la recunoașterea și calcularea în proporție de an la an a perioadei 1 ian. 1977- 1 dec. 1988.

M.E.N. își declinase competența în favoarea Academiei de Înalte Studii Militare.

Ne-am adresat Academiei de Înalte Studii Militare, care ne-a răspuns că problema domnului B. M. poate fi soluționată după prezentarea, la secția Personal și Evidență Resurse Umane a Academiei de Înalte Studii Militare, a unei adeverințe din care să rezulte că în perioada menționată a profesat specializarea înscrisă pe diplomă.

Pe baza acestei adeverințe, perioada 1977- decembrie 1988 i se va considera vechime în învățământ, potrivit Ordinului Ministrului Educației Naționale nr. 3294 din 27.04.1998, urmând să i se facă încadrarea în tranșa de vechime 20-25 de ani și să i se recalculeze drepturile bănești ce decurg din aceasta.

Ca atare, dosarul a fost soluționat în favoarea petiționarului.

Eliberare carnet de muncă**Dosar nr. 317/1999**

* * Prin cererea nr. 1413 din 14.04.1999, doamna I. N. A. ne sesizează că, deși s-a prezentat de mai multe ori la Oficiul de pensii sector 3, așa cum i s-a comunicat prin adresa Camerei de muncă București, pentru a intra în posesia carnetului de muncă al soțului său decedat, acesta nu i-a fost înmânat.

De asemenea, în cadrul audienței ce i-a fost acordată, petiționara a evidențiat faptul că pensia de urmaș a fiului continuă să fie sistată, cu toate că s-a prezentat la Oficiul de pensii sector 3 cu adeverința școlară a acestuia, în luna noiembrie 1998, așa cum i s-a cerut.

Ca atare, ne-am adresat acestui oficiu pentru a ni se comunica motivele ce au împiedicat înmânarea carnetului de muncă către petiționară și punctul de vedere față de situația prezentată.

În ceea ce privește cartea de muncă a defunctului I. M., Oficiul de pensii al sectorului 3 ne-a comunicat că petiționara se poate prezenta oricând la acest oficiu pentru a o ridica.

În ceea ce privește sistarea pensiei de urmaș, am fost înștiințați, în urma deplasării la Oficiul de pensii, că petiționara nu a prezentat adeverința școlară a fiului, care a împlinit 16 ani, fiind necesar ca aceasta să facă dovada continuării studiilor, potrivit dispozițiilor art. 40 din Legea nr. 3/1977.

Ca urmare, i-am recomandat petiționarei să prezinte această adeverință Oficiului de pensii al sectorului 3, însoțită de o declarație pe propria răspundere a fiului, în care să se consemneze că acesta nu este încadrat în muncă, deși își continua studiile în cadrul învățământului seral.

*În concluzie, situația putea fi rezolvată, remarcându-se o **disponibilitate de soluționare a cazului din partea autorităților administrației publice implicate**, dar petiționara a refuzat să facă demersurile legale necesare. Întrucât în cadrul audienței ce i-a fost acordată pe data de 30.07.1999, aceasta și-a exprimat refuzul de a ne însoți la Oficiul de pensii al sectorului 3 pentru a se convinge de rezultatele demersurilor noastre, dosarul a fost închis în defavoarea petiționarei.*

Trecere la pensia pentru limită de vârstă

Dosar nr. 647/1999

* * Prin cererea înregistrată la instituția Avocatul Poporului cu nr. 2759 din 29.07.1999, domnul Ș. I. ne-a sesizat în legătură cu refuzul Direcției Generale de Muncă și Protecție Socială Prahova de a opera trecerea sa de la pensia de invaliditate la pensie pentru limită de vârstă, în temeiul art. 34 din Legea nr. 3/1977 privind pensiile de asigurări sociale de stat și asistență socială.

Față de situația prezentată ne-am adresat D.G.M.P.S. Prahova, de la care am solicitat informații cu privire la cauzele legale care împiedică trecerea la pensie pentru limită de vârstă, la împlinirea vârstei de 60 de ani.

Întrucât nu am primit răspuns în termenul legal, o delegație din cadrul instituției s-a deplasat pe data de 16.12.1999 la D.G.M.P.S. Prahova.

În urma discuțiilor purtate am constatat că întârzierea răspunsului s-a datorat unor motive neimputabile autorității sesizate.

Referitor la problema care face obiectul cererii domnului Ș. I., a reieșit că acesta are o vechime totală în muncă de 29 de ani și 8 luni, întregită la 30 de ani. D.G.M.P.S. a învederat că petiționarul nu îndeplinește condițiile de vechime prevăzute de Legea nr. 3/1977, pentru trecerea de la pensia de invaliditate la pensia pentru muncă și limită de vârstă.

Tergiversarea întocmirii dosarului de pensionare

Dosar nr. 1144/1999

* * Prin cererea nr. 4311 din 30.12.1999, doamna S. E. ne-a sesizat cu privire la următoarea situație:

Din anul 1992 se află în evidențele Inspectoratului Teritorial de Stat pentru Persoanele cu Handicap întrucât a dat naștere unui copil handicapat a cărui însoțitoare a fost până în anul 1999.

În data de 17.01.1999, a depus actele necesare întocmirii dosarului de pensionare, având în vedere că la 1.03.1999 împlinea vârsta de 50 de ani - întrunind condițiile de vechime pentru a fi pensionată la cerere.

Cu toate acestea, nici în luna iulie dosarul nu fusese înaintat Oficiului de pensii Ploiești, iar decizia de pensionare a fost emisă în 28.10.1999, toate aceste întârzieri prejudiciind-o pe S. E. de drepturile bănești cuvenite de la data depunerii cererii de pensionare.

Am solicitat atât Inspectoratului Teritorial de Stat pentru Persoane cu Handicap, cât și Oficiului de pensii Ploiești să ne comunice motivele care au determinat întârzierea întocmirii dosarului de pensionare.

D. Protecția specială a unor categorii de persoane**În materia aplicării Decretului - Lege Nr. 118/1990****Dosar nr. 62/1998**

* * Doamna T. M., domiciliată în comuna Bogați, județul Argeș, ne-a sesizat în legătură cu refuzul Direcției județene de muncă și protecție socială de a-i acorda drepturile ce decurg din Decretul – Lege nr. 118/1990.

Hotărârea (prin care i s-a admis cererea depusă în termenul legal prevăzut de Decretul – Lege nr. 118/1990) este emisă la 29.07.1997, înainte de termenul limită, 31.07.1997. D.G.M.P.S. Argeș emite Decizia nr. 205953 din 26.08.1997 prin care îi sunt recunoscute drepturile, ulterior refuză însă acordarea indemnizației, motivând depășirea termenului limită.

Ne-am adresat acestei autorități, cu sesizarea că solicitarea petiționarei de a i se acorda indemnizația prevăzută de art. 4 alin. (2) din Decretul – Lege nr. 118/1990 este îndreptățită, începând cu data de 29.07.1997.

Oficiul Pensii de Stat Argeș ne răspunde că va acorda o indemnizație de 49.000 lei, începând cu data de 9.03.1998, motivându-și decizia prin aceea că Legea nr. 55/1998 de aprobare a Ordonanței de Urgență nr. 41/1997 care a modificat decretul-lege a intrat în vigoare la data de 2.03.1998, deci nu există temei legal pentru intrarea în plată cu data de 29.07.1997 – data emiterii hotărârii Comisiei de aplicare a Decretului – Lege nr. 118/1990.

Am revenit către acest organ administrativ și am solicitat rectificarea deciziei, deoarece:

Indemnizațiile urmașilor prizonierilor de război se acordă în baza Decretului - Lege 118/1990, cu modificările ulterioare.

Petiționara a obținut hotărârea de acordare a indemnizației în data de 29.07.1997, când era aplicabilă Ordonanța de urgență nr. 41/1997 (14.07.1997 fiind data de la care ordonanța produce efecte juridice, iar nu data publicării *legii de aprobare a ordonanței*). Aceasta stabilește un quantum de 40.000 lei, modificat de Legea nr. 55/1998 la suma de 60.000 lei, începând cu data de 2.03.1998.

Am considerat că petiționara are dreptul, în baza D.L. nr. 118/1990, modificat prin O.U.G. nr. 41/1997, la o indemnizație lunară de 40.000 lei pentru perioada 29.07.1997-2.03.1998 și o indemnizație lunară de 60.000 lei, de la data intrării în vigoare a ultimei modificări a Decretului - Lege nr. 118/1990.

Arătând că dreptul la pensia de urmaș se naște la data emiterii hotărârii de acordare a indemnizației, am recomandat acordarea drepturilor bănești începând cu data de 29.07.1997, cu o indemnizație de 40.000 lei, până la data de 2.03.1998, dată de la care prin Legea nr. 55/1998 pensia a fost majorată la suma de 60.000 lei.

Prin adresa din 24.09.1999, ni se comunică revizuirea deciziei de acordare a pensiei de urmaș, astfel încât petiționara beneficiază de o indemnizație lunară de 60.000 lei, începând cu data de 1.08.1999.

Dosarul a fost soluționat favorabil.

Dosar nr. 769/1999

* * Domnul J. E., din municipiul Sibiu, ne-a adresat cererea înregistrată cu nr. 3054/30.08.1999, prin care ne-a sesizat că, în anul 1961, a fost condamnat la 4 ani de închisoare pentru infracțiunea de trecere frauduloasă a frontierei de stat, din care a executat 3 ani și o lună. El s-a adresat și Asociației Foștilor Deținuți Politici din România – Filiala Sibiu

pentru obținerea drepturilor prevăzute de Decretul - Lege nr. 118/1990 (privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum și celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri), republicat.

Direcția Generală de Muncă și Protecție Socială Sibiu a contestat hotărârea Asociației Foștilor Deținuți Politici din România – Filiala Sibiu la Tribunalul din Sibiu, contestație respinsă de instanța de fond. Urmare a admitterii recursului declarat de direcție, sentința instanței de fond a fost desființată, în sensul respingerii drepturilor stabilite de Asociația Foștilor Deținuți Politici din România – Filiala Sibiu, în baza Decretului - Lege nr. 118/1990, republicat. În legătură cu încadrarea infracțiunii de trecere frauduloasă a frontierei de stat în perioada 1947-1965, Ministerul Justiției a comunicat că "lasă la latitudine Asociației Foștilor Deținuți Politici din România – Filiala Sibiu a analiza și stabili dacă aceasta a avut un caracter politic".

Față de acest aspect, ne-am adresat Direcției Generale de Muncă și Protecție Socială Sibiu, solicitându-i motivele pentru care nu au fost acordate drepturile cuvenite petiționarului potrivit dispozițiilor Decretului - Lege nr. 118/1990.

Direcția ne-a comunicat că reprezentanții săi din comisia județeană de aplicare a Decretului - Lege nr. 118/1990 au refuzat semnarea hotărârii adoptate de comisie, considerând că infracțiunea de trecere frauduloasă a frontierei este de drept comun și că, în consecință, petiționarul nu este calificat să beneficieze de prevederile Decretului - Lege nr. 118/1990, motiv însoțit de instanța de recurs.

Dosarului a fost închis în defavoarea petiționarului.

Dosar nr. 936/1999

* * Prin cererea nr. 3758 din 9.11.1999, doamna C. R. ne sesizează în legătură cu faptul că nu a primit răspuns la cererea sa prin care contesta decizia de revizuire nr. 76052 din 18.01.1999.

Potrivit acestei decizii i se recalculează cuantumul indemnizației cuvenite conform Decretului - Lege nr. 118/1990, republicat, reținându-se doar o perioadă de 7 ani, 4 luni și 29 de zile, deși prin decizia nr. 1015 din 7.09.1998 de revizuire a drepturilor prevăzute de Decretul - Lege Nr. 118/1990, emisă de Direcția Generală de Muncă și Protecție Socială a municipiului București, i-au fost acordate drepturile pentru o perioadă de 14 ani, 5 luni și 13 zile – perioadă în care a fost strămutată din comuna Moara Vlăsiei în orașul Sinaia.

Față de situația prezentată de petiționară, ne-am adresat atât Oficiului de pensii al sectorului 3, solicitând să ne comunice motivele care au determinat recalcularea cuantumului indemnizației, cât și Comisiei de contestații din cadrul D.G.M.P.S. București, cerând lămurirea motivelor care au dus la întârzierea soluționării contestației înaintate de doamna C.

Comentarii

*Multe sesizări ale petiționarilor în această materie au fost determinate de modificările apărute în Decretul - Lege nr. 118/1990, republicat, prin care se stabilește dreptul **direcțiilor de muncă și protecție socială** de a verifica legalitatea drepturilor acordate persoanelor persecutate din motive politice.*

Potrivit art. 13 alin. (1) din Decretul - Lege nr. 118/1990, republicat, direcțiile de muncă și protecție socială, atunci când sunt sesizate sau din proprie inițiativă, verifică legalitatea drepturilor acordate persoanelor persecutate din motive politice.

Prin aplicarea acestui articol de lege, deciziile de acordare a drepturilor prevăzute de Decretul – Lege nr. 118/1990 sunt revizuite, atât din punctul de vedere al perioadei în care persoana a fost persecutată din motive politice, cât și al cuantumului indemnizației, reținându-se diferențele de pensii încasate necuvenit.

Dosar nr. 393/1998

* * Prin cererea înregistrată la instituția Avocatul Poporului cu nr. 2774 din 8.12.1998, domnul N. T. ne sesizează asupra refuzului Direcției de Muncă și Protecție Socială Buzău de a-i recunoaște una din perioadele în care a fost supus internării forțate la spitalul de psihiatrie Săpoca (19.01.1988 – 10.03.1988), motiv pentru care este prejudiciat prin diminuarea cuantumului indemnizației cuvenite în temeiul Decretului - Lege nr. 118/1990.

Față de cele sesizate, ne-am adresat Direcției de Muncă și Protecție Socială Buzău, de la care am solicitat să ne comunice informații cu privire la modul de stabilire a drepturilor bănești ce se cuvin petiționarului.

Răspunsul Direcției de Muncă și Protecție Socială Buzău ne informează că domnul N. T. trebuie să se adreseze Comisiei pentru aplicarea Decretului - Lege nr. 118/1990 care funcționează în cadrul D.G.M.P.S. Buzău, cu acte din care să rezulte internarea forțată în spitalul de psihiatrie Săpoca.

În materia aplicării Legii nr. 42/1990

Dosar nr. 499/1999

* * Prin cererea înregistrată la instituția Avocatul Poporului cu nr. 2151 din 3.06.1999, domnii T. I. S., P. D., T. N., L. I. A., C. G. D., membri ai Asociației Brașov Decembrie 1989, Filiala Zărnești, cărora li s-au eliberat certificate de revoluționar, se plâng de faptul că li se refuză, în mod nejustificat, acordarea unor facilități prevăzute de Legea nr. 42/1990, respectiv acordarea unor credite bancare pentru investiții cu caracter productiv.

În consecință, ne-am adresat Secretariatului de Stat pentru Problemele Revoluționarilor din Decembrie 1989, solicitând să ni se comunice impedimentele legale ale acordării beneficiilor prevăzute de Legea nr. 42/1990, respectiv a facilităților privitoare la acordarea de credite cu dobândă subvenționată de stat.

Am fost astfel informați că revoluționarii care posedă doar certificat, cum sunt și petiționarii în cauză, și ale căror nume nu au fost publicate în Monitorul Oficial, nu pot beneficia de drepturile prevăzute de Legea nr. 42/1990, republicată, nefiind îndeplinită condiția de oficialitate.

Prin același răspuns ni se explică faptul că, în conformitate cu H. G. nr. 566/1996, Comisia care a eliberat certificatele în cauză nu a predat decât dosarele petiționarilor, dar documentele de bază (registrele de intrare/ieșire, registrele cu evidența dosarelor, a certificatelor eliberate, a petițiilor respinse) au dispărut, iar în momentul de față nu se poate determina câte certificate s-au eliberat și care sunt persoanele cărora li s-a eliberat un asemenea certificat.

Prin urmare, dosarul a fost închis în defavoarea petiționarilor.

Activitatea comisiilor pentru aplicarea prevederilor Legii nr. 42/1990 și, mai ales, rezultatele acestei activități trebuie finalizate, altminteri apare paradoxală constituirea unor

comisii competente să ateste conferirea unor drepturi, dar care nu pot justifica modul în care și-au îndeplinit atribuțiile.

E. Probleme privind protecția proprietății

În materia aplicării Legii nr. 112/1995

Aspecte generale

Din analiza cererilor adresate instituției noastre, în legătură cu modul de aplicare a prevederilor Legii nr. 112/1995 privind situația juridică a unor imobile cu destinația de locuințe, trecute în proprietatea statului și a normelor sale metodologice s-au desprins o serie de aspecte problematice referitoare atât la interpretarea unor anumite articole din actele normative aplicabile, cât și la raporturile dintre comisiile de aplicare a Legii nr. 112/1995 și unitățile specializate în vânzarea de locuințe, în condițiile legii.

Se constată că, în absența unei reglementări clare în Legea nr. 112/1995 a raporturilor juridice dintre comisiile județene și unitățile specializate în vânzarea locuințelor, în practică au apărut anumite disfuncționalități ce au determinat întârzierea rezolvării cererilor cetățenilor.

Din situațiile examinate a reieșit faptul că, în unele cazuri, anumite regii autonome, care pe parcurs s-au transformat în societăți comerciale, au fost abilitate să vândă locuințe în condițiile Legii nr. 112/1995, pe baza unui protocol încheiat cu consiliile județene.

Inexistența unor clauze explicite prin care să se menționeze obligațiile acestor unități specializate, precum și a unor sancțiuni aplicabile în cazul nerespectării acestor obligații, a condus la apariția unor situații prejudiciabile pentru potențialii beneficiari ai Legii nr. 112/1995.

Dosarul nr. 502/1999

* * Prin cererea nr. 1487 din 21.04.1999 doamna V. M., domiciliată în comuna Chirpăr, județul Sibiu, ne semnalează neacordarea de către comisia județeană Sibiu de aplicare a Legii nr. 112/1995, a despăgubirilor bănești pentru un imobil, în baza sentinței civile nr. 560/22.01.1998 a Judecătoriei Sibiu, definitivă, deși depusese cerere în termenul prevăzut de art. 14 din Legea nr. 112/1995.

Comisia, prin hotărârea nr. 99/1996, i-a respins cererea pe motivul lipsei calității succesoriale (petiționara era beneficiara unui testament), interpretând restrictiv noțiunea de moștenitor ca referindu-se numai la moștenitorii legali.

Doamna V. M. a atacat în instanță această hotărâre, în baza art. 18 din Legea nr. 112/1995. Prin sentința civilă nr. 560/1998 a Judecătoriei Sibiu, pronunțată în urma rejudecării, a fost anulată hotărârea nr. 99/1996, Comisia județeană fiind obligată să-i acorde despăgubiri bănești pentru cota de ½ din imobilul situat în municipiul Sibiu, în calitate de moștenitor de pe urma celuilalt soț, fost coproprietar al imobilului în cauză.

Cu toate acestea, încă înainte de pronunțarea sentinței în această cauză și deși se afla în litigiu cu petiționara, Comisia județeană Sibiu a adoptat hotărârea nr. 792/1997, prin care a stabilit acordarea de despăgubiri bănești celorlalte două solicitante, în calitate de moștenitoare legale ale defunctului autor, pentru cota din imobil solicitată și de doamna V.

După pronunțarea sentinței nr. 560/1998 de către Judecătoria Sibiu, Comisia județeană a emis hotărârea nr. 921/1998 prin care și-a anulat hotărârea anterioară și s-a luat act de stabilirea calității de moștenitoare a petiționarei.

În hotărâre, comisia menționează că, întrucât stabilirea calității de moștenitor a intervenit după emiterea hotărârii nr. 792/1997, în acest caz devin incidente prevederile art. 15 alin. 3 din

Legea nr. 112/1995, astfel încât cuantumul despăgubirilor ce i se cuvin petiționarei va fi stabilit pe calea dreptului comun.

În urma demersului instituției noastre, Comisia județeană Sibiu și-a menținut punctul de vedere privind aplicabilitatea în acest caz a art. 15 alin. 3, prevalându-se de faptul că hotărârea nr. 792/1997 a fost pusă în aplicare, moștenitoarelor legale fiindu-le deja acordate despăgubiri bănești la nivelul plafonului maxim, prevăzut de art. 13 alin. 2 din aceeași lege.

Având în vedere art. 15 alin. 3, potrivit căruia: "În cazul în care, după adoptarea hotărârii comisiei județene, apar alte persoane cu vocație succesorală, litigiul se soluționează potrivit dreptului comun", s-a impus clarificarea aplicabilității sale cu membrii Comisiei județene Sibiu.

În urma deplasării la fața locului și a discuțiilor purtate, s-a convenit că petiționara și-a afirmat vocația succesorală încă de la data depunerii cererii către comisia locală de aplicare a legii nr. 112/1995 (20.06.1996), iar nu după adoptarea hotărârii Comisiei județene Sibiu nr. 99/1996, astfel încât prevederile art. 15 alin. 3 nu se aplică în acest caz.

Pentru rezolvarea situației petiționarei, Comisia județeană a înțeles să facă demersurile ce-i revin pentru acordarea despăgubirilor bănești, potrivit sentinței civile nr. 560/1998 a Judecătorei Sibiu, în calitate de moștenitor de pe urma celui alt soț, fost coproprietar al imobilului în cauză. Aceste demersuri vor include recuperarea sumelor necuvenite achitate deja celorlalte moștenitoare, astfel încât petiționara să nu fie nevoită să se adreseze din nou instanței.

Dosarul a rămas în atenția instituției noastre.

Dosar nr. 348/1999

* * Relevantă în ceea ce privește raporturile dintre comisiile județene de aplicare a Legii nr. 112/1995 și unitățile specializate în vânzarea locuințelor în condițiile acestei legi este situația prezentată în cererea nr. 1490 a doamnei J. B.

Petiționara a formulat cerere pentru cumpărarea apartamentului nr. 5 din imobilul situat în municipiul Cluj – Napoca, județul Cluj, în care locuia în calitate de chirie și, pe data de 19.01.1999, s-a aprobat deschiderea procedurii administrative de cumpărare a apartamentului.

În consecință, a achitat taxele legale pentru efectuarea devizului apartamentului, dar vânzarea a fost sistată în urma adresei nr. 2120 din 12.03.1999 emisă de Direcția de Administrare a Fondului Imobiliar, sub semnătura viceprimarului municipiului Cluj-Napoca.

Petiționara a revenit cu o plângere, arătând că reprezentanții primăriei îi sugerează să depună o nouă cerere de cumpărare a apartamentului și să plătească din nou taxele. Întrucât autoritatea locală nu ne-a acordat informațiile solicitate, s-a considerat necesară efectuarea unei anchete.

Din discuțiile purtate la fața locului a rezultat că sistarea vânzării s-a datorat retragerii mandatului pentru vânzarea locuințelor acordat S.C. Constructardealul S.A. de către Consiliul local al municipiului Cluj – Napoca.

În continuare, cum această societate a refuzat predarea documentației, s-a formulat acțiune în justiție, iar printr-o ordonanță președințială s-a obținut, pe data de 19.08.1999, documentația solicitată.

Ca urmare, perfectarea formelor de vânzare urmează să se facă după înființarea serviciului public specializat în vânzări de locuințe din subordinea primăriei.

Dosarul a rămas în atenția instituției noastre.

Dosar nr. 304/1998

* * Prin cererea nr. 2647 din 24.11.1998, domnul T. I., domiciliat în orașul Codlea, județul Brașov, ne aducea la cunoștință că Serviciul spațiu locativ din cadrul Consiliului local Codlea i-a solicitat eliberarea beciurilor din imobilul în care cumpăraseră un apartament, în temeiul Legii nr. 112/1995.

În analizarea situației, ne-am raportat la dispozițiile art. 9 din această lege, care stipulează: "chiriașii titulari de contract ai apartamentelor ce nu se restituie în natură foștilor proprietari sau moștenitorilor acestora pot opta, după expirarea termenului prevăzut la art. 14, pentru cumpărarea acestor apartamente cu plata integrală sau în rate a prețului", corelate cu prevederile art. 3 ale aceleiași legi. Acestea definesc noțiunea de apartament ca fiind locuința compusă din una sau mai multe camere, cu dependințele, garajele și anexele gospodărești aferente, inclusiv camere de serviciu, poduri, **pivnițe**, magazine și alte asemenea (...).

La solicitarea noastră, primăria orașului Codlea ne-a informat că S.C. Comprest Brașov S.A., unitate specializată în vânzarea locuințelor, potrivit Legii nr. 112/1995, a vândut beciurile nr. 8 și 26 familiilor T. și R., în condițiile în care acestea nu erau trecute în contractele de închiriere ale petiționarilor.

Cercetările efectuate în cadrul anchetei au arătat că vânzarea imobilului a avut la bază contractul de închiriere deținut de S.C. Comprest Brașov S.A., în care era trecută cu pixul o altă suprafață a dependințelor (mai mare decât în realitate), incluzând și beciul.

Exemplarul de la primărie conținea însă o suprafață a dependințelor, corect înregistrată, fără modificări ulterioare.

Față de această situație, cererea petiționarului a fost considerată neîntemeiată și dosarul a fost închis.

Dosar nr. 95/1999

* * Prin cererea nr. 580 din 10.02.1999, domnul N. F. ne sesizează cu privire la tergiversarea soluționării dosarului nr. C/3950 având ca obiect cererea sa de despăgubire pentru imobilele naționalizate în conformitate cu dispozițiile Legii nr. 112/1995 pentru reglementarea situației juridice a unor imobile cu destinația de locuințe, trecute în proprietatea statului.

Ne-am adresat Consiliului General al Municipiului București solicitând să ne comunice cauzele care au împiedicat soluționarea cererii petiționarului, precum și modul de soluționare a acesteia.

Prin adresa nr. 354/s/ Consiliul General al Municipiului București ne face cunoscut că dosarul nr. C/3950 a fost analizat de către Comisia Municipală de aplicare a Legii nr. 112/1995, dar cererea privind imobilul demolat situat în Bd. 1 Mai a fost soluționată nefavorabil în temeiul art. 25 din Legea nr. 112/1995.

De asemenea, cererea privind imobilul situat în str. I. Neculce a fost soluționată nefavorabil, întrucât imobilul a fost preluat de stat în baza Legii nr. 4/1973, cu plată.

În consecință, dosarul nr. C/3950 a ajuns să fie soluționat în urma intervenției instituției noastre, chiar dacă cererea petiționarului a primit o rezolvare negativă.

O altă discuție se poate naște pe tema inexistenței unor măsuri reparatorii și pentru petiționarii ale căror imobile cu destinația de locuințe au fost demolate ori vândute "forțat" ca urmare a legislației de dinainte de 22 decembrie 1989.

Dosar nr. 688/1999

* * Despăgubirile solicitate de doamna M. S. încă din anul 1996 nu au fost acordate, ca atare ni s-a solicitat sprijinul.

Demersul la Primarul General al Municipiului București a avut ca rezultat comunicarea că dosarul este programat pentru analiză în luna noiembrie 1999.

Instituția noastră a comunicat acest lucru petiționarei, cerându-i să ne confirme primirea hotărârii.

În data de 25.01.2000, petiționara revine, arătând că nu primise încă nici o comunicare din partea comisiei municipale. Ca atare, am revenit cu o nouă adresă la comisia municipală.

Dosar nr. 831/1999

* * Prin cererea nr. 2716 din 27.07.1999, domnul V. G. susține că nu i s-a răspuns unei cereri înregistrate la registratura generală a primăriei sectorului 1 cu nr. 9554 din 24.06.1996, având ca obiect acordarea măsurilor reparatorii stabilite prin Legea nr. 112/1995, deși s-a prezentat de mai multe ori la Serviciul spațiu locativ din cadrul primăriei.

În urma adresei noastre, am fost înștiințați că dosarul petiționarului (având nr. 1080/1996) a fost analizat și înaintat Comisiei municipale pentru aplicarea Legii nr. 112/1995 București, prin borderoul nr. 19500/13.12.1999, cu propunerea de a fi acordate despăgubiri.

Dosarul a fost rezolvat în favoarea petiționarului și a fost închis cu recomandarea ca acesta să facă revenire în cazul în care s-ar confrunța și în continuare cu tergiversarea soluționării cererii de către autoritatea competentă.

Comentarii

Se constată că soluționarea cererilor adresate comisiilor locale de aplicare a Legii nr. 112/1995, înaintate de persoanele îndreptățite încă din 1996, necesită demersuri repetate din partea solicitanților și chiar intervenția avocatului poporului. În acest caz, dosarul cu propuneri a plecat spre Comisia municipală la finele lunii decembrie 1999, după mai bine de trei ani de la data depunerii cererii. Lipsa unui termen expres înăuntrul căruia să se soluționeze cererea și, corelativ, lipsa unei sancțiuni pentru încălcarea acestui termen favorizează întârzierea cu care autoritatea administrației publice înțelege să-și îndeplinească obligațiile legale, lăsând loc bunului plac și arbitrarului birocratic.

Dosar nr. 94/1999

* * Un caz deosebit este prezentat în cererea nr. 639 din 8.03.1999 a domnului E. V., domiciliat în municipiul Sibiu.

Petiționarul ne semnalează refuzul Comisiei județene Maramureș pentru aplicarea Legii nr. 112/1995 de a stabili, în termen legal, cuantumul despăgubirilor cuvenite pentru imobilul situat în municipiul Baia Mare, județul Maramureș.

În urma cererii depuse de petiționar, prin care a solicitat acordarea de despăgubiri pentru imobilul susmenționat, în temeiul prevederilor Legii nr. 112/1995, Comisia județeană a adoptat hotărârea nr. 447/1997 privind acordarea de despăgubiri, fără a stabili însă și cuantumul acestora.

În consecință, petiționarul a atacat în instanță această hotărâre, în baza art. 18 din Legea nr. 112/1995, iar Judecătoria Baia Mare, prin sentința civilă nr. 5428/1998, rămasă definitivă, a desființat hotărârea nr. 447/1997 a Comisiei Județene Maramureș și a dispus trimiterea dosarului acestei comisii pentru a stabili valoarea imobilului.

Potrivit dispozițiilor art. 17 din Legea nr. 112/1995, comisiile constituite potrivit art. 16 alin. 4 vor stabili, în termen de 60 de zile de la primirea propunerilor transmise de comisiile locale, dreptul foștilor proprietari sau al moștenitorilor acestora și al rudelor până la gradul al doilea ale fostului proprietar în viață pentru restituirea în natură, acordarea de despăgubiri, cuantumul acestor despăgubiri și vor emite hotărâri în acest sens. (...) Evaluarea apartamentelor se va face de către comisii tehnice de specialitate desemnate de comisiile județene sau a municipiului București și a sectorului agricol Ilfov.

Din interpretarea acestui articol rezultă obligația comisiilor județene de a face evaluarea imobilului, de a stabili cuantumul despăgubirilor cuvenite și de a emite o hotărâre în care să fie menționat acest cuantum.

În urma adreselor instituției noastre, Comisia județeană Maramureș ne face cunoscut că evaluarea imobilului este în curs de finalizare, urmând ca apoi să se modifice hotărârea nr. 447/1997 în mod corespunzător. Totodată, Primăria municipiului Baia Mare ne informează cu privire la motivele ce au determinat întârzierea evaluării imobilului respectiv.

Pentru rezolvarea acestei situații, ne-am adresat președintelui Comisiei județene Maramureș, cu solicitarea de a ne comunica, de îndată ce va fi posibil, hotărârea prin care se va stabili acordarea de despăgubiri petiționarului.

Pe data de 23.12.1999, am fost informați că a fost încheiată evaluarea imobilului, urmând să fie transmisă documentația necesară Comisiei județene Maramureș pentru aplicarea Legii nr. 112/1995.

Comentarii

La fel ca și în cazul domnului S. G. R. (dosar nr. 4/1997) prezentat în cadrul Raportului anual 1997-1998, se constată că, la nivelul anumitor județe, s-au emis hotărâri de acordare de despăgubiri pentru un imobil, fără ca respectiva hotărâre să stabilească și cuantumul acestor despăgubiri, încălcând astfel prevederile art. 17 din Legea nr. 112/1995. În acest sens, art. 42 din Normele nr. 1/1997 pentru aplicarea Legii nr. 112/1995 prevede că plata despăgubirilor se efectuează de către direcțiile generale ale finanțelor publice și controlului financiar de stat, pe baza hotărârilor primite de la comisiile județene, a municipiului București sau a hotărârilor judecătorești definitive, după caz, prin care sunt prevăzute despăgubirile aprobate. Nefiind stabilit și cuantumul acestor despăgubiri, adoptarea unor hotărâri de către comisiile județene devine o simplă formalitate, care nu îi conferă solicitantului și dreptul efectiv de a primi aceste despăgubiri.

Dosar nr. 212/1999

* * Prin cererea înregistrată la instituția Avocatul Poporului cu nr. 1063 din 10.03.1999, doamna M. G., domiciliată în București, sectorul 1, ne sesizează în legătură cu înstrăinarea de către Direcția Generală de Administrare a Fondului Imobiliar din cadrul Primăriei Municipiului București a apartamentelor nr. 6, 10, 11 și 14, situate în imobilul ce i-a aparținut, după ce instanța de judecată a constatat nulitatea absolută a operațiunilor de înscriere pe lista anexă a

Decretului nr. 92/1950, a spațiilor comerciale aflate la parterul imobilului din București, Calea Dorobanților, și a apartamentelor de la etajul 1 și 3, plus mansardă.

Astfel, prin sentința civilă nr. 4889/29 aprilie 1996 pronunțată de Judecătoria sectorului 1, în contradictoriu cu Consiliul General al Municipiului București, s-a hotărât că imobilul în litigiu a trecut în proprietatea statului fără titlu, motiv pentru care înstrăinarea unor apartamente situate în acest imobil nu se poate realiza în baza prevederilor Legii nr. 112/1995 pentru reglementarea situației juridice a unor imobile cu destinația de locuințe, trecute în proprietatea statului.

Cu toate acestea, DGAFI a încheiat contractele de vânzare-cumpărare nr. 4418/29543 din 09.06.1997; nr. 4472/28210 din 17.06.1997; nr. 4658/24247 din 1.07.1997 și nr. 4939/31123 din 17.07.1997 pentru apartamentele nr. 6, 10, 11 și 14.

Pentru clarificarea situației, s-au cerut relații de la unitatea specializată în vânzarea de locuințe – DGAFI. Aceasta a evitat să se implice în soluționarea problemei, prevalându-se de aspectul că fostele ICRAL-uri au avut competența de a încheia contractele de vânzare-cumpărare a imobilelor aflate în administrarea lor.

Anularea contractelor de vânzare-cumpărare intrând în competența instanței de judecată, dosarul a fost închis.

Comentarii

Aspectul semnalat prezintă interes deoarece aduce în discuție problema răspunderii persoanelor juridice în cazul delegării de competență prin emiterea de acte administrative în aplicarea legii. Totodată, asistăm la încălcarea dreptului de proprietate prin încheierea unor acte juridice civile, cu nesocotirea hotărârilor instanțelor judecătorești.

Dosar nr. 964/1999

* * Prin cererea nr. 3692 din 29.11.1999, domnul M. G. s-a plâns de respingerea cererii sale de restituire în natură a unui imobil aflat în comuna Pecineaga, județul Constanța, prin hotărârea nr. 190/1996 a Comisiei județene pentru aplicarea Legii nr. 112/1995.

În consecință, ne-am adresat acestei comisii, care ne-a informat că nu s-a restituit în natură imobilul și nici nu i s-au acordat despăgubiri deoarece imobilul respectiv a trecut în proprietatea statului prin Decretul nr. 83/1949, care nu este menționat în art. 1 alin. 2 din Normele metodologice nr. 1/1997 privind aplicarea Legii nr. 112/1995.

Astfel, acest articol stipulează: "Imobilele cu destinația de locuințe trecute ca atare în proprietatea statului, cu titlu, sunt acele imobile care erau folosite ca locuințe și care au fost preluate în proprietatea statului cu respectarea legilor și decretelor în vigoare la data respectivă, **cum sunt:** Decretul nr. 92/1950, Decretul nr. 111/1951, Decretul nr. 142/1952, Legea nr. 4/1973 și Decretul nr. 223/1974".

Comentarii

Se constată că, în practică, unele comisii județene interpretează limitativ enumerarea din art. 1 alin. 2 a Normelor Metodologice de aplicare a Legii nr. 112/1995, deși aceasta are caracter de exemplificare, ceea ce ar presupune că o astfel de distincție, pe care legea nu a prevăzut-o, este introdusă printr-o Hotărâre de Guvern, act normativ emis în baza și în executarea legii.

* * *

Introducerea alin. 4 și 5 la art. 1 din Normele metodologice de aplicare a legii, prin Hotărârea de Guvern nr. 11/1997, a determinat apariția unor situații în care fostul proprietar - care inițial făcuse cerere către comisie, în termenul legal, de acordare a drepturilor prevăzute de Legea nr. 112/1995 - în ianuarie 1997 a deschis acțiune în revendicare, potrivit dreptului comun, susținând că naționalizarea s-a realizat cu nerespectarea prevederilor legale în vigoare atunci. Aceste situații au provocat grave probleme între foștii proprietari și chiriașii care depuseseră cereri de cumpărare a apartamentelor în care locuiau, potrivit art. 9 din Legea nr. 112/1995 - iar unii chiar au încheiat aceste contracte.

Prezentăm în continuare un asemenea caz:

Dosar nr. 93/1999

* * Prin cererea înregistrată la instituția Avocatul Poporului cu nr. 214 din 22.01.1999, doamna S. E., cu domiciliul în Ploiești, ne sesizează asupra situației juridice a unui imobil a cărui proprietară a fost până în anul 1950.

Astfel, petiționara arată că, prin Hotărârea nr. 35/1996 a Comisiei județene Prahova de aplicare a Legii nr. 112/1995, i se reconstituie dreptul de proprietate asupra apartamentului pe care îl ocupa în calitate de chiriaș și i se acordă despăgubiri pentru celălalt apartament.

În conformitate cu art. 18 din Legea nr. 112/1995, a atacat această hotărâre în justiție. Deși procesul se află pe rolul Tribunalului Prahova, Primăria municipiului Ploiești, reprezentată de S.C. CONTI S.A., a vândut cel de-al doilea apartament.

Având în vedere art. 1 alin. (6) din Normele nr. 1/1997 privind aplicarea Legii nr. 112/1995, ne-am adresat primarului municipiului Ploiești pentru a ne comunica punctul de vedere asupra celor prezentate de petiționară, motivele de fapt și de drept care au generat această situație.

Prin adresa nr. 9045/1999, ni se comunică faptul că Serviciul administrarea fondului imobiliar și Serviciul juridic nu au întocmit fișa de imobil, întrucât nu le-a fost solicitată de către S.C. CONTI S.A., iar sesizarea instituției noastre a fost transmisă acestei societăți.

Din răspunsul primit de la S.C. CONTI S.A. am reținut că imobilul din Ploiești, (format din teren și două corpuri de case) a fost naționalizat în baza Decretului nr. 92/1950 și H.C.M. 524/1955. După naționalizare, fostul proprietar a continuat să locuiască într-un apartament, celălalt fiind închiriat altei persoane.

Prin Legea nr. 112/1995 a fost reglementată situația juridică a unor imobile cu destinația de locuințe care au intrat în proprietatea statului cu titlu. Potrivit art. 2 din Legea nr. 112/1995, fostul proprietar beneficiază de restituirea în natură, prin redobândirea dreptului de proprietate asupra apartamentului în care locuiește, și de despăgubiri pentru celălalt apartament, dacă nu era liber.

Această situație a fost constatată de Comisia județeană Prahova prin Hotărârea nr. 35 din 17 iulie 1996, ce a fost ulterior contestată în justiție, conform prevederilor legale.

Potrivit art. 9 al aceleași legi, chiriașii titulari de contract au posibilitatea de a cumpăra apartamentele în care locuiesc, astfel că s-a încheiat contractul de vânzare – cumpărare nr.

5N/10.09.1996. La acea dată era în vigoare H.G. nr. 20/1996 care nu condiționa încheierea contractelor de soluționarea contestațiilor formulate de fostul proprietar împotriva hotărârii comisiei județene.

Mai mult decât atât, nici după apariția H.G. nr. 11/1997 (publicată în Monitorul Oficial nr. 16 din 4.01.1997) nu exista temei legal pentru suspendarea procedurii administrative de vânzare, deoarece în aplicarea art. 1 alin. 6 se cere existența pe rolul instanțelor judecătorești a unei acțiuni în revendicare, potrivit dreptului comun – pentru un imobil trecut fără titlu în posesia statului. Or, în acest caz, acțiunea în justiție s-a făcut în baza art. 18 din Legea nr. 112/1995, nu potrivit dreptului comun.

Petiționara revine cu cererea nr. 4279 din 27.12.1999, apreciind că preluarea de către stat a imobilului s-a realizat cu încălcarea art. II din Decretul nr. 92/1950.

Situația imobilelor trecute fără titlu în posesia statului este reglementată prin art. 1 alin. 4 și 5 din Hotărârea Guvernului nr. 11/1997, acestea fiind exceptate de la aplicarea Legii nr. 112/1995. Astfel, soluționarea situației juridice a acestor imobile este de competența instanțelor judecătorești, ca urmare a introducerii cererilor de restituire sau de acordare a despăgubirilor formulate de persoanele îndreptățite, potrivit dreptului comun.

Contractul de vânzare – cumpărare având ca obiect cel de-al doilea apartament al imobilului fiind un contract civil, anularea sa nu poate fi dispusă decât prin hotărâre judecătorească, în condițiile dreptului comun.

În consecință, soluționarea cererii petiționarei este de competența exclusivă a instanțelor judecătorești.

Dosar nr. 692/1999

* * Locatarii unui imobil din Sibiu ne-au sesizat (cererea nr. 2879 din 8.06.1999) în legătură cu nesoluționarea cererii lor adresată S.C. Urbana S.A având ca obiect încheierea contractelor de vânzare – cumpărare a apartamentelor, în conformitate cu prevederile Legii nr. 112/1995.

Imobilul respectiv a făcut obiectul unei acțiuni în revendicare înaintată de moștenitorul fostului proprietar, acțiune soluționată prin hotărâre judecătorească definitivă și irevocabilă. În consecință, a încetat cauza de suspendare prevăzută de art. 1 alin. 6 din Hotărârea Guvernului nr. 11/1997, iar procedura administrativă reglementată de Legea nr. 112/1995 poate fi reluată.

Directorului S.C. Urbana S.A ne-a comunicat că, ulterior soluționării acțiunii în revendicare, reclamantul a depus cerere de revizuire la Tribunalul Sibiu și contestație în anulare la Curtea de Apel Alba Iulia. În același timp, S.C. Urbana S.A. Sibiu a fost notificată să ia act de aceste demersuri și să sisteze încheierea contractelor de vânzare – cumpărare în baza Legii nr. 112/1995.

În consecință, directorul S.C. Urbana S.A. Sibiu a considerat că litigiul privind acest imobil nu s-a finalizat, făcându-se aplicarea art. 44 din Ordonanța de Urgență nr. 40/1999, care interzice sub sancțiunea nulității absolute înstrăinarea sub orice formă a bunurilor imobile care fac obiectul unei încunoștințări scrise, notificări sau cereri în constatarea sau realizarea dreptului de proprietate din partea persoanelor fizice sau juridice depozitate de bunuri.

Pe de altă parte, Comisia locală de aplicare a Legii nr. 112/1995, prin adresa nr. 6584/8.09.1999, le face cunoscut petiționarilor că, o dată cu finalizarea litigiului, hotărârea Comisiei județene urmează să rămână definitivă și să fie comunicată celor în drept, conform art. 19 din Legea nr. 112/1995.

Din examinarea actelor anexate plângerii petiționarilor am constatat faptul că sentința civilă nr. 1349/1998 a Judecătoriei Sibiu fusese desființată prin decizia civilă nr. 1709/1998 a Tribunalului Sibiu. Curtea de Apel Alba Iulia, prin decizia civilă nr. 1296/1999, menține soluția pronunțată de instanța de apel.

Cu toate acestea, sentința civilă nr. 1349/1998 a Judecătoriei Sibiu, desființată la data de 26.11.1998, este legalizată cu mențiunea că a rămas definitivă la data de 11.06.1999. La aceeași dată, decizia pronunțată în apel a devenit irevocabilă prin respingerea recursului declarat de recurentul – reclamant.

Ne-am adresat Judecătoriei Sibiu semnalând cele constatate, cu solicitarea de a ni se comunica punctul de vedere cu privire la aplicarea ștampilei cu mențiunea definitivă pe sentința civilă nr. 1349/1998 ulterior desființării acesteia, precum și măsurile luate pentru remedierea acestei situații.

Am fost înștiințați că, într-adevăr, s-a comis o gravă eroare, iar împotriva funcționarului vinovat s-a dispus aplicarea unei sancțiuni disciplinare.

Dosarul a fost clasat.

Comentarii

Este una dintre rarele situații când autoritatea publică, sesizată de avocatul poporului cu privire la săvârșirea unei ilegalități, ia măsuri de sancționare a funcționarului public vinovat.

Dosar nr. 107/1999

* * Un caz în care administrația publică își recunoaște eroarea este cel semnalat de doamna C. M., cu domiciliul în București, prin cererea înregistrată la instituția Avocatul Poporului cu nr. 169 din 19.01.1999.

Astfel, prin decizia nr. 564/1996, Curtea Supremă de Justiție a înlăturat pedeapsa complementară a confiscării totale a averii inculpatului A. O., tatăl petiționarei, care cuprindea printre altele și imobilul situat în str. Vasile Lascăr. Această decizie a fost adusă la cunoștința Primăriei Municipiului București de către doamna C. M., la data de 27.02.1997.

Cu toate acestea, Primăria Municipiului București, reprezentată prin S.C. Apolodor S.A., a încheiat contractul de vânzare-cumpărare cu nr. 3891/3.07.1997, având ca obiect imobilul sus-menționat.

Ne-am adresat primarului general al municipiului București pentru a ne comunica punctul de vedere asupra celor prezentate, motivele de fapt și de drept care au generat această situație și măsurile luate pentru soluționarea acestui caz.

Primăria Municipiului București, prin Direcția de control general, confirmă încheierea contractului de vânzare – cumpărare nr. 3891/3.07.1997, între S.C. APOLODOR S.A. și S. D., cu încălcarea prevederilor legale.

Fiind un contract civil, anularea sa nu poate fi dispusă decât în condițiile dreptului comun, de către instanța de judecată.

Dosar nr. 251/1999

* * Prin cererea înregistrată la instituția Avocatul Poporului cu nr. 4001 din 2.12.1999, domnul C. I., domiciliat în Rădăuți, ne sesizează asupra situației juridice a imobilului în care locuiește.

Astfel, imobilul a fost naționalizat în baza Decretului nr. 92/1950 și a Ordinului nr. 13742/1950 al Comitetului Provizoriu al orașului Rădăuți. Fostul proprietar a depus cerere potrivit Legii nr. 112/1995. Deși nu a locuit în imobil în calitate de chiriaș, i s-a reconstituit dreptul de proprietate asupra întregului imobil.

Petiționarul s-a plâns în legătură cu modul de aplicare a Legii nr. 112/1995 în acest caz, fostul proprietar neavând dreptul decât la despăgubiri, potrivit acestei legi. Totuși, acesta a redobândit proprietatea asupra întregului imobil.

O altă problemă ridicată de petiționar se referă la modalitatea în care chiriașul poate fi despăgubit pentru cheltuielile efectuate de-a lungul anilor cu îmbunătățirile pe care le-a adus imobilului.

Ne-am adresat primarului municipiului Rădăuți, pentru a ne informa dacă fostul proprietar a depus cerere în baza Legii nr. 112/1995, cum i s-a soluționat cererea, dacă a atacat în justiție hotărârea Comisiei județene sau dacă a formulat acțiune în baza dreptului comun, dacă chiriașii au depus cereri de cumpărare în baza art. 9 al Legii nr. 112/1995, precum și cu privire la orice alte aspecte în legătură cu situația juridică a imobilului.

Primarului municipiului Rădăuți ne informează că imobilul a trecut în proprietatea statului în luna iunie 1950, ca efect al Decretului nr. 92/1950.

Hotărârea Comisiei județene prin care se acordau despăgubiri moștenitorilor fostului proprietar a fost atacată în justiție.

Ulterior, după apariția H. G. nr. 20/1996, respectiv a H. G. nr. 11/1997 care reglementează situația imobilelor trecute în proprietatea statului cu nerespectarea prevederilor legale în vigoare la data respectivă, moștenitorii fostului proprietar au promovat o acțiune în revendicare motivată de încălcarea art. 2 a Decretului nr. 92/1950 care prevede - ca excepții de la aplicare - "imobilele proprietatea muncitorilor, funcționarilor, micilor meseriași, intelectualilor profesioniști și pensionarilor". Cum T. G., fostul proprietar, a fost funcționar al statului, instanța s-a pronunțat prin sentința civilă nr. 2109/1999, rămasă definitivă și irevocabilă, reconstituind dreptul de proprietate în favoarea moștenitorilor.

Prin urmare, am reținut că imobilul a intrat în posesia statului fără titlu, în baza art. 1 alin. 4 și 5 din H.G. 11/1997, iar Legea nr. 112/1995 nu îi este aplicabilă. Acțiunea în revendicare s-a efectuat în baza dreptului comun, fiind admisă de instanța de judecată.

Dosarul a fost soluționat în defavoarea petiționarilor.

Dosar nr. 631/1999

* * Prin cererea nr. 2594 din 15.07.1999, domnul P. M. ne-a sesizat în legătură cu restituirea în natură, în proprietatea doamnei C. M. - fost proprietar - a unui imobil, deși la data emiterii Hotărârii nr. 299/24.02.1997 a Comisiei municipale București pentru aplicarea Legii nr. 112/1995, imobilul nu era liber, fiind locuit de petiționar în temeiul unui contract de închiriere.

De asemenea, petiționarul susține că doamna C. M., decedată în Grecia pe 13.06.1996, a fost reprezentată în fața Comisiei municipale de către domnul M. I., în baza unei procuri autentificate sub nr. 47833 din 17.04.1997 – ulterior decesului doamnei C.

I-am solicitat Președintelui Comisiei municipale un punct de vedere în legătură cu situația prezentată.

În urma acestui demers am primit din partea Consiliului General al Municipiului București răspunsul prin care ni se comunică faptul că doamna C. M. a depus în termenul legal, la Comisia locală de aplicare a Legii nr. 112/1995 de pe lângă primăria sectorului 1, cererea având ca obiect restituirea în natură a imobilului (dosarul nr. 425/9.05.1996). Primăria sectorului 1 a înaintat acest dosar, cu propunerea de restituire în natură a imobilului, acesta constituind o singură unitate locativă, Comisiei municipale, unde a fost înregistrat sub nr. C/1027 din 25.09.1996, pentru care s-a emis hotărârea nr. 299/24.02.1997.

De asemenea, în adresă se precizează că doamna C. M. a fost reprezentată în fața Comisiei municipale de domnul M. I., împuternicit prin procura generală autenticată sub nr. 73 din 16.02.1996 – anterior decesului doamnei C. M, procură a cărei copie ne-a fost pusă la dispoziție.

În consecință, cererea petiționarului a fost soluționată în defavoarea sa, constatându-se ca neadevărate susținerile acestuia potrivit cărora procura în baza căreia fostul proprietar a fost reprezentat în fața autorităților române ar fi fost autenticată ulterior decesului.

Despăgubiri pentru imobile expropriate și demolate

Dosar nr. 251/1999

* * Prin cererea înregistrată la instituția Avocatul Poporului cu nr. 1340 din 5.04.1999, domnul T. M., domiciliat în București, ne-a sesizat asupra faptului că nu a primit despăgubirile prevăzute de Hotărârea Guvernului nr. 556/1990 privind plata despăgubirilor pentru demolarea unor imobile, situate în municipiul București și în sectorul agricol Ilfov, deși figurează în anexa 4 a acesteia.

Astfel, petiționarul arată că în anul 1975 a fost demolat imobilul din șos. Alexandriei, sector 5, proprietatea părinților săi, fără a se acorda despăgubiri.

Ne-am adresat Departamentul Patrimoniu Imobiliar din cadrul Primăriei municipiului București solicitându-i să ne comunice condițiile în care s-a efectuat demolarea, dacă s-au acordat despăgubiri, situația juridică actuală a acestui imobil, precum și măsurile pentru soluționarea acestei cereri.

D.P.I. ne-a informat că pentru teren s-a întocmit procesul – verbal de evaluare nr. 486/3.12.1990, stabilindu-se suma de 842 lei despăgubiri, care însă nu s-au acordat.

Pe acest teren se află un bloc de locuințe ale cărui apartamente au fost vândute chiriașilor.

Se menționează că nu există reglementări legale pentru soluționarea cererilor depuse de foștii proprietari care nu și-au încasat despăgubirea și ale căror terenuri au fost ocupate de construcțiile blocurilor de locuințe.

S.C. COTROCENI S.A. ne-a informat că imobilul respectiv nu figurează în decretele de expropriere emise în perioada anilor 1974-1989. Pe de altă parte, imobilul înscris în anexa 4 a Hotărârii Guvernului nr. 556/1990 la această adresă figurează pe numele altei persoane, D. L., cu o suprafață de teren de 990 mp, fără construcție.

În această situație, ne-am adresat S.C. COTROCENI S.A. solicitând comunicarea motivelor pentru care nu s-au acordat despăgubirile calculate, precum și copii xerox după actele deținute, în sprijinul celor afirmate.

Petiționarul a revenit cu acte prin care face dovada dreptului de proprietate al părinților săi asupra imobilului din șoseaua Alexandriei.

Astfel, potrivit informațiilor primite, se conturează două puncte de vedere opuse, atât asupra existenței dreptului de proprietate, cât și asupra acordării despăgubirilor.

Dosarul se află în lucru.

Dosar nr. 948/1999

* * Prin cererea înregistrată la instituția Avocatul Poporului sub nr. 3784 din 11.11.1999, domnul G. V., domiciliat în municipiul București, ne-a sesizat în legătură cu tăcerea primăriei sectorului 3 față de notificarea transmisă prin Serviciul executori judecătorești de pe lângă Judecătoria sectorului 3 cu nr. 1467/1995.

Din examinarea cererii petiționarului rezultă că acesta a solicitat în mod repetat Primăriei sectorului 3 repunerea în drepturi cu privire la terenul situat în str. Nerva Traian, sectorul 3.

Prin Ordinul Prefectului nr. 953 din 23 august 1999, terenul în suprafață de 280 m.p. situat în str. Nerva Traian a trecut în proprietatea domnului G. V.

Aceiași primării i s-a adresat petiționarul și pentru a i se acorda despăgubiri pentru construcția, proprietatea sa, demolată la 10.06.1988. Imobilul era amplasat pe terenul susmenționat și a fost ulterior cuprins în anexa la Decretul Consiliului de Stat nr. 130/29 mai 1989, poziția 197.

Ca atare, tot prin intermediul Serviciului executori judecătorești de pe lângă Judecătoria sector 3, cu notificarea transmisă sub nr. 1467/1995, petiționarul a solicitat primăriei acordarea despăgubirii pentru construcția demolată, dar nici până în prezent nu a primit răspuns.

Nici avocatul poporului nu a primit vreun răspuns.

Comentarii

Sunt situații în care, deși a existat reglementare pentru raportul juridic concret, soluționarea cererilor de acordare a despăgubirilor datorate a fost tergiversată. Nu este de neglijat aspectul că, în cazul în care nu s-au valorificat creanțele în termenul general de prescripție, solicitanții nu mai pot obține prin instanță aceste despăgubiri.

Alte cereri în legătură cu recunoașterea dreptului de proprietate asupra imobilelor cu destinația de locuințe

Dosar nr. 488/1999

* * Prin cererea înregistrată la instituția Avocatul Poporului cu nr. 2165 din 3.06.1999, doamna D. F. din București, sectorul 2, ne sesizează în legătură cu situația juridică a imobilului său din Bușteni, strada Aurel Vlaicu (vila Cascada).

Petiționara susține că acest imobil nu a fost naționalizat, fiind deținut fără titlu de către stat până în anul 1989. A notificat atât FPS, cât și S.C. CARAIMAN S.A. că este proprietara imobilului și că se opune tranzacționării sale sub orice formă.

Între FPS și S.C. CARAIMAN S.A. a fost încheiat un contract de vânzare-cumpărare de acțiuni, în a căror valoare este inclus și imobilul în cauză.

Cu toate acestea, prin adresa 1/733/18.03.1997, FPS i-a comunicat petiționarei că, prin consiliul de administrație, a dispus oprirea derulării procesului de privatizare a bunurilor preluate

abuziv de către societățile comerciale, inclusiv în ceea ce privește acest imobil, recomandându-i să se adreseze justiției pentru recunoașterea dreptului de proprietate.

Petiționara anexează și "Îndrumările metodologice nr. 5 din 3.07.1998 pentru privatizarea societăților comerciale care au în patrimoniul active revendicate sau revendicabile" emise de Ministerul Privatizării (prin care societățile comerciale erau obligate să ceară în instanță scoaterea de pe rol, respectiv respingerea acțiunilor în revendicare a imobilelor ocupate de aceste societăți, precizându-se că și în aceste cazuri **privatizarea continuă, urmând ca ulterior să fie reglementată și despăgubirea proprietarilor, prin lege specială**). Aceste "îndrumări" au fost anulate la două luni după adoptare, în 11.09.1998, prin ordinul ministrului privatizării.

Totodată, petiționara arată că a făcut plângere penală împotriva unui înalt responsabil din Ministerul Privatizării, considerând că "îndrumările metodologice" încalcă în mod expres Ordinul nr. 386/2.04.1998 al Procurorului General al Parchetului de pe lângă Curtea Supremă de Justiție privitor la vânzarea ilegală a unor imobile preluate de stat după 6.03.1945. Petiționara susținea că soluționarea plângerii este tergiversată.

Ne-am adresat mai întâi organelor sesizate de petiționară cu plângere penală.

Parchetul de pe lângă Curtea Supremă de Justiție ne-a comunicat finalizarea cercetărilor penale asupra acestei lucrări de către Sectorul 2 Poliție, urmând ca soluția legală să fie dispusă de Parchetul de pe lângă Judecătoria sectorului 2.

Acesta ne informează că dosarul penal nr. 873/P/1999 a fost soluționat prin rezoluția din data de 11.11.1999, care dispune neînceperea urmăririi penale față de numitul E. V., întrucât s-a constatat că nu sunt întrunite elementele constitutive ale infracțiunii.

Din acest punct de vedere, o dată ce Ministerul Public ne-a fost comunicat concluziile la care s-a ajuns, am considerat că cererea petiționarei a fost soluționată.

În ceea ce privește situația juridică a imobilului din Bușteni, ne-am adresat Fondului Proprietății de Stat pentru informații.

Dosarul se află în lucru.

Cerere nr. 2827/1999

* * Prin cererea înregistrată la instituția Avocatul Poporului cu nr. 2827 din 9.08.1999, doamna N. E. L. ne-a sesizat în legătură cu nelegalitatea repartiției emise de Primăria Sinaia, fără acordul său, pentru închirierea imobilului proprietatea sa, situat în aceeași localitate.

Prin hotărârea nr. 600/26.06.1997 a Comisiei județene Prahova pentru aplicarea Legii nr. 112/1995 s-a decis că imobilul în cauză a trecut în proprietatea statului fără titlu, neexistând identitate între persoana menționată ca proprietar în listele-anexă la Decretul nr. 92/1950 și proprietarul de la data naționalizării imobilului.

Petiționara și-a însușit acest punct de vedere și a procedat corect sesizând instanțele judecătorești cu o acțiune în revendicare, acțiune ce i-a fost admisă prin sentința civilă nr. 1214/24 martie 1998 pronunțată de Judecătoria Câmpina. Cum această hotărâre a rămas definitivă și irevocabilă prin respingerea căilor de atac, în prezent doamna N. E. L. este proprietară asupra imobilului, iar raporturile dintre aceasta și actualii chiriași ai imobilului sunt reglementate prin Ordonanța de urgență nr. 40/1999 privind protecția chiriașilor și stabilirea chiriei pentru spațiile cu destinația de locuințe.

În ceea ce privește nemulțumirea proprietarului de drept în legătură cu repartiția emisă de Primăria orașului Sinaia pentru spațiul de locuit din imobilul ce i-a fost retrocedat ulterior în

proprietate, potrivit art. 1 pct. 6 din H. G. nr. 11/1997 privind aplicarea Legii 112/1995, în situația în care "pe rolul instanțelor judecătorești se află cereri referitoare la imobilele" care nu intră sub incidența Legii nr. 112/1995 și pentru care nu există titlu valabil constituit în favoarea statului, "procedurile administrative reglementate de Legea nr. 112/1995, de restituire în natură, de acordare de despăgubiri sau de vânzare către chiriași se suspendă de drept până la soluționarea definitivă și irevocabilă a cererilor respective".

Dosarul a fost închis în defavoarea petiționarei.

Comentarii

Legiuitorul nu a prevăzut procedura închirierii printre procedurile ce se suspendă de drept, motiv pentru care nu se constată vreun abuz din partea Primăriei orașului Sinaia în emiterea repartiției pentru spațiul locativ, care s-a aflat în proprietatea statului până în momentul în care hotărârea judecătorească nr. 1214/1998 a rămas definitivă și irevocabilă, iar petiționara a redevenit proprietar.

Cererea nr. 4181/1999

* * Cu scrisoarea nr. 7/1891 din 16.12.1999, Departamentul de Control al Guvernului ne-a transmis spre soluționare memoriul familiilor T.D., S. C., C. G. și S. M. cu domiciliul în municipiul București, prin care aceștia se plâng de nereguli în legătură cu modul de soluționare a unui litigiu privind retrocedarea unui imobil naționalizat și solicită, în același timp, consultații juridice cu privire la arătarea titularului dreptului de proprietate asupra imobilului situat în municipiul București, str. Aurel Vlaicu, sectorul 2, în condițiile în care două persoane diferite pretind calitatea de proprietar a imobilului de mai sus, fiecare invocând drept just titlu o hotărâre judecătorească.

Din analiza memoriului, rezultă că actualii chiriași ai imobilului au fost notificați de doamna C. M. M., proprietara imobilului potrivit sentinței civile nr. 9318/25 iunie 1999 și a dispoziției Primarului General nr. 1456/1999, în vederea încheierii contractului de închiriere pentru locuința de la aceeași adresă.

Tot în calitate de proprietar exclusiv asupra imobilului în discuție, s-a prezentat și doamna L. E. S., în baza sentinței civile nr. 239/A/1999 și a dispoziției Primarului General nr. 1716/1999.

Din prezentarea făcută de petiționari rezultă că cele două titluri ale dreptului de proprietate sunt în litigiu, astfel încât instanțele judecătorești competente vor clarifica cine este proprietar de drept asupra imobilului respectiv.

Față de conținutul memoriului, care se referă la obiectul unei acțiuni în justiție, am informat petiționarii că această cerere nu poate fi soluționată de avocatul poporului.

În ceea ce privește plângerea împotriva dispozițiilor contradictorii ale Primarului General al Municipiului București, am arătat că acestea au fost emise în baza unor hotărâri judecătorești, urmând ca tot instanța de judecată să decidă asupra legalității acestora, temei juridic existând în ambele situații.

În exercitarea atribuțiilor sale, avocatul poporului nu se substituie autorităților publice. Prin urmare, el nu poate decide – în locul instanței de judecată competente – asupra soluționării problemelor litigioase între persoane fizice.

Comentarii

Cu toate că avocatul poporului nu are competența de a soluționa petiția, speța prezintă

interes pentru procesul de retrocedare a imobilelor trecute în proprietatea statului fără titlu.

Chiar dacă petiționarii critică primăria pentru emiterea a două dispoziții pentru același imobil, în realitate nu ne aflăm în prezența unor acte administrative ilegale, de vreme ce, în ambele situații, primarul a acționat pentru aducerea la îndeplinire a unor hotărâri judecătorești, definitive, asupra legalității cărora nu se poate pronunța nici primarul și nici avocatul poporului.

Cererea nr. 3717/1999

* * Prin cererea înregistrată la instituția noastră sub numărul 3717 din 4.11.1999, doamna M. V. a, domiciliată în București, ne solicită sprijinul în demersurile, rămase până acum fără rezultat, pentru recuperarea imobilului și a terenului aferent, situate în orașul Slatina, județul Olt.

Susnumita a formulat cerere la Comisia județeană Olt pentru aplicarea Legii nr. 112/1995, pentru restituirea în natură a imobilului și terenului aferent.

Hotărârea nr. 312/9.12.1996 a Comisiei, prin care i se respinge retrocedarea în natură și i se acordă despăgubiri, este contestată la Judecătoria Slatina care, prin Sentința civilă nr. 6739 din 24 oct. 1997, o admite și dispune restituirea imobilului-construcție și a terenului aferent.

Fiind atacată cu recurs de către Consiliul Județean Olt la Tribunalul Olt – Secția civilă, această sentință este casată prin Decizia civilă nr. 40 din 30 ianuarie 1998, irevocabilă. În motivarea hotărârii, instanța a reținut că imobilul nu este liber, fiind închiriat de către Ministerul de Interne cu contractul nr. 169/1992, astfel că petiționara nu poate beneficia de prevederile art. 2 din Legea nr. 112/1995.

Memoriul petiționarei adresat Parchetului de pe lângă Curtea Supremă de Justiție pentru declararea recursului în anulare a fost respins, constatându-se că nu există motive pentru declanșarea acestei căi extraordinare de atac.

Doamna M. V. formulează și o acțiune în revendicare, la Judecătoria Târgu- Jiu. Instanța se pronunță prin Sentința civilă nr. 1930 din 27.03.1998, respingându-i acțiunea ca neîntemeiată.

Apelul introdus la Tribunalul Olt este respins prin Decizia nr. 1087/15 octombrie 1998, la fel și recursul, prin Decizia nr. 655 din 10 februarie 1999 a Curții de Apel Craiova.

În considerentele hotărârilor pronunțate s-a reținut că imobilul revendicat de reclamantă nu face parte din categoria celor intrate în proprietatea statului fără titlu și pentru care s-ar putea promova o acțiune în revendicare.

Petiționara, pe lângă susținerile în sensul că prin sentința civilă nr. 645/1953 i s-a făcut o aplicare abuzivă a Decretului nr. 111/1951, deoarece la data trecerii în proprietatea statului impozitele erau plătite la zi, exista rol fiscal, ș. a., consideră că hotărârile în cauză au fost influențate și de situația concretă, anume că imobilul este ocupat, în prezent, de Poliția din Slatina.

La audiența acordată, fratele petiționarei a arătat că doamna M. V., epuizând căile de atac interne, este hotărâtă să se adreseze Curții Europene a Drepturilor Omului de la Strasbourg, mai ales că și în presă, în cotidianul "România Liberă" din data de 11 noiembrie a.c., a fost publicat un material privitor la un caz (considerat de petiționară relevant în această materie), în care reclamantul, domnul Brumărescu a obținut câștig de cauză.

Comentarii

Aspectele prezentate fac obiectul mai multor plângeri adresate avocatului poporului, într-o materie ce depășește competența instituției. Ele privesc demersurile unor cetățeni români pe lângă forurile internaționale, după epuizarea căilor de atac interne, în legătură cu încălcarea dreptului de proprietate privată - drept fundamental al omului. Am inclus și asemenea situații întrucât ele vizează eventualitatea obligării statului român la plata unor importante despăgubiri (al căror quantum poate depăși despăgubirile prevăzute de legea română în vigoare).

Dosar nr. 96/1999

* * Prin cererea nr. 235 din 25.01.1999, domnul M. R. ne-a adus la cunoștință următoarea situație:

În 1992, pe rolul unei instanțe din Brașov s-a judecat o cauză în care obiectul litigiului era un apartament (al cărui proprietar este actualmente domnul M. R., ca urmare a unor vânzări succesive).

Cu această ocazie, susține petiționarul, magistratul B. G. a aflat că proprietara apartamentului (D. M. F.), persoană în vârstă și fără moștenitori legali, a întocmit acte de dispoziție asupra apartamentului, în speță contract de vânzare cu clauză de întreținere către L. S., a cărui anulare a fost solicitată în instanță pentru neîndeplinirea obligațiilor contractuale de către cumpărătoarea L.S.

După anularea contractului, B. I. este mandatat de către D. M. F. să-i reprezinte interesele prin procură generală. Totodată, același B. I. este și moștenitorul testamentar al doamnei D. M. F.

După un an și șapte luni (în 10.03.1994), fiica magistratului, B. M., grefieră, cumpără apartamentul în cauză de la D. M. F., cu 80.000 lei, prin intermediul mandatarului B. I., D. M. F. rezervându-și uzufructul viager.

După decesul lui D. M. F., fiica magistratului, B. M., vinde apartamentul doamnei U. M., pentru 2 mil. lei (în 1996).

După alte 4 luni de la această tranzacție, petiționarul M. R. cumpără apartamentul de la U. M., cu 50 mil. lei, întabulându-și proprietatea în cartea funciară.

La trecerea a 5 luni de la data la care petiționarul a devenit proprietar, fiica magistratului, B. M., depune o plângere penală împotriva lui B. I., susținând că apartamentul urma să îi fie revândut ei de către U. M., iar înscrisurile constatatoare ale acestei înțelegeri fuseseră distruse de B. I.

Petiționarul a fost solicitat să se prezinte la poliția mun. Brașov pentru declarații.

Întrucât susținerile petiționarului priveau săvârșirea unor fapte ce, în opinia petiționarului, constituie ilegalități, abuz în funcție și trafic de influență, am transmis sesizarea acestuia Ministerului Justiției.

În urma acestui demers, prin adresa nr. 294/18.03.1999 Ministerul Justiției ne comunică faptul că aspectele semnalate de petiționar au fost verificate de Inspekția Generală, în conformitate cu prevederile Legii nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească, republicată.

Ca urmare a constatărilor, ministrul justiției a dispus, în aplicarea dispozițiilor art. 125 din aceeași lege, efectuarea cercetării prealabile asupra faptelor imputate, în vederea angajării răspunderii disciplinare a celor vinovați.

Evaluarea locuințelor din fondul locativ de stat vândute către chiriași**Dosar nr. 653/1999**

* * Prin cererea înregistrată cu nr. 2754 din 29.07.1999 a doamnei B. M. din Azuga, am fost sesizați în legătură cu o problemă apărută în aplicarea Legii nr. 85/1992, astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 79/1997.

Astfel, petiționara arată că locuiește într-un spațiu care, înainte de 6 martie 1945, a aparținut unei societăți cu capital mixt, reorganizată ulterior în unitate economică de stat, deci o locuință care se încadrează în prevederile art. 7 alin. 2 din Legea nr. 85/1992, republicată⁵.

S-a adresat S.C. Conti S.A. Prahova pentru cumpărarea apartamentului în care locuiește.

Neînțelegerea între petiționară și această unitate se referă la legea aplicabilă evaluării locuinței. Doamna B.M. susține că, în acest caz, evaluarea ar trebui efectuată în condițiile Decretului – Lege nr. 61/1990, în timp ce S.C. Conti S.A. Prahova susține că îi sunt aplicabile condițiile prevăzute de Legea nr. 112/1995 (art. 7 alin. 3). Menționăm că prețurile prevăzute de Decretul – Lege nr. 61/1990 sunt mai reduse decât cele calculate potrivit Legii nr. 112/1995.

Precizări:

Art. 7 al Legii nr. 85/1992, în forma sa inițială, se referea *la locuințele construite din fondurile unităților economice sau bugetare de stat*, precizând că acestea vor fi vândute titularilor contractelor de închiriere, la cererea acestora, cu plata integrală sau în rate a prețului, în condițiile **Decretului-lege nr. 61/1990**.

Prin modificările aduse Legii nr. 85/1992 de Legea nr. 79/1997, pot fi vândute titularilor contractelor de închiriere și locuințele care înainte de 6 martie 1945 au aparținut societăților cu capital privat sau mixt, în condițiile prevăzute de **Legea nr. 112/1995** (art. 7 alin. 3).

Art. 7 alin. 4 din Legea nr. 85/1992, republicată prevede că evaluarea și vânzarea *locuințelor prevăzute la alin. 1 (cele construite din fondurile unităților economice sau bugetare de stat) și alin. 2 (cele care au aparținut societăților cu capital privat sau mixt)*, pentru care nu s-au încheiat contracte de vânzare-cumpărare până la data intrării în vigoare a legii, vor fi evaluate și vândute în condițiile **Decretului – Lege nr. 61/1990** și ale acestei legi.

Prin republicarea Legii nr. 85/1992 a intervenit o modificare a alin. 4 din art. 7, care nu se regăsește în Legea nr. 79/1997. Această situație creează confuzii în interpretare, deoarece nu reiese în mod clar o distincție de regim juridic în evaluarea locuințelor - în funcție de proveniență (din fondurile statului sau din fonduri private și mixte).

Pentru a clarifica situațiile în care se face aplicarea distinctă a *art. 7 alin. 3 – evaluare în condițiile prevăzute de Legea nr. 112/1995*, respectiv a *art. 7 alin. 4 – evaluare în condițiile prevăzute de D. L. nr. 61/1990*, având în vedere faptul că ambele texte de lege fac referire la imobilele prevăzute de art. 7 alin. 2 din Legea nr. 85/1992, republicată, ne-am adresat managerului general al S.C. Conti S.A. Prahova, solicitându-i, totodată, să ne comunice motivele pentru care unitatea consideră că petiționarei îi sunt aplicabile prevederile art. 7 alin. 3 din aceeași lege.

Din răspunsul S.C. Conti S.A. am reținut următoarele: "Prin introducerea în Legea nr. 85/1992, republicată a alin. 3 la art. 7, din câmpul de aplicare a alin. 4 au fost scoase locuințele

⁵ Acesta prevede: vor fi vândute. la cerere, locuințele care înainte de 6 martie 1945 au aparținut societăților cu capital privat sau mixt care și-au încetat existența după aceasta dată sau, după caz, au devenit, prin reorganizare, unități economice sau bugetare de stat.

preluate de stat, care înainte de 1945 au aparținut unor societăți cu capital mixt sau privat și care au intrat sub incidența alin. 3 în ce privește evaluarea.”

Rezultă că, în ceea ce privește regimul juridic aplicabil în evaluarea locuințelor, se efectuează distincția între locuințele care au aparținut regiilor autonome, instituțiilor și societăților cu capital de stat și celor cu capital mixt sau privat, după cum urmează:

- vânzarea locuințelor care înainte de 6.03.1945 au aparținut societăților cu capital privat sau mixt se face în condițiile de evaluare, de achitare integrală sau în rate a prețului prevăzut de Legea nr. 112/1995.
- numai locuințele care înainte de 6 martie 1945 au aparținut societăților cu capital de stat se vor vinde în condițiile Decretului – Lege nr. 61/1990.

Dosarul a fost închis în defavoarea petiționarei.

Comentarii

Aceste neclarități în textul actelor normative incidente în vânzarea unor imobile cu destinație de locuințe către populație sunt susceptibile să dea naștere atât la confuzii în rândul celor se consideră îndreptățiți să beneficieze de evaluarea mai avantajoasă, în baza Decretului – Lege nr. 61/1990, cât și la tratamente diferențiate din partea unităților specializate în vânzarea locuințelor, în funcție de interpretarea aleasă în speță și de persoana solicitantului.

Probleme locative

Dosar nr. 885/1999

* * Prin cererea nr. 3579 din 25.10.1999, domnul I. V. ne sesizează în legătură cu situația locativă a tatălui său, A. F., care, după decesul soției în anul 1996, a fost evacuat din locuință întrucât titulara contractului de închiriere fusese soția sa. Petiționarul susține că, în ciuda numeroaselor demersuri ale tatălui său, încheierea unui nou contract de închiriere i-a fost tergiversată din diverse motive, ajungându-se în situația de a se elibera un ordin de repartitie pentru persoane străine de familie.

Având în vedere că stingerea dreptului de folosință asupra locuinței al titularului contractului nu atrage pierderea acestui drept de către ceilalți membri ai familiei și că soțul titularului de contract a solicitat încheierea unui nou contract în nume propriu, ne-am adresat Serviciului fond locativ din cadrul Consiliului local Constanța, solicitând să ne comunice punctul de vedere față de această situație, precum și motivele care au stat la baza emiterii ordinului de repartitie asupra acestei locuințe pentru o persoană străină de familie.

După cum a statuat Curtea Supremă de Justiție – Secția Civilă – într-o decizie de speță (decizia nr. 988/1992): “O dată cu intrarea unui soț în locuința celuilalt soț, titular al contractului de închiriere, el dobândește, ca membru de familie ... prin efectul legii, calitatea de locatar cu drepturi proprii asupra locuinței, chiar dacă nu este prevăzut nominal în titlul locativ, putând cere nominalizarea sa în contractul de închiriere, iar, în cazul dispariției titularului de contract, încheierea acestuia pe numele său.”

Situația în care se află domnul A. F. - de a fi evacuat - se datorează faptului că Serviciul fond locativ a tergiversat încheierea unui contract de închiriere pe numele său, creându-se astfel posibilitatea emiterii unui ordin de repartitie pentru o altă familie.

Dosar nr. 419/1999

* * O situație asemănătoare ne-a fost semnalată și prin cererea nr. 1756 din 17.05.1999 de către domnul B. P. care a ajuns în situația de a fi evacuat prin ordonanță președințială din apartamentul în care locuia în calitate de chiriaș, în baza contractului de închiriere nr. 6741 din 31.03.1969. Pentru acest apartament, primarul municipiului Suceava a emis un ordin de repartitie unei alte familii.

I-am solicitat primarului municipiului Suceava să ne comunice motivele care au stat la baza emiterii ordinului de repartitie în numele familiei G., precum și orice alte informații menite să clarifice situația prezentată de petiționar.

În urma acestui demers, primăria ne comunică faptul că titular al contractului de închiriere a fost B. D. împreună cu soția și că în anexa acestui contract nu au figurat și alți membri. Mai mult decât atât, se menționează faptul că petiționarul a locuit în apartament până la căsătorie, după care a plecat din localitate.

Ca atare, i-am comunicat petiționarului că, pentru clarificarea situației sale locative, este necesar să facă dovada faptului că a solicitat R.A.U.C.L. Suceava încheierea unui nou contract de închiriere pe numele său, întrucât, așa cum am arătat, pierderea de către titularul contractului de închiriere a dreptului său de folosință nu atrage pierderea acestui drept de către ceilalți membri ai familiei, dar aceștia sunt obligați să pretindă încheierea unui nou contract în nume propriu.

Dosar nr. 209/1999

* * Prin cererea nr. 1098 din 15.03.1999, doamna D. M. s-a plâns de nesoluționarea cererii sale având ca obiect extinderea suprafeței locative asupra unei camere în suprafață de 14 m.p. nelocuită, care face parte din apartamentul în care deține două camere și o bucătărie în baza unui contract de închiriere încheiat cu S.C. TITAN AL S.A.

Am solicitat primăriei sectorului 3 să ne comunice cauzele care au împiedicat soluționarea cererii petiționarei.

În urma acestui demers am primit de la Biroul spațiu locativ o adresă în care se menționează că cererea doamnei D. nu poate fi soluționată întrucât S.C. TITAN AL S.A. nu a transmis până în prezent fișa spațiului liber.

Față de această situație, am solicitat Direcției Generale de Administrare a Fondului Imobiliar din cadrul primăriei municipiului București să ne comunice măsurile necesare în vederea soluționării situației prezentate.

În 30.07.1999, Direcția Generală de Administrare a Fondului Imobiliar a solicitat S.C.TITAN AL S.A. fișa spațiului liber pentru camera respectivă, în vederea soluționării cererii de extindere formulată de petiționară.

Dosarul se află încă în lucru.

Depunerea de sume la CEC pentru achiziționarea unui autoturism**Cererea nr. 1016/1999**

* * Domnul Ș. C., președintele Asociației pentru protecția cumpărătorilor de autoturisme București, s-a plâns împotriva Deciziei civile nr. 789/27.06.1996 a Curții de Apel București, pronunțată în dosarul nr. 2006/1995, prin care s-a respins acțiunea Asociației, a Ligii pentru protecția cumpărătorilor de autoturisme "Dolj", a Asociației pentru protecția cumpărătorilor de autoturisme "Iași" și a unui număr de

23 deponenți, persoane fizice, îndreptată împotriva Guvernului României, a Ministerului de Finanțe și a S.C. Comautosport București, statuând că documentul de depunere a sumelor de bani la CEC pentru cumpărarea de autoturisme din producția internă nu poate fi asimilat cu un contract de vânzare-cumpărare, așa cum acesta este reglementat de art. 942, 1294, 1295 și următoarele Cod civil.

Soluționarea cererii se află în afara competenței legale a avocatului poporului.

Cu toate acestea, numărul însemnat de plângeri⁶ având ca obiect tergiversarea rezolvării situației celor care au depus la C.E.C. până în anul 1990 inclusiv, sumele necesare achiziționării unui autoturism din producția internă, cereri adresate de petiționari încă de la înființarea instituției Avocatul Poporului, în 1997, determină o mențiune specială în cuprinsul prezentului Raport.

Petiționarii ni s-au adresat cu solicitarea de a fi despăgubiți fie prin primirea autoturismului pentru care au depus suma necesară, fie prin restituirea sumei depuse și actualizate cu indicele inflației.

În scopul rezolvării situației celor care au depus sumele necesare achiziționării unui autoturism, asociațiile de protecție a cumpărătorilor de autoturisme din București (A.P.C.A.), Iași și Dolj s-au adresat justiției, în anul 1994, însă acțiunea a fost respinsă prin decizia civilă nr. 789/1996 a Curții de Apel București, irevocabilă. Ulterior, aceste asociații s-au adresat Curții Europene a Drepturilor Omului de la Strasbourg, care urmează să se pronunțe asupra aspectelor sesizate.

La cererea Asociației pentru Protecția Cumpărătorilor de Autoturisme Dacia 1300 și în vederea rezolvării situațiilor de acest gen, în ședința de Guvern din data de 30.04.1998, s-a hotărât înființarea unei Comisii interministeriale formată din reprezentanți ai Ministerului de Finanțe, Ministerului Industriei și Comerțului și ai fostului Minister al Privatizării care urma să inițieze un proiect de act normativ privind reglementarea despăgubirilor acordate acestei categorii de persoane. Comisia a înaintat Secretariatului General al Guvernului variantele de despăgubire și modalitățile de plată a sumelor ce vor putea fi acordate.

- ⁶ la care putem adăuga cererile nr. 2959/18.12.1998 (D. C. din județul Caraș-Severin), nr. 657/17.02.1999 (P. Gh. din județul Hunedoara), nr. 658/17.02.1999 (F. L. din județul Hunedoara), nr. 736/22.02.1999 (V. F. din județul Dolj, din partea Ligii pentru protecția cumpărătorilor de autoturisme – județul Dolj), nr. 1199/22.03.1999 (P. D. din județul Caraș-Severin), nr. 1220/23.03.1999 (B. A. din București), nr. 1235/24.03.1999 (E. D. V. din județul Ilfov), nr. 2495/6.07.1999 (M. O. C. din județul Iași), nr. 2609/16.07.1999 (G. N. din București), nr. 2837/9.08.1999 (P. V. S. din județul Iași), nr. 3480/11.10.1999 (L. E. din București), nr. 3700/3.11.1999 (A. M. din județul Botoșani), nr. 4008/3.12.1999 (A. M. din județul Galați), nr. 4227/21.12.1999 (F. I. din județul Covasna), nr. 4226/29.12.1999 (S. V. din județul Arad), nr. 4243/23.12.1999 (C. M. din județul Neamț), nr. 100/18.01.2000 (M. N. din București) etc.

La solicitarea instituției noastre în legătură cu stadiul de soluționare a acestei probleme, Secretariatul General al Guvernului ne-a făcut cunoscut, cu adresa nr. 15/B/617 din 18.05.1999, faptul că Guvernul României a luat în discuție punctul de vedere al comisiei, urmând a se identifica sursele de acoperire a sumelor necesare acestor despăgubiri.

Astfel, punctul de vedere al Comisiei interministeriale a fost "întocmirea unui proiect de lege, care să cuprindă următoarele variante de despăgubire:

- suma de 166.400 lei;
- suma indexată la zi la data plății sau la un anumit termen stabilit de lege;
- valoarea unui autoturism Dacia 1300.

Modalitățile de plată a sumelor ce vor putea fi acordate cu titlu de despăgubiri nu trebuie să greveze bugetul de stat.

Acestea pot fi:

- plata în numerar;
- plata sub forma acordării unor titluri de stat cu scadența la o dată care urmează a fi stabilită, sumele necesare urmând a fi acoperite din profitul B.N.R."

Acest punct de vedere a fost înaintat Guvernului de către Ministerul Finanțelor, cu adresa nr. 480 din 24.06.1998.

În ședința din data de 10.07.1998, Guvernul României a luat în discuție punctul de vedere astfel formulat de către comisie, dar a decis amânarea discuțiilor la o dată până la care vor fi identificate surse de acoperire a sumelor necesare.

Ținând cont de numărul însemnat de plângeri (aproape 150 de la înființarea instituției Avocatul Poporului și până în prezent) având toate același obiect, precum și intervalul de timp scurs de la data luării în discuție a acestui punct de vedere în cadrul ședinței Guvernului, l-am informat pe Primul-Ministru al României, în data de 28.01.2000, în conformitate cu prevederile art. 24 alin. (1) raportat la art. 25 alin. (2) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, în vederea examinării oportunității reintroducerii acestei probleme pe ordinea de zi a Guvernului.

III. Departamentul pentru probleme privind protecția copilului, a femeii și a familiei, educația, cultura și sportul

A. Protecția drepturilor copilului

Aspecte generale

În contextul marilor schimbări produse în ultimul deceniu, asistăm la o multiplicare a organismelor cu atribuții în protecția drepturilor copilului.

Funcționarea acestora ar trebui să se reflecte în scăderea numărului de copii aflați în dificultate (neglijați în familie, abandonați în instituții, maltratați, sero-pozitivi sau delincvenți) și în special a celor situați în afara unor norme minime de protecție (copiii străzii), prin asumarea responsabilității familiei, prin instituirea unor forme de sprijin și de intervenție publică și privată.

În realitate, drepturile copiilor prevăzute de lege sunt departe de a fi respectate. Indiferent unde se află, în familie sau în instituții de ocrotire, în școală sau în afara ei, copiii au devenit victime ale reformei economice și ale descentralizării.

*Numărul mare și succesiunea de acte normative (ordonanțe de urgență și hotărâri de guvern) în materia protecției copilului a determinat apariția unor confuzii și paralelisme contraproductive, la nivelul autorităților publice centrale și locale. Un singur exemplu este edificator, cu atât mai mult cu cât se referă la un domeniu sensibil, adopția copilului: Hotărârea Guvernului nr. 245/1997 cu privire la criteriile de autorizare a organismelor private care desfășoară activități în domeniul protecției drepturilor copilului prin adopție, publicată în Monitorul Oficial nr. 112 din **5 iunie 1997** a fost luată în temeiul Legii nr. 11/1990 privind încuviințarea adopției, care a fost însă abrogată prin Ordonanța de Urgență nr. 25/1997, publicată în Monitorul Oficial din data de **12 iunie 1997**.*

De asemenea, descentralizarea protecției copilului, obiect de activitate încă insuficient de bine conturat la nivelul administrației centrale și lipsa alocățiilor bugetare au condus la activități neperformante.

Aceste aspecte constituie surse de încălcare a drepturilor copilului.

Avocatul poporului a abordat problematica drepturilor copilului în mod global și a intervenit pe lângă toate autoritățile publice cu atribuții în acest domeniu.

Având în vedere statutul copilului și specificul drepturilor sale legale, avocatul poporului a intervenit - indiferent dacă încălcarea acestor drepturi provenea din acte sau fapte administrative sau din comportamente abuzive ale unor persoane fizice (părinți sau orice alt adult). În toate aceste cazuri, demersurile s-au făcut la autoritățile publice obligate prin lege să ia măsuri în favoarea copilului.

Au fost luate în considerație și examinate, în conformitate cu regulile stabilite prin Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, și cererile adresate direct de către copii (puține la număr), indiferent de vârsta acestora (art. 14 alin. 2). După cum atunci când, la examinarea unor cereri al căror obiect se situa în afara competenței avocatului poporului, au fost identificate situații de încălcare a drepturilor copilului, chiar dacă petiționarul nu se plânga de acest lucru, am făcut demersurile necesare pe lângă autorități, în favoarea copiilor.

Plângerile individuale, ca și sesizările din oficiu luate în lucru au inclus o problematică diversă, iar autoritățile sesizate au fost receptive (cu excepția Departamentului pentru Protecția Copilului, care nu ne-a răspuns la nici o sesizare). Frecvența cazurilor de încălcare a drepturilor copilului prin nerespectarea legislației (necunoaștere, abuz, interpretare defectuoasă) este îngrijorătoare, iar lipsa unei strategii coerente și a unui control sistematic favorizează această stare de lucruri.

Adopție, plasament instituțional sau la asistent maternal, declararea judecătorească a abandonului copilului

Dosar nr. 63/1999

* * Prin cererile înregistrate la instituția Avocatul Poporului cu nr. 307 din 27.01.1999, nr. 416 din 03.02.1999 și nr. 4069 din 09.12.1999, doamna S. V., din municipiul București, sector 3, ne sesizează cu privire la situația dificilă în care se află nepoatele sale orfane de ambii părinți.

Doamna S. V. ne relatează că fratele soțului său a decedat în anul 1996, iar soția acestuia a decedat în anul 1993, lăsând trei copii orfani, S. V. – 11 ani, S. I. – 6 ani și S. G. – 4 ani.

Întrucât petiționara, deși dorea să se ocupe de cei trei copii, nu avea condiții de locuit corespunzătoare (locuia într-o singură cameră) a solicitat sprijinul autorităților, astfel încât pentru doi dintre ei a fost luată măsura încredințării la casa de copii Buftea. În cazul celui de-al treilea copil orfan, în vârstă de 11 ani (S. V.), Comisia pentru Protecția Copilului Ilfov a luat o decizie nelegală, refuzând luarea unei măsuri de protecție cu motivarea că este neșcolarizat.

Petiționara ne informează că s-a adresat Direcției pentru Protecția Copilului din Balotești cu cererile nr. 171 din 10.04.1998 și nr. 399 din 17.07.1998, solicitând sprijin pentru acest copil, însă nu a primit răspuns la nici una din cereri.

În perioada în care cele două fete au fost internate la Centrul de plasament din Buftea, mătușa lor (petiționara) le-a vizitat foarte des, luându-le în familie la sfârșit de săptămână sau în vacanțe, situație confirmată de adeverința nr. 181 din 3 februarie 1998 eliberată de conducerea instituției.

Cu toate acestea, în luna iunie a anului 1998, doamna S. V. a fost anunțată că fetița S. I. a fost deja adoptată de o familie din Italia, deși Ordonanța de Urgență nr. 26/1997 cu privire la copilul aflat în dificultate prevede că serviciul public specializat este obligat să evalueze, cu prioritate, posibilitatea încredințării copilului rudelor sale până la gradul al patrulea inclusiv.

Ne-am adresat Comisiei pentru Protecția Copilului Ilfov și Departamentului pentru Protecția Copilului solicitând să se analizeze situațiile relatate pentru a preveni repetarea lor, recomandând în același timp luarea măsurii de protecție corespunzătoare pentru copilul care locuiește singur în satul Dârvari, comuna Ciorogârla.

Comisia pentru Protecția Copilului Ilfov ne-a comunicat că nu a fost sesizată niciodată cu privire la situația minorei S. V., urmând să inițieze corespondența necesară cu petiționara, pentru ca prin mijloacele legale să asigure minorei protecția necesară.

Referitor la copilul adoptat în străinătate, aceeași instituție ne-a informat că adopția de către o familie din Italia a fost încuviințată, deoarece în momentul în care Comitetul Român pentru Adopții a repartizat sarcina de identificare a unor familii apte să adopte cele două fete aflate în Centrul de Plasament Buftea, nu exista nici o cerere de la doamna S. V. pentru adopția minorelor.

Întrucât informațiile primite de la C.P.C. erau lacunare și nu s-au sprijinit pe o analiză serioasă a cazului, s-a decis efectuarea unor investigații proprii.

În acest sens, reprezentanții avocatului poporului s-au deplasat în satul Dârvari pentru a verifica dacă s-au luat măsuri de ocrotire pentru copilul S. V.

Potrivit constatărilor de la fața locului, autoritățile locale nu au întreprins nimic. Acest copil orfan a rămas lipsit de protecție și fără nici un sprijin din partea autorităților. A locuit în condiții deosebit de precare deoarece mobila s-a degradat, iar casa aproape că s-a dărâmat. După ce timp de câțiva ani a suportat abuzurile sexuale din partea celor care pretextau că o ajută, a plecat din sat, iar în prezent cerșește sau se prostituează.

De asemenea, au fost studiate dosarele copiilor existente la Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului de la Balotești, Centrul de Plasament Buftea, precum și dosarul nr. 851/1998 referitor la încuviințarea adopției de la Tribunalul București secția IV civilă.

În urma examinării documentelor, am constatat următoarele:

- Dosarul administrativ al copilului nu reflectă corect realitatea (ancheta socială nu consemnează corect evenimentele din familie: părinții nu decedază în același timp, ci la o distanță de câțiva ani, copiii sunt plasați în instituție după decesul tatălui și nu de la naștere, nu se menționează numărul copiilor din familie care au rămas orfani, există copie după un singur certificat de deces).
- La întocmirea actelor administrative, funcționarii Direcției pentru Protecția Copilului nu respectă obligațiile prevăzute de O.U.G. nr. 26/1997. Astfel, potrivit art. 8 alin. (3), direcția are obligația să evalueze, cu prioritate, posibilitatea încredințării copilului rudelor sale până la gradul al patrulea inclusiv, prezentând comisiei rapoarte și propuneri în acest sens.

Ca atare, independent de inițiativa sau de lipsa de inițiativă a unor astfel de rude (în speță, mătușa), direcția era obligată să evalueze posibilitatea de a le încredința copiii.

Cu prilejul acestei investigații am constatat că și celălalt copil avea dosar pentru adopție internațională, dosar care nu a mai fost finalizat deoarece petiționara i-a devenit tutore.

Copilul care, din pricina vârstei, nu a prezentat interes pentru adopție a rămas în continuare lipsit de protecție și de sprijin din partea autorităților.

Dosar nr. 1044/1999

* * Doamna P. A., domiciliată în municipiul Slobozia, județul Ialomița, ne solicită sprijinul întrucât se consideră nedreptățită de modul în care Direcția pentru Protecția Copilului i-a soluționat cererea de adopție a copilului pe care îl are în plasament.

În calitate de asistent maternal, petiționara a primit în îngrijire copilul R. T. pe care, datorită afecțiunii reciproce, a vrut să-l adopte. Direcția pentru Protecția Copilului Ialomița i-a refuzat cererea, motivând că acest copil mai are un frate îngrijit de un alt asistent maternal, iar o familie din Germania este gata să-i adopte pe amândoi.

Întrucât petiționara a fost foarte insistentă în solicitarea adopției, Direcția pentru Protecția Copilului o obligă să semneze un angajament deosebit de restrictiv. Printre altele, doamna P. A. se obligă să se prezinte săptămânal cu copilul la direcție, să răspundă la orice solicitare a angajaților acesteia și să nu părăsească localitatea până la integrarea copilului în familia adoptivă decât cu avizul direcției.

Față de această situație, ne-am deplasat în județul Ialomița pentru investigații, la Comisia pentru Protecția Copilului și Direcția pentru Protecția Copilului, pentru a ne informa în legătură cu împrejurările în care a fost impus angajamentul, precum și asupra motivelor refuzului cererii de adopție de către petiționară.

În urma investigațiilor s-au constatat următoarele:

- Deși funcționarii Direcției pentru Protecția Copilului și președintele Comisiei pentru Protecția Copilului cunoșteau faptul că asistentul maternal P. A. a solicitat adopția copilului, nu există nici un act în acest sens; cererea petiționarei nu este înregistrată după cum nu există nici un act prin care i se respinge această cerere.
- La dosarul copilului există doar angajamentul ilegal și abuziv impus asistentului maternal, conceput exclusiv pentru intimidare și pentru a o determina pe doamna P. A. să renunțe la cererea de adopție; angajamentul este semnat doar de asistentul maternal; nu este înregistrat și nu se știe cine l-a emis.
- La dosar există o cerere de reintegrare a copilului în familie formulată de bunica maternă (neînregistrată), precum și anchete sociale care confirmă interesul acesteia față de copil; Comisia pentru Protecția Copilului nu a analizat și nu a motivat respingerea acestei cereri.
- Cu toate că la dosar este consemnat de mai multe ori interesul bunicii materne față de copil, instituția nu numai că nu a încurajat relațiile copilului cu familia, dar s-a grăbit să declanșeze procedura de declarare a abandonului în conformitate cu Legea nr. 47/1993.

Președintele Comisiei pentru Protecția Copilului a declarat că unul din motivele pentru care doamnei P. A. i se refuză adopția este acela că venitul realizat ca asistent maternal este foarte mic, deci nu poate asigura condiții de trai corespunzătoare pentru întreținerea a două persoane.

Ca urmare a celor constatate, avocatul poporului a atras atenția Comisiei pentru Protecția Copilului – Ialomița asupra nulității angajamentului impus doamnei P. A. și i-a recomandat să stabilească, în calitate de organ de specialitate al Consiliului Județean, reguli minimale pentru serviciul public specializat, prin care să se mențină relațiile dintre părinți și copiii ocrotiți în centrele de plasament, astfel încât cererea pentru declararea judecătorească a abandonului să se facă numai după ce sunt îndeplinite obligațiile potrivit art. 8 alin. (3) din O.U.G. nr. 26/1997, republicată.

Comentarii

Cazurile prezentate mai sus sunt semnificative pentru felul defectuos în care autoritățile administrației publice aplică legislația în domeniul adopției, al declanșării procedurii de declarare judecătorească a abandonului, precum și pentru practicile abuzive în gestionarea alternativelor de protecție a copilului aflat în dificultate

Deoarece prin O.U.G. nr. 25/1997 nu se precizează condițiile în care un copil este adoptabil, există practica de a solicita declararea judecătorească a abandonului copiilor instituționalizați, când se apreciază că aceștia sunt neglijăți, astfel că ei devin adoptabili.

Am constatat că există abuzuri la nivelul organelor administrative competente în aplicarea Legii nr. 47/1993 cu privire la declararea judecătorească a abandonului, având ca efect încălcarea drepturilor copiilor și ale părinților:

- vizitele părinților, dar mai ales ale fraților și ale altor rude până la gradul al patrulea nu sunt riguros consemnate, cu toate că lipsa acestora constituie motivul pentru care se declanșează procedura declarării abandonului;
- rudele până la gradul al patrulea care vizitează copiii, chiar dacă aceste vizite sunt

consemnate, nu sunt informate în legătură cu proiectele referitoare la copiii vizitați, cu atât mai puțin când copilul urmează să fie adoptat;

- deși există rude până la gradul al patrulea care solicită încredințarea copiilor, comisia le refuză nemotivat încredințarea sau solicitarea nu le este luată în considerare și se începe procedura de declarare judecătorească a abandonului;
- sunt frecvente cazurile când procedura este declanșată în situația în care, de regulă, mama nu vizitează copilul sau vizitele nu sunt consemnate, iar tatăl este în închisoare - de unde evident că nu poate să-și viziteze copilul (în asemenea cazuri, în dosarul copilului, preluat ca atare și de către instanțe, nu există acte care să reflecte situația tatălui, mai ales când părinții copilului nu sunt căsătoriți sau sunt divorțați);
- autoritățile administrative aplică prevederile Legii nr. 47/1993 fără să mai respecte noile exigențe prevăzute de O.U.G. nr. 25/1997, precum și O.U.G. nr. 26/1997. Astfel, serviciul public care are în grijă copilul are obligația legală de a oferi asistență și sprijin părinților copilului, precum și mijloacele necesare pentru contactul personal și nemijlocit al copilului cu părinții săi.

Am constatat, în unele cazuri, și că serviciile publice (direcțiile), în loc să încurajeze părinții și familia lărgită să mențină legăturile cu copiii aflați în instituții, dimpotrivă, ele descurajează asemenea relații, interesate fiind să înceapă procedura de declarare judecătorească a abandonului în vederea adopției (mai ales a adopției internaționale).

* * *

În lipsa unor norme de aplicare și a unui control minimal, neregulile, chiar abuzurile în aplicarea Legii nr. 47/1993 s-au accentuat an de an. Până acum nu s-a făcut nici o evaluare a modului în care se aplică această lege și a efectelor contrare, defavorabile ce afectează drepturile copiilor și ale părinților, în special ca urmare a existenței unor lacune neacoperite de apariția O.U.G. nr. 25/1997 și O.U.G. nr. 26/1997.

Unele efecte negative ale aplicării Legii nr. 47/1993 asupra statutului copilului și a posibilităților de integrare socială nu au fost luate în considerare.

Copilul mic, declarat abandonat, devine adoptabil, dar ce se întâmplă cu cel care nu este adoptat? Abandonul, conceput ca sancțiune civilă pentru părinți, devine un stigmat pentru copil și mai târziu pentru tânărul care are de întâmpinat atâtea dificultăți în încercările sale de a se integra în viața unei comunități.

În această situație autoritățile ar trebui obligate cel puțin să numească un tutore pentru copilul declarat judecătorește abandonat.

Din informațiile noastre, confirmate de investigațiile realizate și de statisticile existente, adopția națională ca alternativă de protecție a copilului aflat în dificultate nu este încurajată. Prin procedurile administrative concepute de Comitetul Român pentru Adopții, în discordanță cu exigențele impuse de Convenția de la Haga, precum și de legislația internă, adopția internațională este cea favorizată.

În urma încheierii unei adopții internaționale, serviciile publice primesc importante contribuții financiare din partea organismului privat autorizat care a intermediat adopția, în timp ce pentru realizarea unei adopții naționale serviciul respectiv are doar obligații și nici un beneficiu financiar. Pentru că instituțiile rezidențiale s-au confruntat cu mari dificultăți financiare,

utilizarea adopției internaționale ca sursă de venit pentru realizarea unor programe în beneficiul altor copii este percepută ca rezonabilă. Încercările de a atrage atenția și de a insista asupra unor ilegalități din practica adopțiilor internaționale sunt descurajate prin argumente de natură emoțională. Se apreciază că este inuman să te împotrivești unui viitor mai bun pe care îl are un copil adoptat într-o țară occidentală în comparație cu lipsa de perspectivă din România. Astfel, practicile abuzive - în loc să fie sancționate, se generalizează, iar prevederile legale în materie sunt ignorate tocmai de cei care trebuie să le aplice.

Departamentul pentru Protecția Copilului și Comitetul Român pentru Adopții - cărora avocatul poporului le-a adus la cunoștință cazurile de nerespectare a legislației, precum și practicile abuzive, nu numai că nu au răspuns la nici o solicitare, dar nici nu au făcut vreo analiză și nu au luat măsuri de nici un fel pentru restabilirea legalității și pentru prevenirea unor astfel de situații.

Ocrotirea copilului prin plasament la un asistent maternal ca alternativă la plasamentul instituțional are efecte deosebit de defavorabile asupra raporturilor dintre părinți și copii, în condițiile în care legislația este lacunară și uneori confuză.

Statutul asistentului maternal nefiind suficient de bine precizat, acesta se află la discreția aprecierii funcționarilor publici, lăsând loc abuzului.

Cu toate că O.U.G. nr. 26/1997 promovează plasamentul familial și îi recunoaște valoarea ca măsură de ocrotire și ca nouă meserie social-educativă (asistent maternal), sprijinul financiar acordat persoanelor și familiilor ocrotitoare este totuși nesemnificativ față de nevoile copilului și față de costurile îngrijirii acestuia în instituții.

Plasamentul/încredințarea unei familii/persoane cu plata doar a unei alocații lunare (în prezent de 400.000 lei) nu este de natură să stimuleze această formă de ocrotire, chiar dacă primirea unui copil în aceste condiții modifică structura familiei primitoare, care beneficiază astfel și de prevederile Legii nr. 119/1997 cu privire la alocația suplimentară.

Cheltuielile cotidiene necesare creșterii și educației unui copil sunt însă mult mai mari. Acesta este și motivul pentru care cererile unor asistenți maternali care solicită adopția copilului aflat în plasament sunt refuzate.

Plasamentul/încredințarea copilului unei persoane cu statut de asistent maternal nu este de natură să stimuleze crearea unei rețele de asistenți maternali ca alternativă la plasamentul instituțional, alternativă care să modifice esențial proporția între cele două rețele. Salariul de asistent maternal (aproximativ 700.000 lei net), ca sursă de întreținere a propriei familii, precum și a copilului primit în plasament este sub limita sărăciei.

În lipsa unor criterii precise care să justifice plasarea copilului (în plasament instituțional sau plasament familial) și ca urmare a practicii defectuoase de a scoate copilul din familia sa naturală pentru motive economice, plasamentul se dezvoltă ca alternativă la sărăcie - ceea ce în nici o țară din Uniunea Europeană nu se acceptă. Nu este de acceptat scoaterea copilului dintr-o familie săracă și plasarea lui într-o altă familie la fel de săracă, gata să aibă grijă de copil contra unui salariu. În lipsa unor prestații familiale care să susțină familiile sărace să-și păstreze copiii, plasarea copiilor către alte familii sărace este de natură să denatureze relațiile dintre părinți și copii, să marginalizeze familia naturală a copilului și să deplaseze responsabilitatea părintească a acesteia către o altă familie.

De aceea, trebuie dezvoltate programe și măsuri de asistență, inclusiv financiară a familiei sărace pentru a preveni separarea copilului de familia sa.

Legislația actuală nu prevede criterii (condiții) de ocrotire a copilului prin separarea de familie și plasarea lui în instituție/ la asistent maternal.

Din această cauză, practicile sunt foarte diverse și generatoare de discriminare. O situație considerată de o comisie pentru protecția copilului ca punând în pericol dezvoltarea acestuia și necesitând luarea unei măsuri de protecție, i se pare nesemnificativă unei alte comisii. Astfel, pentru doi copii aflați în situații identice, autoritățile publice pot reacționa total diferit: pentru unul se iau măsuri de protecție corespunzătoare, pe când celălalt - deși aflat în dificultate, rămâne lipsit de protecția la care este îndrituit.

*Având în vedere aceste aspecte, **avocatul poporului s-a sesizat din oficiu** referitor la nerespectarea drepturilor copiilor din instituții rezidențiale (Dosar nr. 286/1999 cu referire la **centrele de plasament**).*

Dosar nr. 286/1999

* * Din informațiile amplu prezentate în mass-media, confirmate de Departamentul pentru Protecția Copilului, de președinți ai comisiilor de protecție a copilului, organizații neguvernamentale, cât și de propriile noastre investigații, drepturile și nevoile de bază ale copiilor care trăiesc în instituțiile rezidențiale nu pot fi respectate din lipsă acută de fonduri.

Până în anul 1998, leagănele și casele de copii au fost finanțate aproape în totalitate de la bugetul statului. Începând cu anul 1999, ca urmare a intrării în vigoare a O.U.G. nr. 26/1997, aceste instituții devenite centre de plasament sunt finanțate exclusiv de la bugetele consiliilor județene, care nu sunt în măsură să asigure fondurile necesare.

Drepturile copiilor la hrană corespunzătoare și echipament adecvat, prevăzute de Ordonanța Guvernului nr. 56/1994 aprobată prin Legea nr. 146/1994, precum și salariile personalului sunt în prezent imposibil de satisfăcut numai din bugetul consiliului județean. Astfel, copiii din instituții au devenit victime ale reformei economice și ale descentralizării, în condițiile în care de la bugetul statului nu se mai alocă fonduri cu această destinație.

Având în vedere obligațiile asumate de România prin ratificarea Convenției ONU cu privire la drepturile copilului, precum și Recomandările Consiliului Europei am considerat necesar să ne autosesizăm, intervenind pentru ca drepturile copiilor din centrele de plasament să fie respectate.

Din această perspectivă, consiliile județene trebuie sprijinite pentru ca drepturile acestor copii, prevăzute de O. G. nr. 56/1994 în cuantumurile reactualizate prin H. G. nr. 173/1998, să fie respectate.

Acest lucru ar presupune:

1. Finanțarea instituțiilor rezidențiale de la bugetul statului la nivelul unor norme standard minime referitoare la hrană, echipament și personal;
2. Introducerea acestei finanțări în bugetul rectificat pe anul în curs (1999);
3. Alocarea urgentă de fonduri din rezerva Guvernului pentru sprijinirea tuturor județelor cu un număr mare de copii în instituții.

În acest sens, avocatul poporului s-a adresat următoarelor autorități publice, încă din data de **11 mai 1999, înainte ca raportul Comisiei Europene de la finele anului 1999 să evidențieze necesitatea imperioasă de rezolvare a acestei situații**: *Primul Ministru al României, Ministrul Finanțelor, Camera Deputaților (Comisia pentru Buget, Finanțe și Bănci; Comisia pentru Sănătate și Familie; Comisia pentru Muncă și Protecție Socială; Comisia pentru*

Drepturile Omului, Culte și Problemele Minorităților Naționale) și Senat (Comisia pentru Buget, Finanțe și Bănci; Comisia pentru Drepturile Omului; Comisia pentru Muncă, Protecție Socială și Problemele Șomajului; Comisia pentru Sănătate, Ecologie și Sport).

De asemenea, în legătură cu demersurile noastre, am informat Departamentul pentru Protecția Copilului, președinții consiliilor județene, Departamentul pentru Reforma Administrației Publice Centrale și Departamentul pentru Integrare Europeană.

Cu toate că nu am formulat nici o solicitare la adresa consiliilor județene, mulți președinți ne-au răspuns apreciind oportunitatea intervenției noastre.

*Noile reglementări (O.U.G. nr. 192 din 8 decembrie 1999 privind înființarea Agenției Naționale pentru Protecția Drepturilor Copilului și reorganizarea activităților de protecție a copilului și includerea la rectificarea de buget, a sumei de 693 mld. lei pentru finanțarea activităților de protecție a copilului în dificultate) au demonstrat oportunitatea intervenției noastre, precum și valabilitatea recomandărilor emise - care reprezintă **continuarea unui punct de vedere exprimat și în Raportul de activitate pentru anul 1997/1998.***

Autorizarea unui centru de plasament privat

Dosar nr. 523/1999

* * **Directorul Centrului de plasament "Familia Amurtel" din comuna Pănătău, județul Buzău, ne-a solicitat să intervenim pe lângă Comisia pentru Protecția Copilului Buzău care respinsese cererea de autorizare a funcționării centrului privat respectiv. Ca urmare a acestei hotărâri, copiii ar fi trebuit transferați în instituții din județele Covasna, Harghita, Iași și București.**

Petiționarul atașează la cerere două acte administrative contradictorii: autorizația de funcționare nr. 7 din 17.06.1998 emisă de Comisia pentru Protecția Copilului din sectorul 6 București, competentă potrivit art. 31 din O.U.G. nr. 26/1997 (sediul social al organismului privat este în sectorul 6) și hotărârea din 24.03.1999 a Comisiei pentru Protecția Copilului Buzău de respingere a autorizației de funcționare, emisă în temeiul aceluiași art. 31.

Respingerea cererii de avizare se bazează pe constatările directe ale unor membri din Comisia pentru Protecția Copilului, consemnate prin proces verbal, care se referă la încălcarea drepturilor copiilor la alimentație corespunzătoare și la educație. Programul instructiv – educativ nu este vizat de către Inspectoratul școlar județean, iar personalul nu este calificat în conformitate cu actele normative aplicabile instituțiilor de protecție a copilului.

Pentru a verifica dacă drepturile copiilor ocrotiți în acest centru sunt respectate, s-a efectuat o investigație proprie, în cursul căreia am colaborat cu Institutul pentru Ocrotirea Mamei și Copilului "Alfred Rusescu", Direcția de Sănătate Publică Buzău, medicul comunei, precum și cu Comisia pentru Protecția Copilului din sectorul 6 din București. Au fost examinate documentele copiilor aflate în evidența centrului respectiv și documentele Comisiei pentru Protecția Copilului Buzău. S-au purtat discuții cu copiii, cu reprezentanți ai consiliului local, au fost audiați angajați ai instituției

În urma investigației realizate s-au constatat următoarele:

- Regimul vegetarian introdus în alimentația copiilor a fost monitorizat atât de către medicul comunei, cât și de Direcția de Sănătate Publică Buzău. Deficiențele constatate anterior au fost remediate în sensul că meniul zilnic a fost îmbunătățit în conformitate cu recomandările cadrelor medicale, astfel încât problema unei alimentații necorespunzătoare nu se mai pune: analizele medicale ale copiilor realizate de către IOMC sunt în limite normale.
- Avizarea programului instructiv – educativ de către Inspectoratul școlar județean nu se justifică, deoarece în interiorul Casei de copii "Familia Amurtel" nu se desfășoară proces instructiv – educativ: copiii merg la școala/grădinița din localitatea.
- Centrul din comuna Pănătău oferă condiții de locuit de tip familial deosebite, copiii sunt bine îngrijiți, sociabili, rezultatele școlare sunt bune, astfel încât lipsa de calificare a personalului nu reprezintă un impediment în buna desfășurare a activităților. În prezent personalul este cuprins în diverse forme de pregătire, organizate de Direcția pentru Protecția Copilului.
- Doi copii de vârstă școlară nu erau încă școlarizați, iar la dosar nu existau acte justificative în acest sens (copiii prezentau unele întârzieri în dezvoltare).
- Majoritatea copiilor sunt declarați judecătorește abandonați, deci copiii sunt adoptabili, dar conducerea centrului nu a prezentat Comisiei pentru Protecția Copilului nici o situație în acest sens.
- Din cei 18 copii ocrotiți în Centru, numai 7 beneficiază de alocație de stat pentru copii, prin școala pe care o frecventează.

În urma discuțiilor purtate cu reprezentanți ai Direcției pentru Protecția Copilului și ai Comisiei pentru Protecția Copilului din județul Buzău, am constatat că adevăratul motiv al îngrijorării îl constituie modelul de îngrijire al copiilor, care se presupune că include inițierea în yoga și meditație.

Am recomandat Comisiei pentru Protecția Copilului Buzău să reanalizeze modul în care sunt îngrijiți copiii în centrul privat de plasament familial "Familia Amurtel", eventual, să solicite o expertiză privind evaluarea efectelor asupra dezvoltării acestora ca urmare a utilizării unor tehnici de relaxare și meditație.

I-am solicitat comisiei să ne transmită concluziile sale în termenul prevăzut de lege, dar nu avem nici un răspuns până în prezent.

Ne-am adresat Consiliului local din comuna Pănătău, recomandând să prezinte Direcției Generale de Muncă și Protecție Socială Buzău dosarele celor 11 copii fără alocație, dosare ce "zac" la primărie de 2 ani.

Am informat în legătură cu demersurile noastre Comisia pentru Protecția Copilului din sectorul 6 București, precum și Departamentul pentru Protecția Copilului din cadrul Guvernului.

Apreciem ca utilă colaborarea între diferite comisii de protecție a copilului pentru a avea un punct de vedere unitar în legătură cu problema dacă modelul de îngrijire a copilului propus de "Familia Amurtel" reprezintă o alternativă la modelul public cu care suntem obișnuiți.

Același model de îngrijire este promovat și în centrul de plasament din județul Ilfov, precum și în grădinițe din municipiul București.

În prezent, autoritatea competentă să autorizeze organismul privat conform art. 31 din O.U.G. nr. 26/1997, respectiv Comisia pentru Protecția Copilului din sectorul 6 București a emis "Familiei Amurtel" Pănătău o nouă autorizație. De asemenea, această comisie ia măsuri de protecție prin plasament la centrul privat de la Pănătău.

În schimb, Comisia pentru Protecția Copilului Buzău refuză să colaboreze cu cea din București și nu utilizează posibilitățile de îngrijire pe care le pune la dispoziție centrul respectiv.

Ne-am adresat Consiliului Județean Buzău urmând să informăm în legătură cu demersurile noastre și conducerea Agenției Naționale pentru Protecția Drepturilor Copilului.

Comentarii

Încălcarea dreptului la alocație de stat pentru copiii ocrotiți în centre de plasament private devine posibilă în condițiile în care art. 4 alin. 2 din Legea nr. 61/1993 prevede că ea se plătește "și tutorelui, curatorului, persoanei căreia i-a fost dat în plasament familial copilul sau încredințat spre creștere și educare în condițiile legii".

Autoritățile publice interpretează restrictiv și discriminatoriu această prevedere, excluzând organismul privat autorizat de la echivalarea cu "persoana", cu toate că acest organism are personalitate juridică.

Copii în conflict cu legea

Dosar nr. 950/1999

* * În articolele 16,17 și 18, Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 26/1997 prevedea - pentru copiii care nu răspund penal, dar care săvârșesc fapte penale - măsurile educative stabilite de Codul penal. Astfel, nu se făcea distincție între regimul juridic al celor două categorii de minori, cei care răspund și cei care nu răspund penal.

Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 47/1999, a constatat neconstituționalitatea art. 23 - 30 din O. U. G. nr. 26/1997, aprobată și modificată prin Legea nr. 108/1998 (întrucât nu prevăd un regim special de protecție și de asistență pentru categoria de copii aflați în dificultate care nu răspund penal, deosebit de regimul sancționator al minorilor care răspund penal). Cu toate acestea, până în luna noiembrie 1999 nu a fost acoperit vidul legislativ privind măsurile specifice pentru minorii sub 14 ani ori de cei lipsiți de discernământ care au săvârșit fapte penale.

În baza art. 25 alin. (2) din Legea nr. 35/1997, avocatul poporului s-a adresat Primului Ministru, în data de 25.11.1999, sesizându-l și asupra faptului că Departamentul pentru Protecția Copilului nu a răspuns la nici una din solicitările instituției Avocatul Poporului în legătură cu practicile abuzive constatate în aplicarea legislației pentru protecția copilului, inclusiv prin adopție internațională.

Comentarii

Cu toate că delincvența minorilor este în continuă creștere, reglementarea specifică întârzie să apară. Un minor sub vârsta de 14 ani poate comite o faptă prevăzută de legea penală, inclusiv omor, dar rămâne în afara oricăror măsuri educative.

Copii cu nevoi speciale**Dosar nr. 1190/1999**

* * Domnul P.D., domiciliat în municipiul Brașov, ne sesizează asupra unor lacune în domeniul protecției copilului cu handicap.

Astfel, potrivit O.U.G. nr. 102/1999, care a abrogat Legea nr. 53/1992 privind protecția specială a persoanelor handicapate, adulții cu handicap, însoțitorii acestora, cât și familiile lor beneficiază de facilități de transport și telefon, de care însă nu beneficiază și familiile care au în îngrijire copii cu handicap. Aceste facilități, pe care Legea nr. 53/1992 le conținuse, nu se mai regăsesc și în textul noului act normativ, fapt ce creează o discriminare în rândul persoanelor cu handicap și atrage consecințe defavorabile asupra familiilor care au în îngrijire astfel de copii, cu nevoi speciale.

Ne-am adresat Senatului României (Comisia pentru Sănătate, Ecologie și Sport; Comisia pentru Muncă, Protecție Socială și Problemele Șomajului) și Camerei Deputaților (Comisia pentru Sănătate și Familie; Comisia pentru Muncă și Protecție Socială) cu rugămintea ca, prin mijloacele de care dispun, să sprijine introducerea în textul O.U.G. nr. 102/1999 a facilităților de transport de care să beneficieze copiii cu handicap și familiile lor, precum și facilitățile referitoare la serviciile de telefonie.

De asemenea, avocatul poporului s-a adresat Secretariatului de Stat pentru Persoanele cu Handicap cu sugestia de a completa prevederile O.U.G. nr. 102/1999, prin introducerea facilităților susmenționate.

În prezent, dosarul se află în lucru.

Comentarii

Facilitățile referitoare la transport și serviciile de telefon trebuie introduse nu numai pentru a elimina discriminarea care se face între persoanele cu handicap, ci și pentru că acestea sunt foarte necesare copiilor.

Nevoile speciale ale copiilor cu diferite handicapuri determină necesitatea școlarizării lor în școli speciale, de regulă organizate la distanțe mari față de domiciliu. În municipiul București, școlile pentru copii cu deficiențe intelectuale sunt organizate câte una sau două pe sector, iar cele pentru deficiențe senzoriale se adresează tuturor copiilor din capitală. În țară, școlile speciale sunt organizate pe județe sau municipii. Acest lucru presupune deplasarea zilnică, săptămânală sau semestrială a copiilor pe distanțe mari.

De asemenea, copiii au nevoie de servicii de recuperare, medicale și socio-educative la care trebuie să se deplaseze periodic.

Dosar nr. 355/1999

* * În continuarea demersurilor începute în anul 1998 (Dosar nr. 38/1997, având ca obiect condițiile necorespunzătoare existente la Căminul spital Bălăceanca), avocatul poporului și-a exercitat atribuțiile din oficiu în cazul căminelor spital din țară.

Din investigațiile noastre anterioare și pornind de la informațiile din mass-media (presa scrisă și televiziune), confirmate de Secretariatul de Stat pentru Persoane cu Handicap, prefecti, primari și directori de cămine spital, a reieșit că activitatea de îngrijire a persoanelor cu handicap grav internate în aceste instituții este deosebit de precară.

După anul 1989, finanțarea căminelor spital s-a făcut centralizat, de la bugetul statului, prin Secretariatul de Stat pentru Handicapați, iar începând cu anul 1993, finanțarea s-a descentralizat la nivelul consiliilor locale, cu toate că acest instituții nu sunt servicii de interes local.

În fiecare an, datorită fondurilor din ce în ce mai scăzute alocate de consiliile locale, activitatea de îngrijire a persoanelor asistate în aceste instituții s-a deteriorat, iar în prezent nevoile de bază (hrană, căldură, apă, medicamente ș.a.) sunt imposibil de satisfăcut având în vedere că toate cheltuielile se fac de la bugetul local.

După cum am arătat și în **Raportul anual 1997/1998**, situația Căminului spital Bălăceanca din Comuna Cernica este edificatoare. Această instituție găzduiește 210 persoane cu handicap grav, iar bugetul anual necesar este de 6 miliarde lei, care ar trebui asigurați în totalitate de către Consiliul local al comunei Cernica. Întregul buget repartizat comunei este de 1,5 miliarde lei, iar comuna formată din 4 sate este în imposibilitate să-și constituie alte fonduri proprii în măsură să asigure funcționarea căminului. Este cu atât mai inechitabilă această povară cu cât nici una din cele 210 persoane asistate nu provine din comunitatea respectivă (200 de persoane sunt din municipiul București, iar 10 sunt din județul Ilfov).

Toate demersurile întreprinse de autoritățile locale pentru a obține sprijinul financiar de care au atâta nevoie au rămas fără rezultat. Au fost abordate și autoritățile municipiului București care ar fi trebuit să-și asume cheltuielile pentru proprii cetățeni internați în căminul spital din comuna Cernica, dar acestea nu au reacționat potrivit așteptărilor.

La căminul spital Călugăreni din județul Mureș, din 250 de asistați doar unul singur este din comună, 107 provin din județele învecinate, iar celelalte persoane sunt din județul Mureș. Pentru luna iunie au fost alocate doar fondurile necesare pentru hrana asistaților și medicamente. O pătrime din personal era în concediu fără plată, iar restul nu și-a primit salariile mult timp.

Majoritatea căminelor spital au o situație asemănătoare, unele dintre acestea sunt gata să se închidă.

Cele 23 de cămine spital pentru copii în cuprinsul țării, unde sunt internați aproximativ 3000 de copii, înregistrează aceeași situație dramatică.

Finanțarea căminelor spital din bugetele locale, în condițiile în care aceste servicii nu răspund unor nevoi locale, determină autoritățile locale la eforturi financiare ce le depășesc cu mult posibilitățile, iar îngrijirea cetățenilor defavorizați internați este în deteriorare continuă.

Singurul act normativ care se referă la asistența în cămine spital este Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 454/1957 privind asistența bătrânilor pensionari și nepensionari.

În ceea ce privește actul normativ care reglementa asistența **copiilor în cămine spital**, Legea nr. 3/1970 privind ocrotirea unor categorii de minori a fost abrogată. O. U. G. nr. 26/1997 privind protecția copilului aflat în dificultate (care a abrogat Legea nr. 3/1970) nu se referă și la

asistența **copilului cu handicap grav în cămine spital. Legal, aceste instituții există doar pentru că în fiecare an legea bugetului le menționează în anexele sale.**

Pentru supraviețuirea acestor instituții și asigurarea unui nivel de îngrijire la nivelul standardelor prevăzute de actele normative în vigoare se impune finanțarea centralizată a cheltuielilor prin organul de specialitate al Guvernului României.

Considerând că drepturile și nevoile de bază ale persoanelor cu handicap grav (copii și adulți) internate în căminele spital nu pot fi respectate din cauza lipsei acute de fonduri, avocatul poporului a intervenit **în data de 26 mai 1999** pe lângă următoarele autorități publice: *Primul Ministru al României, Ministrul Finanțelor, Camera Deputaților (Comisia pentru Buget, Finanțe și Bănci; Comisia pentru Sănătate și Familie; Comisia pentru Muncă și Protecție Socială, Comisia pentru Drepturile Omului, Culte și Problemele Minorităților Naționale) și Senat (Comisia pentru Buget, Finanțe și Bănci; Comisia pentru Drepturile Omului; Comisia pentru Muncă, Protecție Socială și Problemele Șomajului; Comisia pentru Sănătate, Ecologie și Sport).*

Ulterior, când problema copiilor instituționalizați din România s-a acutizat, inclusiv prin reacții pe plan internațional, am informat asupra demersurilor noastre și Departamentul pentru Reforma Administrației Publice Centrale, Departamentul pentru Integrare Europeană, Reprezentanta Specială UNICEF.

Aspectele prezentate de noi primului ministru au fost trimise de către acesta, spre analizare, Secretariatului de Stat pentru Persoanele cu Handicap.

Propunerile și sugestiile noastre adresate autorităților competente s-au dovedit a fi oportune, iar legislația apărută ulterior în acest domeniu le-a confirmat: O. U. G. nr. 102/1999 privind protecția specială și încadrarea în muncă a persoanelor cu handicap, precum și O.U.G. nr. 192/1999 privind înființarea Agenției Naționale pentru Protecția Drepturilor Copilului și reorganizarea activităților de protecție a copilului, care reglementează situația căminelor spital.

Întrucât în momentul de față, cel puțin sub aspectul fondurilor, situația persoanelor internate în căminele spital și a angajaților din aceste instituții s-a ameliorat, am închis acest dosar, considerând atins obiectivul pentru care a fost deschis.

B. Protecția femeii și a mamei

Aspecte generale

Sunt puține plângerile care au ca obiect încălcarea unor drepturi specifice ale femeii. Majoritatea femeilor ne solicită sprijinul mai ales când, după divorț, întâmpină dificultăți în punerea în executare a unor hotărâri judecătorești prin care le sunt încredințați copiii sau prin care se stabilește pensia de întreținere pentru aceștia.

Femeile care își cresc singure copiii ni se adresează atunci când nu mai sunt în măsură să facă față dificultăților cotidiene, iar cererile de sprijin adresate autorităților rămân fără nici un rezultat.

Datorită restructurării și a privatizării întreprinderilor apar disfuncții ce afectează plata drepturilor femeilor aflate în concediu de maternitate sau care își îngrijesc copiii până la vârsta de 2 ani.

Concediul pentru îngrijirea copilului până la vârsta de 2 ani

Dosar nr. 285/1999

* * Doamna D. D. C., domiciliată în municipiul București, sector 1, a solicitat sprijinul instituției Avocatul Poporului pentru a putea beneficia de plata dreptului la concediul plătit pentru îngrijirea copiilor în vârstă de până la doi ani.

Petiționara era încadrată în muncă la o societate comercială (S.C. BMP –Textil) cu sediul în București. La data de 06.09.1998 a născut un copil și se afla în concediul plătit pentru îngrijirea copiilor până la doi ani, potrivit Legii nr. 120/1997.

De câteva luni, doamna D. D. C. nu mai beneficiase de plata concediului, iar conducerea societății respective îi comunicase că va fi trecută în șomaj, deoarece societatea urmează să se desființeze.

Având în vedere inexistența normelor de aplicare a Legii nr. 120/1997, ne-am adresat Direcției Generale de Muncă și Protecție Socială din municipiul București, solicitând să ne transmită care va fi statutul doamnei D. D. C. în cazul în care societatea comercială la care este încadrată se desființează și care sunt procedurile prin care petiționara va beneficia în continuare de prevederile Legii nr. 120/1997.

Totodată, ne-am adresat și conducerii societății comerciale cu rugămintea de a ne transmite punctul de vedere față de situația prezentată.

Societatea comercială respectivă ne-a răspuns cu promptitudine, informându-ne că își va înceta activitatea și că are datorii la asigurările sociale de stat. De asemenea, recunoștea că nu a plătit petiționarei indemnizația prevăzută de lege pentru îngrijirea copiilor în vârstă de până la doi ani, precum și faptul că în această situație se află mai multe persoane. O dată cu finalizarea procedurilor de lichidare vor fi plătite cu prioritate drepturile femeilor care au în îngrijire copii.

Ulterior, firma care a preluat societatea lichidată ne-a informat că toate plățile au fost făcute, iar petiționara, care între timp și-a schimbat locul de muncă, a primit plata concediului inclusiv pentru lunile restante.

Totuși, în cartea de muncă a doamnei D.D.C. nu sunt consemnate ultimele 6 luni, ca vechime în muncă.

Punerea în executare a hotărârii de încredințare a copilului ca urmare a divorțului

Dosar nr. 82/1999

* * Doamna B. F. domiciliată în comuna Boișoara, județul Vâlcea, ne sesizează cu privire la dificultățile pe care le întâmpină în legătură cu punerea în executare a sentinței civile nr. 2750 din 4 noiembrie 1996. Luând în considerare interesul superior al copilului, în vârstă de 5 ani, instanța a încredințat fetița, C. M. E., spre creștere și educare, mamei sale.

Până în luna februarie 1999, când petiționara ni s-a adresat apreciind că punerea în executare a sentinței este în mod nejustificat tergiversată, executorul judecătoresc s-a mulțumit să întocmească șapte procese verbale. Toate demersurile întreprinse de petiționară au rămas fără rezultat, inclusiv cele două plângeri penale.

La începutul lunii martie, ne-am adresat președintelui Judecătoriei Oltenița, județul Călărași și prim procurorului Parchetului de pe lângă Judecătoria Oltenița cu solicitarea de a analiza cele expuse și de a lua măsurile care se impun.

Ca urmare a intervenției noastre, Parchetul de pe lângă Judecătoria Oltenița ne-a comunicat faptul că sentința civilă nr. 2750/1996 a fost pusă în executare pe data de 15.04.1999, iar minora a fost încredințată petiționarei.

Prin rezoluția Parchetului de pe lângă Judecătoria Oltenița nr. 253/P/1999 din 21 aprilie 1999 s-a confirmat propunerea organelor de cercetare penală de neîncepere a urmăririi penale față de făptuitor (soțul petiționarei) pentru săvârșirea infracțiunii prevăzută de art. 307 alin. 2 Cod penal, întrucât în cauză a intervenit împăcarea părților.

Autoritate tutelară

Dosar nr. 676/1999

* * Doamna P.V.C., din municipiul București, ne-a sesizat în legătură cu faptul că interesele copilului său minor au fost încălcate ca urmare a modului în care s-a stabilit obligația de întreținere datorată de către tată, plecat în S.U.A. din anul 1990.

Ca urmare a divorțului, minorul a fost încredințat mamei sale, iar tatăl a fost obligat la plata unei pensii de întreținere în cuantum de 250.000 lei.

La stabilirea cuantumului pensiei de întreținere, instanța de judecată a avut în vedere numai suma de bani oferită de către tată în acțiunea introductivă.

Petiționara consideră că autoritatea tutelară nu și-a îndeplinit obligațiile legale, deoarece nu s-a prezentat în instanță pentru a susține interesele minorului.

Avocatul poporului s-a adresat autorității tutelare cu solicitarea de a se prezenta în instanță pentru a susține interesele copilului.

Deși autoritatea tutelară și-a însușit recomandarea avocatului poporului, nu a mai putut interveni în proces deoarece recursul formulat se judecase, iar sentința devenise definitivă și irevocabilă.

Comentarii

Sunt tot mai frecvente plângerile care au ca obiect punerea în executare a hotărârilor judecătorești care afectează drepturile copilului ca urmare a divorțului intervenit între părinți: încredințarea copilului unuia dintre părinți, obținerea pensiei de întreținere, dreptul de a păstra legături personale cu copilul încredințat celuilalt părinte ș.a.

Atât autoritățile administrative (în special autoritatea tutelară), cât și instanțele judecătorești, mai ales în procesul de divorț unde există copii, nu depun întotdeauna toate diligențele pentru ca, în soluțiile și deciziile lor, interesul superior al copilului să primeze. Copilul devine obiect de litigiu între părinți, iar divorțul sau separarea acestora afectează dreptul copilului de a păstra relații cu ambii părinți, independent de faptul că între aceștia relațiile sunt deteriorate. Luând în considerare faptul că noțiunea de "interes superior al copilului" nu este definită nici în Convenția ONU cu privire la drepturile copilului care a introdus-o, și nici în O.U.G. nr. 25/1997 și O.U.G. nr. 26/1997 care au preluat-o, rămâne ca instanțele judecătorești, respectiv comisiile pentru protecția copilului să aprecieze de la caz la caz dacă o anumită decizie sau măsură de protecție este cu adevărat în interesul superior al copilului. Din informațiile noastre, în multe județe comisiile de protecție a copilului discută într-o ședință, sute de cazuri, iar deciziile care se iau, în special ca urmare a reevaluărilor periodice, sunt formale.

De asemenea, numeroase anchete sociale se fac din birou sau informațiile nu sunt conforme cu realitatea. De exemplu, la câteva zile după ce am primit o copie după ancheta socială de la autoritatea tutelară din comuna Moreni, județul Dâmbovița, prin care suntem informați că minorul D. aflat în plasament maternal este bine îngrijit, acesta decedează în condiții suspecte (Dosar nr. 75/1999)

În cazul care a făcut obiectul Dosarului nr. 450/1999, autoritatea tutelară din sectorul 5 trage concluzia că mama are condiții corespunzătoare pentru creșterea copilului și deci acesta poate fi încredințat mamei, numai că ancheta socială s-a efectuat la apartamentul pe care mama și copilul tocmai urmau să-l evacueze, deoarece instanța a acordat beneficiul contractului de închiriere tatălui.

Respectarea drepturilor copilului ca urmare a exigențelor convențiilor internaționale ratificate de România impune adaptarea legislației naționale și modificarea corespunzătoare a cadrului instituțional. Din perspectiva apartenenței României, ca membru cu drepturi depline, la Consiliul Europei și a integrării în Uniunea Europeană, trebuie luate în considerare recomandările și convențiile elaborate de Consiliul Europei în această materie, chiar dacă România nu le-a ratificat încă. În acest sens este necesar să se introducă **medierea ca metodă extrajudiciară de rezolvare a litigiilor familiale** (Recomandarea Consiliului Europei nr. 1/5 februarie 1998 și Convenția europeană privind exercitarea drepturilor copilului deschisă pentru semnare în ianuarie 1996)), precum și **avocatul copilului** care să acționeze în numele acestuia atunci când părinții nu îl pot reprezenta în urma unui conflict de interese.

În astfel de cazuri, avocatul poporului a recomandat autorităților tutelare să desemneze un curator sau să reprezinte în instanță interesele copilului. Chiar dacă primarii cărora ne-am adresat au reacționat prompt (primarii din sectoarele 2, 4 și 5 București) și au acceptat recomandările noastre, practic nu s-a mai putut interveni la timp deoarece instanțele se pronunțaseră deja.

În urma divorțului, de regulă, copiii sunt încredințați mamei, iar tatăl este obligat la plata pensiei de întreținere. Sunt din ce în ce mai numeroase cererile prin care mamele care își cresc singure copiii ne solicită sprijinul, deoarece dreptul copilului la întreținere este frecvent încălcat. Cu toate că există o hotărâre judecătorească, copilul nu beneficiază de fapt de suma de bani stabilită de instanță din diverse motive: părintele debitor a dispărut de la domiciliu, nu realizează venituri permanente, întârzie plata pensiei în mod nejustificat. În funcție de particularitățile fiecărui caz în parte ne adresăm poliției, parchetului, Ministerului Justiției sau autorității tutelare. De regulă, autoritățile sesizate reacționează imediat.

În unele situații, interesul superior al copilului nu este luat în considerare atunci când pensia de întreținere trebuie stabilită sau recuperată de la tatăl debitor aflat în străinătate.

Deși Convenția ONU din 1956 privind obținerea pensiei de întreținere în străinătate, la care România a aderat în 1991, a fost elaborată tocmai pentru urgentarea soluționării unor astfel de probleme, o serie de cazuri concrete au demonstrat contrariul.

Procedurile sunt greoaie atât în România, cât și în țara pe teritoriul căreia se află părintele debitor. De exemplu, în anul 1989, Judecătoria Tulcea admite acțiunea doamnei N. și îl obligă pe tatăl copilului cu domiciliul în Germania la plata a 875 de mărci lunar. Cu toate că Ministerul Justiției a întreprins demersurile necesare, nici după 10 ani copilul, care anul acesta devine major, nu a beneficiat de această pensie de întreținere (Dosar nr. 381/1999).

Se impune realizarea cel puțin a unei evaluări privind modul în care dreptul copilului la pensia de întreținere din partea părintelui debitor este respectat, mai ales în privința

modalităților de stabilire a cuantumului acestei pensii prin prisma creșterii inflației. De asemenea, legea ar trebui să prevadă expres un procedeu de reactualizare a pensiei în raport de coeficientul de inflație, pentru a evita necesitatea acțiunilor succesive în instanță.

Din cererile primite cunoaștem faptul că dificultăți serioase există și pentru obținerea pensiei de întreținere, dar mai ales în faza de executare a hotărârilor judecătorești.

Pentru a veni în sprijinul respectării drepturilor copiilor la pensia de întreținere, considerăm că ar trebui adoptate noi reglementări în spiritul Recomandării nr. 869/1979 a Consiliului Europei.

Tergiversarea unui proces ca urmare a netransmiterii dosarului instanței competente

Dosar nr. 776/1999

* * Doamna M. M., domiciliată în municipiul București, sectorul 6, ne solicită sprijinul pentru soluționarea situației sale.

Petiționara se afla în proces de divorț cu soțul său, are doi copii cu acesta, se confruntă cu mari dificultăți financiare și în cursul procesului de divorț a mai dat naștere unui copil, care poartă numele soțului mamei și nu al tatălui său natural.

Doamna M. M. este nemulțumită de faptul că procesul de divorț se tergiversează de mulți ani, fapt ce o împiedică să clarifice statutul civil al celui de-al treilea copil.

Judecătoria Giurgiu, unde a fost introdusă acțiunea de divorț, își declină competența în favoarea Judecătoriei Bolintin-Vale, unde dosarul nu a ajuns încă.

Pentru a veni în sprijinul petiționarei, ne-am adresat primarului sectorului 6 al municipiului București, pentru a identifica modul în care petiționara ar putea fi sprijinită în depășirea dificultăților materiale.

Totodată, am solicitat informații de la Judecătoria Giurgiu, în legătură cu situația dosarului de divorț nr. 1045/1997.

În urma sesizării noastre, acest dosar, care fusese arhivat din neglijență de un funcționar din cadrul instanței, rămânând în nelucrare timp de doi ani și jumătate, a fost trimis spre soluționare la instanța competentă în primele zile ale lunii ianuarie 2000.

Judecătoria Bolintin –Vale a confirmat primirea dosarului.

C. Protecția familiei

Aspecte generale

Cererile cu referire la protecția familiei sunt relativ frecvente. Fie că ne sunt solicitate informații diverse, fie că – cel mai ades - ni se solicită intervenția în rezolvarea conflictelor de familie (între părinți, între aceștia și copii sau între rude).

Fără a interveni în relațiile de familie, avocatul poporului s-a sesizat din oficiu atunci când a avut informații că părinții pun în pericol securitatea și chiar viața copiilor, prin comportament abuziv. În cazurile în care autoritatea tutelară a considerat că nu este necesară nici sancționarea părinților și nici separarea copiilor de părinți, am menținut legătura cu autoritățile care au continuat să supravegheze modul în care părinții își exercită drepturile părintești.

Sunt din ce în ce mai multe cereri în care cetățenii se plâng de modul în care primarul, în calitate de autoritate tutelară, dispune instituirea curatelei sau de refuzul acestuia de a lua

asemenea măsuri de protecție.

Majoritatea cererilor au ca obiect dificultățile de ordin material și lipsa de sprijin și asistență din partea autorităților.

Este binecunoscut faptul că singurele prestații familiale sunt **ajutorul social** acordat în conformitate cu Legea nr. 67/1995 și **alocația suplimentară** acordată potrivit Legii nr. 112/1997. Numeroase cereri au ca obiect solicitarea sprijinului pentru obținerea de **locuințe sociale** în conformitate cu Legea locuinței nr. 114/1996.

În cadrul audiențelor, dar și prin cereri scrise, familii sau persoane singure în vârstă solicită sprijinul avocatului poporului pentru anularea unor acte de vânzare-cumpărare cu clauză de întreținere, deoarece au fost înșelați de persoane de rea credință care nu-și respectă obligațiile. Alte familii, lipsite de suportul propriilor copii, ne solicită sprijinul pentru a încheia astfel de contracte de întreținere, deoarece singure nu mai fac față nevoilor cotidiene.

Având în vedere frecvența cazurilor în care persoanele în vârstă au devenit victime ale unor persoane de rea credință, am informat autoritățile publice, solicitându-le sprijinul pentru prevenirea unor astfel de situații.

Sinuciderea mamei: copil lipsit de ocrotire părintească

Dosar nr. 1030/1999

* * Mai multe posturi TV au difuzat imagini ale gestului disperat al unei femei care, cu concursul soțului, și-a dat foc în fața sediului Primăriei municipiului Pitești, deoarece autoritățile nu le-au repartizat o locuință la care se considerau îndreptățiți.

Ulterior, femeia a decedat, iar soțul acesteia, arestat între timp, s-a recăsătorit cu o femeie foarte tânără. Și aceasta a declarat că-și va da foc dacă autoritățile nu le repartizează o locuință.

Din informațiile transmise și confirmate apoi de către autoritatea tutelară din municipiul Pitești, familia V. avea un copil adoptat în vârstă de 10 ani.

Având în vedere faptul că tatăl copilului nu a ezitat să pună în pericol viața primei soții și este gata să o sacrifice și pe cea a noii sale soții, avocatul poporului s-a sesizat din oficiu pentru respectarea dreptului la protecție al copilului V. Acesta era lipsit de ocrotire părintească având în vedere că mama a decedat, iar tatăl era în închisoare.

În acest sens, ne-am adresat autorității tutelare din municipiul Pitești, apoi autorității tutelare din comuna Malaia, județul Vâlcea. Cu acordul tatălui, copilul locuiește la un unchi care îi asigură condiții corespunzătoare de creștere și educare.

În prezent, acest unchi a fost numit curatorul copilului.

Stabilirea paternității

Dosar nr. 130/1998

* * Nemulțumit de răspunsul primit de la autoritățile publice cărora li s-a adresat, domnul Ș. L. din comuna Hălmăgel, județul Arad, ne solicită sprijinul pentru rezolvarea situației în care se află.

Ne informează că își crește singur copilul încă de la naștere, întrucât a fost părăsit de mamă. Copilul poartă numele altui bărbat, soțul mamei, de care aceasta nu a divorțat.

Petiționarul, tatăl natural al copilului, este revoltat de faptul că, deși dorește ca fiul său să-i poarte numele, acest lucru nu este posibil. De asemenea nu dorește să-și adopte propriul copil, așa cum i s-a sugerat să procedeze.

Totodată, copilul - în vârstă de 5 ani - nu beneficiază de alocație de stat.

Petiționarului i s-au comunicat toate informațiile în legătură cu posibilitățile pe care le are pentru clarificarea statutului civil al copilului.

Ne-am adresat Comisiei pentru Protecția Copilului Arad, solicitându-i să ia măsuri de protecție a copilului până la clarificarea situației sale.

Comisia care, potrivit O.U.G. nr. 26/1997, coordonează și activitatea de autoritate tutelară, a recomandat instituirea curatelei, măsură dispusă de primarul comunei Hălmăgel.

După ce Judecătoria Gurahonț a admis că domnul S.I. nu este tatăl copilului, iar autoritatea tutelară a eliberat un nou certificat de naștere cu modificările cuvenite, petiționarul a putut astfel să solicite instanței recunoașterea paternității.

Sprijin pentru soți în vârstă de 80 de ani

Dosar nr. 869/1999

* * Domnul D. P., domiciliat în comuna Păcureți, județul Prahova, ne-a solicitat sprijinul pentru încheierea unui contract de vânzare – cumpărare cu clauză de întreținere, deoarece el și soția sa, ambii în vârstă de 80 de ani, se află în imposibilitate de a se întreține singuri în condiții corespunzătoare, iar cei doi copii nu le oferă nici un fel de suport moral sau sprijin financiar.

Ne-am adresat primarului comunei Păcureți rugându-l să analizeze posibilitatea ca, prin mijloacele de care dispune, să acorde sprijinul de care familia D. are nevoie.

Am adus la cunoștință atât petiționarului, cât și primarului informațiile pe care le avem în legătură cu eșecurile, precum și cu riscurile unor astfel de proiecte.

Primarul comunei Păcureți ne-a comunicat faptul că îl va sprijini pe domnul D. P. în realizarea proiectului pe care și l-a propus, cunoscându-i foarte bine situația.

Curatela adultului incapabil

Dosar nr. 75/1999

* * D. N. din comuna Moreni, județul Dâmbovița, ne-a sesizat cu privire la refuzul primarului sectorului 3 București de a dispune numirea unui curator pentru fratele său din București, pensionat cu un diagnostic psihiatric grav.

Doamna D. N și fratele său sunt în litigiu, aflat pe rolul Curții de Apel Ploiești, pentru anularea unui act de vânzare-cumpărare încheiat de acesta din urmă.

Cei doi frați sunt în situații identice: ambii pensionați medical ca urmare a diagnosticului de schizofrenie, boală ce presupune lipsa discernământului, iar instanța judecătorească solicită autorității tutelare numirea unui curator pentru fiecare în parte.

Primarul din comuna Moreni numește un curator pentru doamna D. N. invocând art. 152 lit. b, art. 153, art. 154 Codul familiei, dar primarul sectorului 3 București refuză, pe bună dreptate, să instituie acest tip de curatelă, destinat persoanelor capabile.

Întrucât cei doi frați suferă de aceeași boală care le afectează discernământul, în conformitate cu prevederile Codului familiei, măsura de protecție care se impune este interdicția pronunțată de instanța judecătorească.

La solicitările repetate ale instanței, primarul a dispus numirea unui curator (în condițiile art. 146 din Codul familiei) care îl va reprezenta pe bolnav în fața Tribunalului București în procesul de punere sub interdicție, precum și în fața Curții de Apel Ploiești.

Comentarii

Acest caz se referă la modul în care autoritățile tutelare examinează cazurile în care sunt necesare măsuri de protecție prin curatelă.

Persoanele puse sub interdicție sau care, din cauza unei boli sau a unui handicap, nu sunt în măsură să-și apere interesele trebuie protejate prin măsuri de ocrotire specifice, diferențiate însă, cu atât mai mult cu cât ele pot avea în patrimoniu și bunuri imobiliare ca urmare a reconstituirii dreptului de proprietate asupra terenurilor ori imobilelor cu destinație de locuințe.

Nici posibilitatea protecției copilului prin tutelă și curatelă nu este totdeauna valorificată. Profitând de faptul că la nivelul județului au fost create serviciile publice specializate pentru protecția copilului, autoritățile locale - în loc să găsească soluții la nivelul comunității - sesizează cu ușurință comisiile pentru protecția copilului pentru plasarea acestuia în instituții rezidențiale.

* * *

Schimbările intervenite după 1990, complexitatea situațiilor din teritoriu, modificările din administrația publică locală, precum și activitatea neperformantă a serviciilor de autoritate tutelară reclamă regândirea instituției autorității tutelare.

Deplasarea competențelor către autoritatea judiciară ar răspunde tradiției ante- și interbelice, care a cunoscut instituția instanței tutelare.

În prezent nu este clar unde se atacă deciziile primarului, în calitate de autoritate tutelară. Art. 160 Codul familiei, care prevede că deciziile autorității tutelare pot fi atacate la "autoritatea ierarhic superioară care, potrivit legii, exercită atribuțiile de îndrumare și control", a devenit caduc, exceptând situația sectoarelor din municipiul București.

Astfel, cei nemulțumiți de deciziile primarilor de sector se pot adresa Primarului General al Municipiului București pentru soluționarea contestațiilor.

În schimb, cei nemulțumiți de deciziile unui primar dintr-o comună nu au cale extrajudiciară de atac. În asemenea situații, consiliul județean, ca și prefectul, și-au declinat competența, în mod corect.

Dreptul la ajutor social

Dosar nr. 1027/1999

* * Un grup de 56 de cetățeni din orașul Segarcea, județul Dolj, s-au plâns de faptul că, de la 1 ianuarie 1999, nu au mai primit ajutorul social la care sunt îndreptățiți, potrivit legii.

Suntem informați că petiționarii au familii numeroase, având în îngrijire mai mulți copii și că nu dispun de posibilități materiale.

Având în vedere această situație, împuterniciții avocatului poporului s-au deplasat la Segarcea pentru investigații și au constatat următoarele:

- resursele financiare ale consiliului local nu permit acordarea ajutorului social tuturor persoanelor fără venituri sau cu venituri mici;
- consiliul local modifică periodic criteriile de evaluare a veniturilor;
- lipsa unor venituri minime, permanente, determină persoanele aflate în dificultate să nu contribuie la asigurările sociale de sănătate, acest lucru afectând dreptul la asistență medicală (persoane internate în spital sunt obligate la plata taxei de spitalizare pe care nu o pot achita);
- lipsa de perspectivă și de sprijin din partea autorităților pentru ocuparea unor locuri de muncă;
- creșterea abandonului școlar.

Pentru a veni în sprijinul acestei comunități (de rromi), ne-am adresat primarului din orașul Segarcea, Comisiei pentru Protecția Copilului Dolj, Agenției Naționale pentru Protecția Drepturilor Copilului, Departamentului pentru Protecția Minorităților Naționale, Inspectoratului Școlar al județului Dolj, Reprezentanței speciale UNICEF și Agenției de Ocupare și Formare Profesională Dolj.

Totodată, ne-am adresat Ministerului Sănătății întrucât, din informațiile obținute, există cazuri în care copiilor nou născuți nu li s-a eliberat actul constatator al nașterii, aceștia rămânând fără certificate de naștere, deoarece familia nu a fost în măsură să achite taxa de spitalizare (Spitalul nr. 1 din Craiova).

Dosar nr. 758/1999

* * Prin cererea înregistrată la instituția Avocatul Poporului cu nr. 2891 din 16.08.1999, doamna F. A., domiciliată în municipiul București, sector 4, ne-a sesizat în legătură cu dificultățile pe care le întâmpină în acordarea ajutorului social.

Petiționara ne informează că, prin dispoziția nr. 191 din 5.08.1999 a primarului sectorului 4, i s-a comunicat suspendarea acordării ajutorului social, începând cu data de 1.05.1999.

Ne-am adresat Primăriei sectorului 4 cu solicitarea de a ne comunica motivele pentru care a dispus suspendarea plății ajutorului social, având în vedere faptul că venitul doamnei F. A. nu a suferit modificări.

Primăria sectorului 4 ne informează că plata ajutorului social a fost suspendată întrucât, la data efectuării anchetei sociale, la domiciliul petiționarei au fost găsite 9 persoane necunoscute. În prezent, s-a constituit un nou dosar, doamna F. A. fiind îndreptățită la ajutor social.

Comentarii

În tot mai multe plângeri, cetățenii solicită intervenția instituției Avocatul Poporului pe lângă autoritățile locale competente să acorde sprijin material sau financiar. Din examinarea cererilor înregistrate se constată următoarele două situații:

- *Unii petiționari se plâng de faptul că se află într-o situație dramatică determinată de inexistența unor venituri minime necesare pentru supraviețuire, iar autoritățile publice refuză să le acorde ajutorul de care au mare nevoie și la care, potrivit legii, se consideră îndreptățiți. Refuzul autorităților este prompt, fiind motivat de lipsa de fonduri. Nu se solicită nici acte doveditoare, nu se realizează ancheta socială și nici nu sunt examinate actele pe care persoana le prezintă pentru a-și justifica cererea. Procedând în acest mod, autoritățile evită să se pronunțe dacă, pe fond, persoana în cauză este sau nu îndreptățită să primească ajutor social.*
- ***Alții (majoritatea) se plâng de faptul că au dosar pentru ajutor social, au primit plata acestuia, dar de la o anumită dată, plata ajutorului a fost sistată. Nemulțumirea lor este determinată de faptul că situația veniturilor lor nu s-a modificat S-au modificat însă criteriile de evaluare a veniturilor, care au devenit și mai restrictive (în scopul micșorării numărului de persoane beneficiare)***

Cei cărora li s-a sistat plata ajutorului social au de făcut față unor noi dificultăți, așa cum am constatat cu prilejul investigațiilor realizate la primăria din orașul Segarcea. Deoarece nu contribuie la asigurările sociale de sănătate, persoanele internate în spital sunt obligate la plata spitalizării și pentru că sunt în imposibilitate de plată, adesea fug din spital abandonându-și documentele de identitate. Mai mult, am identificat cazuri în care mamele care au născut, dar nu au plătit spitalizarea, nu li s-a eliberat certificatul constatator al nașterii copilului, necesar întocmirii certificatului de naștere. Mulți copii din astfel de familii sărace abandonează școala, astfel încât nu mai au acces nici la plata alocației de stat pentru copii.

Cei mai defavorizați sunt rromii, iar în cursul acestui an au fost înregistrate plângeri de la două comunități: 101 de plângeri din comuna Vâlcele, județul Covasna, și 56 de plângeri din orașul Segarcea, județul Dolj.

Autoritățile locale cărora le-am solicitat informații sau luarea unor măsuri de sprijin ne-au răspuns cu promptitudine, dar, concret, nici un cetățean care a solicitat acordarea ajutorului social nu l-a primit. Nici cei care s-au plâns instanțelor de contencios administrativ nu au avut câștig de cauză. Activitatea autorităților s-a focalizat pe reducerea numărului de dosare și nu pe acordarea de alte ajutoare.

Toate dosarele instituției Avocatul Poporului care au ca obiect acordarea ajutorului social sunt în așteptare.

Multe familii cu copii din comuna Vâlcele nu beneficiau nici de alocația suplimentară. Ca urmare a intervenției noastre, autoritățile locale au sprijinit rromii din comunitatea din Vâlcele să beneficieze de alocația suplimentară, însă nu au primit-o deoarece actele necesare constituirii dosarului fie că nu existau, fie că erau foarte deteriorate.

Pentru a sprijini copiii din această comunitate ne-am adresat și Direcției pentru Protecția Copilului, Inspectoratului Școlar Covasna, precum și Departamentului pentru Protecția Copilului din cadrul Guvernului, solicitându-le ca, prin mijloace specifice sau prin anumite programe, să-i sprijine pe copiii rromi.

Nici una din autoritățile menționate nu a răspuns.

* * *

Față de considerațiile prezentate în **Raportul anual 1997/1998**, este necesar să subliniem încă o dată faptul că Legea nr. 67/1995 nu a suferit modificări.

Majoritatea autorităților locale, în special din comune, au încetat de mult timp să mai acorde ajutor social celor lipsiți de venituri, în primul rând din lipsa de fonduri.

Fondul Național de Solidaritate creat prin O.U.G. nr. 118/1999, care reprezintă o sursă suplimentară de finanțare pentru ajutorul social, este **prima măsură în sprijinul autorităților locale aflate în imposibilitate de a plăti ajutorul social celor îndreptățiți**.

Se impune reconsiderarea modului de acordare a ajutorului social și a sursei de finanțare. Ar fi mai utilă introducerea unui venit minim garantat pentru persoanele fără venit, pe baza unor criterii și condiții restrictive stabilite prin lege, de care să beneficieze cei aflați în mare dificultate.

Ajutor pentru încălzire

Dosar nr. 1038/1999

* * Doamna T. A., cu domiciliul în comuna Popești – Leordeni, județul Ilfov, ne solicită sprijinul în vederea acordării unui ajutor bănesc pentru încălzire. Petiționara ne-a informat că a depus în acest sens o cerere la Primăria comunei Popești-Leordeni, dar nu a primit, în termenul legal, nici un răspuns.

Primăria comunei Popești-Leordeni ne informează că locuitorii acestei comune nu pot beneficia de dispozițiile O.U.G. nr. 162/1999 – privind instituirea prețului național de referință pentru energia termică furnizată populației prin sisteme centralizate, precum și pentru acordarea de ajutoare bănești pentru categoriile defavorizate ale populației – întrucât în comună nu funcționează sisteme centralizate de furnizare a energiei termice.

Comentarii

Cazul prezentat mai sus a scos la în evidență existența unei **discriminări** între persoanele/famiiliile fără venituri sau cu venituri reduse care utilizează pentru încălzire energia termică furnizată prin sisteme centralizate și persoanele/famiiliile fără venituri sau cu venituri reduse care utilizează pentru încălzire gaze naturale, combustibil lichid sau lemne.

Prima categorie beneficiază de un **ajutor bănesc lunar** pentru suportarea cheltuielilor suplimentare determinate de creșterea consumului de energie termică în sezonul rece, în temeiul art. 5 – 13 din O.U.G. nr. 162/1999.

În privința celei de-a doua categorii, nici un text de lege nu instituie un ajutor social specific asemănător celui mai sus prezentat. Singurul ajutor pe care legislația îl prevede pentru această categorie de cetățeni poate fi obținut în condițiile restrictive ale Legii nr. 67/1995 privind ajutorul social și ale H.G. nr. 125/1996 cu privire la stabilirea unor măsuri în legătură cu acordarea ajutorului social. Actele normative mai sus menționate dau autorităților publice locale posibilitatea organizării și acordării unui ajutor, în acest sens, art. 2 alin. 2 din H.G. nr. 125/1996 stipulând: **primarul poate organiza plata integrală sau parțială a ajutorului social prin plata combustibilului pentru încălzire**.

Condițiile impuse de Legea nr. 67/1995 sunt mult mai restrictive decât cele care trebuie îndeplinite pentru acordarea ajutorului în cazul încălzirii cu energie termică. Restricția este determinată de faptul că pentru ajutorul acordat în temeiul Legii nr.

67/1995 și a H.G. nr. 125/1996, **nivelurile de venit stabilite de lege sunt mult mai mici** decât cele stabilite în cazul energiei termice. Acest fapt implică un **număr foarte redus de beneficiari** ai acestei forme de protecție socială, raportat la numărul mult mai mare al celor care beneficiază de ajutorul pentru suportarea cheltuielilor suplimentare determinate de creșterea consumului de energie termică în sezonul rece.

Având în vedere aceste aspecte, considerăm că se impune reglementarea unei forme de protecție socială și pentru persoanele/familiiile fără venituri sau cu venituri reduse care utilizează pentru încălzire gaze naturale, combustibil lichid sau lemne, în perioada sezonului rece, în vederea eliminării discriminării existente, cu atât mai mult cu cât plata ajutorului social, mai ales în comune și orașe mici, a fost în general sistată din lipsă de fonduri.

Locuință socială

Dosar nr. 6/1999

* * Prin cererea nr. 132/9.02.1999, doamna I. Z., domiciliată în municipiul București, sector 2, ne-a solicitat sprijinul pentru acordarea unei locuințe sociale, menționând că a depus cerere încă din anul 1997, dar fără rezultat.

Petiționara, încadrată în gradul I de invaliditate (având certificat de handicap), este în mare dificultate: are probleme de sănătate grave, iar pentru a supraviețui trebuie să facă dializă de trei ori pe săptămână, în familie sunt doi copii minori, soțul realizează un venit lunar foarte mic, iar contractul de închiriere pentru locuința pe care o ocupă provizoriu a expirat.

Cererea doamnei I. Z. era îndreptățită, aceasta beneficiind de prioritate atât în conformitate cu Legea nr. 53/1992 privind protecția persoanelor handicapate (în vigoare la acea dată), cât și cu Legea locuinței nr. 114/1996.

Ne-am adresat primarului sectorul 2 București, solicitându-i să reanalizeze cazul familiei I. și să urgenteze soluționarea cererii, având în vedere situația foarte dificilă a acesteia.

De menționat este că autoritățile au reacționat destul de repede la demersurile noastre: prin adresa nr. 46282/9.04.1999, Primăria sectorului 2 ne-a comunicat că petiționarei I. Z. i s-a atribuit o locuință socială (2 camere).

Dosar nr. 62/1999

* * Domnul C. J. G, în vârstă de 24 de ani, căsătorit, din municipiul București, sector 5, ne-a solicitat sprijinul pentru obținerea unei locuințe sociale, deoarece demersurile sale pe lângă Primăria sectorului 5 și Primăria Municipiului București au rămas fără rezultat.

Petiționarul a mai depus două memorii, la Președinția României și la Comisia pentru Cercetarea Abuzurilor de la Camera Deputaților.

Ne-am adresat **primarului sectorului 5**, solicitând informații cu privire la modul de soluționare a cererii.

În aceeași lună, petiționarul primește din partea primăriei două adrese contradictorii: prin adresa nr. 387 (ca urmare a solicitărilor instituției Avocatul Poporului) este invitat la primărie pentru constituirea dosarului în vederea repartizării unei locuințe sociale, iar prin adresa nr. 544 i

se comunică (răspuns la solicitarea sa personală) că nu există posibilități pentru repartizarea de locuințe sociale.

Ne-am adresat **Consiliului Local al sectorului 5**, solicitându-i să ne comunice dacă, în urma analizării dosarului respectiv, familia C. a fost trecută pe lista de priorități și la ce poziție, având în vedere că, între timp, s-a născut și un copil. Or, în conformitate cu prevederile Legii nr. 114/1996, familia respectivă beneficiază de prioritate.

Deoarece la orice solicitare a noastră primarul ne-a răspuns în termeni generali, ne-am adresat **Primarului General al Municipiului București**, după ce s-a întreprins o investigație proprie în legătură cu toate cererile care au ca obiect repartizarea de locuințe sociale.

Serviciul locativ ne răspunde că cererea domnului C. J. G. a fost luat în evidență Primăriei Municipiului București pentru a fi soluționată în funcție de posibilități, cu toate că, în anul 1998, același serviciu îi răspunsese că această cerere nu este de competența P.M.B., recomandându-i să se adreseze primăriei de sector.

Totodată, petiționarul este informat, printr-o adresă a P.M.B., că a fost luat în evidență, deși anterior i se comunicase că urmează deja să i se încheie contract de închiriere pentru un imobil în raza sectorului 5.

Nici în prezent petiționarul nu a putut ocupa acest spațiu deoarece nu este disponibil și, mai mult, este revendicat de către fostul proprietar.

Situația petiționarului nefiind încă rezolvată, ne vom continua demersurile, în această etapă, la **Consiliul General al Municipiului București**.

Precizăm că, pentru urgentarea demersurilor, petiționarul se prezintă săptămânal în audiență la instituția Avocatul Poporului, împreună cu soția și copilul în vârstă de câteva luni.

Comentarii

Acest din urmă caz este semnificativ pentru a ilustra dificultățile pe care le întâmpină persoanele îndreptățite să primească locuințe sociale.

Deoarece informațiile primite de la petiționari și de la autorități au fost insuficiente, iar unele acte administrative atașate plângerilor sunt contradictorii, am efectuat investigații în vederea formulării unor recomandări precise autorităților locale.

*În acest sens ne-am deplasat la toți petiționarii din București care au formulat plângeri, precum și la **primăriile sectoarelor 3, 4 și 5**.*

Concluziile desprinse în urma investigațiilor realizate sunt următoarele:

- *nu există la nivelul sectoarelor o evidență a locuințelor sociale;*
- *spațiile devenite disponibile din diverse motive, de regulă, se atribuie celor care le identifică, dacă între timp Primăria Municipiului București nu le repartizează altor solicitanți;*

- nu există criteriile ce ar trebui stabilite anual de către consiliile locale, conform Legii nr. 114/1996;
- nu există liste cu ordinea de prioritate în acordarea locuințelor sociale conform Legii nr. 114/1996 și nici transparență în modul în care se desfășoară această activitate.

Consiliilor locale din cele trei sectoare menționate li s-a recomandat să elaboreze criterii și liste de prioritate în acordarea locuințelor sociale. Am solicitat copii după aceste documente, precum și poziția fiecărui petiționar în parte în raport de acestea.

Este de subliniat atitudinea refractară a funcționarilor de la spațiul locativ față de împuterniciții Avocatului Poporului, ceea ce denotă comportamentul tipic al funcționarului public "stăpân pe moșie".

Cu acest prilej, am constatat, de asemenea, că atitudinea unor funcționari față de petiționarii care solicită acordarea unor drepturi prevăzute de lege sau simple informații este de ***desconsiderare și dispreț***.

În acest sens, este semnificativ că în multe birouri în care se lucrează cu publicul, în mod deliberat nu există ***scaune decât pentru funcționari***, cetățenii, indiferent de vârstă și de starea de sănătate, fiind nevoiți să își prezinte cazul stând în picioare în fața celui care dispune asupra cererii sale.

* * *

Majoritatea dosarelor care au ca obiect dreptul la locuință socială sunt în lucru, inclusiv cele deschise ca urmare a cererilor înregistrate în cursul anului 1998.

Periodic, revenim la autoritățile publice locale pentru a ne informa asupra stadiului de soluționare a cererilor de acordare a locuințelor sociale.

Și în alte orașe din țară, situația în acest domeniu este asemănătoare cu cea din București.

D. Probleme privind educația școlară

Aspecte generale

Problemele cu care suntem sesizați prin plângerile adresate sau față de care ne sesizăm din oficiu sunt diverse: încălcarea dreptului la educație școlară, violența în școli, nemulțumiri privind modul de evaluare a cunoștințelor la examenele de capacitate sau bacalaureat, neacordarea burselor sociale sau întârzierea plății acestora.

Au fost examinate și cereri ale unor cadre didactice care se consideră nedreptățite de modul de organizare a concursurilor pentru ocuparea unor funcții didactice sau pentru postul de director.

Mulți petiționari se plâng de faptul că, din cauza dificultăților materiale cu care se confruntă, sunt nevoiți să întrerupă școlarizarea copiilor chiar dacă rezultatele școlare ale

acestora sunt remarcabile. Fără loc de muncă și fără sprijin material din partea autorităților publice, din ce în ce mai multe familii nu mai pot face față cheltuielilor cotidiene pe care le presupune frecventarea școlii de către copiii de vârstă școlară. Lipsurile materiale (îmbrăcăminte, încălțăminte, rechizite școlare, alimente) reprezintă una din cauzele abandonului. Numărul elevilor care au abandonat învățământul general obligatoriu în anul școlar 1997/1998 a fost de 19.291. În învățământul liceal, procentul abandonului a fost în același an de 4,2, iar în învățământul vocațional de aproximativ 7%. La aceasta se adaugă un număr mare de copii care frecventează școala mai mult simbolic.

Mediul școlar a devenit un mediu agresiv, violența manifestându-se pe multiple planuri: între elevi, violența profesorilor împotriva elevilor, dar și a elevilor împotriva profesorilor, violența unor persoane din afara școlii asupra elevilor și a profesorilor.

În ultimii ani, în școală încep să se consume droguri, crește numărul elevilor care consumă alcool și tutun. De asemenea, rata criminalității a crescut constant din anul 1990, iar participarea elevilor la faptele comise cu violență este într-o proporție îngrijorătoare. Copiii rromi reprezintă una dintre categoriile cele mai vulnerabile, iar cuprinderea lor în sistemul de învățământ este semnificativ redusă în comparație cu media națională.

Dreptul la educație

Dosar nr. 675/1999

* * Cu prilejul unei investigații ce a făcut obiectul unui alt dosar (nr. 346/1999) s-a constatat că la Spitalul Filaret din București, unii copii stau internați câte 10-12 luni fără să beneficieze de pregătire școlară pe durata spitalizării.

Ulterior, am constatat că această situație caracterizează multe spitale în care sunt internați copii suferinzi de boli cronice. Prin urmare, avocatul poporului s-a autosesizat.

Ne-am adresat Ministerului Sănătății, precum și Ministerului Educației Naționale solicitându-le informații în legătură cu posibilitățile de școlarizare ale copiilor internați vreme îndelungată în spitale/sanatorii și măsurile care se vor lua pentru a evita întreruperea studiilor sau abandonul școlar din cauza unor boli cronice.

Ministerul Educației Naționale ne informează că pentru elevii ce suferă de afecțiuni cronice, se poate organiza continuarea studiilor, la solicitarea Direcțiilor de Sănătate Publică, în școli organizate în sanatorii și preventorii sau în clase organizate în diferite unități spitalicești.

Ca urmare a intervenției noastre, Ministerul Sănătății s-a adresat tuturor Direcțiilor de Sănătate Publică solicitându-le să colaboreze cu Inspectoratele Școlare pentru a organiza și asigura continuitatea procesului de învățământ pentru copiii internați și care suferă de afecțiuni cronice.

Dosar nr. 774/1999

* * Domnul B.V. s-a adresat instituției noastre, întrucât consideră că dreptul la educație al fiului său a fost încălcat prin refuzul reînscrierii acestuia în clasa a IX-a la Liceul "Traian Vuia" din București.

În sprijinul afirmațiilor sale, petiționarul atașează o serie de dovezi prin care demonstrează că demersurile sale au rămas fără rezultat.

Acesta a invocat în favoarea reînscrierii fiului său la liceul respectiv, art. 64 din "Regulamentul examenului de admitere în liceu - 1999" aprobat prin Ordinul ministrului nr. 4764 din 14 octombrie 1998.

Ne-am adresat Inspectoratului școlar al municipiului București, căruia i-am transmis în copie memoriul petiționarului, solicitând informații suplimentare.

Din răspunsul primit rezultă că nu se mai poate soluționa cererea, întrucât fiul petiționarului a pierdut redistribuirea. Se menționează, de asemenea, că art. 64 din Regulamentul aprobat prin Ordinul ministrului educației naționale nr. 4764/1998 a fost abrogat prin Ordinul nr. 3364/01.03.1999.

Comentarii

Nu am considerat dosarul finalizat, chiar dacă se încheiase primul semestru al anului școlar în curs.

Liceul "Traian Vuia" a eliberat o adeverință care să servească la redistribuire pe data de 13 iulie 1999, redistribuirea având loc pe bază de liste, în perioada 14-17 iulie. Fiul petiționarului nu figura pe listele respective, iar accesul în sală nu i-a fost permis doar pe baza adeverinței.

La repetatele demersuri întreprinse de petiționar, răspunsurile au fost formale sau incomplete, astfel încât elevul respectiv, cu toate că avea dreptul să fie reînscris la un liceu unde erau locuri vacante, nu și-a exercitat efectiv acest drept.

Desfășurarea unor examene școlare sau concursuri

Dosar nr. 775/1999

* * Doamna N.G. din București ne-a sesizat cu privire la modul defectuos în care s-a făcut evaluarea unei lucrări la examenul de bacalaureat, în urma căreia fiica sa nu a promovat examenul. Totodată, petiționara afirma că ar fi fost agresată de unii angajați ai Liceului M. Cervantes și că memoriul adresat Ministerului Educației Naționale a rămas fără răspuns.

Ne-am adresat Inspectoratului școlar al municipiului București, solicitând informații în legătură cu cazul respectiv.

În urma verificărilor întreprinse, Inspectoratul școlar ne-a informat în legătură cu modul de desfășurare a examenului de bacalaureat.

În primul rând, sunt confirmate o serie de încălcări ale regulamentului de desfășurare a examenului:

- în mod eronat s-a trecut pe borderou nota 5 în loc de nota 3 (cum figura pe lucrare), corectarea notei făcându-se imediat;
- nu s-a încheiat proces verbal de predare-primire a documentelor și a logisticii necesare desfășurării examenului de bacalaureat, între conducerea liceului și comisia de bacalaureat, potrivit regulamentului;
- procesul verbal încheiat la data de 15 iulie 1999, cu ocazia predării documentelor privind examenul nu era semnat de președintele comisiei și de managerul școlii, ci de acesta și secretarul școlii;
- deși în procesul verbal se menționează că se predau și borderourile de notare la disciplinele socio-umane, acestea nu au fost găsite în timpul investigației (ca atare, nu s-a putut constata dacă punctajul acordat fiicei doamnei N. G. a fost conform baremului de corectare);
- păstrarea documentelor aferente examenului în mai multe locuri și existența a două rânduri de chei a permis accesul conducerii la documente;

Se confirmă, totodată, incidentul dintre petiționară și angajați ai liceului.

Comentarii

Luând în considerare rezultatele investigației, este de înțeles nemulțumirea petiționarei. Cazul este în lucru deoarece contestația doamnei N.G. față de evaluarea lucrării nu a fost încă soluționată. Situația este cu atât mai gravă cu cât această lucrare în prezent nu se mai află la conducerea liceului respectiv.

Vom continua demersurile pentru a soluționa cererea petiționarei și vom solicita Ministerului Educației Naționale să ia măsuri pentru prevenirea repetării unor astfel de situații.

Dosar nr. 8/1999

* * Domnul L. P. s-a adresat solicitând sprijinul în soluționarea conflictului său cu Ministerul Educației Naționale.

Petiționarul ne informează că rezultatele concursului prin care a obținut funcția de director al unui liceu teoretic din sectorul 6 al municipiului București au fost anulate de către Ministerul Educației Naționale.

În sprijinul afirmațiilor sale, domnul L.P. ne-a transmis în copie o serie de documente, precum și Metodologia de organizare și desfășurare a concursului de ocupare a posturilor de directori și de directori adjuncți de la unitățile de învățământ (revizuită și adăugită).

Rezultatele concursului au fost contestate de către unul din candidați. Inspectoratul Școlar i-a respins contestația, iar în conformitate cu art. 11 din metodologia citată mai sus "hotărârea inspectoratului școlar general este definitivă".

Încălcându-și propria metodologie, Ministerul Educației Naționale a anulat rezultatele concursului și a aprobat reorganizarea acestuia.

Ne-am adresat Ministerului Educației Naționale solicitând un punct de vedere asupra situației prezentate mai sus, precum și alte informații privind motivele anulării rezultatelor concursului.

În răspunsul transmis, M.E.N. a repetat aceleași informații, menținându-și punctul de vedere referitor la organizarea de către Inspectoratul Școlar a unui nou concurs.

Comentarii

Față de refuzul MEN de a rezolva pe cale amiabilă conflictul, petiționarul a introdus o acțiune în justiție unde a avut câștig de cauză.

Prelungirea anului școlar**Dosar nr. 455/1999**

* * Prin cererea nr. 2458/5.07.1999, domnul N. F. din orașul Ianca, județul Brăila, ne-a solicitat sprijinul pentru prelungirea anului școlar în cazul fiului său, elev în clasa a XI-a la Liceul "Nicolae Iorga" din municipiul Brăila. Petiționarul rată că, deși avea motive medicale bine întemeiate (traumatism cranio-cerebral), atestate de acte doveditoare, elevului nu i s-a aprobat prelungirea anului școlar, acesta rămânând corigent la trei materii.

Ne-am adresat Ministerului Educației Naționale cu solicitarea de a reanaliza cazul și de a lua măsurile considerate necesare.

Ca urmare a acestei intervenții, M.E.N. a aprobat prelungirea anului școlar și reexaminarea elevului.

Violența în școli**Dosar nr. 1110/1999**

* * Ca urmare a informațiilor transmise prin mijloacele mass-media în legătură cu o serie de fapte de violență petrecute în școli, ne-am adresat Ministerului Educației Naționale și Ministerului de Interne solicitând informații în legătură cu măsurile ce vor fi luate pentru a asigura protecția și securitatea elevilor și a profesorilor în instituțiile de învățământ.

Totodată ne-am exprimat disponibilitatea de a colabora în vederea identificării unor soluții de prevenire, diminuare și combatere a fenomenului infracțional în rândurile tineretului școlar.

Este planificată o întâlnire, în cursul lunii februarie 2000, între reprezentanții Ministerului Educației Naționale, Ministerului de Interne și ai Primăriei Municipiului București la care vor participa și reprezentanții instituției Avocatul Poporului.

IV. Departamentul pentru probleme privind ordinea publică, serviciile militare, speciale, penitenciarele și instituțiile de reeducare pentru tineri; protecția minorităților, cultelor și străinilor, a consumatorului și contribuabilului

A. Probleme privind ordinea publică

Aspecte generale

Dintre instituțiile cu atribuții privind ordinea publică, cea mai importantă pentru viața și siguranța cetățeanului este poliția.

Rolul poliției într-o societate democratică este esențial pentru respectarea legii, pentru protecția drepturilor și libertăților cetățenești și garantarea exercitării acestora.

Afirmația că poliția reprezintă un element fundamental în protecția drepturilor omului este la fel de adevărată ca și corolarul său, anume că natura îndatoririlor poate face poliția responsabilă de violarea drepturilor omului prin recursul excesiv la forță, la practici discriminatorii.

Drepturile omului sunt protejate de lege, iar poliției, ca instituție însărcinată cu menținerea ordinii, îi revine atât obligația de a impune respectarea acestor legi, cât și de a le respecta ea însăși. Cu toate acestea, sunt semnalate încălcări ale legii de către poliție, chiar dacă nu întotdeauna acestea ajung să fie cercetate sub toate aspectele.

În acest context, avocatul poporului intervine atunci când este sesizat cu privire la încălcarea drepturilor omului de către ofițerii de poliție, prin acte sau fapte administrative ilegale, dar trebuie să se oprească atunci când faptele respective intră în zona penalului, declinându-și competența către organele abilitate de lege. Unicul instrument aflat la dispoziția avocatului poporului este de a emite recomandări în vederea îndreptării actului administrativ sau aplicării de sancțiuni, pe cale administrativă, pentru comportamentul inadecvat și abuziv. Decizia rămâne însă la latitudinea autorității publice competente.

În urma analizării dosarelor soluționate de instituția noastră în această materie, am constatat existența următoarelor încălcări ale drepturilor cetățenilor:

- recurgerea la violențe pentru soluționarea cercetărilor penale, în special în dosarele cu autor necunoscut;*
- excesul de forță comis cu ocazia conducerii la sediul poliției a persoanelor suspecte sau cărora nu li se poate stabili identitatea;*
- aplicarea amenzii contravenționale (de obicei, în baza Legii nr. 61/1991 pentru sancționarea faptelor de încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice), pentru fapte inexistente și în scop de răzbunare.*

În ceea ce privește primul aspect, și anume folosirea violenței pentru ca suspectul să recunoască o faptă penală, este de observat că acesta nu poate dovedi încălcarea dreptului la integritate fizică deoarece, în cadrul anchetei, se află singur cu anchetatorii. Chiar dacă, ulterior, victima intră în posesia unui certificat medico-legal care atestă urmele de violență, cazul nu este soluționat, deoarece nu există martori. Apreciem, în acest sens, că sunt necesare anumite modificări legislative prin care să se asigure o mai bună protecție a drepturilor persoanelor suspecte că ar fi comis o infracțiune.

În legătură cu folosirea forței de către poliție, sunt cazuri când se depășește limita legală și necesară pentru imobilizarea și conducerea la secție a persoanelor suspecte sau cărora nu li se poate stabili identitatea. În situația în care persoana este recalcitrantă și nu cooperează cu

organele de poliție, art. 18 alin. 1 din Legea nr. 26/1994 privind organizarea și funcționarea Poliției Române prevede că, "pentru împiedicarea și neutralizarea acțiunilor agresive ale persoanelor care tulbură grav ordinea și liniștea publică, acțiuni ce nu au putut fi înlăturate sau anihilate prin utilizarea altor mijloace legale, polițistul poate folosi scutul de protecție, câști cu vizor, [...], precum și alte mijloace de imobilizare, care, de asemenea, nu pun în pericol viața sau nu produc o vătămare corporală gravă". Dar pentru a nu se comite abuzuri, art. 18 alin. 3 din aceeași lege stipulează că "mijloacele folosite (pentru imobilizarea persoanelor agresive – n. n.) nu trebuie să depășească nevoile reale pentru împiedicarea sau neutralizarea acțiunilor agresive".

Or, în cazul prezentat în dosarul nr. 15/1999, apreciem că au fost utilizate mijloace care au depășit nevoile reale pentru imobilizarea domnului M. A., în urma cărora cetățeanul respectiv a suferit o multitudine de leziuni, unele grave, așa cum reiese din certificatul medico-legal anexat la plângere.

Totodată, o parte însemnată a cererilor primite spre soluționare în decursul anului 1999 au provenit de la petiționari care se plângeau că parchetele militate dau, în majoritatea cazurilor, soluția de neîncepere a urmăririi penale în cazul anchetelor privind abuzurile comise de polițiști. În această situație petiționarul are posibilitatea, în conformitate cu art. 278 din Codul de procedură penală, să depună plângere la prim-procuror sau la procurorul ierarhic superior - care poate infirma prima soluție și ordona completarea cercetărilor sau poate respinge plângerea. În cea din urmă situație cazul este închis, or aceasta încalcă principiul liberului acces la justiție (art. 21 din Constituția României).

Într-adevăr, având în vedere principiul constituțional susamintit, Curtea Constituțională a statuat, prin Decizia nr. 486 din 2 decembrie 1997, că **art. 278 din Codul de procedură penală este constituțional numai în măsura în care nu oprește persoana nemulțumită de soluționarea plângerii împotriva măsurilor sau actelor efectuate de procuror, ori efectuate pe baza dispozițiilor date de acesta și care nu ajung în fața instanțelor judecătorești, să se adreseze justiției în temeiul art. 21 din Constituție, ce urmează să se aplice în mod direct.**

Este necesară, totuși, modificarea Codului de procedură penală, în sensul ca și actele de neîncepere a urmăririi penale să poată fi contestate în fața instanței, ca în cazul arestării preventive și a măsurii de a nu părăsi localitatea.

Violențe și purtare abuzivă

Dosar nr. 443/1999

* * Prin cererea înregistrată cu nr. 2294 din 16.06.1999, doamna C. V., domiciliată în sectorul 3, municipiul București, ne sesizează cu privire la vătămrile corporale pe care le-a suferit fiul său C. L. P. în timpul efectuării arestului preventiv în cadrul Secției de poliție nr. 11, sectorul 3, municipiul București. Petiționara afirmă că acestea provin de la loviturile aplicate de către lucrători de poliție de la secția susmenționată.

S-a efectuat o vizită la Spitalul Penitenciar București Jilava unde reprezentanții instituției Avocatul Poporului au avut o discuție cu C. L. P. care ne-a relatat împrejurările în care a fost agresat de ofițerii de poliție în timpul anchetei penale. Cu acest prilej ne-a arătat hematoamele pe care le avea pe antebrațe și care proveneau, potrivit susținerilor sale, de la loviturile primite.

Tot în urma acestora, C. L. P. a acuzat dureri în zona urechii drepte, ceea ce a condus la o intervenție chirurgicală, efectuată la Spitalul Penitenciar București Jilava.

La solicitarea noastră, Secția de poliție nr. 11 București a răspuns că, în timpul anchetei desfășurate la sediul său, nu i s-au produs vătămări corporale domnului C. L. P.

De cu totul altă părere a fost Direcția Generală de Poliție a Municipiului București: deși ofițerii T. I. și P. O. au declarat că nu au exercitat nici un fel de acte de violență față de arestat, susținerile lor au fost infirmate de concluziile certificatului medico-legal nr. A1/9537/2.09.1999 care atestă fără dubiu că acesta din urmă a prezentat leziuni traumatice ce s-au putut produce prin lovire cu corpuri dure și compresie între două planuri dure (posibil cătușe), ce necesită 12-14 zile de îngrijiri medicale.

Direcția Generală de Poliție a Municipiului București și-a declinat competența Parchetului Militar de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial București pentru a se efectua cercetări asupra ofițerilor de poliție T. I. și P. O., sub aspectul săvârșirii infracțiunii de purtare abuzivă.

În prezent dosarul se află în lucru, deoarece s-a solicitat Parchetului Militar de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial comunicarea stadiului în care se găsesc cercetările. Nu s-a primit răspuns până în prezent.

Dosar nr. 243/1999

* * La data de 08.03.1999 s-a prezentat în audiență petiționarul I. G. V., din municipiul București, care a depus o plângere (nr. 1009/1999), în legătură cu arestarea și cercetarea abuzivă săvârșite de către lucrători de poliție ai Secției 12, Sectorul 3 București. De asemenea, petiționarul s-a plâns de relele tratamente la care a fost supus în perioada 17.06.1990-11.09.1990, când s-a dispus reținerea, respectiv arestarea sa, pentru presupuse fapte de distrugere în paguba avutului public și tulburarea liniștii publice. După punerea în libertate, împotriva sa nu s-a luat măsura sancționării contravenționale sau a trimiterii în judecată.

Datorită faptului că a fost arestat pe o perioadă mai mare de 60 zile, unitatea CFR la care era încadrat i-a desfăcut contractul de muncă conform art. 130 lit. i și j din Codul muncii.

Ne-am adresat conducerii Secției 12 poliție Sectorul 3 București și Secției Parchetelor Militare din cadrul Parchetului de pe lângă Curtea Supremă de Justiție.

Din răspunsul primit de la Secția 12 poliție rezultă că petiționarul a fost reținut, respectiv arestat preventiv în perioada susmenționată, dar nu a fost supus la rele tratamente. Nu ni s-a comunicat modul în care s-a finalizat dosarul.

Secția parchetelor militare din cadrul Parchetului de pe lângă Curtea Supremă de Justiție ne face cunoscut faptul că, deși faptele reclamate de petiționar puteau întruni elementele constitutive ale infracțiunii de "loviri sau alte violențe" (art. 180 Cod penal), respectiv de "arestare nelegală și cercetare abuzivă" (art. 266 Cod penal), datorită neidentificării autorilor, precum și a modului în care au decurs cercetările, în cauză a intervenit prescripția răspunderii penale (materializată prin Rezoluția nr. 160/P/1997 din 16.08.1998).

Este greu de acceptat că persoanele care au întocmit documentele de reținere, respectiv de arestare nu pot fi identificate, însă magistrații militari de la Secția Parchetelor Militare din cadrul Parchetului de pe lângă Curtea Supremă de Justiție au tergiversat finalizarea dosarului, astfel încât fapta a avut răgazul de a se fi prescrist.

Răspunsul comunicat petiționarului ne-a fost returnat prin poștă, în absența destinatarului. Fie că nu mai locuiește la adresa menționată în plângere, fie că nu mai manifestă

interes față de rezultatul demersurilor sale pe lângă autoritățile publice sesizate, inclusiv instituția Avocatul Poporului, dată fiind imposibilitatea de a obține o soluție favorabilă.

În prezent dosarul este clasat.

Dosar nr. 15/1999

* * La data de 5.02.1999, domnul Robert Steiner, reprezentant al Grupului # 228 din cadrul organizației Amnesty International, ne-a transmis o scrisoare, înregistrată cu nr. 494/05.02.1999, prin care ne făcea cunoscut un caz de brutalitate săvârșit de doi subofițeri de poliție de la secția 5 Sectorul 1 București, în seara zilei de 09.01.1997, împotriva domnului M. A. din municipiul București. Domnul Steiner reclama, totodată, absența de la domiciliu a cetățeanului român, exprimându-și îngrijorarea pentru viața și integritatea fizică a acestuia.

Pentru clarificarea aspectelor sesizate (dar și pentru a afla domiciliul actual al lui M.A., respectiv informații cu privire la eventuala sa dispariție de la domiciliu, ca urmare a plecării din țară ori a executării unei condamnări) am efectuat o serie de verificări și am solicitat informații de la următoarele autorități: Secția 5 poliție Sectorul 1 București, Direcția generală de Pașapoarte, Străini și Probleme de Migrări din Ministerul de Interne, Judecătoria Sectorului 1 București, Direcția generală a Penitenciarelor din cadrul Ministerului de Justiție, Procurorul General al Parchetului de pe lângă Curtea Supremă de Justiție, Parchetul Militar București, Ministrul de Interne, Direcția Informatică și Evidență Operativă din Inspectoratul General al Poliției.

De asemenea, domnul M.A. a fost invitat pentru audiere la sediul instituției Avocatul Poporului. Acesta a susținut în continuare că a fost victima lucrătorilor de poliție, care l-au cercetat abuziv și l-au sancționat contravențional potrivit Legii nr. 61/1991 pentru o faptă inexistentă.

Cu ocazia verificărilor efectuate și potrivit informațiilor prezentate de autoritățile sesizate de instituția Avocatul Poporului, au rezultat următoarele:

În noaptea de 9.01.1997, în jurul orelor 21.00, domnul M.A. a avut o altercație cu doi paznici de la o școală generală, iar aceștia au solicitat sprijinul organelor de poliție. Doi subofițeri de poliție de la Secția 5 (C. L. și M. Au.) i-au solicitat lui M. A. să se legitimeze și, neavând act de identitate asupra sa, l-au invitat la sediul secției în vederea identificării. Domnul M. A. s-a opus, lovindu-se apoi în mod intenționat de mașina de poliție, după care s-a aruncat la pământ. Cu ajutorul mai multor persoane (inclusiv paznicii) a fost imobilizat și condus la sediul Secției de poliție, unde i s-a întocmit proces verbal de constatare a contravenției seria Z nr. 0045362/9.01.1997, fiind sancționat contravențional cu amendă de 300.000 lei, conform prevederilor Legii nr. 61/1991, republicată, art. 1 lit. a), t) și u).

Totodată, M. A. s-a prezentat la Institutul Medico-Legal din București, care i-a eliberat certificatul medico-legal nr. A2/197/10.01.1997, prin care se constată o serie de leziuni "multiple tumefacții și echimoze" care au necesitat 5-6 zile îngrijiri medicale. El a depus o plângere împotriva celor doi subofițeri de poliție la Parchetul de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial București, în care arăta că a fost lovit și depozat de bunurile aflate asupra sa (o sacoșă cu produse alimentare).

Pe de altă parte, domnul M. A. a contestat în termenul legal procesul verbal de constatare a contravenției la Judecătoria Sectorului 1 București. Judecătoria nu a soluționat însă contestația și, după cca. 2 ani de zile, a trimis-o la Parchetul de pe lângă Curtea Supremă de Justiție. Între timp, intervenind termenul de prescripție, M.A. nu a mai plătit amenda stabilită.

Parchetul Militar de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial București a dispus, în septembrie 1999, neînceperea urmăririi penale față de cei doi subofițeri de poliție de la secția 5 sub aspectul săvârșirii infracțiunii prevăzute de art. 211 Cod penal (tâlhărie), declinându-și competența Parchetului Militar București pentru continuarea cercetărilor cu privire la infracțiunea prevăzută de art. 250 Cod penal (purta abuzivă).

În luna noiembrie 1999, Parchetul Militar București, prin rezoluție, a dispus neînceperea urmăririi penale împotriva celor doi subofițeri de poliție de la secția 5, "neexistând date sau indicii care să ateste că subofițerii de poliție ar fi comis vreo faptă penală". De asemenea, se arată că "în raport de (...) constatări, rezultă că este incertă lovirea numitului M. A. de către lucrătorii de poliție, leziunile prezentate fiind probabil să se fi produs fie cu ocazia necesarei imobilizări a acestuia, fie în alte împrejurări care nu au legătură cu faptele cercetate".

Dincolo de semnele de întrebare ce decurg din posibilitatea ca M. A. să-și fi autoprovocat toate leziunile constate prin certificatul medico-legal (inclusiv o tumefacție masivă a scrotului), este demn de menționat și faptul că lui M. A. i s-a întocmit de către lucrătorii de poliție de la Secția 5 dosar penal pentru denunț calomnios (art. 259 Cod penal), nesoluționat încă.

Soluția pronunțată de parchetele militare care au cercetat acest incident rămâne în afara competenței instituționale a avocatului poporului.

În luna decembrie 1999 s-a formulat răspunsul către organizația Amnesty International.

Cu toate acestea, dosarul nostru nu a fost închis, în așteptarea soluției ce se va da plângerii penale înaintate de subofițerii de poliție.

Dosar nr. 4/1999

* * În urma articolului: "Amnesty International atrage atenția asupra unui nou caz de tortură în care sunt implicați ofițeri de poliție români", apărut în cotidianul "Național" nr. 472 din 29.12.1998, ne-am autosesizat cu privire la tratamentele aplicate de ofițeri de poliție unor tineri, printre care și C. N. din comuna Poiana Lacului, județul Argeș.

S-au solicitat informații Inspectoratului de Poliție al Județului Argeș care ne-a comunicat faptul că, încă din data de 8.09.1998, în urma unor articole apărute în presa locală, acesta s-a sesizat din oficiu. După cercetările preliminare, a fost întocmit referatul nr. P/51452/24.09.1998, înaintat Inspectoratului General al Poliției pentru avizare.

La data de 20.10.1998, Inspectoratul General al Poliției a înaintat întregul dosar, astfel format, la Parchetul de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial București.

Parchetul de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial București ne-a comunicat că se efectuează cercetări referitoare la circumstanțele în care C. N. a suferit leziuni corporale care au necesitat 17-18 zile de îngrijiri medicale și despre care acesta afirmă că sunt consecințele agresiunilor fizice produse de polițiști de la Postul de poliție Poiana Lacului.

Totodată, la finalizarea cercetărilor, Parchetul militar de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial București urmează să ne comunice soluția dispusă în cauză. Din păcate, aceste cercetări nu au fost finalizate.

Dosar nr. 108/1999

* * În urma articolului: "Snopit în bătaie de un polițist beat", apărut în cotidianul "Libertatea" nr. 2610/din 9.03.1999", ne-am autosesizat față de actele de violență aplicate de subofițerul de poliție I. G., din cadrul Secției de poliție nr. 21, municipiul București, în seara zilei de 28 februarie 1999, domnului G. I.

Ne-am deplasat la Secția de poliție nr. 21 unde ni s-a comunicat că, în urma anchetei preliminare, s-a propus trimiterea subofițerului de poliție I. G. în fața Consiliului de Judecată, apreciindu-se că faptele săvârșite de acesta sunt cuprinse în art. 2 lit. a, b și c din Regulamentul nr. 754/22.04.1998.

În continuare, la solicitarea noastră, Direcția de Poliție a Municipiului București ne-a comunicat că, la data de 23 martie 1999, plt.mj. I. G. a fost judecat de Consiliul de Judecată, luându-se împotriva acestuia măsura amânării înaintării în gradul următor pe durata de un an și mutarea sa pe aceeași funcție la Secția 22, pentru fapte care nu au avut însă legătură cu cele relatate în presă.

Totodată, a fost sesizat Parchetul militar de pe lângă Tribunalul Militar București.

Întrucât aspectele incriminate intră în sfera penalului, acestea sunt cercetate de parchetul militar, singura instituție abilitată de lege să se pronunțe.

Dosar nr. 561/1999

* * Prin cererea înregistrată la instituția Avocatul Poporului cu nr. 2392 din 28.06.1999, doamna N. V., domiciliată în municipiul București, ne sesizează cu privire la faptul că fratele său, N. M., aflat în prezent în arest preventiv în Penitenciarul Rahova, a fost supus la rele tratamente de către ofițerii de poliție N. și C. din Inspectoratul General al Poliției, în timpul cercetărilor. Petiționara susține că, în urma acestora, N. M. a suferit o intervenție chirurgicală la Spitalul Penitenciar Jilava.

Inspectoratul General al Poliției ne-a pus la dispoziție Raportul Corpului de control cuprinzând rezultatul verificărilor întreprinse în urma sesizării noastre. Din acesta reiese că N. M. este cercetat în stare de arest preventiv, deoarece a fost prins în flagrant deținând, împreună cu alți inculpați, 300 de bancnote a 50.000 de lei contrafăcute.

Totodată, în legătură cu vătămrile corporale pe care petiționara susține că le-a suferit N. M., Corpul de control al Inspectoratului General al Poliției ne-a informat că în registrul de consultații al cabinetului medical aflat la locul de reținere și arest preventiv sunt înscrise nouă mențiuni cu privire la autoagresiuni (autorâniri) ale inculpatului. De asemenea, atât din rapoartele ofițerilor care l-au cercetat pe inculpat, cât și din discuțiile purtate cu procurorul care a supravegheat urmărirea penală, a rezultat că fratele petiționarei s-a autorănit pentru a îngreuna ancheta penală.

În ceea ce privește nelegalitatea măsurii arestării față de N. M., Penitenciarul de Maximă Siguranță București-Rahova ne-a comunicat că acesta este deținut în baza mandatului de arestare preventivă nr. 69 din 7.11.1997, care a fost prelungit până la data respectivă, astfel că se afla în stare de arest preventiv la dispoziția instanței, respectiv Tribunalul București Secția a II a penală, dosar nr. 220/1998.

Față de cele constatate, am considerat plângerea petiționarei ca fiind neîntemeiată. Dosarul a fost închis.

Comentarii

Din prezentarea cazurilor expuse mai sus și din rezolvarea altor dosare privind activitatea organelor de poliție se desprinde concluzia că, în majoritatea situațiilor, lucrătorii de poliție sunt reclamați de către petiționari în legătură cu calitatea actelor procedurale întocmite, cu modul diferit de interpretare a prevederilor legale de către petiționari și lucrătorii de poliție, cu privire la tergiversarea finalizării unor dosare, și recurgerea la

violență, în unele situații, pentru obținerea unor informații necesare anchetei. Analizând exemplele se desprinde concluzia că, în timpul anchetelor penale sau în timpul misiunilor, pot fi și situații când ofițerii și subofițerii de poliție recurg la violență pentru obținerea de informații necesare anchetei, dar ele nu pot fi dovedite, deoarece respectiva victimă este singură în timpul interogatoriilor, în momentul efectuării actelor premergătoare, fără să îi fie asigurată prezența apărătorului.

Plecând de la prevederile art. 5 din Convenția europeană a drepturilor omului prin care se garantează dreptul la libertate și la siguranță și ale Convenției europene pentru prevenirea torturii și tratamentelor inumane sau degradante se impune modificarea legislației penale și procesual penale interne. Astfel, apreciem că art. 224, 143 și 144 Cod procedură penală trebuie modificate în sensul de a prevedea care sunt activitățile ce se pot desfășura în cadrul actelor premergătoare, precum și posibilitatea ca, încă din această fază sau cu ocazia luării unei măsuri preventive, în speță reținerea, persoana asupra căreia există suspiciuni că a comis o faptă de natură penală să beneficieze de asistență juridică din partea unui apărător ales sau din oficiu, în caz contrar, toate actele întocmite de către lucrătorul de poliție să fie nule.

Totodată, persoanele reținute de poliție sau interogate în cadrul actelor premergătoare să beneficieze și de următoarele drepturi:

- *de a informa despre situația sa un apropiat sau un terț ales de aceasta;*
- *de a solicita asistență medicală în timpul reținerii.*

Pe de altă parte, așa cum reiese din prezentarea celui din urmă caz, există și situații în care suntem sesizați de petiționari în legătură cu tratamente brutale aplicate de polițiști. După efectuarea investigațiilor, ajungem însă la concluzia că plângerea este neîntemeiată.

Procese-verbale întocmite în mod ilegal

Dosar nr. 261/1999

* * Prin cererea înregistrată la instituția Avocatul Poporului cu nr. 1230 din 24.03.1999, doamna A. R., din sectorul 6, municipiul București, ne sesizează cu privire la aplicarea unei amenzi contravenționale de către plutonierul G. F. de la Secția de poliție nr. 22 București, pentru o faptă inexistentă.

Petiționara ne aduce la cunoștință că, în data de 2.07.1998, trecând cu autoturismul proprietate personală, condus de fiul său, pe o alee din spatele Pieții Moghioroș, a intrat în coliziune ușoară cu un alt autoturism, care se deplasa din sens opus și în care se afla, cum a aflat ulterior doamna A. R., comandantul Secției de poliție nr. 22. În urma accidentului a fost avariata oglinda de la autoturismul petiționarei.

În ziua de 26.02.1999, doamna A. R. primește comunicarea hotărârii civile nr. 309/11.01.1999, prin care era înștiințată că, neplătind amenda contravențională în valoare de 200.000 lei, aceasta a fost transformată în 20 de zile închisoare contravențională.

Petiționara susține că abia când a studiat dosarul civil în cauză a luat cunoștință de procesul-verbal de contravenție seria C nr. 1258387.

La solicitarea noastră, Direcția Generală de Poliție a Municipiului București ne-a comunicat că aspectele sesizate au fost verificate de Corpul de Control din Inspectoratul General

al Poliției, constatându-se deficiențe în legătură cu respectarea condițiilor de formă și fond ale procesului-verbal de contravenție.

Am continuat demersurile la Inspectoratul General al Poliției pentru aflarea rezultatului verificărilor și a măsurilor legale luate în acest caz. Corpul de Control al I.G.P. ne-a informat că în urma cercetărilor s-a stabilit că sancționarea petiționarei a avut un caracter abuziv. Polițiștii vinovați au fost sancționați disciplinar, conform prevederilor Legii nr. 80/1995, iar materialul probator care a stat la baza acestor sancțiuni a fost înaintat Parchetului de pe lângă Tribunalul Militar București, spre competență soluționare.

Parchetul Militar de pe lângă Tribunalul Militar București ne-a comunicat rezultatele soluționării dosarului privind pe plt. G. F. din cadrul Secției de poliție nr. 22 din municipiul București.

În cauză, prin ordonanța din 14.09.1999, s-a dispus:

- 1. scoaterea de sub urmărire penală a învinuitului plt. G. F. sub aspectul infracțiunii de abuz în serviciu contra intereselor persoanelor, prevăzută de art. 246 din Codul penal deoarece nu sunt întrunite elementele constitutive ale infracțiunii în privința laturii subiective;
- 2. scoaterea de sub urmărire penală a învinuitului plt. G. F. sub aspectul săvârșirii infracțiunilor de fals intelectual și uz de fals, prevăzute de art. 289 și respectiv art. 291 din Codul penal, deoarece faptele comise nu prezintă gradul de pericol social al acestor infracțiuni și aplicarea față de acesta a două amenzi administrative în cuantum de câte 500.000 de lei fiecare.

Dosarul a fost clasat.

Dosar nr. 563/1999

* * Prin cererea înregistrată la instituția Avocatul Poporului cu nr. 2239 din 10.06.1999, domnul B. M., domiciliat în orașul Sinaia, județul Prahova, ne sesizează cu privire la aplicarea unei amenzi contravenționale de către Poliția Sectorului 1 pentru motive neîntemeiate.

În acest sens, petiționarul afirmă că, în data de 6.05.1999, staționa cu autoturismul Aro 320, nr. PH pe strada Tipografilor când a fost lovit de autoturismul Nubira, nr. DJ.....

După deplasarea părților în cauză la sediul poliției și completarea declarațiilor referitoare la împrejurările producerii accidentului, ofițerul aflat în serviciu a vizionat autoturismele fără a se mai deplasa la locul accidentului. Domnul B. M. susține că tocmai datorită acestei omisiuni de a se deplasa la fața locului, subofițerul de poliție a apreciat eronat situația de fapt și l-a sancționat pe nedrept cu amendă prin procesul-verbal de contravenție seria D nr. 116128/6.05.1999.

Poliția sectorului 1 din municipiul București nu ne-a trimis nici până în prezent informațiile solicitate.

Comentarii

În ceea ce privește unele procese-verbale de contravenție întocmite, în special, de subofițerii de poliție, există indicii, în cazul de mai sus confirmate, că întocmirea acestora se face fără respectarea tuturor cerințelor de fond și de formă cerute de lege și chiar în scop de răzbunare. Mai mult, o parte dintre procesele-verbale nu sunt aduse la cunoștința contravenientului în termen de o lună (conform Legii nr. 32/1968). Ca recomandare se

impune completarea Legii nr. 32/1968 cu o procedură strictă și detaliată a modului în care se face comunicarea procesului-verbal de contravenție, în cazul în care contravenientul nu este de față la întocmirea lui. În acest sens, în Legea nr. 32/1968 este necesar să se prevadă obligația reprezentantului unității de poliție din care face parte organul constatator care a întocmit procesul-verbal de constatare a contravenției, în lipsa contravenientului, ca în momentul contestării procesului-verbal de către contravenient, să facă dovada aducerii la cunoștință a procesului-verbal de contravenție contravenientului, în termenul legal de o lună.

De asemenea, considerăm că se impune modificarea legii susmenționate, contestația la procesul-verbal de contravenție întocmit de agentul constatator urmând să fie depusă direct la instanța de judecată competentă teritorial și nu la unitatea de poliție din care face parte agentul constatator, cum se face în prezent.

Tergiversarea cercetărilor

Dosar nr. 343/1999

* * Prin cererea înregistrată la instituția Avocatul Poporului cu nr. 1522 din 26.04.1999, domnul I. I., domiciliat în sectorul 5, municipiul București, ne sesizează cu privire la întârzierea soluționării dosarului penal nr. 248407/1998, aflat în lucru la Serviciul ordine publică din Inspectoratul de Poliție al Județului Giurgiu.

S-au solicitat informații despre acest caz Inspectoratului de Poliție al județului Giurgiu.

Acesta ne-a comunicat că dosarul nr. 248407/1998 a fost înaintat la Parchetul de pe lângă Judecătoria Bolintin-Vale, cu propunere de neîncepere a urmăririi penale, întrucât faptele sesizate nu au întrunit elementele constitutive ale vreunei infracțiuni, acestea fiind de natură civilă, de competența comisiei județene pentru aplicarea Legii nr. 18/1991 privind fondul funciar, precum și a instanțelor judecătorești.

Față de aceste informații, am considerat necesar să ne adresăm Parchetului de pe lângă Judecătoria Bolintin-Vale, solicitând comunicarea soluției date în cauză.

Parchetul de pe lângă Judecătoria Bolintin-Vale ne informează că dosarul nr. 501/P/1999 privind plângerea numitului I. I. a fost restituit la data de 10.08.1999 Postului de poliție al comunei Letca Nouă, județul Giurgiu, pentru continuarea cercetărilor.

Ca atare, am revenit la Inspectoratul de Poliție al județului Giurgiu cu solicitarea de a ne comunica măsurile preconizate pentru urgentarea soluționării dosarului penal respectiv.

Nu am primit încă răspuns din partea autorității susmenționate.

Dosar nr. 339/1999

* * Prin cererea înregistrată la instituția Avocatul Poporului cu nr. 1478 din 21.04.1999, doamna T. A., domiciliată în sectorul 5, municipiul București, ne sesizează cu privire la întârzierea soluționării plângerii penale, pe care susține că a depus-o, în scris, la Secția de Poliție nr. 18 din municipiul București.

Totodată, petiționara afirmă că nu a fost lăsată în audiență la comandantul Secției de poliție nr. 18, cu acea ocazie fiind îmbrâncită și lovită de subofițerii de serviciu.

În data de 25.05.1999 ne-am adresat Secției de poliție nr. 18 din municipiul București, solicitând informații. Până în prezent nu am primit răspuns, în ciuda intervalului de timp care a depășit cu mult termenul legal.

În această situație, am sesizat Direcția Generală de Poliție a Municipiului București solicitându-i să ne comunice măsurile preconizate pentru soluționarea legală a acestui caz.

Dosarul se află în lucru.

Comentarii

Din analiza cazurilor de mai sus se observă că, în unele cazuri, cadrele de poliție întârzie, chiar depășind un termen rezonabil de timp (1-2 ani), soluționarea plângerilor petiționarilor. Sunt și situații obiective (neidentificarea autorului etc.), dar există cazuri când intervine prescripția, la trecerea unui anumit termen. De aceea propunem ca în noul proiect al Codului de procedură penală activitatea de cercetare și urmărire penală să aibă un termen precis de finalizare în funcție de gravitatea infracțiunilor care sunt anchetate, fără să depășească jumătate din termenul de prescripție a răspunderii penale.

Totodată, deoarece autoritățile polițienești fac parte din administrația publică, în cazul în care primesc o plângere din partea unui cetățean sunt datorate ca, în termenul stabilit de lege (30-45 de zile), să comunice petiționarului măsurile luate sau cum a fost soluționată cererea. În anumite situații, organele de poliție trimit răspunsul numai la intervenția instituției noastre.

Este de observat că, în unele cazuri, unitățile de poliție din primul eșalon (posturi de poliție, secții de poliție, poliții orașenești, municipale) omit să ne răspundă la adrese, situație în care trebuie să revenim cu adresă la unitate sau la instituțiile ierarhic superioare.

Alte situații

Dosarul nr. 974/1999

* * La data de 01.03.1999 s-a înregistrat plângerea cu nr. 917, din partea domnului G. R. din comuna Homocea, județul Vrancea. Acesta își exprima nemulțumirea cu privire la activitatea lucrătorilor de poliție de la postul de poliție al comunei Homocea și din cadrul I.J.P. Vrancea. În opinia sa, aceștia nu au luat măsuri de cercetare și de trimitere în judecată a soților F. P. și F. M., care, la data de 03.08.1996, l-au lovit cu pietre în cap pe fiul său. În urma loviturilor, victima a decedat la data de 10.03.1998.

La data de 29.06.1999 petiționarul a revenit cu o plângere, nespecificând nici de această dată dacă a depus reclamație la postul de poliție al comunei Homocea sau la I.J.P. Vrancea după ce fiul său a fost lovit de soții F. și nici dacă a refuzat sau nu ca fiului său, după deces, să i se facă autopsia.

Din răspunsurile primite de la I.J.P. Vrancea și de la Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Galați rezultă că nu a existat legătură de cauzalitate între decesul lui G. G. survenit la data de 10.03.1998 și pretinsele lovituri primite de acesta la data de 03.08.1996, că petiționarul a refuzat verbal să se facă autopsierea cadavrului și că medicul legist, pe baza documentelor medicale existente, a opinat că nu mai este oportună deshumarea cadavrului și efectuarea unei constatări medico-legale în vederea stabilirii cauzei morții.

Cu ocazia studierii materialului de verificare și a prevederilor art. 114 Cod de procedură penală, am apreciat că ofițerul de poliție din cadrul I.J.P. Vrancea care a instrumentat cauza, cât și procurorul care a supravegheat acest dosar aveau obligația legală să dispună efectuarea unei constatări medico-legale asupra cadavrului numitului G. G. pentru ca medicul legist să se pronunțe asupra cauzelor decesului, aceștia neputându-se substitui medicului legist. Din punct de vedere procedural, refuzul rudelor unei persoane decedate de a se efectua o constatare medico-legală nu putea împiedica dispunerea și efectuarea acestei constatări.

Dosarul a fost închis.

Dosarul nr. 266/1999

* * La data de 22.03.1999 s-a înregistrat la instituția Avocatul Poporului, sub nr. 1205, plângerea domnului T. L. din comuna Govoșdia județul Timiș. Acesta ne-a sesizat cu privire la activitatea a doi subofițeri de poliție, care i-au efectuat o percheziție domiciliară ilegală săvârșind infracțiunea de abuz în serviciu în dauna intereselor persoanei.

Astfel, rezultă că la data de 08.06.1998, I.J.P. Timiș i-a făcut cunoscut, în scris, că nu mai are dreptul să dețină o armă cu calibrul de 5,6 mm. și că, în termen de 10 zile, trebuie să o expună spre vânzare într-un magazin specializat, în caz contrar făcându-se vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzută și pedepsită de art. 279 Cod penal.

Petiționarul susține că s-a conformat acestei adrese, după 8 zile de la primire, depunând arma spre vânzare în regim de consignație la un magazin specializat din municipiul Lugoj, dar că nu a făcut cunoscut acest lucru, verbal sau în scris, lucrătorilor de poliție de la postul de poliție al comunei Govoșdia sau de la Serviciul arme, explozivi și substanțe toxice din cadrul I.J.P. Timiș.

În acest sens este de observat că prevederile Legii nr. 17/1996 privind regimul armelor de foc și munițiilor și ale Legii nr. 103/1996 a fondului cinegetic și a protecției vânatului nu impuneau petiționarului obligația de a anunța organul de poliție, verbal sau în scris, despre depunerea armei pe care o deținea spre vânzare într-o unitate specializată.

Conform art. 62 alin. 3 din Legea nr. 17/1996 privind regimul armelor de foc și munițiilor, acesta era obligat ca, în termen de 10 zile de la vânzarea armei, să solicite, în scris, anularea permisului de armă sau a mențiunilor din permis cu privire la armele pe care le deținea și la care nu mai avea dreptul.

Din cele relatate în plângerea petiționarului și din răspunsurile primite nu a rezultat dacă acesta s-a conformat obligației legale.

Pentru clarificarea situației ne-am adresat I.J.P. Timiș, Parchetului de pe lângă Judecătoria Lugoj, A.G.V.P.S. Filiala Județeană Timiș și Parchetului Militar Timișoara.

I.J.P. Timiș ne informează că domnul T. L. a fost lucrător de poliție, însă, la cerere, după anul 1989, a trecut în rezervă motivând că nu se poate adapta noilor condiții.

Parchetul Militar Timișoara ne comunică faptul că, prin rezoluția din data de 11.01.1999, s-a dispus neînceperea urmăririi penale față de cei doi subofițeri de poliție, referitor la săvârșirea infracțiunii prevăzută și pedepsită de art. 246 Cod penal. Se mai arată că procurorii de la Parchetul de pe lângă Judecătoria Lugoj "erau îndrituiți să verifice cu mai multă atenție solicitarea poliției și să ordone efectuarea unei documentări mai temeinice înainte de dispunerea percheziției", punct de vedere la care am achiesat.

Totodată, trebuie subliniat că percheziția domiciliară s-a efectuat în cadrul actelor premergătoare (art. 224 Cod de procedură penală), deci înainte de începerea urmăririi penale sau a punerii în mișcare a acțiunii penale împotriva domnului T. L. În asemenea condiții, se impunea – o dată mai mult - din partea lucrătorilor de poliție să verifice cu atenție dacă acesta

depusese sau nu arma spre a fi vândută într-un magazin specializat, după care, în caz negativ, s-ar fi justificat solicitarea eliberării de către parchet a autorizației de percheziție domiciliară.

În acest context este de subliniat că percheziția reprezintă o intervenție gravă în viața intimă a unei persoane, cu consecințe asupra demnității și imaginii acelei persoane în rândul celor apropiați, mai ales atunci când este vorba de o comunitate restrânsă în sânul căreia persoana trăiește. Ca atare, efectuarea unei percheziții în faza actelor premergătoare poate conduce la efecte traumatizante asupra persoanei în cauză. Mai mult, aceasta poate fi victima unui abuz, concluzie ce se desprinde și din aceea că este lipsită de dreptul de apărare, garantat prin art. 6 din Cod de procedură penală. Astfel, cel percheziționat, nefiind învinuit, nu poate fi asistat de apărător în cadrul efectuării actelor premergătoare, după cum nu se poate bucura de drepturile procesuale specifice: dreptul de a fi ascultat și de a administra probe. Întrucât art. 224 Cod de procedură penală nu precizează clar ce anume activități se pot efectua în faza actelor premergătoare, anterioară procesului penal, și nici nu face trimitere la drepturile procesuale ale persoanei, se impune necesitatea unor reglementări care să acopere aceste omisiuni.

În prezent dosarul este închis.

C. Penitenciare, instituții de reeducare și resocializare

Aspecte generale

Rolul avocatului poporului de apărător al drepturilor persoanelor aflate în detenție reprezintă una dintre ipostazele devenite "clasice" ale instituțiilor tip ombudsman. Astfel, art. 17 din Legea nr. 35/1997 prevede: "Conducerea penitenciarelor, a instituțiilor de reeducare și resocializare, precum și Ministerul Public și organele de poliție sunt obligate să permită, fără nici o restricție, persoanelor care execută pedeapsa închisorii sau, după caz, se află arestate ori reținute, să se adreseze în orice mod avocatului poporului cu privire la lezarea drepturilor și libertăților lor, cu excepția restrângerilor legale".

În completarea acestui articol, Regulamentul de organizare și funcționare a instituției Avocatul Poporului prevede, la art. 45, că avocatul poporului sau împuternicitul său poate efectua inspecții în incinta penitenciarelor sau a altor locuri de detenție, reeducare și resocializare, precum și la celelalte unități unde persoanele sunt supuse unui regim restrictiv al libertății de circulație, având dreptul de a purta discuții private cu oricare dintre persoanele aflate în situațiile menționate, accesul fiind posibil în baza unui acord prealabil al conducerii administrative a unității sau al organului ierarhic superior.

În acest context, instituția este competentă să intervină în situațiile în care se constată încălcări ale drepturilor și libertăților constituționale ale persoanelor supuse măsurilor privative de libertate, cu excepția restrângerilor legale în ceea ce privește exercițiul unor drepturi sau libertăți: libertatea de mișcare, libera dezvoltare a personalității, participarea la viața economică și socială, dreptul la viață de familie, dreptul de proprietate (în fapt, capacitatea de administrare a propriilor bunuri).

Încălcarea unor drepturi – ce a format obiect al cererilor adresate de persoanele aflate în detenție – a fost examinată în raport de următoarele drepturi: dreptul la viață, integritate fizică și psihică, dreptul de a se consulta cu avocatul, dreptul la corespondență, dreptul la îngrijire, tratament medical și medicamente gratuite, dreptul de a fi transferat.

Executarea pedepselor și a celorlalte sancțiuni penale în legislația noastră este orientată spre realizarea unui scop special, anume apărarea valorilor sociale, a ordinii de drept prin prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni și reeducarea celor condamnați. În art. 52 alin. (1) Cod penal se prevede că "scopul pedepsei este prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni", executarea pedepsei urmărind formarea unei atitudini corecte față de muncă, față de ordinea de drept și față de regulile de conviețuire socială.

Prevenirea săvârșirii infracțiunilor prin executarea sancțiunilor penale se realizează prin pedepsirea celor vinovați și executarea pedepselor, aceasta fiind de natură să le mărească puterea de inhibiție, astfel încât după executarea pedepselor se presupune că deținuții vor trage învățămintele necesare și se vor abține de la comiterea de noi infracțiuni, măcar pentru a evita pe viitor alte pedepse și alte executări de pedeapsă.

Pe acest considerent, penitenciarele nu reprezintă numai un mediu de aplicare a sancțiunilor penale, de excludere a individului vinovat, ci constituie și poluri ale umanizării, în care deținutul trebuie să găsească sprijinul necesar pentru a regăsi o dimensiune de autoapărare la ieșirea sa din detenție.

De aceea, executarea pedepselor urmărește să creeze în deținuți voința și aptitudinile care să le permită ca după eliberare să trăiască în respectul legii, să dezvolte în ei simțul responsabilității.

Societatea are nevoie de penitenciare, instituții sociale, care să contribuie la reducerea comportamentelor infracționale. Din această perspectivă se poate deduce sensul dezvoltării instituției penitenciare, ca serviciu public specializat în recuperarea celor cu un comportament infracțional deosebit de grav, latura sa de asistență socială specializată fiind tot mai pregnantă față de latura "custodială".

La data de 30.06.1999, în țară existau:

** 33 de penitenciare, din care:*

- 7 de maximă siguranță, în care există și secții închise și semideschise: Aiud, București-Rahova, București-Jilava, Craiova, Gherla, Mărgineni, Poarta Albă;*
- 23 închise, în care există și secții semideschise;*
- 1 penitenciar pentru femei: Târgșor;*
- 1 penitenciar pentru minori și tineri: Craiova;*
- 1 penitenciar semideschis: Pelendava-Craiova;*

** 2 centre de reeducare pentru minori : Găiești și Tichilești;*

** 5 spitale-penitenciar: București - Jilava, Colibași, Dej, Poarta Albă, Târgu Ocna.*

Prin prezentarea cazurilor selectate, dorim să evidențiem unele deficiențe constatate în administrația penitenciarelor, precum și necesitatea adoptării unor noi reglementări în domeniu.

Printre cazurile reținute în prezentul raport sunt cuprinse nu numai cele în care am fost sesizați direct prin plângeri adresate de diverse persoane, ci și unele cazuri prezentate în presă și preluate ca sesizări din oficiu, în temeiul art. 14 din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului.

Există și situații, de exemplu, evadările și sinuciderile, în care instituția Avocatul Poporului nu se poate implica datorită limitelor sale de competență, ce nu îi permit intervenția în actele de cercetare și urmărire penală efectuate de Ministerul Public. Am menționat și asemenea cazuri în scopul de a sublinia necesitatea adoptării unor măsuri menite să sporească securitatea locurilor de detenție, modificarea și elaborarea unor regulamente referitoare la drepturile persoanelor

condamnate și arestate preventiv, revizuirea Legii nr. 23/1969 privind executarea pedepselor, așa încât aceste acte normative să fie în concordanță cu procedurile și standardele internaționale.

Violențe, tratamente degradante

Dosar nr. 262/1999

* * P. R. O., în prezent deținut în Penitenciarul Colibași, condamnat la 9 ani de închisoare pentru săvârșirea infracțiunii de furt, ne-a sesizat în legătură cu tratamentele la care sunt supuse persoanele ce execută pedepse privative de libertate în acest penitenciar.

Petiționarul susține că a fost bătut la data de 18 februarie 1999 de plutonierul adjutant B. E. și că, după mai multe zile petrecute la infirmeria penitenciarului, a fost dus la medicul legist, eliberându-i-se un certificat medico-legal de 12 zile.

Deținutul a menționat că lucrează ca electronist în cadrul penitenciarului și că solicită intervenția, întrucât deținuții din acest penitenciar sunt supuși frecvent tratamentelor inumane de către subofițerii din unitate.

Deținuții - ca orice altă persoană - au o serie de prerogative inerente, de care este strâns legată existența lor, însușiri inalienabile și imprescriptibile, opozabile statului, drepturile naturale.

Întrucât orice persoană aflată în detenție beneficiază de dreptul de a fi tratată în mod decent și de a i se respecta demnitatea umană de la începutul până la sfârșitul perioadei de privare de libertate, s-a considerat că fapta – în situația în care se confirmă - constituie o încălcare a dreptului la viață, integritate fizică și psihică și, implicit, a prevederilor legale prin care se interzic tortura și orice tratament inuman sau degradant.

Astfel, art. 22 alin. (2) din Constituția României stipulează:

“Dreptul la viață, precum și dreptul la integritate fizică și psihică ale persoanei sunt garantate.

Nimeni nu poate fi supus torturii și nici unui fel de pedeapsă sau de tratament inuman ori degradant”.

Interdicția prevăzută atât în Constituția României, cât și în art. 3 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului are un caracter absolut, astfel încât tratamentul sau pedeapsa inumană sau degradantă reprezintă tratamentul de natură să provoace în mod voluntar grave suferințe mentale ori fizice, care umilesc în mod grav individul în fața altora sau în proprii săi ochi sau care îl determină să acționeze împotriva voinței ori a conștiinței sale.

Respectarea drepturilor prevăzute de lege pe parcursul perioadei de detenție este posibilă atunci când administrația penitenciarului își respectă obligațiile, iar Direcția Generală a Penitenciarelor supraveghează și controlează îndeplinirea acestor obligații.

Petiționarul nu a prezentat copie a certificatului medico-legal de constatare a vătămarilor corporale suferite, totuși, întrucât regimul de detenție prezintă o anumită specificitate, s-a considerat necesară efectuarea unor investigații.

Au fost solicitate informații comandantului Penitenciarului Colibași, însă cazul a fost prezentat și Directorului General al Direcției Generale a Penitenciarelor.

Direcția Generală a Penitenciarelor ne-a înștiințat că, față de intervenția instituției noastre, au fost dispuse verificări la Penitenciarul Colibași, rezultând următoarele:

1. Aspectele reclamate de deținut cu privire la incidentul din ziua de 18.02.1999 se confirmă;

2. La cererea deținutului, acesta a fost prezentat în data de 22.02.1999 pentru expertiză la Laboratorul de Medicină Legală Argeș;
3. Din raportul de expertiză medico-legală s-a reținut că deținutul prezintă leziuni traumatiche produse prin lovire cu un corp dur și posibil compresii (la gât);
4. În legătură cu plângerea pe care petiționarul a făcut-o Parchetului Militar București, aspectele reclamate de acesta fac obiectul cercetării în dosarul 285/P/1999;
5. În ceea ce privește abaterea reținută în sarcina plt. adj. B. E., față de acesta s-a dispus măsura administrativă a schimbării din funcția de ofițer de serviciu și urmează, totodată, să fie judecat în Consiliul de Judecată al Direcției Generale a Penitenciarelor.

Comandantul Penitenciarului Colibași ne-a comunicat informații referitoare la incidentul căruia i-a fost victimă deținutul P. R. O. și faptul că împotriva subofițerului vinovat urmează să dispună Consiliul de Judecată al Direcției Generale a Penitenciarelor.

Petiționarului i-a fost adusă la cunoștință soluționarea cererii sale.

Ulterior, prin cererile înregistrate cu nr. 3943 din 26.11.1999 și 3966 din 29.11.1999, domnul P. R. O. a revenit la cererea inițială, sesizându-ne că împotriva plt. adj. B. E. nu s-a dispus nici o sancțiune și că acesta are, în continuare, o atitudine necorespunzătoare față de deținuți.

În legătură cu noua plângere a petiționarului și în conformitate cu prevederile legale, am solicitat Direcției Generale a Penitenciarelor să ne comunice:

a) dacă față de abaterea reținută în sarcina plt. adj. B. E. s-a dispus până în prezent vreo măsură administrativă;

b) dacă plt. adj. B. E. a fost judecat în Consiliul de Judecată al Direcției Generale a Penitenciarelor și, eventual, măsurile dispuse de acesta.

Întrucât plângerea petiționarului face obiectul unui dosar penal, ne-am adresat și Parchetului Militar București, solicitându-i să ne comunice stadiul de soluționare a dosarului.

La data de 18.01.2000, Direcția Generală a Penitenciarelor ne-a înștiințat că deținutul P.R.O. a fost transferat la Penitenciarul Tulcea, iar față de abaterea reținută în sarcina plt. adj. B. E., s-a dispus măsura administrativă de schimbare din funcția de subofițer de serviciu.

Pe 06.07.1999, B. E. a fost judecat în Consiliul de Judecată al Direcției Generale a Penitenciarelor, iar prin hotărârea nr. S/277 s-a dispus în acest caz amânarea înaintării în gradul următor pe timp de doi ani a subofițerului.

Dosar nr. 188/1999

* * Domnul A. V., arestat preventiv în penitenciarul Rahova, ne-a sesizat cu următoarea plângere:

În data de 2.02.1999 a fost dus la Tribunalul București - având termen de judecată. Petiționarul susține că, solicitând un medicament, subofițerii de la penitenciarul Jilava care făceau parte din escortă l-au bătut, rupându-i maxilarul. Ca dovadă, ne-a pus la dispoziție copia certificatului medico-legal eliberat de Institutul Medico-Legal București, în data de 5.02.1999.

Am prezentat cazul și am solicitat informații atât Directorului General al Direcției Generale a Penitenciarelor, cât și Parchetului Militar București.

Direcția Generală a Penitenciarelor ne-a comunicat rezultatele verificărilor efectuate: după prezentarea în fața completului de judecată și introducerea în camera de arest, deținutul A. V., pe fondul nemulțumirii sale legate de faptul că nu i s-a oferit medicamentul solicitat de către

subofițerii din escortă, a avut față de aceștia o atitudine total necorespunzătoare, adresându-le injurii și amenințări.

În această situație, întrucât prin faptele sale deținutul tulbura ordinea și disciplina, subofițerii i-au aplicat mijloace de imobilizare (cătușe) și l-au izolat într-o altă cameră a arestului, împreună cu alți deținuți.

Din declarațiile acestora rezultă că deținutul s-a autoagresat, lovindu-se de pereți și calorifer. Se menționează că A. V. se află în evidențele cabinetului medical al unității cu diagnosticul de "tulburări de comportament, suspect de epilepsie datorită numeroaselor traume cranio-cerebrale pe care le are în antecedente".

La sosirea în penitenciar, deținutului i s-au acordat îngrijiri medicale, iar în zilele de 3 și 4 februarie 1999, deținutul a fost prezentat la Clinica de chirurgie buco-maxilo-facială din cadrul Facultății de Stomatologie, unde în urma consultului de specialitate, i s-a imobilizat maxilarul.

Totodată, ni s-a adus la cunoștință că aspectele prezentate de petiționar au fost verificate de comanda Penitenciarului București - Rahova, care a constatat că deținutul nu a fost agresat de subofițerii din escortă.

În baza acestor informații și a celor constatate în ziua de 3.03.1999, cu ocazia discuției purtate în penitenciar atât cu deținutul, cât și cu comanda unității, am făcut un nou demers solicitând precizări cu privire la:

1. Declarațiile martorilor

a) declarațiile deținuților

- Deținutul I. Z. de la Penitenciarul Jilava, condamnat la doi ani închisoare susține că: "deținutul A. V. nu a fost lovit de subofițeri sau de șeful de escortă, iar toate semnele de lovire pe care le prezintă provin de la automutilările acestuia și de la lovirile primite de la deținutul M. Gh., care fusese plătit de A. V. cu un pachet de țigări" (declarație din 05.02.1999).
- Deținutul M. Gh. de la penitenciarul Rahova, condamnat pentru infracțiunea de omor, a declarat: "După circa cinci minute a fost băgat în camera unde mă aflu și eu; nu am observat să aibă urme de violență pe el. Până să plecăm la penitenciar, deținutul I. Z. l-a învățat pe A. V. să meargă la raport la domnul comandant să spună că a fost bătut, că iese și el când ajunge la penitenciarul Jilava" (declarație din 05.02.1999).

Din cele două declarații, se constată că, spre deosebire de deținutul I. Z. care susține că A. V. s-a automutilat, deținutul M. Gh. nu face nici o referire la automutilări, ci dimpotrivă, completează că nu a observat urme de violență.

b) declarațiile subofițerilor

- Subofițerul Ș. I. menționează : "au procedat la scoaterea deținutului din arest pentru a fi imobilizat în cătușe, după care a fost introdus în altă cameră de arest, unde se aflau și deținuții I. Z. și M. Gh." (declarație din 02.02.1999).
- Subofițerul S. L. declară că deținutul a fost introdus într-o altă cameră "unde se afla un deținut cu numele de I. Z." (declarație din 02.02.1999).
- Subofițerul O. N. susține că deținutul A. V. a fost imobilizat și introdus "în camera unde se afla un alt deținut I. Z...." (declarație nedată).
- Subofițerul M. C. menționează că deținutul a fost imobilizat și introdus în altă cameră, în care se afla și deținutul I. Z." (declarație din 18.02.1999).

Din declarațiile ultimilor trei subofițeri rezultă că A. V. a fost introdus în camera de arest în care se afla numai un singur deținut, I. Z., fără să se menționeze nimic despre un al doilea deținut, M. Gh.

Ca atare, coroborând declarațiile subofițerilor susmenționați cu declarațiile deținuților, se constată că trei persoane (I. Z., M. Gh. și Ș. I.) susțin că A. V. a fost cazat în cameră cu încă doi deținuți, iar trei persoane (S. L., O. N. și M. C.) menționează cazarea în cameră numai cu deținutul I. Z.

2. Inexistența unei declarații a subofițerului de la penitenciarul Rahova

Dintre subofițerii din escortă, care au asigurat paza deținuților la instanța de judecată, a făcut parte și un subofițer de la penitenciarul Rahova, fapt susținut de petiționar și confirmat de părinții acestuia în timpul audienței acordate la sediul instituției noastre.

La data când reprezentanții instituției Avocatul Poporului l-au audiat pe A. V. și le-au fost prezentate declarațiile martorilor, nu exista o declarație a singurului subofițer din penitenciarul Rahova care a făcut parte din escortă.

Motivat de faptul că însoțea un grup de deținuți la un punct de lucru, nu am avut posibilitatea de a lua cunoștință poziția acestuia față de incident.

3. Prevederile Regulamentului privind organizarea și executarea serviciului de pază, escortare și supraveghere a deținuților din penitenciare.

În adresa Direcției Generale a Penitenciarelor ni se menționează că deținutul se află în evidențele cabinetului medical al unității cu diagnosticul de "tulburări de comportament, suspect epilepsie datorită numeroaselor traume cranio-cerebrale pe care le are în antecedente".

Având în vedere că starea de sănătate a deținutului era cunoscută, fiind luat în evidențele cabinetului medical al unității cu diagnosticul de "tulburări de comportament", și potrivit art. 261 din Regulamentul privind organizarea și executarea serviciului de pază, escortare și supraveghere a deținuților din penitenciare, care prevede că "șeful de escortă de la instanțele de judecată sau de la organele de urmărire penală are ca îndatorire specială să asigure în mod temeinic paza și supravegherea deținuților la camerele de arest, sălile de dezbateri și audieri", considerăm că A. V. necesita o supraveghere atentă în camera de arest, pentru prevenirea unor eventuale automutilări.

La rândul lor, subofițerii din compunerea escortei, potrivit art. 263 din Regulament, se subordonează nemijlocit șefului de escortă și execută ordinele acestuia, răspunzând de paza deținuților pe timpul deplasării și la destinație. Ei sunt obligați să cunoască numărul și gradul de pericolozitate al deținuților din formația pe care o escortează.

4. Existența unui certificat medico-legal eliberat de IML București în data de 5.02.1999, din care rezultă că deținutul a prezentat leziuni care pot data din 2.02.1999, ce au necesitat 16-18 zile de îngrijiri medicale.

Prin urmare, având în vedere:

- a) declarațiile contradictorii ale martorilor (subofițeri și deținuți),
- b) lipsa unei declarații a subofițerului de la penitenciarul Rahova, care a făcut parte din escortă și care, la data de 03.03.1999, nu făcuse nici o declarație în legătură cu incidentul,
- c) existența unui certificat medico-legal,

d) prevederile Regulamentului privind organizarea și executarea serviciului de pază, escortare și supraveghere a deținuților din penitenciare, ne-am adresat din nou Direcției Generale a Penitenciarelor, care ne-a transmis că toate informațiile comunicate au avut la bază declarațiile martorilor (subofițeri și deținuți), precum și măsurile luate de comanda Penitenciarului București - Rahova referitoare la acordarea îngrijirilor medicale și prezentarea la Institutul Medico-Legal.

Ni s-a mai comunicat că, întrucât la Parchetul Militar București a fost înregistrată o plângere privind incidentul produs, care face obiectul dosarului 257/P/1999, Direcția Generală a Penitenciarelor nu mai are competență să intervină efectuând acte de cercetare, iar în raport de concluziile cercetărilor întreprinse în soluționarea cazului vor fi luate măsurile necesare, neadmițându-se conduite negative din partea cadrelor.

Dat fiind că nici instituția Avocatul Poporului nu poate interveni în efectuarea actelor de cercetare sau de urmărire penală, am solicitat Ministerului Public concluziile privind cazul deținutului A. V, potrivit art. 18 din Legea nr. 35/1997.

Parchetului Militar București ne-a informat că pe rol se află dosarul privind cercetarea condițiilor în care a avut loc agresarea deținutului A.V., în data de 02.02.1999, în timp ce se afla în arestul Tribunalului București, cu mențiunea că vom fi înștiințați în legătură cu soluția dispusă în cauză.

Neprimind răspuns până la data de 26.10.1999 de la Parchetul Militar București, am revenit asupra solicitării noastre.

Până la transmiterea unui răspuns de la către Parchetul Militar București cu privire la concluziile la care s-a ajuns și măsurile luate, dosarul nu poate fi finalizat.

Dosar nr. 112/1999

* * Domnul V. F., deținut în Spitalul Penitenciar Jilava, ne-a sesizat în legătură cu faptul că a fost bătut de subofițerii de poliție în timp ce se afla în sediul Secției 18 de Poliție București.

Petiționarul susține că există un proces verbal încheiat de subofițerii care au preluat schimbul, prin care sunt confirmate vătămarile corporale suferite de acesta și că, în urma acestor bătăi, a fost internat la Spitalul Penitenciar Jilava, având coloana vertebrală fracturată.

Ne-am adresat Parchetului de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial București.

La data de 29.06.1999, Parchetul Militar București ne-a transmis că dosarul nr. 638/P/1999, privind cercetarea condițiilor în care deținutul V. F. a fost agresat de subofițerii de poliție, în timp ce se afla arestat în sediul Secției 18 de Poliție, se află pe rolul acestui parchet, urmând ca după definitivarea anchetei să ni se comunice soluția dispusă în cauză.

Ulterior, față de o nouă sesizare prin care solicitam comunicarea modului de finalizare a cercetărilor în dosarul mai sus menționat, Parchetul Militar București ne-a răspuns că, prin rezoluția nr. 638/P/1999 din data de 10 noiembrie 1999, cauza privind cercetarea condițiilor în care a fost agresat deținutul V. F. a fost declinată în favoarea Parchetului Militar Teritorial București, întrucât din actele dosarului rezultă că sunt indicii de săvârșire a infracțiunii de cercetare abuzivă, prevăzută de art. 266 din Cod penal.

Ca atare, ne-am adresat din nou Parchetului Militar de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial București solicitând informații în legătură cu cazul petiționarului.

Nu este prima dată când, adresându-ne Parchetului Militar de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial București, răspunsul ne este comunicat de Parchetul de pe lângă Tribunalul Militar București, pentru ca în final să se constate că acesta din urmă și-a declinat competența în

favoarea celui dintâi, prin rezoluție, astfel încât avocatul poporului este nevoit să își reia demersurile de la capăt.

Dosarul nu a fost finalizat, fiind în așteptarea unui răspuns tot de la Parchetul Militar de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial București, sesizat inițial.

Comentarii

Pedeapsa privativă de libertate, închisoarea cum este denumită de legea penală, este o măsură de constrângere care - prin natura ei - aduce atingere libertății omului. Desigur, libertatea este o valoare socială și individuală ce ține de esența persoanei. Libertatea înseamnă posibilitatea de mișcare, de activitate fizică și psihică nestingherită, posibilitatea individului de a-și hotărî și alege acțiunile, bineînțeles în cadrul impus de regulile de conviețuire socială.

Pedeapsa închisorii implică însă constrângeri asupra libertății persoanei, astfel încât deținerea într-un penitenciar presupune izolarea de familie, de profesiune și locul de muncă. Pierzându-și libertatea de mișcare și ajungând într-un penitenciar, condamnatul suferă o constrângere specială, care constă în privarea de libertate trăită ca o suferință fizică și morală.

În același timp, penitenciarele, ca medii impuse, nu sunt menite doar să aplice sancțiunea penală, ci reprezintă și un mijloc de resocializare, de reeducare și corijare a condamnaților, urmărindu-se înlocuirea, debarasarea de vechile structuri psihice sau morale ori deprinderi negative, apoi construirea unor structuri psiho-morale, sociale și a unor deprinderi noi.

Unul din principiile de bază ale Regulilor europene pentru penitenciare prevede că privarea de libertate se face în condiții morale și materiale care să asigure condamnatului respectul necesar față de demnitatea umană, să ocrotească sănătatea, propriul respect, dezvoltarea simțului responsabilității, încurajarea unor atitudini și abilități ce le vor fi de folos la reintegrarea lor în societate cu șanse mai bune în părăsirea câmpului infracțional.

Or, nu este posibilă instrucția și reeducarea prin folosirea unor mijloace care încalcă demnitatea umană și drepturile condamnaților, în condițiile în care personalul penitenciar trebuie numit, selectat ținându-se seama de integritatea morală, de umanismul, de aptitudinile individuale, nivelul intelectual, capacitatea, pregătirea profesională.

Potrivit art. 2 din Declarația privind protecția tuturor persoanelor împotriva torturii și a altor pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante, orice tratament crud, inuman sau degradant este un ultraj adus demnității umane și trebuie să fie condamnat și considerat o violare a drepturilor omului și libertăților fundamentale proclamate în Declarația universală a drepturilor omului.

Dosar nr. 70/1998

* * Prin cererile înregistrate la instituția Avocatul Poporului cu nr. 1800 din 16.07.1998 și 641 din 15.02.1999, domnul J.B., deținut în Penitenciarul de maximă securitate Craiova, condamnat la detenție pe viață pentru uciderea prin împușcare a 5 persoane, a sesizat instituția Avocatul Poporului susținând că este supus unui regim de tortură, rele tratamente și înjosire de către personalul din penitenciar.

Totodată, invocând prevederi ale Constituției României, ale Legii nr. 23/1969 privind executarea pedepselor și articole ale Codului penal, deținutul consideră că i s-a încălcat dreptul la hrană, că este otrăvit și că i se sustrag alimentele de care beneficiază în penitenciar.

De asemenea, se consideră nedreptățit și supus permanent înjosirii de către conducerea penitenciarului, motivând că printre cadrele acestuia se află prieteni, foști colegi ai rudelor persoanelor ucise de el, care sunt interesate de a se răzbuna.

Mai mult, pretinzând că gardianul care face parte din personalul de pază al secției în care este încadrat a primit misiune din partea comandantului penitenciarului de a-l suprima, "își rezervă dreptul de a se apăra chiar cu uciderea gardianului torționar".

De asemenea, petiționarul ne-a solicitat intervenția în soluționarea dosarului penal nr. 965/1999, în care afirmă că sunt inculpați: psihologul penitenciarului și un ziarist.

În lumina acestor afirmații de o gravitate deosebită, instituția Avocatul Poporului a solicitat informații conducerii Penitenciarului de maximă siguranță Craiova și Direcției Generale a Penitenciarelor în legătură cu regimul penitenciar aplicat deținutului.

Astfel, comandantul penitenciarului ne-a informat că deținutului i se aplică regimul de executare a pedepsei conform Regulamentului de pază, Ordinelor Ministerului Justiției și a Direcției Generale a Penitenciarelor.

În legătură cu comportamentul subofițerilor, aceștia respectă prevederile regulamentelor, dar deținutul îi amenință cu moartea și permanent se adresează cu reclamații instituțiilor statului invocând nerespectarea drepturilor omului.

Existând amenințări împotriva cadrelor unității, comanda unității a dispus măsuri de asigurare atât a securității subofițerilor, cât și a deținuților.

Deținutul este încarcerat singur în cameră, iar în discuțiile purtate cu el a recunoscut, în anumite momente, că recurge la aceste acte (reclamații, amenințări) pentru a obține avantaje din partea cadrelor penitenciarului.

Direcția Generală a Penitenciarelor ne-a precizat că legislația națională în materie nu interzice cazarea unui singur deținut în camera de deținere. Totuși, reglementările internaționale recomandă ca fiecare deținut să fie cazat singur în cameră.

În cazul deținutului J.B. suntem informați că acesta a solicitat în mai multe rânduri conducerii administrației penitenciarului să fie cazat singur în cameră și că această măsură s-a luat fiind imperios necesară din cauza gradului ridicat de pericol pe care-l prezintă condamnatul pentru siguranța celorlalți deținuți și a personalului penitenciarului.

În privința plângerilor formulate de deținut, acesta s-a adresat în nenumărate rânduri diverselor instituții guvernamentale și neguvernamentale reclamând încălcarea normelor regimului de detenție. Ca atare, s-au dispus verificări, care nu au confirmat însă aspectele reclamate, rezultând că domnul J.B. încearcă prin astfel de modalități să obțină unele facilități care nu sunt prevăzute de lege.

Comentarii

Dosarul deținutului J.B. a fost prezentat cu intenția de a sublinia faptul că, în cazul unor condamnați (periculoși), regimul penitenciar constituie numai un mijloc de izolare a persoanelor periculoase social de restul societății. În plus, în perioada detenției, condamnatul s-a concentrat pe asimilarea mecanică a unor dispoziții legale în materie penală, ajungând să citeze cu ușurință articole de lege. Acesta persistă obsesiv în ideea de răzbunare, materializată în amenințări directe, atingeri aduse integrității morale a persoanelor aflate în libertate, pe care le consideră vinovate de situația în care se află. Mania persecuției, începând cu rudele victimelor sale și până la comandantul penitenciarului și ministrul justiției l-a transformat într-un asiduu subiect al plângerilor adresate diverselor autorități publice.

Transferări

Dosar nr. 258/1999

* * În articolul "Patru deținuți minori protestează cu un cui bătut în frunte", publicat în cotidianul "Adevărul", este prezentat cazul a patru minori (A. S., F. G., A. K. și S. Ș.) din Penitenciarul de Minori și Tineri Craiova, care au protestat împotriva refuzului conducerii de a fi transferați la Penitenciarul Satu Mare, întrucât solicitaseră continuarea cursurilor de școlarizare și inițierea într-o meserie.

În data de 30.04.1999 am solicitat Penitenciarului Minori –Tineri Craiova informații în legătură cu motivele pentru care deținuții au solicitat transferul, precum și măsurile întreprinse în legătură cu faptele acestora.

La 10.05.1999, ni s-a comunicat că deținuții S. A., K. A. și Ș. S. au solicitat transferul la Penitenciarul Satu Mare, iar deținutul G. F. la Penitenciarul Mărgineni, pentru a fi mai aproape de familie. S-a considerat, având în vedere faptul că Penitenciarul Minori-Tineri Craiova este unitatea în care minorii execută pedeapsa închisorii cu condamnare definitivă, dar sunt și școlarizați, că motivele invocate de minori nu sunt întemeiate. Referitor la această situație, a fost informată Direcția Generală a Penitenciarelor.

Ca atare, i-am solicitat Directorului General al Penitenciarelor să ne comunice măsurile dispuse în cazul celor patru minori. Acesta ne-a informat că măsurile adoptate de comandantul Penitenciarului Craiova, constând în pedepsirea cu câte cinci zile izolare simplă și netransferarea lor la unitățile solicitate au fost aprobate.

Refuzul transferului deținuților a fost motivat de faptul că, în prezent, există o singură unitate în sistemul penitenciar românesc profilată pe deținerea minorilor condamnați la pedeapsa închisorii, Penitenciarul de Minori și Tineri Craiova.

Din analiza efectuată la nivelul Direcției Generale a Penitenciarelor a rezultat că măsura aplicării pedepsei închisorii este mult mai agreată atât de minorii infractori, cât și de familiile acestora, deoarece au posibilitatea de a fi puși în libertate înainte de expirarea în termen a condamnărilor ca urmare a beneficiului instituției liberării condiționate.

Sanționarea minorilor cu măsura internării într-un centru de reeducare impune internarea acestora, cel puțin până la majorat, în unități anume destinate aflate, în majoritatea cazurilor, la mare distanță de domiciliul acestora, măsură care poate fi prelungită, conform art. 106 alin. (2) Cod penal, pe o durată de cel mult doi ani, dacă aceasta este necesară pentru realizarea scopului internării.

În consecință, Direcția Generală a Penitenciarelor a apreciat că actualele prevederi legale îi încurajează pe minorii infractori să dorească să fie condamnați la pedeapsa cu închisoare și nu la măsura internării într-un centru de reeducare.

Sinucideri (automutilări)

Dosar nr. 423/1998

* * În dimineața zilei de 19 noiembrie 1998, deținutul N. B., în vârstă de 39 de ani, din penitenciarul Drobeta Turnu Severin, s-a sinucis cu o lamă de bărbierit, secționându-și vena jugulară dreaptă.

Acesta fusese condamnat la 4 ani închisoare pentru furt din avutul obștesc și era înregistrat în evidența cabinetului medical al penitenciarului cu diagnosticul de "afecțiune psihică, tulburări de personalitate de tip anxios".

Ne-am adresat comandantului penitenciarului Drobeta Turnu Severin, solicitând informații cu privire la împrejurările în care deținutul a decedat.

Comandantul unității ne-a transmis o copie de pe rezoluția pronunțată în dosarul nr. 525/P/1998 de Parchetul de pe lângă Tribunalul Mehedinți, privind moartea suspectă a deținutului B. N. Din rezoluție rezultă că deținutul a fost găsit căzut lângă ușa de la ieșirea din cameră și, întrucât era într-o stare gravă, s-a luat măsura de a fi transportat la Spitalul Județean Drobeta Turnu Severin. La scurt timp însă a decedat, fiind depus la morga spitalului.

Din cercetarea la fața locului a rezultat că nu s-au găsit urme de sânge și nici alte probe materiale, deoarece șeful de cameră, L. Gh., a dat dispoziție să se facă curățenie pentru a nu se produce panică în rândul deținuților. Cu ocazia efectuării curățeniei s-a găsit o lamă de ras, iar medicul legist a constatat că victima prezenta o plagă tăiată cu marginile regulate, lungă de 8,5 cm, în zona cervicală, cu secționarea venei jugulare externe drepte.

Astfel, în dosar s-a dispus neînceperea urmăririi penale, deoarece din probele administrate în cauză, cât și din actele medicale rezultă că în cauză este vorba de o sinucidere, iar leziunea "a putut fi autoprodusă cu un obiect tăietor, posibil lamă", fiind aplicabile prevederile art. 10 lit. b din Cod procedură penală.

* * În cotidianul "Național" din 20 august 1999 este prezentat cazul deținutului Gh. T., un condamnat extrem de liniștit, care nu a avut probleme în detenție, executându-și pedeapsa fără un regim strict, care să creeze probleme de adaptare.

Deținutul Gh. T. (34 de ani, tată a patru copii) din Penitenciarul Baia Mare, condamnat la începutul lunii aprilie 1999 de Tribunalul Maramureș la trei ani de închisoare pentru furt, s-a spânzurat de o grindă din hala de producție mobilă din cadrul penitenciarului, unde lucra ca tâmplar.

* * Potrivit informațiilor publicate în cotidianul "Național" nr. 712 din data de 8.10.1999, deținutul Ș. Gh. B. din penitenciarul Iași a încercat să se sinucidă datorită abuzurilor sexuale la care a fost supus de colegii săi de detenție.

Condamnatul a fost încarcerat în penitenciarul Iași în septembrie 1999, fiind condamnat la 12 ani de detenție pentru săvârșirea infracțiunii de viol și incest.

Purtătorul de cuvânt al penitenciarului a declarat că deținutul a fost găsit de unul din colegi într-unul din WC-urile închisorii, cu venele tăiate, plin de sânge și lovit la cap. Varianta oficială este că și-a tăiat venele și s-a aruncat în cap de pe "patul de deasupra", unde stătea în celulă; văzând că a supraviețuit, el s-a târât la WC, cu coloana vertebrală ruptă și s-a automutilat.

Deținutul a fost transportat la Spitalul de urgență, apoi la neurochirurgie. După operație, a reușit să declare că nu mai suportă viața în penitenciar, recunoscând că a fost crunt bătut, batjocorit și violat "în serie" de unii dintre colegii săi.

Acest mod de acțiune al deținuților, respectiv agresarea sexuală, face parte din "judecata de după gratii" pe care deținuții o consideră ca pe o lege nescrisă adoptată împotriva violatorilor și a ucigașilor de copii.

Deși a solicitat conducerii penitenciarului să fie mutat din celulă, nu a fost luat în seamă, fapt pentru care a hotărât să se sinucidă decât să fie torturat de ceilalți deținuți.

Comentarii

Cazurile de sinucideri menționate mai sus nu se încadrează în sfera competenței propriu-zise a instituției Avocatul Poporului. Ele reprezintă, totuși, aspecte ce trebuie analizate cu atenție la nivelul Direcției Generale a Penitenciarelor, iar medicul sau psihiatrul fiecărui penitenciar are obligația de a supraveghea sănătatea psihică a deținuților și de a informa comandantul penitenciarului, de fiecare dată când crede că este necesar, că sănătatea psihică a unui deținut a fost afectată de prelungirea sau de vreuna din condițiile de detenție.

Separarea deținuților

Dosar nr. 834/1999

* * Prin cererea înregistrată la instituția Avocatul Poporului cu nr. 3535 din 18.10.1999, soții C. Gh. și C. M., domiciliați în comuna S., județul Timiș, ne-au solicitat intervenția privind transferarea fiul lor, C. N., din penitenciarul Timișoara într-un spital specific bolii de care suferă.

Astfel, petiționarii susțin că fiul lor, handicapat (oligofrenie gr. II cu tulburări de comportament de tip psihopatoid, QI=45, conform certificatului de încadrare într-o categorie de persoane handicapate care necesită protecție socială), este supus frecvent bătăilor și perversiunilor sexuale de către colegii lui de celulă, care profită de starea sa.

Întrucât stările psihopatice reprezintă piedici în adaptarea socială, atât în momentul comiterii infracțiunii, cât și în timpul executării pedepsei, deținuții trebuie să fie supuși unor examene medico-psihologice și psihiatrice, cu scopul depistării bolii (în cazul deținutului pentru confirmarea acesteia) și supunere la un regim penitenciar special, adecvat bolii, într-un spital de specialitate.

Am solicitat informații atât comandantului penitenciarului Timișoara, cât și Direcției Generale a Penitenciarelor:

a) *dacă executarea pedepsei de către deținutul C. N. este de natură a-și atinge scopul, respectiv: ca mijloc de constrângere, de reeducare a condamnatului, de prevenire a săvârșirii de noi infracțiuni și de formare a unei atitudini corecte față de muncă, față de ordinea de drept și față de regulile de conviețuire socială (art. 52 Cod penal);*

b) *dacă susținerile petiționarilor privind abuzul sexual la care fiul lor C. N. a fost supus în penitenciar se confirmă și, eventual, măsurile dispuse pentru evitarea unor astfel de situații;*

c) *dacă deținutul beneficiază în penitenciar de un regim special sau de un tratament adecvat bolii de care suferă;*

d) *dacă, în temeiul dispozițiilor legale în vigoare, este posibilă transferarea deținutului într-o secție specială a unui spital penitenciar pentru a fi supus unui tratament medical special.*

Direcția Generală a Penitenciarelor ne-a informat, la data de 17.11.1999, că deținutul C. N. este cazat în Penitenciarul Timișoara într-o cameră de deținere cu profil "inapți din punct de vedere medical."

La scurt timp după depunerea în penitenciar a deținutului (02.09.1999), domnul C. G. - care a reclamat că fiul său este supus unor agresiuni fizice de ceilalți deținuți din cameră, a fost primit în audiență la comandantul unității. Verificările efectuate cu privire la aspectele semnalate nu s-au confirmat, însă, având în vedere afecțiunea de care suferă deținutul, comanda unității a

dispus supravegherea cu atenție a acestuia, inclusiv cazarea lui împreună cu deținutul B. T. (unchiul său), care îl ajută.

De asemenea, s-a precizat că deținutul C. N. figurează în evidențele medicale cu diagnosticul de "oligofrenie gr. II cu tulburări de comportament de tip psihopatoid", pentru care primește tratamentul medical recomandat de medicii specialiști (psihiatri) ai Spitalului Municipal Timișoara.

Cu toate că, în prezent, Judecătoria Timișoara are pe rol soluționarea cererii deținutului privind întreruperea executării pedepsei pe caz de boală, Direcția Generală a Penitenciarelor ne-a comunicat că, în funcție de evoluția afecțiunii medicale de care suferă și la recomandarea medicilor specialiști din rețeaua Ministerului Sănătății, **deținutul C. N. poate fi transferat într-o unitate spitalicească.**

Comentarii

Pentru deținuții bolnavi psihic, executarea pedepsei devine fără sens, deoarece aceștia nu mai înțeleg rostul și acțiunea de executare a pedepsei, iar indisciplina la care ei se dedau este o indisciplina izvorâtă din lipsa de discernământ, care nu poate fi combătută și remediată cu mijloace sancționatorii în penitenciar.

De aceea, acești condamnați trebuie examinați medical, depistați și trimiși spre a fi supuși unui tratament special, care poate fi urmat numai în spitale sau instituții medicale speciale, în sensul că acești bolnavi să fie internați în spitale psihiatrice sau în secții speciale ale spitalelor penitenciare, întrucât trebuie supravegheați în mod deosebit.

Totodată, problemele condamnaților bolnavi ridică și unele aspecte juridice privind executarea pedepsei privative de libertate în continuare/întreruperea executării pedepsei, deoarece executarea pedepsei în continuare nu-și poate atinge scopul, iar tratamentul în penitenciar este dificil de executat.

Dosar nr. 446/1999

* * În cotidienele "Ziua" nr. 1513 din 14 iunie 1999 și "Național" nr. 612 din 14 iunie 1999, este prezentat cazul deținutului A. M., în vârstă de 20 de ani, condamnat în penitenciarul Târgu Jiu pentru complicitate la furt, care a fost bătut și agresat sexual de colegul său de celulă (șef de cameră), deținutul I. T., un homosexual agresiv.

În condițiile în care, potrivit reglementărilor legale privind executarea pedepselor, condamnații trebuie repartizați în camere după o examinare atentă a dosarului (mediul social-familial din care provin, comportarea din timpul detenției, receptivitatea la acțiunea de reeducare, examenul medical, existența stării de recidivă, durata pedepsei) în scopul evitării influențelor negative pe care alți condamnați le-ar putea exercita asupra lor, am fost preocupați de posibilitatea de a preîntâmpina situații similare.

De aceea, ne-am adresat Penitenciarului Târgu Jiu solicitând informații în legătură cu cazul deținutului A. M., precum și măsurile întreprinse pentru evitarea unor astfel de situații.

Directorul penitenciarului ne-a comunicat următoarele informații despre cei doi deținuți, respectiv A. M. V. și I. T.:

- Deținutul A.M. a fost arestat pentru infracțiunea de furt din avutul privat, aflându-se la data sesizării noastre în curs de judecată la Judecătoria Târgu Jiu.

Se precizează despre deținut că *are o comportare corespunzătoare în detenție, respectând regulile de ordine interioară.*

- În privința **deținutului I.T.**, *acesta este recidivist*, condamnat la 5 ani de închisoare pentru săvârșirea infracțiunii de furt, în anul 1994 pentru dezertare, în anul 1995 pentru evadare, în 1996 pentru furt.

În adresa primită se menționează că, pe perioada detenției are un *comportament oscilant, în general necorespunzător*, aflându-se în atenția cadrelor serviciului de pază și a celor din serviciul cultural-educativ și probațiune din cauza manifestărilor violente și a conflictelor cu colegii de cameră.

Datorită comportamentului, deținutul a fost mutat din camera sa, în camera nr. 5 (camera de carantină), aceasta fiind considerată singura soluție de moment pentru prevenirea unor evenimente negative.

În legătură cu incidentul a cărui victimă a fost deținutul A. M. s-au dispus cercetări, din care a rezultat că acesta a fost lovit și agresat sexual de deținutul I.T., expertiza medicală confirmând contactul sexual anal prin constrângere.

Urmare a situației create, comanda unității a dispus:

- sancționarea deținutului I. T. cu 10 zile de izolare severă și pedepsirea în regim restrictiv pentru o perioadă de 6 luni;
- transferarea deținutului într-un alt penitenciar cu profil restrictiv;
- înaintarea materialelor de cercetare ale cazului organelor de urmărire penală în vederea începerii urmăririi penale;
- atenționarea cadrelor de execuție de a manifesta mai multă exigență și acuitate în cunoașterea aprofundată a stării de spirit în rândul deținuților pe care îi supraveghează.

Directorul penitenciarului, care a răspuns cu promptitudine solicitării adresate de instituția noastră, ne-a asigurat sprijinul în soluționarea unor astfel de situații regretabile și nedorite.

Dosar nr. 422/1998

* * În cotidianul "Ziua" din data de 30 octombrie 1998 este prezentat cazul minorului A. K., în vârstă de 16 ani, arestat pentru furt.

În timp ce se afla în arestul Inspectoratului de Poliție al Județului Satu Mare, colegii lui de celulă l-au legat de mâini și l-au supus perversiunilor sexuale, fapt confirmat de agresorul său, R.C.

După 30 de zile petrecute în arest, minorul a fost transferat la Penitenciarul Satu Mare, fiind cazat în aceeași celulă cu agresorul său.

Ca urmare a acestor informații, ne-am autosesizat. S-au solicitat informații în legătură cu acest caz atât penitenciarului Satu Mare, cât și Inspectoratului Județean de Poliție Satu Mare.

La data de 25.06.1999, comandantul penitenciarului Satu Mare ne-a comunicat că, în ziua depunerii în penitenciar (14.07.1998) minorul A. K. nu a declarat nimic. În data de 15.07.1998, acuzând dureri la nivelul brațului stâng, a fost prezentat la Cabinetul Medical și supus unui examen radiologic.

În aceeași zi, minorul a fost introdus în infirmeria unității, ocazie cu care a povestit cele întâmplate în arestul poliției, respectiv că a fost supus perversiunilor sexuale.

Cu toate acestea, comanda penitenciarului Satu Mare nu a dispus efectuarea unui control (examen) medical.

La cea de-a doua intervenție a instituției noastre, penitenciarul Satu Mare ne-a informat, în 16.09.1999, că *minorul A. K. a fost internat în infirmeria penitenciarului și nu a fost cazat în cameră cu minorul R.C.*

În ceea ce privește comportarea deținutului R.C., în prima adresă din 25.06.1999, comandantul penitenciarului Satu Mare ne-a comunicat că acesta a fost caracterizat de poliție, în fișa de depunere a minorului, ca având o comportare necorespunzătoare, nu a respectat regulile de ordine interioară, a fost violent, recalcitrant, instigând și pe ceilalți minori la acte de indisciplină.

În timpul detenției a fost sancționat de 5 ori:

- în 15.07.1998 pentru întreținere de relații și perversiuni sexuale în arestul poliției;
- în 01.08.1998 pentru autorănire;
- în 18.08.1998 pentru lovirea unui alt deținut;
- în 06.05.1999 pentru stabilirea de legături pe căi ilegale;
- în 14.05.1999 pentru distrugere de bunuri.

În primul răspuns primit de la penitenciarul Satu Mare, se concluzionează că minorul R.C. este greu adaptabil, este labil psihic pe fondul inexistenței nivelului de instruire și educare, prezentând zilnic probleme de comportament și, cu toate că a fost cuprins la activități de terapie ocupațională, receptivitatea lui este foarte scăzută și nu prezintă schimbări pozitive ale atitudinii comportamentale.

Contrar informațiilor transmise de penitenciar în prima sa adresă, în cea de-a doua adresă (din 16.09.1999), se precizează că R. C. a fost cuprins la activități de alfabetizare, la activități de stabilire a personalității, la activități de conciliere, la activități de educație moral cetățenească și că, *toate activitățile desfășurate pe parcursul unui an au contribuit la influențarea pozitivă a condamnatului, actualmente nemairidicând probleme de comportament.*

I.J.P Satu Mare, care a dispus începerea unei anchete în acest caz, ne-a comunicat, la data de 20.09.1999, că la momentul oportun au fost efectuate verificări, fără să se poată administra probe din care să rezulte că minorul a fost agresat sexual în timp ce se afla în arestul Inspectoratului de Poliție: *"aspectul a fost sesizat (...) la o lună după depunerea în Penitenciarul Satu Mare, unde a fost cazat cu R. C. în aceeași cameră".*

De asemenea, se precizează că *"din declarațiile lui R. C. rezultă că au întreținut relații sexuale la propunerea lui K. A., în timp ce se aflau în aceeași cameră de la penitenciarul Satu Mare".*

Față de cele două răspunsuri primite de instituția noastră de la penitenciarul Satu Mare, raportate la informațiile transmise de I. J. P. Satu Mare, am solicitat de la Direcția Generală a Penitenciarelor și Inspectoratul Județean de Poliție punctul de vedere privind:

1. neconcordanța informațiilor primite de la I. J. P. Satu Mare, care susține că minorul R.C. a declarat că a întreținut relații sexuale cu A. K. în camera de la penitenciarul Satu Mare, cu acelea furnizate de comandantul penitenciarului Satu Mare, care menționează că cei doi minori nu au fost cazați în aceeași cameră;

2. informațiile puse la dispoziție de comandantul penitenciarului Satu Mare, care afirmă că A. K. a fost depus în penitenciar la 14.07.1998, iar în data de 15.07.1998 a povestit cele întâmplate în arestul Poliției, în timp ce I.P.J. Satu Mare susține că abuzul sexual a fost sesizat de minor **la o lună** după depunerea în penitenciarul Satu Mare;
3. lipsa unui examen medical al deținutului A. K., cu toate că acesta, după depunerea în penitenciar, a relatat în data de 15.07.1998 despre cele întâmplate în arestul I.P.J. Satu Mare;
4. informațiile contradictorii transmise prin cele două adrese de comandantul penitenciarului Satu Mare privind comportamentul minorului R.C., anume:
 - adresa din 25.06.1999: R.C. nu prezintă schimbări pozitive ale atitudinii comportamentale având o receptivitate scăzută și fiind greu adaptabil;
 - adresa din 16.09.1999: activitățile desfășurate pe parcursul unui an au contribuit la influențarea pozitivă a condamnatului, R.C., astfel încât în prezent el nu mai ridică probleme comportamentale.

La 13.12.1999, I.P.J. Satu Mare ne-a comunicat că, în urma aprofundării cercetărilor efectuate în cauză au fost, totuși, administrate probe de vinovăție împotriva deținutului R.C., rezultând că acesta a întreținut relații sexuale prin constrângere cu minorul A.K. **atât în arestul poliției, cât și în penitenciar.**

Față de R.C. s-a dispus începerea urmăririi penale pentru săvârșirea infracțiunilor de: relații sexuale între persoane de același sex și perversiuni sexuale, fapte prevăzute și pedepsite de art. 200 alin. (1) și (2) Cod penal, art. 201 alin. (1) și (3) Cod penal, cu aplicarea art. 33 lit. a Cod penal, făcându-se, totodată, și propunerea de punere în mișcare a acțiunii penale și trimiterea în judecată la Parchetul de pe lângă Judecătoria Satu Mare, pentru faptele reținute în sarcină.

Referitor la acest caz facem următoarele precizări:

Inițial, I.P.J. Satu Mare a afirmat că au fost făcute verificări la momentul oportun, fără să se poată administra probe din care să rezulte că minorul A. K. a fost agresat sexual în timp ce se afla în arestul I.P.J. Satu Mare.

Ulterior, ne-a comunicat că, din cercetări rezultă că deținutul R.C. a fost arestat preventiv și introdus în arestul I.P.J. Satu Mare în aceeași cameră cu minorul A. K., arestat preventiv pentru furt.

R.C. a fost numit șef de cameră și în această calitate l-a terorizat pe minorul A. K., la început pentru că făcea curățenie superficial, iar după aceea pentru că nu a acceptat relațiile homosexuale.

În urma violențelor, A. K. a acceptat și a întreținut raporturi sexuale pe cale anală și bucală cu învinuitul. Partea vătămată, A. K., nu a reclamat acest lucru la subofițerii de pază de la arest, de frică că va fi bătut de către R.C.

După ce au fost transferați la Penitenciarul Satu Mare în camera - carantină, A.K. a acceptat să întrețină raporturi sexuale nefirești cu R.C., tot de frica bății. Mai mult, acesta l-a determinat pe A. K. să întrețină relații homosexuale și cu alți deținuți.

După consumarea acestor acte în penitenciar, A. K. l-a sesizat pe subofițerul de serviciu, după care s-a luat măsura mutării lui în altă cameră, efectuându-se ancheta administrativă de rigoare.

Direcția Generală a Penitenciarelor ne informează însă, la data de 26.01.2000, că

„informația furnizată de I.P.J. Satu Mare se bazează doar pe declarația minorului R.C.”, (...) că agresiunea s-a produs în arestul poliției, după cum rezultă cu claritate din raportul medicului unității, iar condițiile în care s-a produs agresiunea pot fi stabilite „cu exactitate numai după finalizarea cercetărilor efectuate de Serviciul cercetări penale al I.P.J. Satu Mare”.

Comentarii

Normele de drept execuțional penal exprimă principiul individualizării executării sancțiunilor penale, potrivit căruia executarea pedepselor și a celorlalte sancțiuni penale trebuie adaptată după felul individului, după felul personalității condamnatului, astfel încât regimul și tratamentul condamnaților să se individualizeze pe baza examinării și analizării personalității fiecărui condamnat, ținând seama de sexul, vârsta, statutul social. Penitenciarul este uneori un loc în care condamnații recidiviști exercită o influență negativă asupra condamnaților care sunt la prima infracțiune (condamnați primari). Oricâte măsuri ar fi luate, o evitare completă a acestei influențe este greu de realizat.

Însă penitenciarele le furnizează deținuților „medii”, posibilități de a se asocia și de a se instrui reciproc în rău și, uneori, de a găsi satisfacții.

În această situație, reglementarea executării pedepsei într-un loc de deținere cuprinde dispoziții de separare a condamnaților recidiviști de ceilalți condamnați, în funcție de gravitatea infracțiunii săvârșite, durata pedepsei aplicate, numărul infracțiunilor săvârșite, sexul, vârsta condamnaților, sănătatea fizică, sănătatea psihică, diferitele trăsături psihice: capacitatea mentală, trăsături de caracter.

Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților prevede ca principiu fundamental că diferitele categorii de deținuți trebuie să fie plasate în instituții sau secții ale instituției distincte, ținând cont de sex, vârstă, antecedente, motive de detenție și exigențe de tratament.

Scopul clasificării deținuților este acela al despărțirii acelor care, din cauza înclinațiilor primejdioase, ar exercita o influență inoportună asupra celorlalți deținuți, de a repartiza deținuții în grupe pentru a le facilita tratamentul în vederea readaptării sociale.

Totodată, deținerea separată a unor arestați preventiv de alți arestați preventiv este o regulă, cu putere de principiu, potrivit căreia unii arestați preventiv trebuie separați de alți arestați preventiv. O asemenea regulă este importantă pentru că dacă diferiții arestați preventiv ar fi deținuți în aceeași camere sau în contact unii cu alții, s-ar produce urmări defavorabile atât pentru buna desfășurare a urmăririi penale sau judecătorești, cât și asupra conduitei arestaților.

Arestul preventiv

Arestarea preventivă, ca măsură de ordin procesual, constă în privarea de libertate a persoanei învinuite sau inculpate în vederea tragerii ei la răspundere și se realizează prin executarea în locuri de detenție (penitenciare).

Executarea măsurii arestării preventive implică, pe de o parte, privarea de libertate a unei persoane, iar pe de altă parte, menținerea acestei stări pe o anumită durată, până la terminarea urmăririi penale sau pronunțarea hotărârii judecătorești definitive.

În materia drepturilor acordate de lege arestaților preventiv, acestea sunt în general, mai largi decât cele ale condamnaților. Astfel:

Arestații preventiv aflați în curs de urmărire penală pot primi vizite și pachete, pot trimite

și primi corespondență însă numai cu aprobarea și controlul organului de urmărire penală.

Deținuții aflați în curs de judecată pot primi vizite, pachete, bani și pot primi și trimite corespondență, își pot procura cărți, ziare și reviste cu aprobarea comandantului locului de deținere.

Pe timpul deținerii, arestații preventiv poartă îmbrăcăminte personală, numai pentru motive temeinice putând fi echipați cu costumul locului de deținere.

Arestații preventiv pot fi vizitați de apărătorii aleși sau desemnați din oficiu, în baza delegațiilor eliberate în conformitate cu prevederile legale, afară de cazul când luarea de contact cu apărătorii este interzisă potrivit dispozițiilor art. 172 alin. (3) din Codul de procedură penală.

În sistemul penitenciar actual se impun atât respectarea regulii privind separarea arestaților preventiv de persoanele condamnate, cât și introducerea de noi prevederi cu privire la locurile de deținere pentru executarea măsurilor preventive. Reforma sistemului penitenciar este cerută și de numărul mare de arestați preventiv sau condamnați în primă instanță aflați în penitenciar.

Începând din anul 1990, procentul acestor categorii în totalul populației penitenciare varia între 41 și 46% (în anii 1991-1994) și între 25 și 38% în ultimii 4 ani. La data de 30.06.1999, în unitățile subordonate Direcției Generale a Penitenciarelor se aflau 53.125 persoane, dintre care 5.010 persoane arestate preventiv.

Deținerea în aceleași condiții a persoanelor împotriva cărora a fost pronunțată o condamnare definitivă cu cei arestați preventiv poate deveni o încălcare a prezumției de nevinovăție cu efecte ulterioare datorate șocului provocat de cunoașterea regimului penitenciar.

Totodată, deținerea lor în comun mărește suprapopularea, îngreunând desfășurarea în bune condiții a activității în sistemul penitenciar actual. Este afectat, fără îndoială, bugetul locului de detenție datorită cheltuielilor suportate de prezentarea deținuților la instanțele de judecată, cheltuielilor de hrană, echipament, asistență medicală.

Având în vedere necesitatea separării arestaților preventiv de condamnați, o soluție benefică ar putea-o reprezenta înființarea unor locuri de detenție speciale pentru arestații preventiv. Astfel, art. 57 din Proiectul de lege privind executarea pedepselor și a măsurilor preventive cu privire de libertate, prevede înființarea caselor de reținere și arest preventiv, care să funcționeze în fiecare localitate reședință de județ, în alte municipii și orașe, în subordinea Ministerului de Interne.

De aceea, ideea înființării unor penitenciare destinate numai executării măsurilor preventive se bazează pe necesitatea protecției persoanei care beneficiază de prezumția de nevinovăție până la pronunțarea definitivă a hotărârii de condamnare.

Evadări

Numărul redus al personalului de pază, de supraveghere și intervenție a creat situația unor evadări a deținuților. Prezentăm, în continuare, câteva asemenea incidente, relatate de mass-media:

* * Un prim caz este cel al deținutului D. O. I. Acesta, în noaptea de 26 aprilie 1999, a evadat din Spitalul Victor Babeș, din Timișoara, unde era internat la Secția TBC, alături de alți trei deținuți, în două saloane diferite. Paza era asigurată de doi subofițeri de la penitenciar.

Simulând la un moment dat o criză acută de TBC și stârnind mila paznicului, care a alergat după medic, deținutul și-a desfăcut cătușele cu care era legat de pat și, cu ajutorul cearșafurilor, a coborât de la etajul 2 al spitalului, evadând.

Comanda penitenciarului a declarat imediat după incident că de vină sunt cătușele de proastă calitate, dar a precizat că împotriva gardienilor vor fi luate măsuri disciplinare.

În cotidianul "Național" nr. 657 din 5 august 1999 este prezentat cazul aceluiași deținut, care urma să fie judecat pentru evadare din închisoare.

În semn de protest, acesta s-a automutilat, injectându-și în abdomen propria salivă.

Deși a fost trimis de urgență la spital și cu toate eforturile medicilor, deținutul nu a putut fi salvat.

* * Un alt caz este cel al deținutului M. C., în vârstă de 21 de ani, care, cercetat în stare de arest pentru comiterea mai multor infracțiuni de furt, a evadat din Spitalul județean Buzău, unde fusese internat pentru a fi supus unei intervenții chirurgicale în vederea extragerii unor șuruburi pe care acesta le înghițise în arest.

Duminică seara, 20 iunie 1999, deținutul a solicitat să meargă la grupul social, unde urma să fie pregătit pentru operație. Subofițerul și soldatul din escortă au așteptat la ușa grupului sanitar, însă acesta a sărit pe fereastră, evadând. După o jumătate de oră, văzând că inculpatul nu mai iese de la toaletă, polițiștii au spart ușa cabinei. Mobilizate, echipele au reușit să-l prindă pe deținut căruia i s-a întocmit un alt dosar penal pentru evadare. Între timp el a fost operat, iar pentru evitarea altor evadări, paza a fost asigurată de alți trei subofițeri.

* * În articolul "Un deținut-puști a evadat de sub escortă", publicat în cotidianul "Ziua" din 11 septembrie 1999 este prezentat cazul deținutului E. C., în vârstă de 16 ani, care, în ziua de 9 septembrie 1999, a fugit de sub escorta polițiștilor constănțeni.

Tribunalul Județean Constanța emisese pe numele acestuia un mandat de arestare, având de executat o pedeapsă de doi ani și șase luni pentru comiterea unei tâlhării.

Deținutul a fost scos din arestul I.P.J. Constanța pentru efectuarea unei expertize care să ateste dacă minorul a avut discernământ când a comis tâlhăria. Lăsat să meargă la toaletă, deținutul a profitat de ocazie și a fugit

* * În cotidianul "Național" nr. 694 din data de 17 septembrie 1999 este publicat un articol în care este prezent cazul a doi deținuți care au evadat din penitenciarul Codlea, județul Brașov.

Deținuții F. C. (33 ani) și A. Z. (28 ani) au fost condamnați pentru furt. Primul are de executat 5 ani de închisoare, iar cel de-al doilea 6 ani, ambii fiind la cea de-a patra condamnare cu închisoarea. Cei doi fac parte dintr-o bandă formată din 40 de membri, toți înarmați cu săbii ninja, bandă care i-a terorizat pe locuitorii cartierelor Tractorul, Craiter și Gemenii din Brașov și pe cei din comuna Feldioara, unde scandalurile iscate de ei s-au lăsat întotdeauna cu răniți și areștări.

Deținuții au fost scoși la lucru, împreună cu alți 38 de deținuți la o fermă din Feldioara, unde ar fi trebuit să culeagă cartofi. Cei 40 de deținuți erau păziți de trei gardieni înarmați cu pistoale și de alți doi deținuți care ajutau la pază.

În timpul apelului nominal s-a constatat evadarea deținuților, pe urmele celor doi evadați fiind trimiși mai mulți polițiști și jandarmi, la care s-au adăugat cei de la Poliția de Frontieră.

În vreme ce purtătorul de cuvânt al I.P.J. a declarat că deținuții au făcut scandal și în sediul poliției, comandantul penitenciarului Codlea a declarat că cei doi nu au ridicat probleme în timpul detenției, fapt pentru care a fost luată decizia de a fi luați la lucru, pe câmp.

* * Un alt caz de evadare din Penitenciarul Timișoara s-a petrecut în data de 28 octombrie 1999, când deținuții au fost scoși la muncă pentru reparații la calea ferată din dreptul localității Belint, județul Timiș (cotidianul "Adevărul" din 29 octombrie 1999).

La ora 9.30, deținuții au fost obligați să-și întrerupă lucrul deoarece venea un tren. Prinzând un moment prielnic, când gardienii au trecut pe partea cealaltă a căii ferate, doi deținuți (S. C. - condamnat

la 12 ani de închisoare și L. I. - condamnat la un an și jumătate de închisoare) au evadat, evenimentul fiind raportat după trei ore.

Acesta este cel de-al treilea caz de evadare de la Penitenciarul Timișoara în 1999.

Comentarii:

În pofida faptului că instituția Avocatul Poporului nu este abilitată să intervină în cercetarea cazurilor de evadare, acestea intrând exclusiv în competența organelor de urmărire penală, considerăm că asemenea incidente trebuie semnalate întrucât deținuții săvârșesc astfel de fapte penale profitând de neatenția, de lipsa de vigilență a gardienilor din penitenciare. În plus, starea de libertate a condamnaților evadați creează un pericol social pentru cetățeni.

Potrivit art. 1 din Regulamentul privind organizarea și executarea serviciului de pază, escortare și supraveghere a deținuților din penitenciare, organizarea și executarea serviciului de pază, escortare și supraveghere a deținuților are drept scop să contribuie la reeducarea acestora prin aplicarea cu fermitate a regimului legal de deținere, prevenirea sustragerii lor de la executarea pedepsei închisorii, a măsurii arestării preventive (...) și apărarea locurilor de deținere.

Cazare

* * Un caz izolat l-a reprezentat, conform celor prezentate de cotidianul "Adevărul" nr. 2801 din 9 iunie 1999, situația celor 100 de deținuți de la Penitenciarul Mândrești care, din dispoziția conducerii penitenciarului, urmau să fie cazați în corturi, datorită supraaglomerării acestei instituții.

În acest sens, deținuții condamnați pentru săvârșirea unor infracțiuni fără violență urmau să fie mutați în două corturi de armată, instalate în curtea penitenciarului.

Această măsură a fost determinată de faptul că în județul Buzău nu există nici o închisoare, două treimi dintre deținuții din Mândrești fiind din această zonă, iar penitenciarul are o capacitate de 690 de locuri, aici fiind închiși un număr de 1.444 deținuți. Comandantul penitenciarului a declarat că "această soluție nu rezolvă criza existentă în penitenciar, dar va îmbunătăți situația deținuților pe timp de noapte, ziua aproximativ 1.000 de încarcerări fiind scoși la muncă".

Comentarii

Administrația penitenciarelor este obligată să asigure condamnaților condiții de viață materială - relative la încăperi, hrană etc. - și morală (instrucție, reeducare), iar Direcția Generală a Penitenciarelor supraveghează și controlează îndeplinirea obligațiilor respective.

În legea pentru executarea pedepselor se prevede că încăperile de deținere, și în special acelea care sunt destinate condamnaților în timpul nopții, trebuie să corespundă normelor de igienă și sănătate stabilite de Ministerul Justiției împreună cu Ministerul Sănătății.

Depășirea acestei situații de criză contravine, prin soluția adoptată temporar, obligației administrației penitenciarelor de a le asigura condamnaților condiții materiale de viață adecvate pe timpul deținerii, în special privind obligația asigurării cazării.

Potrivit art. 2 din Regulamentul privind executarea unor pedepse și a măsurii arestării preventive, "Penitenciarele se organizează și se amenajează astfel încât să asigure

condițiile necesare aplicării regimului de executare a pedepsei închisorii,(...) cazării, hrănirii, igienei, asistenței medicale și executării pazei și supravegherii condamnaților”.

Revocarea arestării preventive

Dosar nr. 504/1999

* * În cotidianul "Libertatea" nr. 2705 din data de 29 iunie 1999, a fost publicat un articol intitulat "Un deținut muribund a fost uitat în pușcărie", în care este prezentată situația deținutului Ș. Gh., în vârstă de 47 de ani, care a fost arestat preventiv la 21.09.1998 în baza mandatului de arestare preventivă nr. 701/1998 al Parchetului de pe lângă Tribunalul București, pentru săvârșirea infracțiunii de tentativă de omor.

Deținutul a fost trimis în judecată la Tribunalul București, Secția a II-a Penală, în dosarul 3363/1998.

La data de 22 ianuarie 1999, aflat în Spitalul penitenciarului Jilava, deținutul a făcut cerere de revocare a măsurii arestării preventive.

Deși în dosarul nr. 1209/1999 aflat la Tribunalul București, Secția I penală, există o cerere a deținutului de revocare a măsurii arestării preventive, până în prezent nu a primit răspuns.

Internat (în data de 04.03.1999) la Clinica ORL Colțea cu diagnosticul "formațiune tumorală faringo-laringiană cu invazie ganglionară", în data de 9.03.1999 i-a fost extirpat laringele, în prezent administrându-i-se citostatice și cobaltoterapie.

Față de situația deținutului, ne-am adresat Tribunalului București, Secției I Penală solicitând să ni se comunice modul de soluționare a cererii de revocare formulată de deținut.

Regimul de muncă

* * Obligația condamnaților de a munci este o componentă de bază a regimului penitenciar, obligație înscrisă în Codul penal (art. 58), în Legea nr. 23/1969 privind executarea pedepselor (art. 7-14) și în alte acte normative. Aceste prevederi își au temeiul, înainte de toate, în necesitatea menținerii unei stări fizice și psihice corespunzătoare a condamnaților, mai ales când este vorba despre o pedeapsă privativă de libertate de lungă durată.

În al doilea rând, necesitatea muncii se întemeiază pe ideea că mulți condamnați sunt obișnuiți să trăiască din muncă altuia, din infracțiuni (furturi, înșelăciuni, tâlhărie).

Pedeapsa privativă de libertate trebuie folosită pentru reeducare și pentru a-l obișnui pe condamnat cu munca, astfel încât, la liberare, acesta să se poată integra în muncă.

Art. 52 alin. 2 Cod penal prevede tocmai acest aspect, prin executarea pedepsei urmărindu-se formarea unei atitudini corecte față de muncă, față de ordinea de drept și față de regulile de conviețuire socială.

În art. 5 al Legii nr. 23/1969 privind executarea pedepselor se stipulează că reeducarea condamnaților se realizează prin muncă, aceștia fiind obligați să presteze o muncă utilă pentru care sunt apți.

În al treilea rând, obligarea la muncă se fondează și pe necesitatea acoperirii cheltuielilor de întreținere a condamnaților în penitenciar, altfel ei ar deveni un fel de "bursieri" ai statului.

De asemenea, obligația de a munci revine, în principiu, tuturor condamnaților, cu excepțiile prevăzute de art. 56 alin. 3 Cod penal, condiționate de vârsta condamnaților.

Potrivit datelor furnizate de Direcția Generală a Penitenciarelor, în anul 1998, au fost folosiți la muncă, în medie, 15.500 deținuți (31,28% din efectivul total), din care 9.687 la agenți economici, 2.640 la gospodării agrozootehnice, 3.223 în interiorul unității și la deservire.

Apreciem că se impun măsuri legislative pentru asigurarea exercitării obligației de a munci a deținuților în timpul executării pedepsei privative de libertate, adoptarea unor astfel de măsuri putând fi benefice și pentru sectorul privat.

Supraaglomerarea populației carcerale

* * Penitenciarele au servit din totdeauna la izolarea delincvenților de societate, considerându-se că cei care au fost condamnați pierd, prin acest fapt, toate drepturile.

În ultima jumătate de secol s-a conturat însă din ce în ce mai clar caracterul bivalent al instituției penitenciare: custodia deținuților și resocializarea lor.

În anul 1969, sistemul dispunea de 45 de penitenciare și 25 de secții de deținere, problema aglomerării rezolvându-se prin soluția paleativă a decretelor de grațiere și amnistie.

Această politică a culminat cu Decretul nr. 225/1977 care a desființat 27 de penitenciare, 25 de secții de deținere și 6 centre speciale de muncă și reeducare a minorilor.

Intrarea în vigoare a Legii nr. 140/1996 privind modificarea și completarea Codului penal a condus la scăderea numărului liberărilor condiționate, în timp ce numărul persoanelor condamnate crește, fapt ce va putea determina în următorii ani atingerea unei cote maxime a numărului de deținuți, și deci a supraaglomerării penitenciarelor.

În acest context, în anii 1998-1999 asigurarea pentru deținuți a unor condiții decente de mediu și de viață, inclusiv îngrijire medicală, a fost îngreunată de supraaglomerarea existentă în toate unitățile penitenciare, cuprinsă între 110-249% (calculat la norma internă de 6 m.c. aer, nu la cei 10 m.c. aer prevăzuți în normele internaționale), situație care a dus la realitatea dură ca peste 14% din persoanele aflate în detenție să nu dispună de un pat individual, un duș să fie folosit, în medie, de 30 de persoane, iar un grup sanitar să fie utilizat de 20 de persoane.

Astfel, potrivit datelor puse la dispoziția instituției de conducerea Direcției Generale a Penitenciarelor, la data de 30.06.1999 existau în subordinea D.G.P.:

- 53.125 persoane, la o capacitate legală de 33.272 locuri, rezultând un indice de supraaglomerare egal cu 159,7%. Din acesta, 52.314 (50.213 bărbați și 2.101 femei) erau în penitenciare, iar 811 (769 băieți și 42 fete) în centre de reeducare.

♦ *Din punctul de vedere al situației juridice a deținutului*, la data când ne-au fost furnizate aceste statistici, aceasta se prezenta astfel:

- 5.010 persoane arestate preventiv;
- 6.516 condamnate prin hotărârea primei instanțe;
- 40.983 condamnate definitiv;
- 616 sancționate contravențional.

Din total, 4% erau femei și 3,7 % minori.

♦ *Din punctul de vedere al duratei pedepselor* aplicate de instanțele de judecată, 3.803 persoane erau condamnate la pedepse privative de libertate de până la 1 an, 5.582 la

pedepse între 1-2 ani, 20.129 la pedepse între 2-5 ani, 6.076 la pedepse între 5-10 ani, 2.136 la pedepse între 10-15 ani, 2.481 la pedepse între 15-20 ani, 409 la pedepse de peste 20 de ani și 67 la detenție pe viață.

♦ *După starea de recidivă*, 20.752 erau recidiviști, 8.894 cu antecedente penale și 23.479 nerecidiviști.

♦ *Din punctul de vedere al individualizării executării pedepselor*:

Liberarea condiționată: în semestrul I 1999 au fost liberați condiționat 13.831 de condamnați.

Învoiri în familie: 251 de deținuți (228 ortodocși și 23 catolici) au fost învoiți în familie pentru sărbătorirea Sfințelor Paști, iar alți 65 cu diverse alte ocazii. 48 de minori au fost învoiți în timpul vacanțelor școlare.

Recompense acordate: au fost acordate 46.385 de recompense pentru deținuți adulți și 912 pentru minori.

Lipsa condițiilor de siguranță în sediile instanțelor

* * Lipsa condițiilor de siguranță la sediile instanțelor a condus la constatarea următoarelor neajunsuri: lipsa camerelor de arest; spații restrânse, care nu permit separarea categoriilor de persoane conform legii; spații neamenajate, fără dotări strict necesare, toate acestea conducând la situații în care deținuții sunt ținuti în mijloacele de transport 8-10 ore, până la soluționarea tuturor cauzelor.

Asistența medicală acordată deținuților și starea sănătății lor

* * În majoritatea penitenciarelor din țară personalul medical, insuficient numeric pentru numărul deținuților, se confruntă cu lipsa instrumentarului medical și a medicamentelor.

În prezent există 5 spitale-penitenciar: București-Jilava, Dej, Târgu Ocna, Colibași și Poarta Albă, ultimele două înființate în ianuarie 1999.

La data de 30.06.1999, spitalele aveau capacitatea de 1936 de paturi instalate.

În semestrul I 1999, asistența medicală a persoanelor aflate în așezămintele de detenție a fost asigurată de **233 cadre medicale, rezultând 9,97 la 1000 de deținuți.**

S-au acordat 434.799 consultații, cu o medie de 8,12 pentru un deținut, s-au efectuat 22.041 analize de laborator și 12.241 examene de specialitate (fără spitalizare). S-au administrat 148.167 tratamente, ceea ce reprezintă 2,76 tratamente acordate fiecărui deținut.

Unul din 17 deținuți a fost internat în infirmerie.

Unul din 73 deținuți a fost internat în spitalele din rețeaua Ministerului Sănătății.

Unul din 56 deținuți a fost internat în spitalele penitenciar.

Durata medie de spitalizare a fost de 18,12 zile.

Din cele 7541 de afecțiuni cronice înregistrate în semestrul I, cele mai frecvente au fost tulburările nevrotice și psihotice - 1895 cazuri, urmate de bolile aparatului circulator - 1316 și TBC pulmonar - 1189. Pentru acestea s-a înregistrat un indice de dispensarizare de 72,5 %.

În aceeași perioadă au fost înregistrate 66 decese, vârsta medie de deces fiind 38,27 ani. În 43,93 % dintre cazuri, cauza principală au constituit-o bolile cardio-vasculare.

Dosar nr. 639/1999

* * Prin cererile înregistrate la instituția Avocatul Poporului cu nr. 2451 din 21.07.1999 și 3947 din 26.11.1999, doamna B. D. ne-a sesizat că starea sănătății fiului dânzei (în prezent, invalid gradul II), V. A. D., s-a agravat în arestul Inspectoratului Județean de Poliție Bihor, datorită neacordării asistenței medicale corespunzătoare și a întârzierii instituirii unui tratament antibiotic eficace de către cadrele medicale din arest.

Numitul V. A. D., fiul petiționarei, minor, a fost surprins în seara zilei de 03/04.10.1999 de proprietarii unor autoturisme în timp ce le spargea mașinile, aflate într-o parcare din Oradea. Încercând să fugă cu bunurile furate, nu s-a supus somației, astfel încât, pentru a-l imobiliza, persoanele respective au aruncat cu pietre după el, ocazie cu care a fost lovit la picior. Nemaiputând să fugă, a rămas la fața locului fiind predat organelor de poliție.

În timpul arestului, cu toate că a fost examinat și tratat la diferite servicii medicale ale I.P.J. Bihor, precum și în unități sanitare din Oradea, contuzia suferită la genunchi s-a complicat, determinând o invaliditate a membrului inferior.

În raportul de expertiză medico-legal întocmit de Laboratorul medico-legal al județului Bihor se concluzionează că, prin coroborarea actelor medicale de la dosarul cauzei rezultă că numitul V.A.D. a beneficiat de îngrijirile medicale adecvate, urmărirea evoluției leziunii fiind demonstrată de repetatele trimeri la serviciul de ortopedie a Spitalului Județean.

În consecință, se apreciază că nu poate fi reținută angajarea responsabilității medicale a medicilor unității (Cabinetul Medical I.P.J. Bihor și a personalului mediu sanitar sub îngrijirea căruia s-a aflat minorul V.A.D).

În raportul de nouă expertiză medico-legală emis de Institutul Medico-Legal - Laboratorul Exterior Cluj se precizează că, în condițiile unei evoluții favorabile, leziunile inițiale ar fi necesitat 35-40 de zile de îngrijiri medicale, însă complicațiile septice s-au produs ca urmare a:

- a. unei conduite medicale greșite (imobilizare într-un aparat gipsat);
- b. neurmăririi evoluției cazului în timpul arestului la I.P.J. Bihor;
- c. întârzierii instituirii unui tratament antibiotic eficace în cursul internării la Spitalul Județean, secția ortopedie;
- d. tergiversării prezentării de către personalul de la cabinetul medical al Arestului I.P.J. Bihor a deținutului pentru efectuarea unui examen de specialitate, fapt dovedit de mențiunea din actul medical datat 20.10.1995, care consemna existența unei plăgi escoriata și care programa acest examen pentru 22.10.1995, prezentarea efectivă făcându-se însă la 28.10.1995.

Petiționara, susținând că se tergiversează finalizarea dosarelor penale, ne-a sesizat că în prezent nu cunoaște modul de soluționare a dosarelor nr. 1156/P/1996 și 4474/P/1994, aflate din data de 20 februarie 1999 la Parchetul Militar de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial.

Ne-am adresat Inspectoratului de Poliție al Județului Bihor și Parchetului Militar de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial București, solicitând informații în legătură cu situația soluționării dosarelor 4474/P/1994 și 1156/P/1996.

Urmare a acestor intervenții:

1. La 20.10.1999, Inspectoratul de Poliție al Județului Bihor ne-a comunicat că, în perioada cât a stat în arest, fiul petiționarei a fost examinat de mai multe ori de medicul unității, care i-a făcut bilete de trimitere la Spitalul Județean Bihor - secția ortopedie-pentru a fi examinat de medicul specialist.

De asemenea, ni se precizează că, pe toată perioada cât a fost reținut în arestul Inspectoratului Județean de Poliție Bihor, medicul unității și subofițerii arestului au urmărit și respectat întocmai prescripția medicului de specialitate din spital.

Cât privește punerea în libertate a deținutului V. D. A., se menționează că aceasta s-a făcut la inițiativa medicului unității, care, constatând necesitatea urmăririi unui tratament ce se putea efectua numai în spital, a solicitat internarea lui, fapt pentru care procurorul a emis ordonanța de punere în libertate sub control judiciar.

Urmare a reclamației prin care petiționara a susținut că invaliditatea fiului său s-a datorat tratamentului necorespunzător aplicat în timpul arestului din Inspectoratul de Poliție al Județului Bihor, s-au dispus cercetări privind activitatea lucrătorilor și a medicului unității, iar prin rezoluția din 16.12.1996 a Parchetului Militar Oradea s-a dispus neînceperea urmăririi penale.

Totodată, Inspectoratul de Poliție al Județului Bihor ne-a precizat că, *prin ordonanța din 19.04.1999 a Secției Parchetelor Militare a fost infirmată soluția de neîncepere a urmăririi penale și s-a dispus completarea cercetărilor, dosarul fiind în prezent în lucru la Parchetul Militar Teritorial București.*

2. Parchetul Militar de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial București a comunicat că prin rezoluția din 19.04.1999, s-a dispus infirmarea soluției de neîncepere a urmăririi penale în acest dosar, conexarea la acesta a materialului de cercetare penală trimis prin declinare de competență de către Parchetul de pe lângă Judecătoria Oradea (dosar nr. 4474/P/1997) și începerea urmăririi penale în cauză pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 184 alin. (2) și (4) Cod penal.

Ca atare, *dosarul nr. 1156/P/1996 a fost trimis Parchetului Militar Oradea în vederea efectuării urmăririi penale de către procurorul militar delegat, stabilindu-se ca termen de soluționare data de 20.11.1999.*

Totuși, având în vedere cele comunicate de Inspectoratul de Poliție al Județului Bihor și de Parchetul Militar de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial București, am solicitat informații și Parchetului Militar Oradea.

Parchetul Militar Oradea ne-a comunicat că, prin rezoluția din 16.12.1996, s-a dispus neînceperea urmăririi penale în cauza privind pe dr. C. din cadrul I.P.J. Bihor, pentru săvârșirea infracțiunii de vătămare corporală din culpă, prevăzută de art. 184 alin.(2) și (4) Cod penal, cauză în care este parte vătămată V. A. D.

În motivarea soluției, cercetările efectuate în cauză au confirmat faptul că boala de care a suferit V. A. nu a fost provocată de leziuni suferite în arestul poliției și nici nu s-a agravat datorită atitudinii medicului din I.P.J. Bihor ori a cadrelor de la arest, fapt care a fost confirmat și de concluziile raportului medico-legal.

Parchetul Militar Teritorial București, prin rezoluția din 19.04.1999, a dispus infirmarea rezoluției de neîncepere a urmăririi penale și continuarea cercetărilor.

Întrucât în ansamblul actelor de urmărire penală dispuse prin rezoluția Parchetului Militar Teritorial București există și aceea a efectuării unei expertize medico-legale, menită să contribuie la soluționarea cazului, de către o comisie de specialiști, *dosarul a fost trimis la data de 8.07.1999 Institutului de Medicină Legală "Mina Minovici" București, dar cu toate demersurile întreprinse pentru efectuarea operativă a expertizei, concluziile comisiei și dosarul nu au fost restituite până în prezent.*

Ne-am adresat Institutului de Medicină Legală "Mina Minovici," solicitând informații în legătură cu concluziile expertizei.

Comentarii

Cu toate că în adresele transmise de Inspectoratul Județean de Poliție Bihor și Parchetul Militar Oradea se motivează că agravarea stării sănătății deținutului nu s-a datorat conduitei medicului și subofițerilor care au urmărit și respectat întocmai prescripția medicului de specialitate pe timpul cât minorul a fost reținut în arestul poliției, în Raportul de nouă expertiză medico-legal emis de Institutul Medico-Legal - Laboratorul Exterior Cluj, se precizează că:

- complicațiile septice care au condus la sechele anatomo-funcționale ale membrului inferior stâng se datorează unei conduite medicale greșite (imobilizarea în burlan gipsat);*
- nu s-a făcut urmărirea evoluției cazului în condițiile arestului la I.P.J Bihor, după cum s-a întârziat instituirea unui tratament antibiotic eficace în cursul internării la Spitalul Județean-secția ortopedie;*
- răspunderea pentru nesupravegherea aparatului gipsat revine personalului de la cabinetul medical al arestului I.P.J. Bihor;*
- un rol nefast în evoluția cazului l-a avut tergiversarea prezentării pentru examen de specialitate, fapt dovedit de mențiunea din actul medical datat 20.10.1995, care consemna existența unei plăgi escoriata și care programa acest examen pentru 22.10.1995, prezentarea efectivă făcându-se însă la 28.10.1995.*

Deși expertiza medico-legală dispusă prin rezoluția Parchetului Militar Teritorial București la nivelul Institutului de Medicină Legală este în măsură să contribuie la soluționarea cazului, rezultatele acesteia se lasă așteptate, tergiversându-se comunicarea lor.

De menționat că data depunerii dosarului în care s-a dispus efectuarea expertizei a fost cea de 8.07.1999, fapt pentru care s-a considerat oportună intervenția instituției noastre.

Revolta deținuților

* * Din informațiile transmise în mass-media, ne-am autosesizat în legătură cu cazul a trei deținuți recidiviști din penitenciarul Iași – D. B.- condamnat la 8 ani pentru tentativă de omor, G. O.- condamnat la 4 ani pentru furt și C. A.- condamnat la 5 ani pentru tâlhărie, care, în semn de protest, au spart un geam care ducea către scările de acces pe acoperișul închisorii, urcându-se pe clădirea penitenciarului.

Întrucât revendicările celor trei deținuți erau aceleași cu cele ale colegilor lor care au protestat prin greva foamei la revolta din 3 septembrie 1999, aceștia au solicitat un dialog cu conducerea Direcției Generale a Penitenciarelor sau cu primul ministru, motivat de faptul că nu se poate discuta cu conducerea penitenciarului Iași.

În susținerea acestei solicitări, ei au precizat că, la precedenta revoltă, mai mulți deținuți au fost bătuți pentru a se afla care sunt inițiatorii (capii) acesteia și că, în pofida promisiunilor privind unele schimbări, acestea nu au intervenit, ci, mai mult, condițiile s-au înrăutățit.

Printre revendicările deținuților se mai află și solicitarea de a fi destituit medicul închisorii și îmbunătățirea tratamentului la care sunt supuși.

Comandantul închisorii ieșene a afirmat că cei trei deținuți vor fi pedepsiți aspru prin lipsirea de apă, mâncare și țigări.

Față de cele menționate mai sus și pentru a putea aprecia dacă revendicările deținuților sunt întemeiate, s-a solicitat telefonic Direcției Generale a Penitenciarelor să ne transmită informații privind măsurile legale întreprinse pentru reglementarea situației din penitenciarul Iași, cât și măsurile luate împotriva gardienilor, dat fiind că însuși comandantul acestuia a recunoscut că "deținuții au profitat de un moment de neatenție al gardienilor".

La data de 24.11.1999, Direcția Generală a Penitenciarelor ne-a adus la cunoștință următoarele:

În ziua de 3.09.1999, în timp ce efectuau plimbarea zilnică în curtea special amenajată în acest scop, 20 de deținuți s-au îndreptat în fugă spre gardul înconjurător al curții de plimbare, 7 dintre aceștia reușind să-l escaladeze. Folosindu-se de paravanele montate la ferestrele camerelor din noul pavilion de deținere, s-au urcat pe acoperișul clădirii, de unde au început să discute cu trecătorii de pe str. Frederic, situată la aproximativ 50 de metri, solicitând prezența mass-mediei locale.

În dialogul pe care conducerea unității l-a avut cu protestatarii, în încercarea de a-i determina să coboare de pe acoperiș, aceștia au afirmat că sunt nemulțumiți de prestația medicului șef al unității, solicitând schimbarea sa din funcție, pentru că nu le acordă asistență medicală necesară și tratamentul adecvat afecțiunilor fiecăruia.

În cursul nopții de 3/4.09.1999, și alți deținuți din penitenciar s-au solidarizat cu protestatarii, provocându-și, prin autoagresare, plăgi tăiate pe antebrățe. Au fost duși la cabinetul medical pentru a primi îngrijiri medicale, iar patru persoane au fost transportate la Spitalul de urgență pentru suturarea plăgilor, fiind readuse în unitate în aceeași noapte.

În ziua de 4.09.1999, pe str. Frederic și-a făcut apariția o echipă a postului de televiziune PRO TV Iași, însoțită de soția deținutului B. E., unul dintre cei aflați pe clădire, și de avocata acesteia.

Pentru o informare corectă a opiniei publice, conducerea penitenciarului a invitat echipa televiziunii și avocata în interiorul unității, ca să discute cu deținuții.

Ca urmare a acestui demers, patru dintre cei șapte deținuți au coborât de pe clădire. Acțiunea celorlalți a încetat în ziua de 5.09.1999, în jurul orei 18:00.

Cei șapte protestatari au fost:

- B. E.- de la depunerea în penitenciar, a fost sancționat disciplinar de trei ori pentru încălcarea regimului de ordine interioară, escaladarea unei clădiri și producerea de dezordine în camera de deținere.

Conform fișei medicale și registrului de consultații, de la începutul anului și până la în prezent, deținutul a fost examinat de 39 de ori la cabinetul medical, ca urmare a faptului că acuza unele simptome și a fost prezentat de trei ori la spitale din rețeaua Ministerului Sănătății pentru efectuarea electrocardiogramei și a unui consult cardiologic.

Fiind nemulțumit că nu i s-a stabilit un diagnostic, care să poată constitui un motiv de solicitare a întreruperii măsurii arestării preventive, prin secretariatul unității s-a adresat mai multor organizații și autorități.

- C. Fl. - de la data de 3.05.1999, când a fost depus în penitenciar, a fost sancționat disciplinar de două ori pentru lovirea unui deținut și proferarea de amenințări la adresa personalului penitenciarului.

Conform fișei medicale și registrului de consultații, la data de 21.07.1999 a fost dus la cabinetul medical pentru plagă înțepată intercostal dreapta și prezentat la un examen de specialitate (chirurgie) în rețeaua Ministerului Sănătății, unde i s-a făcut și radioscopie toracică, stabilindu-se diagnosticul "corp străin metalic, 5 cm, intercostal dreapta".

De asemenea, i s-a acordat asistență medicală și i s-a aplicat tratamentul corespunzător de patru ori, pentru diverse afecțiuni.

- B. M. - a fost sancționat disciplinar de trei ori pentru lovirea altui deținut, injurii aduse personalului penitenciarului și stabilirea, pe căi ilegale, a unor legături cu exteriorul.

A fost examinat de patru ori la cabinetul medical, pentru diverse afecțiuni.

- B. D. - de la data intrării în penitenciar (20.01.1997) a fost consultat de cinci ori de medicul închisorii, primind tratamentul corespunzător pentru gastrita diagnosticată.

- Ceilalți trei deținuți, M. V. D, B. C. D și S. A. V. nu au solicitat și nu au avut nevoie de asistență medicală.

Cauzele care au generat o atitudine negativă a deținuților față de asistența medicală acordată în cadrul cabinetului au fost:

- insuficiența personalului medical, la Penitenciarul Iași existând cel mai mic număr de cadre medicale în activitate la 1000 deținuți (2,7% în primele 9 luni ale anului în curs); ținând cont și de numărul mare de servicii medicale prestate, aceasta a condus la acordarea asistenței medicale mai ales la cerere și la imposibilitatea satisfacerii tuturor solicitărilor deținuților;

- accesibilitatea mai redusă la servicii acordate de un medic. Începând din anul 1997, medicul șef a fost singurul medic din unitate; în anul 1998 a fost dublat, pentru 3 ore, de un medic rezident, însă, din mai 1999 este din nou singur, iar o parte din timp este rezervată altor servicii (organizatorice, consultarea cazurilor dificile și urmărirea acestora în spitalele din rețeaua Ministerului Sănătății - în medie 10 cazuri pe lună etc.);

- o planificare mai puțin judicioasă a activității medicului șef, care nu a reușit să acorde suficientă atenție deținuților revendicativi și predispuși la autoagresiuni și celor cu afecțiuni psihice.

Acțiunea deținuților a fost favorizată de faptul că penitenciarul dispune de o singură curte de plimbare pentru un număr de peste 2.000 de deținuți, la o astfel de activitate fiind planificați simultan între 100 și 200 de deținuți, paza și supravegherea fiind asigurate de un număr foarte mic de ofițeri (2-3).

Pentru a preîntâmpina acțiuni similare ale deținuților, au fost dispuse măsuri de pază și supraveghere suplimentare, precum și compartimentarea curții de plimbare astfel încât să poată fi scoase la aer, în același timp, grupuri mai mici de deținuți.

Cei șapte deținuți au fost sancționați disciplinar cu câte zece zile izolare severă. B. E. a fost transferat la Penitenciarul Botoșani, iar C. Fl. la Penitenciarul Vaslui.

În urma verificărilor efectuate de Direcția Generală a Penitenciarelor, comandantul penitenciarului și locțiitorul acestuia au fost destituiți din funcție. Medicului șef nu i s-au putut imputa deficiențe în acordarea asistenței medicale pentru deținuți, dar a fost atenționat cu privire la limbajul și atitudinea pe care o are față de aceștia.

Având în vedere cele comunicate de Direcția Generală a Penitenciarelor, rezultă că situația în penitenciar s-a reglementat, dispunându-se, totodată, și destituirea din funcție a comandantului penitenciarului

Personalul penitenciarelor

- * * Personalul din penitenciar, insuficient numeric, se confruntă cu următoarele probleme:
 - gradul înalt de suprasolicitare (în anul 1998, cca. 300 de ore lucrate efectiv în fiecare lună, față de 170 de ore prevăzute de lege, datorită numărului insuficient de personal);
 - neacordarea turelor libere și a concediului în sezonul cald, fapt ce afectează recuperarea capacității de muncă;
 - transportul la și de la locul de muncă se face în condiții de minimă siguranță și confort, de cele mai multe ori cu mijloacele auto destinate deținuților;
 - lipsa locuințelor de serviciu;
 - creșterea numărului de agresii îndreptate împotriva persoanelor din penitenciar, inclusiv în afara locului de deținere;
 - neacordarea asistenței medicale și medicamentelor pentru membrii familiilor și pensionarilor.

Raportul prezentat Camerei Deputaților de către Direcția Generală a Penitenciarelor

* * În raportul înaintat Camerei Deputaților, Direcția Generală a Penitenciarelor a prezentat situația actuală a penitenciarelor, menționându-se o creștere constantă a numărului infractorilor arestați și implicit o imposibilitate a sistemului de a-i menține sub control.

Astfel, se precizează că, în raport de capacitatea legală a unităților penitenciare de 33.137 locuri, aceasta este depășită în proporție de 61,2% astfel încât pentru 8.000 de deținuți nu s-au putut asigura paturi individuale, ca atare s-au amenajat paturi pe 3-4 niveluri.

Lipsa de fonduri a făcut imposibilă echiparea corespunzătoare a personalului și modernizarea mijloacelor de pază, supraveghere și intervenție, ceea ce a condus la o suprasolicitare a cadrelor civile și militare.

În urma deteriorării condițiilor din închisori a sporit numărul de autorâniri și agresii, iar administrațiile penitenciarelor nu mai pot asigura ordinea și disciplina.

Pentru realizarea obiectivelor propuse, Direcția Generală a Penitenciarelor a primit de la bugetul statului 730 miliarde lei, din care 285 miliarde lei pentru cheltuieli de personal, 309 miliarde lei pentru cheltuieli materiale și 100 miliarde lei pentru cheltuieli de capital.

Față de această situație s-a solicitat Parlamentului suplimentarea bugetului cu 377 miliarde lei, din care 246 miliarde de lei ar reveni cheltuielilor materiale, pentru întreținerea unui deținut fiind necesari 20.000 de lei pe zi.

Reinserția socială

* * Readaptarea foștilor deținuți la viața în libertate impune cu necesitate adoptarea unor măsuri de inserție socială a foștilor deținuți, care pot, în același timp, să evite recidiva.

În prezent, în condițiile în care șomajul reprezintă un fenomen de amploare, foștii deținuți se confruntă cu dificultatea găsirii unui loc de muncă.

În plus, nu există asistenți sociali care să-i ajute pe deținuți la rezolvarea unor probleme sociale și familiale stringente în perioada detenției.

Până la adoptarea unor reglementări privind serviciul probațiunii, o soluție ar putea fi

ajutorul acordat de autoritățile locale în direcția reinsertiei sociale a foștilor deținuți.

Concluzii

Din examinarea acestor cazuri rezultă necesitatea unor schimbări în sistemul penitenciar, prin elaborarea unor acte normative specifice, implicarea sectorului privat, informarea și cooperarea cu diverse organisme naționale și internaționale.

În structura penitenciară se prefigurează faptul că Legea nr. 23/1969 nu mai corespunde evoluțiilor din lumea închisorilor, discrepanțele majore între nevoile oamenilor din sistem - deținuți sau funcționari - și mijloacele disponibile de satisfacere, o criză a funcțiilor terapeutice a închisorilor, disfuncționalități generate de nediferențierea regimurilor pentru deținuți.

Prin prezentarea acestor cazuri se justifică intervenția Avocatului Poporului ca instituție independentă de administrația penitenciarelor, menită să asigure garanția pentru protecția persoanei într-un stat de drept și democratic.

D. Protecția persoanelor aparținând minorităților naționale sau etnice și a străinilor

Aspecte generale

Problema minorităților naționale sau etnice a căpătat o importanță deosebită în perioada de după cel de-al doilea război mondial.

Dacă în spațiul comunist problema minorităților naționale sau etnice fusese pur și simplu decretată ca rezolvată, preocuparea principală fiind aceea a creării poporului unic comunist, democrațiile autentice au căutat forme, căi și metode de soluționare a problemei.

Organizațiile internaționale, formele de cooperare și asociere, inclusiv Uniunea Europeană și formele care au precedat-o, acordurile și convențiile etc. sunt, în bună măsură, rezultatul acestor eforturi de înțelegere între diferitele națiuni. Fiecare dintre aceste organizații conțin în documentele lor constitutive și prevederi exprese cu privire la protecția și tratamentul minorităților.

Lărgirea spațiului politic european și a Consiliului Europei, după destrămarea sistemului comunist, a adus în atenție această problemă, cu o pregnanță nebănuită mai înainte.

Conferințele la nivel de experți privind Dimensiunea umană a O.S.C.E (pe atunci C.S.C.E.) de la Copenhaga, Conferințele la nivel înalt ale C.S.C.E. și Consiliului Europei de la Paris (1990), respectiv Viena (1993), desele dezbateri ale Conferinței Permanente a (actualmente Congresul) Puterilor Locale și Regionale ale Europei au fost concretizate în documente esențiale cu privire la minoritățile naționale sau etnice ale căror prevederi au devenit părți integrante ale documentelor internaționale și bilaterale, inclusiv ale tratatelor de bază.

La acestea se adaugă o prodigioasă activitate normativă a forurilor de decizie ale Consiliului Europei (Comitetul de Miniștri și Adunarea Parlamentară) din ale căror documente menționăm doar Recomandarea nr. 1201(1993) cu privire la drepturile minorităților naționale, Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare, semnată de România la 17 iulie 1995 și Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale, deschisă spre semnare și ratificare la 1 februarie 1995 – primul document cu valoare de lege în relațiile internaționale, ratificat și de România prin Legea nr. 33/1995.

Nu trebuie omis, din această scurtă însiruire, documentul O.N.U. adoptat de Adunarea Generală prin Rezoluția nr. 47/135 din 18 decembrie 1992, numit Declarația privind drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale sau etnice, religioase și lingvistice.

Un loc aparte în preocupările privind minoritățile continentului european a fost destinat minorității rromilor. Într-un interval de numai câțiva ani, pe lângă materiale, recomandări, luări de poziție etc. în favoarea rromilor de către organizații și organisme cu activitate în domeniul drepturilor omului și minorităților, organismele europene menționate mai sus au elaborat următoarele documente cu adresare directă acestei minorități: Recomandarea nr. 1203 (1993) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei cu privire la rromii din Europa, Rezoluția nr. 249 (1993) a Congresului Puterilor Locale și Regionale ale Europei cu privire la situația rromilor din Europa, Recomandarea nr. 11 (1995) a Consiliului Europei urmată de Rezoluția nr. 16 (1993) a aceleiași Congres al Puterilor Locale și Regionale ale Europei.

Rromii din România, date fiind numărul și problemele cu care se confruntă, au fost subiectul a două documente ce reflectă preocuparea organismelor europene față de situația lor: declarația nr. 1121 (1995) a Consiliului Europei cu privire la denumirea rrom-țigăni, respectiv documentul Uniunii Europene, numit Agenda 2000, în care se face referire și la această minoritate etnică.

Protecția persoanelor aparținând minorităților naționale sau etnice

Gradul de adresabilitate față de instituția Avocatul Poporului al persoanelor aparținând diferitelor minorități naționale sau etnice din țara noastră este relativ scăzut. Dincolo de cele 101 + 56 plângeri adresate de două grupuri de rromi în vederea acordării ajutorului social și de alte 2 cazuri în care petiționarii aparțineau minorității *germane*, distribuite însă Departamentului de specialitate care se ocupă de rezolvarea cererilor în materia aplicării Legii fondului funciar, cererile dirijate spre soluționare către departamentul de specialitate se cifrează la 11, la care se adaugă un caz din anul 1998.

Defalcând pe minorități, înregistrăm cazul unui singur petiționar *maghiar* care ni se adresează ca minoritar (Dosar nr. 708/1999). Celelalte 10 cazuri sunt ale *rromilor*.

* * Minoritarul maghiar (Dosar nr. 708/1999), ca și unul dintre petiționarii rromi de anul acesta (Dosar nr. 158/1999), la care se poate adăuga un caz din 1998 (Dosar nr. 5/1998) se referă la ceea ce petiționarii respectivi consideră a fi comportament abuziv din partea organelor de poliție și/sau parchet.

Dosarul nr. 708/1999

* * Minoritarul maghiar, domnul B. F., se plânge de confiscarea abuzivă la vamă, urmată de amendă, a unui insecticid (Bancol 50 WP) pe care-l achiziționase din Ungaria, produs ce poate fi cumpărat și din farmaciile noastre. Petiționarul este nemulțumit de faptul că, dintre toate persoanele care călătoreau în respectivul autobuz, doar lui (după propria apreciere) i-a fost confiscat respectivul produs.

Petiționarul era convins că acțiunea a constituit un abuz și o eludare a legii, și prin aceea că procesul verbal nu a fost încheiat pe formular tipizat, nu are număr și nu menționează termenul de contestare și organul la care trebuie depusă contestația.

Ne-am adresat șefului Inspectoratului de Poliție Arad, instituție de care aparțin cei doi ofițeri care au efectuat percheziția și au dispus confiscarea, cu solicitarea de a ne comunica punctul de vedere atât cu privire la fapta în sine, cât și la aspectele legate de forma procesului verbal încheiat.

În ceea ce privește produsul și motivele confiscării sale, am primit o documentație cuprinzătoare din partea Poliției Arad, concretizată în: adresa nr. 988 din 09.11.1999 a Direcției Fitosanitare Județene Arad, adresa nr. 585 din 28.05.1999 a Inspectoratului Județean pentru Protecția Plantelor și Carantina Fitosanitară Arad, adresa Parchetului de pe lângă Tribunalului Arad cu privire la dosarul nr. 556/P/1999, copiile propriilor adrese către instituțiile menționate.

În ceea ce privește forma documentului nu ni s-a făcut nici o precizare.

Pentru a elimina orice suspiciune cu privire la o anumită solidaritate locală, am procedat la o investigație proprie. În acest sens, am luat legătura cu Inspectoratul pentru Protecția Plantelor a Municipiului București și cu șeful Laboratorului de toxicologie și avizare a pesticidelor din cadrul Institutului de Sănătate Publică București, totodată membru al Comisiei Interministeriale de Omologare a Produselor de Uz Fitosanitar din care fac parte și reprezentanții Ministerelor Agriculturii și Mediului. Răspunsul a fost unanim și în totală concordanță cu documentele primite de la instituțiile din Arad: produsul Bancol 50 WP nu figurează în catalogul produselor chimice avizate a fi utilizate pe teritoriul țării noastre, iar legea interzice folosirea sa. Trecerea acestuia peste frontieră este supusă prevederilor Legii nr. 141 din 1997.

În urma datelor furnizate, am constatat că actul de confiscare a fost legal.

Între timp, domnul B. F. revine cu cererea nr. 20 din 28.01.2000, prin care ne atenționează că problema a fost prezentată și în presă.

În articolul primit se menționează că jurnalistul a aflat de la "Protecția Plantelor" (fără a preciza localitatea) că produsul Bancol este tot una cu produsul Victenon din țara noastră, însă articolul nu precizează dacă respectiva instituție a comunicat această echivalare în scris sau dacă a fost o opinie obținută printr-o convorbire telefonică.

Întrucât organele de poliție nu au obligația de a cunoaște echivalențele tuturor substanțelor chimice avizate și neavizate, demonstrația acestor afirmații îi revine petiționarului, pe baza unor documente eliberate de instituțiile de profil.

Cazul petiționarului rămâne în atenția instituției noastre, în măsura producerii unor dovezi în acest sens.

Dosarul nr. 158/1999

* * Petiționarul rrom L. D. reclamă descinderea unui număr foarte mare de polițiști și jandarmi la domiciliul său (un autobuz și un microbuz) pentru o faptă care nu s-a produs, ci doar pe baza unei presupuneri că este posibil ca fapta să se producă. Este vorba de cumpărarea de pe piața liberă a unor semințe fără germinație, pentru hrana animalelor, și de suspiciunea unui ofițer de poliție dintr-o localitate din județul Buzău potrivit căruia semințele ar putea fi împachetate și comercializate. Oricât de probabilă ar fi o asemenea presupunere, descinderea unui număr mare de persoane în uniformă și înarmate, chiar și însoțite de procuror, la domiciliul unei persoane fără antecedente, necunoscută ca fiind agresivă etc. ridică serioase semne de întrebare. Dovadă că, la scrisoarea noastră, comandantul respectivului post de poliție nu reușește să răspundă la nici una din întrebările formulate cu privire la legalitatea acțiunii, justificarea declanșării acesteia, temeiurile unei astfel de dimensionări a forțelor, rezumându-se la a ne informa că semințele "ce au făcut obiectul indisponibilizării, urmare a acțiunii poliției din data de 2.02.1999 pe raza comunei Râmnicelu au fost restituite în baza ordonanței din data de 25.02.1999 a Parchetului de pe lângă Judecătoria Râmnicu Sărat (ordonanță pe care o anexăm)".

Dosarul nr. 5/1998

* * A fost deschis în urma cererii adresate de o persoană din comuna Vânători, județul Mureș, ai cărei doi copii majori, care locuiau separat de bătrână, au comis o infracțiune și au dispărut din comună. Infracțiunea a fost comisă pe raza altei localități, iar mama lor nici nu cunoștea despre ce este vorba. În schimb, după cum ne-a informat petiționara, lucrătorul de poliție D. descindea noaptea pentru percheziție, căuta prin pod, răscolea casa, îi adresa ei și fiicei sale în vârstă de 17 ani, gravidă (al cărei soț efectua serviciul militar), injurii și amenințări, motiv pentru care petiționara (spălătoreasa satului) a renunțat să mai doarmă acasă, rămânând peste noapte la persoanele la care lucra. La încetarea presiunilor au contribuit și organizațiile rromilor, care au sesizat imediat organizațiile de drepturile omului și chiar I.G.P.-ul, în pofida refuzului acestuia de a înregistra protestul.

Deși petiționara nu a mai fost deranjată, considerăm că soluționarea acestui caz, pe care îl putem aprecia ca aparținând perioadei de început a instituției noastre, nu s-a produs într-o asemenea manieră încât să ofere siguranța că respectivul lucrător de poliție nu va mai avea, pe viitor, un comportament abuziv și nu va mai ignora prevederile legale.

Dosarul nr. 155/1999

* * Prin cererea înregistrată cu nr. 730/1999, domnul C. V. – directorul unei școli din municipiul Tecuci, județul Galați, ne-a solicitat sprijin pentru copiii săraci (în proporție de 70% rromi) din școala pe care o conduce, pentru a putea să termine cursurile învățământului de 8 ani.

În cartierul în care funcționează școala amintită conviețuiesc etnici rromi, dar și români foarte săraci, iar în familiile din care provin elevii școlii nu există nici măcar un părinte cu studii superioare.

Instituția noastră s-a adresat inițial în scris inspectoratului școlar și consiliului județean și municipal pentru a le solicita punctul de vedere în legătură cu solicitarea directorului, apoi a procedat la o deplasare la fața locului unde a convocat toți factorii considerați potențial capabili să susțină, într-un fel, solicitarea petiționarului.

În urma intervenției instituției noastre s-au reunit autorități din câteva instituții, cum ar fi: Consiliul Județean Galați, Consiliul Municipal și Primăria Tecuci, Casa Corpului Didactic, Inspectoratul Școlar Galați, Reprezentanța U.N.I.C.E.F. în România, care au dezbătut situația și au stabilit măsurile necesare, precum și gradul de implicare materială, metodologică sau morală.

Rezultatul discuțiilor s-a concretizat într-un proiect ce prevede sprijin material pentru copiii săraci ai școlii (îmbrăcăminte, încălțăminte, o masă la prânz, rechizite), activități educative și inițiere școlară în rândul părinților, două ateliere, de croitorie și tinichigerie, în care elevii și elevele școlii să învețe, meseriile de croitor (croitoreasă) și tinichigiu, iar produsele obținute de la atelierul de croitorie în perioada uceniciei să fie destinate colegilor lor în funcție de criteriile stabilite de corpul profesoral.

Dosarul nr. 602/1999

* * Dintre persoanele care solicită cetățenie pe teritoriul Germaniei și sunt, totodată, expuși expulzării din această țară, într-un singur caz o persoană se autoidentifică rrom (C.S.), deși, cu prilejul unei audiențe la care s-au prezentat membri ai familiei petiționarului, am constatat că și persoana a cărei cerere a stat la baza dosarului (P.G.) aparține tot etniei rromilor, dar aceasta nu se autoidentifică în aceeași manieră ca titularul dosarului.

Dosarul nr. 580/1999

* * A fost deschis la sesizarea unui cetățean de etnie rromă (S.V.) care a ocupat funcția de director al unui cămin cultural dintr-o comună din județul Galați. În urma unui conflict cu primarul a fost scos din această funcție, motiv pentru care s-a adresat Avocatului Poporului.

După cercetarea la fața locului conflictul s-a stins, petiționarul și-a recăpătat locul de muncă avut și, caz rar întâlnit, unic chiar, la scurt timp am primit scrisori de mulțumire atât de la petiționar, cât și de la primar.

Dosarul nr. 236/1999

* * Doamna R. T. de etnie rromă din județul Mureș (sat Hădăreni) ne solicită sprijinul pentru a primi 50 ari teren arabil și dreptul de a servi masa la cantina socială, burse sociale pentru copii, deoarece are în întreținere 6 copii și nu posedă nici o sursă de venit constant și legal (cererea nr. 3018/1999).

Ne-am adresat primarului, comisiei pentru protecția copilului și Cantinei de Ajutor Social din Tg. Mureș. După intervenția noastră, familia respectivă a primit bursele sociale pentru copii, ajutor în produse alimentare, gratuitatea introducerii unui foc cu gaz metan și promisiunea că după ce se va stabili modul de aplicare a Legii nr. 169/1997, va fi pusă în posesia a 0,5 ha de teren arabil.

Deosebit de interesante apar două **dosare, nr. 1086 și 1088/1999**, recent deschise, care conțin plângeri cu privire la fenomene de respingere și discriminare față de rromi, situații semnalate în diverse seminarii, dar și în presă, referindu-se la cazuri izolate (interzicerea accesului în alimentare – Iași și Craiova, interzicerea accesului în restaurante – Giurgiu, interzicerea accesului în discoteca unui fotbalist din Craiova și o discotecă din județul Vrancea).

* * Petiționarii asist. univ. drd. D. G. din București și F. P. din Galați reclamă faptul că studenților rromi, în primul caz, și membrilor familiei, în al doilea, li s-a interzis accesul într-o discotecă craioveană, respectiv într-o pizzerie gălățeană. Deși ambele cazuri au devenit de notorietate, presa asistând la evenimente, relatându-le, nici o autoritate a statului nu a luat atitudine sau măsuri, deși aceste fapte se produceau în niște localuri publice aparținând unor întreprinzători particulari, care nu aveau însă statut de cluburi private.

Petiționarul F. P. a cerut sprijinul presei gălățene. Ca și atunci când fiica și soția d-lui F. P. au intrat singure în pizzerie și au solicitat să fie servite, și în prezența presei li s-a spus că nu pot fi servite și că trebuie să părăsească localul deoarece patronul nu permite accesul rromilor în unitate. Domnul F. P. s-a adresat poliției și prefecturii din Galați încă din luna martie 1999, dar până în luna noiembrie a aceluiași an, când s-a adresat instituției noastre, nu a primit nici un răspuns. Dosarul cu discoteca diferă doar prin local (discotecă în loc de pizzerie) și localitate (Craiova în loc de Galați).

Ambele dosare se află în lucru.

*

Acestea sunt cererile petiționarilor rromi care au fost repartizate spre analiză și soluționare departamentului de specialitate, dar la nivelul instituției există o serie de cereri preluate de celelalte departamente.

Cazul doamnei R., (dosar nr. 236/1999) care solicită împrumutarea cu 50 ari teren arabil nu este singular. Astfel de cereri din partea etnicilor rromi s-au mai primit la instituția

Avocatul Poporului și au fost direcționate spre departamentul de specialitate în care se urmărește modul de aplicare a Legii fondului funciar nr. 18/1991.

Indiferent de modul cum au fost soluționate respectivele cereri, problema constituirii dreptului de proprietate asupra unei suprafețe de teren arabil (în majoritatea covârșitoare a cazurilor este vorba de cei 5.000 m.p. stipulați de lege), constituie una din problemele cele mai stringente cu care se confruntă comunitățile de rromi.

De asemenea, problema lipsei acute a mijloacelor elementare pentru creșterea și educarea copiilor și pentru întreținerea familiei, în general, nu apare numai în cererea doamnei R., ci și în alte 157 de cereri primite din partea unor petiționari rromi (101 din comuna Vâlcele, județul Covasna și 56 din orașul Segarcea, județul Dolj) care au fost repartizate Departamentului pentru probleme privind protecția copilului, a femeii și a familiei.

În opinia petiționarilor, situația lor disperată se datorează, în principal, neaplicării sau aplicării defectuoase, abuzive sau discriminatorii, a Legii nr. 67/1995 a ajutorului social.

Din cauza lipsei locurilor de muncă, a faptului că forța de muncă rromă a fost prima disponibilizată și a beneficiat (conform primei variante a Legii nr. 1/1991 privind protecția socială a șomerilor și reintegrarea lor profesională) de o perioadă mult mai scurtă de ajutorul de șomaj (numai șase luni, față de nouă luni cât prevede legea în prezent), fiind lipsiți și de aportul celor 18 luni de alocație de sprijin, pe care legea doar în forma sa actuală le prevede, sărăcia s-a instalat mai rapid și mai profund în rândurile acestei populații (care și așa nu pornea cu o zestre socială care să le fie un suport semnificativ pentru o perioadă mai îndelungată).

Dacă avem în vedere și faptul că lipsa de proprietate asupra unor suprafețe agricole minime, care să le asigure o contribuție cât de modestă la necesitățile de hrană ale numeroaselor lor familii, cât și faptul că slaba competitivitate a forței de muncă rromie, slab pregătite sub raport școlar și profesional, nu le asigură rromilor șanse egale în competiția pentru obținerea unui loc de muncă (fără a lua în considerare discriminarea public și liber exprimată în această direcție), este limpede că singura sursă legală și constantă de întreținere pentru o bună parte din populația de rromi rămânea ajutorul social prevăzut de lege și alocația de stat pentru copii.

O primă imagine în acest sens a fost posibilă cu prilejul deplasării la primăria din localitatea Segarcea, Județul Dolj (în 13.10.1999), față de care se exprimau nemulțumirile cetățenilor din această localitate prin cele 56 cereri menționate. Aici am constatat că primăria, nemaiavând suficiente fonduri pentru plata ajutorului social, a procedat la reducerea numărului beneficiarilor de ajutor de șomaj prin recalcularea ideală (teoretică) a veniturilor pe care *ar trebui* să le realizeze o gospodărie care posedă animale.

În urma acestui calcul, Consiliul local Segarcea a emis Hotărârea nr. 6 din 29.01.1999, prin care membrilor gospodăriilor ale căror *venituri teoretice* au depășit un plafon stabilit, li s-a reconsiderat dreptul de a primi ajutorul social. Altfel spus, primăria - în loc să le păstreze dreptul la ajutorul social, având în vedere criteriile stabilite de lege și să recunoască faptul că nu are fonduri și nu mai poate plăti, procedează la un calcul ideal prin care nu se acordă acest drept, înlocuind incapacitatea sa de plată cu anularea dreptului conferit de lege.

Se pare că acest caz nu este izolat. În răspunsul pe care primarul comunei Chețani îl adresează pentru a explica ce drepturi și facilități a acordat familiei R. (deși acestea fiind stipulate de lege, puteau fi acordate și fără intervenția instituției noastre) ni se precizează că familiei R. nu i se poate aproba dosarul pentru plata ajutorului social pentru că aceasta... "posedă un cal".

Baza de calcul, devenită anexă la Hotărârea nr. 7 din 29.01.1999 a Consiliului local Segarcea, județul Dolj, pe lângă faptul că nu ține seama de realitățile localității și de condițiile reale în care trăiesc familiile afectate de aplicarea sa, produce și o eroare metodologică, potrivit Legii nr. 67/1995, prin aceea că veniturile calculate sunt stabilite la nivel de *gospodărie*, pe când legea se referă la veniturile realizate de *persoană*.

Discutând problema cu reprezentanții primăriei și ai petiționarilor, a rezultat că în localitate sunt aproximativ 10.000 de atelaje, iar familiile respective țin caii pentru a nu fi nevoiți să mai plătească atunci când vor să-și transporte grâul sau porumbul la moară, când aduc pământ și materiale pentru repararea și întreținerea locuințelor, pentru a căra iarbă și pentru a se deplasa la câmp când sunt angajați de diferiți cetățeni la munci agricole. Unii țin atelajele și nu vând caii pentru că așa au avut și părinții lor, aceasta devenind o obișnuință, dar nici într-un caz pentru venituri de pe urma lor, deoarece majoritatea cetățenilor din localitate au atelaje, cererea este foarte mică, iar persoanele care au nevoie să efectueze transporturi nu apelează predilect la rromi, ci la alte persoane mai apropiate de locul unde locuiesc, la cunoștințe, rude etc.

Efectele aplicării acestei hotărâri, pe lângă faptul că lasă urme serioase în felul în care persoanele afectate își procură cele necesare întreținerii familiilor, se manifestă și mai acut pe linia asistenței medicale.

Neacordându-se *dreptul* la ajutorul social (care trebuia să fie păstrat indiferent dacă se *beneficia* sau nu de acest drept), pierd și dreptul la asistență socială gratuită, ceea ce înseamnă obligația acestor persoane de a plăti contribuția pentru asigurarea de sănătate în valoare de 750 mii lei/persoană.

Întrucât nu au putut plăti această sumă, femeile care au născut în această perioadă nu au primit, din partea maternității din Craiova, înscrisul necesar pentru eliberarea certificatelor de naștere pentru noii născuți. Neeliberarea certificatului de naștere în termen de 15 zile de la producerea nașterii necesită, conform prevederilor Legii nr. 119/1996, obținerea acestuia pe cale judecătorească, deci alte cheltuieli. Soluția adoptată de persoanele în cauză a fost aceea a creșterii copiilor fără acte de identitate, îngroșând mai mult rândurile celor deja foarte mulți (după cum ne arată un studiu recent efectuat de Înalțul Comisariat ONU pentru Refugiați) aflați în această situație. Mai mult, persoanele care aveau acte de identitate și au fost spitalizate (ex. pentru intervenție chirurgicală), neavând bani să plătească asigurarea de sănătate, au abandonat actele în spital, de unde au fugit fără ieșire normală și fără celelalte forme ce se întocmesc cu astfel de prilejuri (rețete, recomandări medicale, recomandări de dietă etc.)

Cele de mai sus ne demonstrează că, în condițiile în care legea ajutorului social nu este respectată de către autoritățile administrației publice de stat sau este aplicată în mod abuziv ori discriminatoriu, cum se întâmplă în localitățile amintite, este evident că această populație, pentru a-și câștiga existența, este împinsă spre limita legalității sau chiar în zona delincvență a societății.

La o revenire a petiționarilor din Segarcea către instituția Avocatul Poporului, ni s-a relatat că, pentru luna decembrie 1999, când s-au schimbat plafoanele pentru ajutorul social, fiecărei familii beneficiare de ajutor social, care a avut în gospodărie un porc, i s-a reținut suma de 80.000 lei din suma cuvenită ca ajutor social, contrar prevederilor legale. Dincolo de ilegalitatea hotărârii, impactul asupra motivării populației de a crește animale este mai mult decât evident în condițiile în care șeptelul se află în descreștere.

În alte două dosare, petiționarii – cetățeni români de naționalitate germană – ne-au

sesizat în legătură cu modul de aplicare a art. 17 din Legea fondului funciar nr. 18/1991, republicată.

Dosar nr. 845/1999

* * Prin cererea înregistrată cu nr. 3446 din 7.10.1999, un număr de 5 petiționari, K. R., M. M., K. P., S. M. și P. E., din județul Sibiu, s-au plâns că nu au fost puși în posesie de comisia locală Bazna pentru aplicarea Legii nr. 18/1991.

Potrivit informațiilor furnizate de Comisia locală Bazna, grupului de 19 etnici germani din localitate li s-a stabilit inițial calitatea de acționar la SC AGROBAZN SA Bazna, prin hotărârea nr. 51/1991 a Comisiei județene. Hotărârea a fost atacată în instanță de către societatea comercială, care a obținut anularea calității de acționari a etnicilor germani, în baza sentinței civile nr. 2988/7.09.1994 a Judecătoriei Mediaș.

Ulterior, Consiliul județean Sibiu restituie, în data de 12.12.1994, din folosința societății comerciale către comisia locală suprafața de 118,93 ha, suprafață pe care au fost puși în posesie, în 1995, cetățenii sau moștenitorii celor împroprietăriți în 1945.

Întrucât pe raza satului B. societatea comercială nu mai avea teren, Comisia județeană Sibiu a emis hotărârea nr. 1007/1995 prin care era anulată anexa 19 și, implicit, deciziile de acționar, urmând ca persoanele în cauză să primească teren efectiv în posesie din rezerva creată pe raza satului B.

Amplasamentul oferit de Comisia locală Bazna pe raza satului unde locuiau aceste persoane a fost refuzat, întrucât rezervele de teren sunt dispersate.

SC AGROBAZN SA fiind declarată în stare de faliment, comisia locală s-a declarat dispusă să soluționeze cererea petiționarilor o dată cu punerea în aplicare a noii legislații în materia retrocedării terenurilor agricole.

Dosarul a rămas în atenția instituției noastre.

Dosar nr. 1105/1999

* * Și în acest caz, un grup de etnici germani (F. R., G. R., T. A. și G. I.) din județul Sibiu, acționari la aceeași societate falimentară SC AGROBAZN SA, se plâng de anularea deciziei de acționar printr-o hotărâre judecătorească, urmată de tergiversarea cererii de punere efectivă în posesie pe raza comunei de care aparțin (Târnava). La fel ca și ceilalți petiționari, ei se plâng împotriva schimburilor de teren efectuate între localități învecinate și față de favorizarea unor persoane al căror drept de proprietate a fost reconstituit pentru terenurile ce le-au aparținut etnicilor germani.

Întrucât atribuirea în proprietate a terenurilor pe alte amplasamente decât cele inițiale constituie o problemă cu care ne-am confruntat în aproape toate județele țării, am apreciat – în aceste două cazuri - că situația descrisă nu reprezintă o discriminare legată de apartenența petiționarilor la o anumită minoritate națională.

Concluzii

Din cele prezentate reiese că problematica minorităților naționale sau etnice a devenit obiect de activitate pentru instituția noastră, conștienți fiind că și atitudinea instituției în acest

domeniu contribuie la soluționarea acestor probleme specifice de către autoritățile publice competente.

Dacă cetățeanul majoritar vede în cazurile de nerespectare a legii efectul fenomenului de corupție sau a lipsei lui de posibilități materiale de a influența respectarea legii, în cazul cetățeanului minoritar acest lucru apare ca discriminare, ostilitate sau respingere.

Pe lângă cazurile de nerespectare a legii sau de abuz, izvorâte dintr-o anume stare generală a societății actuale, cazurile de necunoaștere sau de defectuoasă înțelegere a legii de către autoritățile administrației publice nu sunt chiar o raritate.

Deși puțin mediatizată pentru marea masă a populației, instituția Avocatul Poporului se bucură totuși de încredere, dovadă fiind chiar plângerile adresate într-un număr tot mai mare.

Dacă în anul 1997 nu am avut nici un caz al vreunui minoritar, iar în anul 1998 am înregistrat un singur caz, anul 1999, prin numărul de plângeri primite din partea minoritarilor, demonstrează că avocatul poporului se va putea implica mai concret în domeniul apărării drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale sau etnice.

Protecția străinilor și a apatrizilor

a. O primă categorie de dosare a căror soluționare nu s-a desfășurat în condiții corespunzătoare din lipsa unor informații pertinente este reprezentată de cele în care petiționarii erau *străini*.

În această categorie, este de remarcat că totalitatea petiționarilor reclamau fapte și procedee pe care le considerau abuzive din partea personalului Direcției Generale a Poliției de Frontieră, Străini, Probleme de Migrări și Pașapoarte.

Răspunsurile primite de la instituția menționată (DGPFSMP) nu au avut menirea de a clarifica problemele evidențiate în adresele noastre și de a oferi un punct de vedere care să ne permită încheierea, într-un mod sau altul, a respectivelor dosare. Această afirmație se bazează nu numai pe constatarea întârzierii cu care am primit răspunsurile la intervențiile noastre, unele dintre ele rămânând fără răspuns până în prezent (Dosar nr. 29/1999 cu privire la 17 persoane din Bangladesh, Dosar nr. 49/1999 cu privire la 5 persoane din India, Dosar nr. 51/1999 cu privire la petiționarul N.S.), ci și pe calitatea conținutului acestor răspunsuri. În marea lor majoritate, nu se răspunde în concret la solicitările avocatului poporului cu privire la: statutul juridic al persoanelor cazate în Centrul de primire, cazare și triere Otopeni; temeiul legal al reținerii acestor persoane mult peste limita stabilită de lege (Legile nr. 25/1969, nr. 33/1995 și nr. 15/1996, Convenția privind statutul refugiaților de la Geneva din 28 iulie 1951, Protocolul privind statutul refugiaților de la New York din 31 ianuarie 1967); lipsa posibilității de a se adresa, în termen legal, instanței de judecată etc. În locul răspunsurilor solicitate și așteptate, direcția menționată face un istoric al respectivelor persoane pe teritoriul României, cu mențiunea că au trecut ilegal frontiera și se află în Centrul Otopeni.

Evitarea unor răspunsuri concrete, directe și complete se înregistrează în cazul plângerilor în care petiționarii acuzau că au beneficiat de tratament violent din partea unor cadre ale poliției (Dosar nr. 33/1999 și Dosar nr. 48/1999), ori că li s-au făcut promisiuni, de către ofițeri superiori, de a fi returnați în țara de origine în schimbul retragerii cererii de azil (Dosar nr. 37/1999). Situația este asemănătoare și la cererile în care petiționarii pretindeau că posedă deja dreptul de azil ori viză de trecere în altă țară și sunt reținuți totuși în Centrul Otopeni (Dosar Nr. 34/1999 și Dosar nr. 26/1999) ca, de altfel, și pentru cazul în care petiționarii sesizează faptul că

au fost puși în imposibilitatea de a se adresa unei instanțe, unui avocat ori că nu au avut posibilitatea de a se prezenta în fața instanței pentru a-și susține recursul depus după ce prima instanță le-a respins dreptul de azil (Dosarele nr. 35 - 43/1999).

Avem și cazuri de răspunsuri complete pentru situațiile în care petiționarii au desfășurat activități ilegale pe teritoriul țării (Dosarele nr. 30, 49, 50 și 57/1999). Pentru aceștia ni s-au relatat demersurile întreprinse în vederea identificării lor, faptele săvârșite, încadrarea și sentința (returnarea în țara de origine și indezirabilitatea pe o anumită perioadă).

b. O categorie aparte și de un interes deosebit a constituit-o grupul de *migranți*, foști cetățeni români, care au rezidența, în prezent, pe teritoriul altor state (ex. statul german), iar unii se află în situația de a fi expulzați (de pe teritoriul Germaniei) de către autoritățile acestor țări, ca și grupul foștilor cetățeni români care au primit cetățenie străină (suedeză) dar doresc să-și stabilească domiciliul în România.

Motivul adresării către instituția noastră a persoanelor amenințate cu expulzarea de pe teritoriul german îl constituie, în primul rând, interpretarea diferită, de către partea germană și cea română, atât a Acordului de readmisie încheiat între Ministerul de Interne Român și Ministerul Federal de Interne German, în 1992, cât și a Convenției dintre cele două ministere din iunie 1998, cu referire deosebită la documentul tehnic de aplicare a convenției (numit Formularea convenită între părți). Astfel, una din părți (cea germană) îl consideră parte a convenției, pe când cealaltă parte îl consideră un document tehnic (adică ceea ce și este), care nu face parte din convenție, nu a fost publicat și nu este menționat în H.G. nr. 869/1998 – act normativ prin care se aprobă cele două documente din 1992 și 1998.

A fost necesară o documentare pe cât de anevoioasă, pe atât de completă din mai multe surse, din care unele nu au caracter public.

Prin explicațiile, clarificările și recomandările instituției noastre, apreciem că am sprijinit atât soluționarea cererilor adresate de respectivele persoane (Dosarele nr. 333, 356, 527, 602/1999, cererile nr. 722 și 1436), cât și dialogul ce se derulează între grupul respectiv și diferitele autorități (inclusiv justiția) din cele două țări sau dintre grup și anumite foruri internaționale (ex. Curtea Europeană pentru Drepturile Omului de la Strasbourg).

Ulterior, după restructurarea Direcției Generale a Poliției de Frontieră, Străini, Probleme de Migrări și Pașapoarte, am primit un document prin care ni se explică temeinic condițiile și spiritul în care au fost încheiate documentele menționate cu partea germană. Din document reiese că modul în care partea germană aplică cele trei documente nu are nimic comun cu condițiile și spiritul în care ele au fost încheiate și nici cu actele normative internaționale în vigoare la care este parte.

Petiționarii care ni s-au adresat primiseră aprobarea de renunțare la cetățenia română anterior documentelor menționate, mulți dintre ei primind, pe lângă statutul de apatrid și dreptul de muncă – unul dintre ei îndeplinește o funcție de conducere (director tehnic) al unei firme de înalt nivel tehnic (Semitec Semiconductor GmbH). Ei sunt susținuți în dorința lor de a se stabili în Germania fie de conducerea locului de muncă, fie de autorități bisericești care, la rândul lor, le-au oferit loc de muncă în cadrul comunității religioase respective.

Spre exemplificare, prezentăm cazul familiei S.J. care a constituit obiectul **dosarului nr. 527/1999**.

* * Domnul S. J. a părăsit România încă din 1990 (când intrarea pe teritoriul fostei R.D.G. nu era condiționată de viză), iar reunificarea Germaniei l-a găsit deja pe teritoriu german.

Primind drept de lucru și fiind angajat la o firmă, în anul 1992 a cerut renunțarea la cetățenia română, cerere la care a primit aprobarea prin H.G. 583/1993.

Deși nu a intrat ilegal pe teritoriul Germaniei, deși nu a muncit la negru, deși nu a suferit vreo condamnare mai mare de 50 de zile și nici nu a cerut reîntoarcerea în România, așa cum prevede unul dintre documente, partea germană îl somează să părăsească Germania în baza documentelor încheiate cu partea română.

E. Protecția cultelor

Dosar nr. 334/1999

* * Un număr de 201 petiționari aparținând Bisericii Creștine Adventiste de Ziua a Șaptea s-au adresat instituției noastre exprimându-și nemulțumirea față de faptul că Ministerul Educației Naționale a programat susținerea celei de a treia probe a examenului de capacitate, proba de cultură generală, în ziua de **sâmbătă** 05.06.1999 - zi de închinare pentru membrii acestei biserici. O parte din petiționari solicitau și modificarea datei de susținere a probei orale la limba și literatura română, prevăzută în cadrul examenului de bacalaureat.

Instituția noastră s-a adresat conducerii M.E.N., solicitând un răspuns motivat și măsuri corespunzătoare, în conformitate cu prevederile constituționale întregite cu cele ale Convenției Europene a Drepturilor Omului (CEDO) și tratatele internaționale la care România a aderat.

Cu adresa nr. 10802 din 24.05.1999, Ministerul Educației Naționale ne face cunoscut că punctul său de vedere este cel comunicat petiționarilor în cauză, oferindu-ne o copie a scrisorii de răspuns către aceștia.

Din cuprinsul ei rezulta, printre altele, și faptul că M.E.N. s-a aflat în imposibilitatea materială de a modifica data examenului de capacitate stabilită la 5 iunie 1999 (sâmbătă), printr-un Ordin al ministrului emis la 30 iulie 1998 (nr.4286), întrucât, până la acea dată nu a primit nici o solicitare privind programarea acestui examen la o altă dată.

Dincolo de modul în care M.E.N. a înțeles să răspundă sesizării avocatului poporului, răspunsul astfel formulat conținea explicații superficiale.

Astfel:

- M. E. N. fusese sesizat asupra acestei probleme încă din anul 1998, cu memoriul nr. 533/29.09.1998 depus de Biserica Adventistă;

- Cu privire la aceeași problemă se înregistrase și o plângere de la Asociația "Sănătate și Temperanță", înregistrată la M.E.N. sub nr. 71567 din 24.02.1999.

Față de aceste demersuri M.E.N. se pronunțase negativ cu adresa nr. 12553/3.12.1998, menținându-și poziția și în adresa nr. 12553 din 21.05.1999, amintită mai sus.

Față de această situație, Asociația Națională pentru Apărarea Libertății Religioase "Conștiință și Libertate" a acționat M.E.N. la Curtea Supremă de Justiție – Secția contencios administrativ -, unde a obținut câștig de cauză prin Decizia civilă nr. 1934/ iulie 1999.

În baza acestei hotărâri judecătorești, la data de 28.07.1999 a fost încheiat un **Protocol** între Asociația pentru Apărarea Libertății Religioase "Conștiință și Libertate" și reprezentanții M.E.N.

Urmare a acestui protocol, a fost emis Ordinul Ministrului Educației Naționale, nr. 4210 din 16.08.1999, prin care se dispune ca "elevii adventiști care nu s-au prezentat din motive de conștiință la susținerea probei de cultură generală, programată sâmbătă 5.06.1999 și au

promovat celelalte probe ale examenului de capacitate, vor susține în sesiunea din august 1999 a examenului național de capacitate doar proba de cultură generală.....” (art. 1).

Art. 2 din susmenționatul Ordin stabilește că “înscrierea elevilor menționați la art. 1 se va face fără plată ...”

Cosemnatarii acestui document, alături de ministru, sunt unii dintre cei care au înțeles să răspundă negativ atât la solicitarea petiționarilor, cât și a avocatului poporului.

Comentarii

A rezultat că, deși intervenția avocatului poporului a fost ignorată, justiția s-a pronunțat în apărarea libertății religioase a persoanelor ce aparțin cultului adventist. Este de remarcat, totuși, că același rezultat putea fi obținut nu neapărat în baza unei hotărâri judecătorești, ci pe cale de dialog între părțile în cauză, fără cheltuieli suplimentare (de judecată) și, mai ales, fără a prejudicia imaginea unui minister care s-a angajat plenar și fără rezerve în reformarea sistemului de învățământ românesc după standarde occidentale și în strictă conformitate cu prevederile Convenției pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale.

De asemenea, considerăm că maniera în care a fost analizată și soluționată sesizarea instituției Avocatul Poporului demonstrează că autoritățile publice nu sunt încă pregătite să îi acorde avocatului poporului sprijinul necesar în exercitarea atribuțiilor sale, după cum dispune art. 56 (2) din Constituția României, în vederea apărării drepturilor și libertăților cetățenilor.

Dosar nr. 323/1998

* * Petiționarul T.M.I. din comuna Unirea, județul Alba, s-a plâns avocatului poporului, prin intermediul revistei “Tinerama”, în legătură cu refuzul repetat al Secretariatului de Stat pentru Culte de a propune recunoașterea *cultului islamic român*, precum și de a aviza înființarea Asociației Islamice Române, în conformitate cu procedura stabilită de Legea nr. 21/1924.

Ne-am adresat Secretariatului de Stat pentru Culte, care ne-a informat că înființarea unui asemenea nou Cult, identic ca organizare, doctrină și cult cu cel care funcționează legal încă dinainte de 1918, deosebindu-se de acesta din urmă doar prin faptul că ar deservi, în principal, credincioșii de origine etnică și limbă română nu se justifică. Petiționarul, văzând că nu poate înființa cultul în cauză, și-a propus să creeze Asociația Islamică Română, în baza legii susmenționate, asociație care urmărea însă aceleași obiective religioase specifice cultului musulman.

Avizarea înființării unei asemenea asociații nu este posibilă deoarece, conform Legii nr. 21/1924, legalizarea unei asociații sau fundații religioase cu obiective identice cu cele ale unui cult deja recunoscut se poate face numai cu avizul cultului respectiv, în speță Muftiatul Cultului Musulman din România. Or, acesta a refuzat avizarea. Pe de altă parte, Muftiatul îi propusese petiționarului să creeze o comunitate musulmană în cadrul Cultului Musulman din România, care să se supună statutului său de organizare și funcționare, propunere respinsă de acesta.

Dosarul a fost închis în defavoarea petiționarului.

F. Drepturile consumatorului și ale contribuabilului

Aspecte generale.

În domeniul protecției consumatorului, cea mai mare parte din plângerile adresate avocatului poporului se referă la furnizarea serviciilor publice de telefonie, a energiei electrice, apei și energiei termice (în special către asociațiile de proprietari), a serviciilor de televiziune prin cablu, poștă etc.

În ceea ce privește drepturile contribuabilului, cererile se referă la încălcări ale drepturilor cetățenilor de către serviciile descentralizate ale Ministerului Finanțelor (direcții generale ale finanțelor publice, administrații financiare) servicii de specialitate din cadrul consiliilor locale și județene etc., prin refuzul nejustificat sau tardivitatea eliberării unor acte, comiterea unor erori în întocmirea sau eliberarea lor, comportamentul necorespunzător al unor funcționari din cadrul acestor servicii.

Un alt aspect îl constituie lipsa unei interpretări unitare a legislației în domeniul impozitelor și taxelor, fapt ce generează nenumărate nemulțumiri în rândul contribuabililor. Se impune conceperea și aplicarea unei legislații coerente în domeniu, precum și crearea unui aparat specializat și performant.

În materia aplicării legislației privind protecția consumatorului:**Servicii prestate de societățile naționale înființate în urma reorganizării regiilor autonome: S. N. Tc. "Romtelecom" S.A.**

La fel ca și în anul precedent, un număr mare de abonați ai Societății Naționale de Telecomunicații "Romtelecom" S.A. se plâng avocatului poporului, nemulțumiți de serviciile telefonice furnizate. În cadrul acestor plângeri, se disting aspectele ce vizează nesiguranța că înregistrarea numărului de impulsuri consumate în realitate de abonați ar corespunde celor contorizate de centrala telefonică, imposibilitatea de a dovedi că nu cel în cauză a apelat numerele înregistrate, cât și refuzul de a primi reclamațiile, de a soluționa contestații pe deplin întemeiate și justificate, precum și de a oferi informații clare legate de sumele percepute în facturile telefonice.

Ca urmare a acestui fenomen, larg întâlnit în ultima perioadă, o serie de abonați – cu precădere cei din medii defavorizate: pensionari, persoane cu handicap etc. – sunt nevoiți să renunțe la serviciile telefonice (ceea ce, nu de puține ori, este recomandat chiar de personalul SNTc. "Romtelecom" S.A.), aflându-se în imposibilitatea de a onora facturile.

Referitor la calitatea înregistrării automate a convorbirilor în facturi, mass-media a făcut cunoscute nemulțumirile unor cetățeni față de corectitudinea datelor computerizate. În acest sens, amintim situația din județul Gorj, unde câteva mii de facturi telefonice au fost calculate greșit, în cursul lunii noiembrie 1999, din cauza unei erori strecurate în programul calculatorului. Astfel, unii abonați au primit facturi cu valoare dublă, după ce convorbirile lor au fost însumate de două ori.

De cele mai multe ori, prestatorul de servicii de telefonie își tratează abonații nemulțumiți ca pe niște *reclamații care refuză să recunoască și să achite un consum real de impulsuri.*

În concluzie, se impune luarea cât mai urgentă a unor măsuri în vederea eliminării suspiciunilor legate de taxarea eronată a abonaților și implicit scăderea numărului mare al reclamațiilor, precum și pentru excluderea conectărilor frauduloase la liniile unor abonați.

Motivat de numărul tot mai mare de cereri privind aceste nemulțumiri, instituția noastră a adus la cunoștință Agenției Naționale pentru Comunicații și Informatică, SNTc. "Romtelecom" S.A. și Oficiului Pentru Protecția Consumatorului, cazurile cetățenilor care au adresat plângeri.

Demne de semnalat sunt aspectele reclamate de cinci cetățeni, nemulțumiți de "încărcarea" facturilor telefonice prin includerea unor servicii cu valoare adăugată, nejustificate din punctul lor de vedere. În toate facturile telefonice apar apelate frecvent următoarele servicii cu valoare adăugată și de telefonie mobilă: Esotera, Audio – Center, Mobil Rom - Dialog, Mobifon – Connex, în perioade care coincid. De menționat este faptul că cetățenii domiciliază în municipiul București, în același bloc și pe aceeași scară și nu dispun de posibilități materiale deosebite.

Prezentăm mai jos, cele cinci cazuri:

Dosar nr. 413/1999

* * Domnul G. A. afirmă că din data de 5.05.1999, postul său telefonic nu funcționează. La solicitarea sa, i s-a eliberat factura detaliată a convorbirilor telefonice, cuprinzând perioada 1.04.1999-28.04.1999, în valoare de 5.763.400 lei, reprezentând apeluri către serviciile cu valoare adăugată (SVA). Factura pe luna precedentă fusese de 77.600 lei.

Față de răspunsul primit de la Direcția de Telecomunicații București, se declară nemulțumit.

Dosar nr. 438/1999

* * Doamna E. F. ne face cunoscut faptul că, din data de 5.05.1999, telefonul său nu mai funcționează. Din factura telefonică detaliată, rezultă apeluri către serviciile cu valoare adăugată, în valoare de 9.924.100 lei. La reclamația depusă la D.Tc. București nu a primit încă răspuns.

Dosar nr. 441/1999

* * Doamna N. F. Ș. ne informează că telefonul său nu funcționează din data de 15.03.1999. În urma demersurilor efectuate la serviciul deranjamente 921, fără nici un rezultat, solicită Oficiului Poștal Secuilor, factura detaliată a convorbirilor telefonice în perioada 6.03.1999-17.03.1999, din care reiese că valoarea apelurilor către serviciile cu valoare adăugată este de 1.552.500 lei.

În urma contestării apelurilor pe care petiționara nu le-a recunoscut, D.Tc. București exclude orice eroare în înregistrarea și taxarea convorbirilor telefonice, iar la verificările din rețea nu s-au depistat conexiuni străine pe circuitul postului telefonic.

În concluzie, în urma verificărilor efectuate, nu se poate opera scăderea sumelor facturate, iar recomandarea SNTc. "Romtelecom" S.A. constă în aceea că petiționara trebuie să facă verificări asupra persoanelor care au avut acces la postul său telefonic și că are posibilitatea, pe viitor, de a restricționa cu parolă apelurile de plecare.

Dosar nr. 439/1999

* * Domnul G. P. a achitat, pentru perioada 26.03.1999-25.04.1999, factura telefonică în valoare de 3.507.600 lei. Contestând această sumă la D.Tc. București, primește un răspuns – tip similar celui primit de d-na N. F., prezentat mai sus, cu care petiționarul nu se declară mulțumit. Totodată, G. P. susține că, în mod paradoxal, sume asemănătoare sau chiar mult mai mari, au

de achitat și alți vecini de-ai săi care, în aceeași perioadă, rezultă că ar fi apelat aceleași numere de telefon ca și cele ce apar în factura sa.

Dosar nr. 440/1999

* * Doamna N. E. a achitat, pentru convorbirile efectuate în perioada 26.02.1999 - 26.03.1999, suma de 180.000 lei, iar pentru perioada 26.03.1999 - 26.04.1999, suma de 206.000 lei. Pe data de 13.05.1999, petiționara susține că a fost anunțată de faptul că postul său telefonic a fost suspendat, întrucât valoarea convorbirilor telefonice este de 14.800.000 lei. Din analiza facturilor telefonice detaliate, obținute la cererea abonatului, reies următoarele sume: 6.279.000 lei pentru perioada 10.05.1999 - 13.05.1999 și 8.585.000 lei pentru perioada 26.04.1999 - 10.05.1999, ambele reprezentând apeluri către servicii cu valoare adăugată și către rețeaua de telefonie mobilă. Petiționara afirmă că familia sa este alcătuită din patru persoane, din care doar două sunt salariate, este conștientă de faptul că nu are posibilități materiale pentru a achita o asemenea sumă pentru telefon și de aceea, nu efectuează convorbiri în valoare foarte mare, pentru a nu se supune riscului neplății.

Președintele S.N.Tc. "Romtelecom" SA ne răspunde că, în urma verificărilor tehnice asupra posturilor telefonice ale abonaților menționați mai sus, au fost luate măsuri de reglementare a situației semnalate și de scutire de la plata facturilor telefonice reprezentând contravaloarea convorbirilor cu SVA. **Sumele respective au fost scăzute din conturile posturilor telefonice în cauză și transferate în contul abonatului S.C. Ricadi.**

Astfel de situații în care, la intervenția avocatului poporului, S.N.Tc. Romtelecom SA recunoaște faptul că au existat erori în înregistrarea convorbirilor telefonice și aplică scutirea abonaților de la plata sumelor în plus sunt însă destul de rare. Pe lângă cazurile de mai sus, dintre plângerile de acest gen adresate avocatului poporului, putem menționa încă o situație de scutire de la plata convorbirilor înregistrate eronat pe numărul altor abonați.

Dosar nr. 574/1999

* * Domnul T. F., domiciliat în municipiul București, sectorul 2, ne sesizează în legătură cu faptul că, din data de 16.05.1999, postul său telefonic a fost suspendat. Din copia de pe factura telefonică detaliată, reiese că în perioada 11.05. - 16.05.1999, au fost apelate serviciile telefonice cu valoare adăugată, în valoare de 8.638.800 lei, sumă pe care petiționarul o contestă.

Ca și în cazul de mai sus, din răspunsul-tip al Direcției de Telecomunicații București - Sectorul Operațional pentru Calitate Sud-Est rezultă că se exclude din partea furnizorului orice erori în înregistrarea și taxarea convorbirilor telefonice, precum și prezența unor deranjamente care să afecteze funcționarea postului telefonic.

Instituția noastră s-a adresat președintelui SNTc. "Romtelecom" S.A. Din răspunsul Direcției de Telecomunicații București - Serviciul Reclamații rezultă că, în urma analizării reclamației petiționarului, s-a dispus scăderea sumei de 8.638.800 lei din factura acestuia, reglementarea contului făcându-se într-o factură viitoare.

Există însă și așa-numitele răspunsuri-tip ale SNTc. "Romtelecom" S.A. prin care nu se recunoaște posibilitatea înregistrării și taxării eronate a unor apeluri, la numerele altor abonați decât cei în cauză. Singura cale de recunoaștere a drepturilor consumatorilor și reparare a pagubelor produse este aceea a acțiunii în justiție a furnizorului de servicii de telefonie.

Dosar nr. 493/1999

* * Doamna M. C., din municipiul București, sectorul 5, ne-a sesizat în legătură cu factura telefonică pentru luna martie, în valoare de 2.183.100 lei, primită pe data de 23.04.1999. Petiționara susține că de la telefonul său nu se pot emite apeluri de plecare, motiv pentru care a reclamat defecțiunea la serviciul Deranjamente. De asemenea, în cerere menționează faptul că locuiește singură și suferă de tulburări ale auzului.

Sesizând aceste aspecte Direcției de Telecomunicații București, la data de 17.05.1999, i se comunică faptul că, în urma analizării facturii detaliate, s-a constatat că apelurile au fost corect înregistrate și taxate. De asemenea, în rețea nu s-au depistat conexiuni străine pe circuitul postului telefonic.

Recomandarea D.Tc. București este aceea ca petiționara să efectueze verificări asupra persoanelor care au avut acces la postul său telefonic, iar pe viitor are posibilitatea de a restricționa apelurile de plecare prin serviciul de parolare.

S.N.Tc. Romtelecom S.A. ne informează că, la data de 19.03.1999, postul telefonic al petiționarei a fost suspendat, neexistând din partea acesteia nici o solicitare de parolare a apelurilor de plecare.

Se observă din răspunsului scris al Direcției de Calitate – Direcția de Telecomunicații București, că SNTc. "Romtelecom" S.A. neagă existența unor urme de conexiuni clandestine sau deranjamente care ar fi putut modifica contorizarea și facturarea impulsurilor la numărul petiționarei. Acesteia, la data de 5.08.1999, i s-a desființat postul telefonic, deoarece a refuzat plata facturii.

Față de răspunsul-tip, singura cale de a cere recunoașterea drepturilor este acțiunea în justiție. Petiționara beneficiază, în acest caz, de scutire de taxe judiciare de timbru, potrivit prevederilor art. 15 lit. j din Legea nr. 146/1997 privind taxele judiciare de timbru.

Fiind însă vorba de o persoană în vârstă, cu posibilități materiale mai mult decât modeste, este greu de crezut că ar putea urma această cale.

Dosar nr. 682/1999

* * Domnul N. C., domiciliat în municipiul București, sectorul 6, ne-a sesizat în legătură cu valoarea facturii telefonice în sumă totală de 11.127.200 lei. Petiționarul susține că a contestat suma în cauză și a depus pe data de 7.08.1999, cerere de desființare a postului său telefonic, însă aceasta nu a fost soluționată, abonatului fiindu-i perceput în continuare abonamentul telefonic.

Instituția noastră s-a adresat în acest caz președintelui SNTc. "Romtelecom" S.A., însă răspunsul primit arată că plângerea petiționarului nu este întemeiată, întrucât convorbirile au fost efectuate în totalitate de la postul său telefonic.

Dosar nr. 1065/1999

* * Un aspect similar celui prezentat mai sus este și cel al doamnei I. C., domiciliată în orașul Videle, județul Teleorman, care s-a plâns în legătură cu supraevaluarea facturii telefonice privind convorbirile de pe data de 2.10.1999. Petiționara susține că pe data menționată, în factură s-a înregistrat suma de 10.097.750 lei, reprezentând convorbiri la Romtext, pe care le contestă și pentru care s-a adresat cu o reclamație la Oficiul Comercial de Telecomunicații – Videle, refuzată pe motivul că nu i se poate acorda număr de înregistrare.

Cazul a fost semnalat atât Oficiului județean pentru Protecția Consumatorilor Teleorman, cât și Direcției de Telecomunicații Teleorman.

Dosar nr. 679/1999

* * Domnul S. V., domiciliat în municipiul București, sectorul 2, ne a sesizat cu privire la supraevaluarea convorbirilor telefonice. Petiționarul susține că, în urma transformării liniei sale telefonice principale în linie comună (doi abonați), numărul impulsurilor a crescut foarte mult. La sesizările sale către Oficiul comercial de telecomunicații de care aparține, aspectele reclamate au fost verificate și soluționate în favoarea sa. După o anumită perioadă, începând cu luna mai 1999, valoarea facturii telefonice a crescut din nou, lucru pe care dl. S. V. l-a contestat, fără a primi răspuns la reclamațiile sale, ultima fiind depusă la Direcția de Telecomunicații București, la data de 23.08.1999.

Abonatul, pensionar și suferind, nu poate renunța la telefon, după cum susține că i s-a recomandat de către funcționara de la ghișeu unde își achită factura telefonică.

Am adus la cunoștință acest caz Oficiului pentru Protecția Consumatorilor al municipiului București.

Oficiul pentru Protecția Consumatorului ne-a comunicat modalitatea prin care se realizează cercetarea aspectelor reclamate privind înregistrarea convorbirilor telefonice. Concluziile verificărilor sunt transmise consumatorului sub autoritatea Direcției de Telecomunicații, cu precizarea că cercetarea s-a efectuat ca urmare a sesizării depuse la O.P.C.

*De asemenea, în răspuns se menționează faptul că **serviciul de telefonie este singurul serviciu public în care instrumentarea reclamațiilor nu poate fi realizată decât cu colaborarea personalului tehnic al prestatorului de serviciu, datorită complexității tehnice deosebite**, motiv pentru care concluziile cercetărilor sunt comunicate cu întârziere.*

Totodată, pentru "supravegherea pas cu pas a instrumentării reclamațiilor consumatorilor" legate de serviciile SNTc. "Romtelecom" S.A. se impune încadrarea a doi, trei inspectori de specialitate care să se ocupe numai de aceste probleme.

Cu privire la aceste plângeri ne-am adresat și Agenției Naționale pentru Comunicații și Informatică, înființată în baza H.G. nr. 973/1998.

Agenția ne-a comunicat că obiectul său de activitate a devenit elaborarea și aplicarea strategiilor și reglementărilor în domeniul comunicațiilor și informaticii, deci nu mai reprezintă statul român în administrarea SNTc. "Romtelecom" S.A. Sesizările în legătură cu modul în care aceasta respectă clauzele contractuale referitoare la furnizarea serviciilor de telefonie către cetățeni nu pot fi soluționate de agenție, ci trebuie înaintate Fondului Proprietății de Stat care, în

calitate de acționar din partea statului român, răspunde de administrarea societății. De asemenea, Agenția se declară dispusă să îmbunătățească serviciile de telefonie, demarând, în acest sens, discuții cu Consiliul Concurenței și SNTc. "Romtelecom" S.A.

Cu toate acestea, Ordinul nr. 122/1998 privind aprobarea Condițiilor generale pentru furnizarea serviciului telefonic, al fostului ministru al comunicațiilor, nu a fost anulat sau abrogat, iar în art. 2 al aceluiași ordin se precizează că: "Supravegherea îndeplinirii prevederilor prezentului ordin se va realiza prin serviciile specializate ale Direcției economice", direcție care s-a păstrat și în actuala structură organizatorică a Agenției Naționale pentru Comunicații și Informatică, aceasta preluând toate atribuțiile fostului Minister al Comunicațiilor.

Încălcarea drepturilor cetățenilor în calitate de consumatori, de către furnizorul de servicii telefonice nu poate fi eludată prin invocarea unor măsuri de reorganizare, cu atât mai mult cu cât ordinul nr. 122/21.05.1998 prevede drepturi și obligații pentru ambele părți în cadrul contractului privind furnizarea serviciului telefonic. Or, reorganizarea uneia dintre părțile contractante nu poate constitui temei de exonerare de obligațiile contractuale asumate, mai ales atunci când este vorba de un contract impus, nenegociabil.

Data fiind existența clauzelor abuzive în contractul-cadru între SNTc. "Romtelecom" S.A. și abonații săi, persoane fizice, avocatul poporului, a făcut recomandări, în temeiul art. 20 din Legea nr. 35/1997, către Agenția Națională pentru Comunicații și Informatică în vederea modificării Ordinului nr. 122/21 mai 1998 privind aprobarea condițiilor generale de furnizare a serviciilor telefonice și a sesizat Consiliul Concurenței, legat de încălcarea art. 6 din Legea concurenței nr. 21/1996, precum și Oficiul Pentru Protecția Consumatorilor.

Punctele de vedere exprimate de Consiliul Concurenței și de O.P.C. au corespuns, în mare măsură, cu cele cuprinse în recomandarea avocatului poporului de modificare a contractului-cadru oferit de SNTc. Romtelecom SA.

De asemenea, Consiliul Concurenței ne-a informat că a efectuat demersurile necesare către Guvernul României, solicitând intervenția acestuia în vederea restabilirii mediului concurențial normal în domeniul furnizării serviciilor telefonice, prin modificarea Ordinului nr. 122/21.05.1998 privind aprobarea condițiilor generale pentru furnizarea serviciului telefonic, în sensul eliminării art. 4 din acest ordin, ce se referă la perceperea de către SNTc. "Romtelecom" S.A., de la abonații săi, a unui avans spre decontare (pentru persoane fizice) și a plății anticipate a două abonamente lunare (pentru persoane juridice).

Acest ultim aspect a fost rezolvat prin decizia Curții Constituționale nr. 44/1999, pronunțată în Dosarul nr. 181C/1998, prin care au fost declarate abrogate două acte normative: Decretul nr. 265/1949 privind obligativitatea contractelor scrise și reglementarea plăților între întreprinderi și organizații economice, respectiv Decretul nr. 203/1953 pentru unele derogări de la art. 3 al Decretului nr. 265/1949.

Scutiri de la plata abonamentului telefonic pentru anumite categorii de persoane

Începând cu luna iulie 1999, SNTc. "Romtelecom" S.A. a dorit să vină în sprijinul clienților săi cu posibilități financiare diferențiate, prin introducerea unor noi oferte privind abonamentele pentru linia telefonică principală, fie că aceasta este conectată la centrală digitală, fie la cea analogică. Similar condițiilor din contractul-cadru pentru furnizarea energiei electrice, abonații pot opta pentru diferite categorii de abonamente, pe o perioadă de minim trei luni.

Această clasificare în mai multe categorii de abonamente oferite consumatorilor a generat alte nemulțumiri ale abonaților beneficiari ai Decretului-Lege nr. 118/1990.

Dosar nr. 1111/1999

* * Astfel, președintele Asociației Române a Foștilor Deținuți Politici și Luptători Anticomuniști ne-a sesizat în legătură cu faptul că abonaților beneficiari ai Decretului - Lege nr. 118/1990, republicat, li se percepe taxa pentru abonamentul telefonic, în cuantum de 34.000 lei, ce corespunde categoriei de abonament fără impulsuri gratuite.

Petiționarul susține că acest tip de abonament este perceput în baza unei adrese emise de Ministerul Muncii și Protecției Sociale către SNTc. "Romtelecom" S.A., cu nr. 1246 din 17.08.1999.

Decretul - Lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum și celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri acordă acestei categorii sociale dreptul la scutire de la plata taxei de abonament telefonic, fără să facă distincție cu privire la tipul abonamentului.

În urma modificării tarifelor pentru serviciile interne și externe de telecomunicații prestate de la 1.07.1999, prin oferta către abonați, s-a stabilit că, în cazul în care aceștia nu vor opta pentru un alt tarif de abonament dintre cele trei categorii oferite, vor fi considerați ca având în continuare abonamentul telefonic cu cele 100 de impulsuri gratuite, la noua sa valoare.

Ca atare, atâta timp cât destinatarii ofertei au acceptat-o tacit (în speță, abonații persoane fizice, neexprimându-și opțiunea cu privire la tipul de abonament, au rămas în continuare la cel cu 100 de impulsuri gratuite), modificarea unilaterală a contractului, în sensul trecerii abonaților beneficiari ai Decretului - Lege nr. 118/1990, la alt tip de abonament, fără ca aceștia să-și exprime consimțământul, reprezintă atât o încălcare a clauzelor contractuale, cât și a drepturilor consumatorului.

Dosarul nu a fost finalizat, întrucât instituția noastră s-a adresat Ministerului Muncii și Protecției Sociale, precum și Societății Naționale de Telecomunicații Romtelecom S.A., cărora le-a adus la cunoștință aspectele semnalate, solicitând reglementarea situației.

S.N.Tc. Romtelecom S.A. încalcă și dreptul la protecție socială al veteranilor de război conferit de Legea nr. 44/1994 – anume scutirea acestora de la plata abonamentului de telefon.

Dosar nr. 537/1999

* * Domnul C. C., domiciliat în municipiul București, sectorul 4, ne-a sesizat în legătură cu faptul că este veteran de război și, potrivit prevederilor art. 15 lit. f) din Legea nr. 44/1994, beneficiază de scutire de la plata abonamentului de telefon. Cu toate acestea, i se percepe, pe baza Ordinului nr. 122 din 21.05.1998 al ministrului comunicațiilor, abonamentul constituit ca "avans spre decontare", actualizat cu ocazia oricăror modificări ale tarifelor.

Acest abonament reprezintă "plata unui avans spre decontare" prevăzut de art. 4 al ordinului mai sus menționat, cuprinzând două abonamente, percepute la semnarea contractului de către S.N.Tc. Romtelecom S.A. cu abonatul, însă Legea nr. 44/1994 în art. 15 lit. f) nu face distincție cu privire la tipul de abonament de care sunt scutiți veteranii de război. Or, potrivit

regulii fundamentale, "*ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*", unde legea nu distinge, nici interpretul nu trebuie să distingă.

Petiționarul mai susține că, solicitând lămuriri de la S.N.Tc. "Romtelecom" S.A., i s-au comunicat următoarele: în baza unei convenții încheiate între Romtelecom, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul de Interne și Ministerul Apărării Naționale, "la majorările de tarife, cota fracționară de abonament care reîntregește avansul spre decontare se va percepe de la abonații beneficiari ai Legii nr. 44/1994 și nu de la ministere, avându-se în vedere că această sumă se restituie abonaților la desființarea posturilor telefonice".

"Avansul spre decontare", chiar dacă se restituie abonaților la desființarea postului telefonic, nu este purtător de dobândă. Mai mult, această convenție nu poate abroga un drept statuat prin lege.

Ministerul Apărării Naționale ne informează că problematica sesizată se află în atenția instituțiilor competente, urmând ca, în condiții de oportunitate, să se dispună măsurile legale necesare unei soluționări favorabile a situației.

Ca răspuns la sesizarea instituției noastre către Ministerul Muncii și Protecției Sociale, ni se comunică faptul că petiționarul are "calitatea de pensionar militar, aparținând Ministerului de Interne". Din acest motiv adresa a fost transmisă Serviciului de pensii militare din cadrul Ministerului de Interne. Răspunsul acestei din urmă autorități nu ne-a parvenit încă.

Președintele SNTc. Romtelecom S.A. ne răspunde că serviciile prestate de această societate sunt anterioare achitării facturilor telefonice, lucru ce justifică perceperea avansului spre decontare. În conformitate cu art. 23 alin. (1) din Legea nr. 44/1994, fondurile necesare acoperirii tuturor cheltuielilor determinate de aplicarea prezentei legi se vor suporta de la bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat sau de la bugetele locale, în limita sumelor aprobate anual Ministerului Apărării Naționale, Ministerului Muncii și Protecției Sociale, celorlalte organe de specialitate ale administrației publice centrale sau locale. În cazul majorării tarifelor pentru serviciile de telefonie, ministerele în cauză nu au posibilitatea de a achita și cota fracționară de abonament care reîntregește avansul spre decontare, ci numai abonamentul telefonic. Suma care reactualizează nivelul avansului spre decontare este percepută de la abonat, în baza unei convenții încheiate între SNTc. Romtelecom S.A. și Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Apărării Naționale sau Ministerul de Interne.

Dosarul va fi definitivat după primirea tuturor informațiilor solicitate cu privire la baza legală a acestei convenții.

Servicii oferite de regiile autonome ce furnizează energia termică

Dosar nr. 167/1999

* * Doamna B. M. V., domiciliată în municipiul Brăila, ne-a sesizat în legătură cu serviciile prestate de R.A. APTERCOL – Brăila. Aceasta a întrerupt, pe întreaga Asociație de proprietari nr. 159 din Cartierul Vidin, furnizarea apei calde în luna iunie 1998, a căldurii în lunile noiembrie, decembrie 1998 și ianuarie 1999, apa rece fiind furnizată de la ora 6 la ora 19, deși unii dintre locatari și-au achitat notele de plată privind furnizarea acestor servicii. Petiționara susține că, la toate demersurile și plângerile înregistrate la Primăria municipiului Brăila în calitate de proprietar asociat, în scopul găsirii unor soluții pentru reglementarea situației furnizării apei calde și căldurii, acestea nu au primit o soluționare favorabilă. De asemenea, serviciile publice organizate la nivel local ale SN Conel SA și SN Romgaz SA nu își îndeplinesc obligațiile privind verificarea

periodică a instalațiilor de furnizare a energiei electrice și termice și a gazelor naturale, cu toate că atât petiționara, cât și alți proprietari ai apartamentelor din blocul în care locuiește au adresat mai multe plângeri acestor societăți prestatoare de servicii publice.

Instituția noastră s-a adresat primarului municipiului Brăila, la data de 18.03.1999, fără rezultat. De aceea, am expediat o nouă adresă pe 15.12.1999.

Răspunsul transmis instituției noastre, la 17.01.2000 (după 10 luni de la demersul inițial), prezintă următoarele informații:

„Petiționara B. M. V. este membră a Asociației de proprietari nr. 159.

Conform legislației în vigoare, Legea nr. 4/1981, H. G. nr. 425/1994 și Legea nr. 114/1996, republicată, beneficiarul prestațiilor de furnizare agent termic și al prestațiilor apă-canal este reprezentat, în cazul populației, de asociațiile de proprietari (asociațiile de locatari).

Numai aceste persoane juridice au dreptul și totodată obligația de a încheia contracte pentru serviciile menționate, în calitate de beneficiar al raporturilor contractuale.

Persoanele fizice care fac parte din asociațiile de proprietari nu au calitatea de beneficiar în contractele de furnizare încheiate cu R.A. APTERCOL – Brăila.

Având în vedere că beneficiar în contractele menționate este asociația de proprietari, clauzele contractuale îi sunt opozabile asociației și nu persoanelor fizice ce fac parte din asociație.

Potrivit prevederilor contractuale, neplata la scadență a contravalorii serviciilor de furnizare agent termic și apă dă dreptul furnizorului de a sista prestarea serviciilor contractate (în speță, existând încheiate contracte semnate de ambele părți)”.

În concluzie, se arată că R.A. – APTERCOL a procedat în spiritul clauzelor contractuale și al reglementărilor normative în vigoare.

Ca atare, a sistat furnizarea agentului termic către asociație și a redus programul de apă potabilă între orele 6.00 – 19.00.

Aceste măsuri nu au determinat însă asociația să-și achite debitele, astfel încât la 1.01.1999, restanțele erau de 70 mil. lei agent termic și peste 120 mil. lei, apă – canal. La 1.02.1999, contractul de furnizare agent termic se reziliază, conform art. 96 alin. (4) din HG nr. 425/1994.

Primarul municipiului Brăila arată, în final, că “plângerea petentei, în calitatea sa de persoană fizică, este nefondată, aceasta motivând raporturi juridice cu R.A. - APTERCOL. Aspectele reclamate sunt de competența asociației de proprietari din care face parte petenta, care poate stabili măsuri de recuperare a restanțelor

Prin urmare, primarul municipiului Brăila își declină competența în această problemă, degrevând totodată și furnizorul de servicii de orice responsabilitate pentru întreruperile survenite ca urmare a neachitării facturilor restante, chiar dacă prin aceasta sunt încălcate drepturile persoanei fizice.

Comentarii

Ca și în raportul anual precedent, am prezentat un asemenea gen de caz în detaliu întrucât el reflectă, în bună măsură, impasul în care se află consumatorul casnic individual, care își onorează cu bună credință și la termen obligațiile de plată a cheltuielilor de întreținere (în special agent termic și apă), însă trebuie să suporte consecințele economice dure ale uriașelor datorii acumulate de asociațiile de proprietari / locatari care conduc la întreruperi colective ale furnizării de utilități – în special IARNA.

Asemenea situații critice nu sunt apanajul exclusiv al cetățenilor municipiului Brăila, ci ele se regăsesc la nivelul întregii țări.

În unele cazuri, neplata debitelor restante se datorează relei credințe sau proastei organizări a asociațiilor. În altele, consumatorul casnic se află în imposibilitate de achitare, ca urmare a dificultăților financiare cu care se confruntă o mare parte din populație.

Pentru iarna 1999/2000, Guvernul României a hotărât prin O. U. G. nr. 162 din 28 octombrie 1999 acordarea de ajutoare bănești pentru categoriile defavorizate ale populației pentru plata energiei termice furnizate populației prin sisteme centralizate. Pe de altă parte, potrivit reglementărilor în vigoare, persoana fizică este exclusă din raporturile contractuale cu prestatorul serviciilor de furnizare agent termic și apă, cu toate că ea este consumatorul direct (și individual) al acestor servicii astfel încât drepturile sale nu pot fi susținute în nume propriu, ci doar în numele unei entități juridice (asociația de proprietari / locatari), beneficiară a contractului.

Sistemele centralizate de furnizare a agentului termic nu sunt o creație de dată recentă, fiind realizate, în cea mai mare parte, în perioada de dinainte de 1989. De asemenea, ele sunt caracterizate de randamente scăzute și pierderi excesive (din vina furnizorului, în special). Apărarea drepturilor consumatorului individual poate fi însă garantată doar în măsura în care se trece la contorizarea separată a consumului nu numai pe blocuri, ci și pe apartamente, în mediul urban.

O premisă esențială pentru rezolvarea problemei întreruperii furnizării apei și a agentului termic către grupuri întregi de consumatori ca urmare a neplății facturilor restante o constituie asigurarea contorizării individuale, astfel încât să nu mai fie afectat grupul, ci doar consumatorul culpabil.

În acest sens, H.G. Nr. 348/1993 privind contorizarea apei și a energiei termice la populație, instituții publice și agenți economici (neabrogat sau modificat) stabilește, în art. 3:

“Consumurile de apă și energie termică se vor determina cu ajutorul sistemelor de măsurare prin care se asigură contorizarea activităților livrate în vederea facturării. Dotarea cu sisteme de măsurare se va face în mod eșalonat, începând de la consumatori spre surse”.

În continuare, art. 6 dispune:

“Achiziționarea și montarea contorilor pentru populație cade **în sarcina distribuitorilor** și se va realiza în etape, pe baza unor programe întocmite de aceștia și supuse aprobării consiliilor locale.

Consumatorii pot solicita montarea contorilor de apă rece și energie termică în devans față de programul stabilit, pe cheltuiala lor, urmând ca acesta să se deducă din obligația de plată a serviciilor prestate de distribuitor.”

Rezultă că în sarcina distribuitorului cad atât achiziționarea, cât și montarea acestor dispozitive de măsurare, în baza unor programe a căror aprobare intră în atribuțiile consiliilor locale. Cei 7 ani scurși de la data adoptării actului normativ susmenționat nu au fost suficienți pentru ca distribuitorii, respectiv consiliile locale să-și realizeze obligațiile, eșalonat, după cum prevede norma. De altfel, art. 2.1 alin. (2) din Normativul-cadru privind contorizarea apei și a energiei termice la populație, instituții publice și agenți economici, aprobat prin Ordinul nr. 29/N din 1993 al ministrului lucrărilor publice și amenajării teritoriului și șeful Departamentului pentru

Administrație Publică locală, dispune "Până la 31 ianuarie 1994, programele de contorizare elaborate de unitățile de distribuție vor fi analizate și aprobate de consiliile locale".

Ca atare, rezultă că operațiunea de contorizare a apei și a energiei termice la consumatori îi revine distribuitorului, ca obligație legală.

Cu toate acestea, contractul-cadru de furnizare a energiei termice, aprobat prin Decizia nr. 70/1999 a Președintelui Autorității Naționale de Reglementare în Domeniul Energiei (ANRE) înscrie, între "drepturile consumatorului", pe acela de a solicita furnizorului, contra cost, instalarea de grupuri de măsurare/contoare, atât pentru asociația de proprietari, cât și pentru membrii individuali ai asociației, la cererea acestora. **Rezultă că a fost complet inversată sarcina suportării cheltuielilor de contorizare, aceasta fiind transferată de la distribuitor asupra consumatorului.**

Servicii poștale

Dosar nr. 305/1999

* * Domnul G. E., domiciliat în orașul Târgu-Ocna, ne sesizează cu privire la faptul că, în data de 22.12.1998, a expediat o scrisoare recomandată cu confirmare de primire, înregistrată cu nr. 1671/22.12.1998, având ca destinatar Prefectura județului Bacău, Comisia județeană de aplicare a legii fondului funciar.

Petiționarul susține că nu a primit răspuns la scrisoarea adresată comisiei județene, scrisoare ce conținea contestația sa cu privire la modul de stabilire a dreptului de proprietate potrivit Legii nr. 18/1991. De asemenea, susține că a adresat o reclamație Oficiului Poștal Târgu-Ocna, la care a primit răspuns, dar nu se declară mulțumit de acesta.

Prezumând că motivul pentru care răspunsul nu i-a parvenit a fost faptul că scrisoarea sa nu a ajuns la destinatar (confirmarea de primire nefiind semnată), s-a adresat instituției noastre cu o plângere împotriva serviciilor poștale.

Din corespondența purtată de instituția Avocatul Poporului cu Oficiul Județean pentru Protecția Consumatorilor Bacău căruia i-am semnalat reclamația d-lui G. E., rezultă că aceasta nu este întemeiată, deoarece trimiterea poștală a ajuns la destinatar – Comisia județeană de aplicare a legii fondului funciar. Aceasta din urmă a emis Hotărârea nr. 4888 din 1.03.1999, transmisă petiționarului. Verificările au fost efectuate la Oficiul Poștal Tg. Ocna, la Prefectura județului Bacău și la Primăria comunei Poduri. În urma lor, s-a constatat că trimiterea poștală din 22.12.1998 a ajuns la destinatar (Prefectura Bacău), fiind primită de funcționarul care a semnat în borderoul de primire din ziua respectivă.

Comisia județeană de aplicare a Legii nr. 18/1991 a analizat reclamația și a emis Hotărârea nr. 4888 din 1.03.1999, pe care a transmis-o comisiei locale din comuna Poduri. După cum se menționează în răspuns, aceasta din urmă, "*neregăsind terenul*", consideră că nu trebuie să răspundă petiționarului".

De asemenea, O.J.P.C. Bacău arată că, în urma cercetărilor efectuate și la nivelul Primăriei comunei Poduri, rezultă că, întrucât comisia locală a primit doar hotărârea comisiei județene, nu și reclamația petiționarului, "*neregăsind terenul*", consideră că nu trebuie să dea un răspuns cetățeanului în cauză.

Ne-am adresat și primarului comunei Poduri în calitate de președinte al comisiei locale de aplicare a legii fondului funciar, la data de 28.06.1999. Neprimind răspuns până la data de 15.12.1999, am revenit cu o nouă adresă.

Dosar nr. 865/1999

* * Domnul B. T., în vârstă de 84 de ani, domiciliat în comuna Răzvad, județul Dâmbovița s-a plâns în legătură cu faptul că, pe data de 29.06.1999, a trimis o scrisoare recomandată cu chitanța nr. 6166, de la Oficiul Poștal Târgoviște. Petiționarul susține că, până la data de 11.07.1999, nu a intrat în posesia confirmării de primire, motiv pentru care s-a adresat cu o plângere, la data de 13.07.1999, Oficiului Poștal – Târgoviște. Față de răspunsul primit, petiționarul se declară nemulțumit cu acordarea de despăgubiri pentru pierderea trimiterii poștale (conform prevederilor legale în vigoare), deoarece scrisoarea conținea o fotografie de familie - cu mare valoare afectivă pentru el – iar el dorește recuperarea acesteia. Pentru aceste motive, el s-a adresat avocatului poporului care, potrivit legii, a solicitat date referitoare la cazul petiționarului, Oficiului pentru Protecția Consumatorilor al municipiului Târgoviște.

Oficiul pentru Protecția Consumatorilor a județului Dâmbovița ne-a comunicat că, pentru clarificarea nemulțumirilor petiționarului privind pierderea trimiterii poștale, s-a luat legătura cu domnul B. T., dar acesta a refuzat să pună la dispoziția O.P.C. răspunsul primit de la Oficiul Poștal Târgoviște. Singura pretenție este de a recupera fotografia pierdută. De asemenea, în răspuns se arată că Oficiul Poștal Târgoviște nu poate pune la dispoziția O.J.P.C. Dâmbovița informații privind plângerea, decât în situația în care există și acordul reclamantului.

Potrivit prevederilor art. 26 din Legea serviciilor poștale nr. 83/1996, în termen de 6 luni de la data la care a primit răspunsul la reclamația administrativă adresată Oficiului Poștal, persoana în cauză are posibilitatea de a introduce și acțiune în instanță.

Totodată, art. 28 din legea susmenționată stabilește condițiile în care C.N. "Poșta Română" răspunde pentru trimerile poștale interne înregistrate, în caz de pierdere, și anume prin acordarea de despăgubiri, în condițiile legii – fapt comunicat deja petiționarului de Oficiul Poștal Târgoviște, dar neacceptat de acesta.

Dosar nr. 768/1999

* * Doamna L. C. S. D., din municipiul Câmpina, județul Prahova, ne-a sesizat în legătură cu faptul că, pe data de 22 aprilie 1999, a trimis o scrisoare prin serviciul "Prioripost", care conținea o anumită sumă în valută. Petiționara susține faptul că aproape toată suma din plic a fost sustrasă, prin deschiderea corespondenței. Totodată, se afirmă că plicul a înregistrat și o anumită întârziere față de data la care trebuia să ajungă acest tip de scrisoare la destinație.

Răspunsul Direcției Regionale de Poștă Ploiești face trimitere la dispozițiile legale în vigoare, în sensul că introducerea în scrisori simple sau recomandate de bani, valori ori alte obiecte prețioase, de orice natură, constituie contravenție, potrivit art. 34 pct. 2 lit. a) din Legea serviciilor poștale nr. 83/1996.

Față de susținerile petiționarei în legătură cu întârzierea sosirii la destinație a scrisorii pentru care a fost solicitat un serviciu suplimentar plătit (în speță PRIORIPOST), dar mai ales din perspectiva încălcării unui drept constituțional, garantat de Constituția României în art. 28 – secretul corespondenței – prin faptul deschiderii corespondenței, indiferent de conținutul sustras

din trimiterea poștală (legea fundamentală prevede expres limitele exercitării acestui drept), ne-am adresat Direcției Regionale de Poștă Ploiești.

Aceasta ne comunică că, potrivit art. 29 din Legea nr. 83/1996, C.N. "Poșta Română" nu răspunde pentru trimiterile poștale neînregistrate sau înregistrate, dacă trimiterea a fost primită fără obiecții de destinatar. Totodată, în răspuns se menționează că lipsa obiecțiilor la primirea trimiterii poștale înseamnă, de fapt, inexistența unor suspiciuni asupra anvelopei (plicului).

Ulterior primirii plicului, petiționara a depus reclamație administrativă în termenul prevăzut de lege. De la data primirii răspunsului are dreptul, potrivit legii, de a introduce și acțiune în justiție, în termen de 6 luni (art. 26 din Legea nr. 83/1996). Art. 30 alin. (2) al Actului constitutiv al Companiei Naționale "Poșta Română" – S.A. din H. G. nr. 371/1998 privind înființarea C.N. "Poșta Română" S.A. prin reorganizarea R.A. "Poșta Română" prevede că litigiile de orice fel apărute între companie și persoanele fizice sau juridice sunt de competența instanțelor judecătorești de drept comun, iar părțile pot alege și calea arbitrală.

Intervenția instituției noastre s-a limitat la acest nivel.

Dosar nr. 1085/1999

Prin cererea înregistrată cu nr. 4124/1999, doamna Z. G. domiciliată în comuna Drănic, județul Dolj, cu reședința în orașul Corabia, ne-a sesizat în legătură cu faptul că plata pensiei sale de fost membru al CAP s-a efectuat către fiul său, deși petiționara nu îl mandatase vreodată în acest sens.

Adresându-se cu plângere la Direcția Regională de Poștă Craiova, i s-a comunicat că factorul poștal a fost sancționat, dar petiționara nu a putut intra în posesia sumelor încasate de fiul său.

Ne-am adresat Direcției regionale, cerându-i să ne comunice rezultatele verificărilor efectuate în legătură cu acest caz și instrucțiunile aplicabile cu privire la plata pensiilor și altor servicii poștale. Totodată, am solicitat și Companiei Naționale Poșta Română informații privind stadiul de elaborare al acestor instrucțiuni care, potrivit art. 14 alin. 2 din Legea nr. 83/1996 privind serviciile poștale, urmau a fi supuse aprobării autorității de reglementare (Ministerul Comunicațiilor la acea dată, ulterior Agenția Națională pentru Comunicații și Informatică).

Dacă Direcția regională de Poștă Craiova a reacționat prompt, transmițându-ne informații despre cazul semnalat, inclusiv modul de sancționare a lucrătorului poștal, precum și un "extras" din Instrucțiunile pentru executarea serviciului de mandate (din 1973!), directorul general al Companiei Naționale "Poșta Română" a refuzat să ne pună la dispoziție informațiile solicitate, susținând că operatorul poștal național **"nu se încadrează în sfera autorităților publice asupra cărora instituția Avocatul Poporului își poate exercita controlul prevăzut de lege"**. De asemenea, se menționează că au fost emise instrucțiuni privind condițiile de efectuare a serviciilor poștale, însă acestea "au **caracter intern** și nu au fost date publicității". În final, conducerea Companiei Naționale "Poșta Română" arată că tratarea sesizărilor de acest gen de către instituția Avocatul Poporului excede cadrul legal instituit de Legea nr. 35/1997.

Comentarii

Este prima dată când avocatului poporului i se refuză explicit comunicarea informațiilor și documentelor solicitate deși, potrivit art. 19 din Legea nr. 35/1997, avocatul poporului are acces inclusiv la "documentele secrete deținute de autoritățile publice, în măsura în care le consideră necesare pentru soluționarea plângerilor care i s-au adresat", cu obligația de a nu le divulga sau face publice, sub sancțiune penală. Necomentând aspectul caracterului secret al

acestor informații care privesc condițiile de efectuare a serviciilor poștale, rămâne de discutat celălalt motiv invocat de Compania Națională “Poșta Română”, anume faptul că, fiind o societate pe acțiuni, nu se încadrează în sfera autorităților publice supuse controlului avocatului poporului.

În aceste condiții, se impun următoarele precizări:

Compania Națională “Poșta Română” S.A. a luat naștere ca urmare a reorganizării Regiei Autonome “Poșta Română”, în baza H.G. nr. 371/1998. În actul său constitutiv, art. 1 alin. 4 dispune că această companie națională este “societate comercială **națională de interes public**”. Art. 4 alin. 2 prevede că ea asigură, în temeiul legii ori pe baze contractuale, serviciile de poștă (...) în scopul satisfacerii “interesului public și social”.

Este adevărat că avocatul poporului își exercită controlul asupra administrației publice, însă această noțiune, potrivit art. 115 din Constituția României, are o sferă largă, ce include instituțiile bugetare, regiile autonome și societățile comerciale subordonate organic sau, după caz, funcțional ministerelor/organelor centrale autonome. Pe de altă parte, prin serviciu public se înțelege activitatea organizată sau autorizată de o autoritate a administrației publice pentru a satisface **nevoi sociale în interes public**. Or, Poșta Română, desfășurând o atare activitate, reprezintă unul dintre serviciile publice tradiționale.

De altfel, chiar prin textul Legii nr. 35/1997, legiuitorul a înțeles să îi confere avocatului poporului atribuții de control și asupra regiilor autonome (la care art. 26 face trimitere expresă). Faptul că ulterior adoptării acestei legi, unele regii autonome au fost restructurate sau reorganizate în companii/societăți naționale în baza O.U.G. nr. 30/1997, aprobată prin Legea nr. 207/1997, nu a modificat și natura serviciilor publice prestate de către acestea, astfel încât ele să iasă din sfera administrației publice. Ca dovadă, art. 2 alin. 2 din lege stabilește că societățile comerciale pe acțiuni rezultate în urma reorganizării regiilor autonome au ca obiect “activități de interes public național”. Structura capitalului social, forma de conducere sau administrare a unei asemenea entități, inclusiv procesul de privatizare nu pot afecta interesul public pe care acestea îl servesc. Prin urmare, avocatul poporului se simte dator să purceadă la soluționarea plângerilor adresate de cei lezați în drepturile lor prin activitatea companiilor naționale ce prestează servicii publice, inclusiv “Poșta Română”.

Servicii bancare

Alte plângeri s-au referit la neplata sumelor în valută provenite din salariile pentru munca prestată în străinătate de către unii cetățeni români, înainte de 1989, în baza Ordonanței de Guvern nr. 91/1998.

Dosar nr. 741/1999

* * Un aspect cu care instituția noastră a fost sesizată prin mai multe cereri ale cetățenilor care au lucrat în străinătate înainte de anul 1989 se referă la imposibilitatea de a recupera sumele în valută provenite din salariile pentru munca din străinătate, depuse în contul Băncii Române de Comerț Exterior – S.A.

Restituirea sumelor în valută se efectuează în baza Ordonanței de Guvern nr. 91/1998, la cererea adresată, potrivit art. 2 alin. (4), către societățile comerciale din turism în a cărei evidență funcționează solicitantul. Petiționarii s-au plâns că nu au primit răspuns, cu toate că art. 2 alin. (2) din ordonanță prevede că virarea sumelor de restituit, de către Banca Română de Comerț Exterior – S.A. la societățile comerciale de turism, se va face în termen de 15 zile de la

data intrării în vigoare a O. G. nr. 91/1998, iar cererea de restituire trebuia depusă în termen de 90 de zile de la publicarea acesteia în Monitorul Oficial.

Motivat de faptul că Bancorex – S.A. a fuzionat cu Banca Comercială Română, i-am solicitat acesteia informații referitoare la modul în care ar fi posibilă rezolvarea solicitărilor petiționarilor.

B. C. R. ne informează că, față de prevederile art. 1 alin. (1) din Ordonanța nr. 91/1998, nu a fost posibilă efectuarea restituirilor, deoarece nu s-au îndeplinit celelalte condiții din ordonanță, privitoare la resursele Bancorex S.A.

Totodată, potrivit bilanțului contabil rectificat în baza Ordonanței de Urgență nr. 127/29.08.1998, Bancorex S.A. nu a mai înregistrat profit, astfel că diferența nefavorabilă de curs valutar care se ridică la suma de 15.742.242 mii lei nu a putut fi virată societăților comerciale de turism. Pe parcursul anului 1999, situația economico-financiară a Bancorex S.A. s-a înrăutățit, înregistrând la data de 30.07.1999, un patrimoniu net negativ de – 5.374.156 mil. lei, motiv pentru care a intrat în restructurare și a fuzionat prin absorbție cu Banca Comercială Română.

În final, se precizează că, întrucât O. G. nr. 91/1998 are dispoziții imperative referitoare la acoperirea sumelor solicitate de societățile de turism, de către Bancorex – S.A., din profitul net realizat de această bancă în anul 1998, B.C.R.- S.A. nu poate aduce la îndeplinire prevederile legale din ordonanță; numai Guvernul României poate să răspundă solicitărilor referitoare la aplicarea O. G. nr. 91/1998.

Ca atare, ne-am adresat și Secretariatului General al Guvernului României, pentru a solicita un punct de vedere cu privire la modalitatea de rezolvare a acestei situații.

Acesta a înaintat scrisoarea pentru soluționare Ministerului Finanțelor, arătând că nu este abilitat să emită interpretări asupra actelor normative și nici soluții în domenii ce exced sferei de activitate.

Înființarea consiliului consultativ pentru protecția consumatorilor la nivel local

Dosar nr. 770/1999

* * Prin cererea înregistrată la instituția noastră cu nr. 3457 din 7.10.1999, dl. O.T., în calitate de președinte al Asociației pentru Protecția Consumatorilor din municipiul Onești, ne-a sesizat cu privire la faptul că, în repetate rânduri, s-a adresat primarului, solicitând înființarea Consiliului Consultativ pentru Protecția Consumatorilor, la nivelul municipiului Onești. Petiționarul susține însă că a întâmpinat refuzul primarului de a constitui consiliul consultativ.

Art. 12 al Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a consiliilor consultative pentru protecția consumatorilor din Anexa nr. 2 a Hotărârii de Guvern nr. 251/1994 privind stabilirea componenței, atribuțiilor și modului de organizare și funcționare ale Consiliului Consultativ pentru Protecția Consumatorilor, prevede următoarele: "Constituirea Consiliului Consultativ pentru Protecția Consumatorilor la fiecare nivel se va face în termen de 30 de zile de la publicarea în Monitorul Oficial a prezentului Regulament".

Ne-am adresat primarului municipiului Onești, care ne informează că, prin Dispoziția nr. 118 din 1994, s-a înființat Consiliul Consultativ pentru Protecția Consumatorilor. Acest consiliu a fost reorganizat în august 1996 și în februarie 1998. De asemenea, în răspuns se menționează

că petiționarul nu îndeplinește condițiile prevăzute de art. 34 din Ordonanța Guvernului nr. 21/1992, republicată, pentru a avea calitatea de vicepreședinte al consiliului consultativ.

Art. 34 din ordonanța mai sus menționată stabilește că: "Asociațiile pentru protecția consumatorilor care sunt constituite în scopul apărării intereselor numai ale membrilor lor pot deveni parteneri sociali cu drept de reprezentare în organismele consultative cu rol în domeniul protecției consumatorilor și în care organele administrației publice sunt reprezentate, numai dacă au cel puțin 800 membri."

Prin urmare, petiționarul ar putea deveni reprezentant-membru în consiliul consultativ local, numai dacă asociația pe care o conduce ar avea un număr de cel puțin 800 de membri. Pentru calitatea de reprezentant-vicepreședinte în consiliul consultativ orășenesc, petiționarul trebuie să fie președinte al unei asociații pentru protecția consumatorilor care apără interesele consumatorilor în general, iar asociația să aibă minim 5 filiale.

Dosarul a fost închis în defavoarea petiționarului.

În materia aplicării legislației privind protecția drepturilor contribuabilului

Taxe locale speciale

O problemă care a făcut obiectul de activitate al instituției Avocatul Poporului a fost modul de aplicare a prevederilor Legii nr. 189/1998 a finanțelor publice locale coroborate cu cele ale Legii nr. 69/1991 a administrației publice locale, republicată, prin care se dă dreptul consiliilor locale, consiliilor județene și Consiliului General al Municipiului București de a institui taxe și impozite locale, mai ales taxe speciale.

Cum art. 14 alin. (1) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului conferă avocatului poporului prerogativa exercitării atribuțiilor din oficiu, acesta s-a autosesizat într-un asemenea caz. În alte situații, instituția a acționat la plângerea unor persoane fizice.

Dosar nr. 400/1999

* * Din informațiile prezentate de mass-media a reieșit că, în municipiul Aiud, plata impozitelor pe clădiri și terenuri este condiționată de achitarea *taxei de iluminat*, instituită de Consiliul local Aiud, în cuantum de 25.000 lei de persoană, indiferent de vârstă.

Art. 45 alin. (2) din Legea nr. 189/1998 privind finanțele publice locale prevede că, prin regulament aprobat de consiliul local, se vor determina condițiile în care se pot percepe taxele speciale, modul în care se obține acordul persoanelor fizice și juridice plătitoare, precum și modul de repartizare a acestora. În conformitate cu alin. (3) al aceluiași articol, hotărârile consiliului local în legătură cu repartizarea taxelor locale pe persoanele fizice și juridice vor fi aduse la cunoștința cetățenilor prin afișare la sediile acestora sau prin publicare.

Ne-am adresat Consiliului local al municipiului Aiud, solicitând să ni se comunice un punct de vedere referitor la conținutul articolului amintit, precum și dacă a fost obținut acordul persoanelor fizice și juridice plătitoare, potrivit prevederilor art. 45 alin. (2) din Legea nr. 189/1998 privind finanțele publice locale, dacă hotărârea luată de Consiliul local a fost făcută publică, potrivit prevederilor aceleiași legi, precum și o copie de pe hotărârea pe baza căreia a fost instituită această taxă.

De asemenea, ne-am adresat Administrației financiare a municipiului Aiud, de la care am solicitat date referitoare la condiționarea plății impozitelor pe clădiri și terenuri de achitarea taxei de iluminat (demers rămas fără răspuns).

Primarul municipiului Aiud ne transmite copie de pe Hotărârea Consiliului local Aiud nr. 92/1998 privind stabilirea unor taxe locale și taxe speciale. Hotărârea a fost pusă în aplicare începând cu data de 1.01.1999, fiind făcută publică prin afișare la sediul primăriei și în alte locuri publice, special amenajate în acest sens. De asemenea, este infirmată știrea publicată în presă, potrivit căreia plata impozitelor și taxelor locale ar fi fost condiționată de achitarea taxei de iluminat.

Dosar nr. 573/1999

* * Tot legat de taxa de iluminat public, avocatul poporului a fost sesizat de către domnul P. I. din municipiul Iași, nemulțumit de perceperea acestei taxe, dar și de faptul că este încasată pe aceeași factură cu taxa pentru energia electrică utilizată la consumul casnic. De asemenea, petiționarul susține că este veteran de război și, de circa trei ani, este imobilizat la pat.

Avocatul poporului s-a adresat primarului municipiului Iași, solicitând punctul de vedere referitor la situația semnalată.

De precizat că Legea nr. 189/1998 privind finanțele publice locale include *iluminatul public* în lista cheltuielilor (Anexa nr. II, Cap. II) care se prevăd în bugetele proprii ale comunelor, orașelor, municipiilor etc. la pct. 6 "Servicii, dezvoltare publică și locuințe", și nu la capitolul ce stabilește veniturile acestor bugete, obținute din taxe și impozite. Ca atare, orice hotărâre a consiliului local prin care se stabilesc taxele trebuie adoptată pe baza și în executarea legii (în speță Legea nr. 27/1994, republicată și modificată prin O.U.G. nr. 62/1998 și O.U.G. nr. 15/1999).

Răspunsul primăriei municipiului Iași (Direcția finanțelor publice locale) arată că petiționarul este scutit de la plata taxei pentru iluminatul public, în temeiul Hotărârii Consiliului local Iași nr. 136/21.06.1999 completată cu Hotărârea nr. 151/16.07.1999, prin care sunt scutite de această taxă persoanele declarate nevăzătoare, dovedite prin certificat medical, precum și persoanele fizice - veterani de război, văduve de război și deținuți politici. De asemenea, se face mențiunea că, în cazul în care factura pentru consumul casnic de energie electrică include totuși și taxa pentru iluminat public, domnul P.I. este rugat să se adreseze cu o cerere societății respective de distribuție a energiei electrice, atașând și actele doveditoare ale calității de veteran de război.

Comentarii

Atât din răspunsul primarului municipiului Aiud și din copia de pe Hotărârea Consiliului local Aiud nr. 92/1998 privind stabilirea unor taxe locale și taxe speciale, cât și din răspunsul primăriei municipiului Iași, rezultă că taxa pentru iluminatul public este percepută în cadrul taxelor speciale pe care consiliul local are dreptul să le stabilească și este inclusă în capitolul "cheltuieli" al bugetului local, în condițiile în care legea prevede pentru cheltuieli, fonduri distincte.

Într-o nouă adresă către instituția noastră ca urmare a revenirii în această problemă, Consiliul local al municipiului Iași ne informează că taxa pentru iluminatul public a fost constituită "ca o taxă cu adevărat specială". "Consiliul local Iași a răspuns solicitărilor contribuabililor de a avea mai multă lumină pe timp de noapte și în străzi neaglomerate

(...)”. De asemenea, instituirea acestei taxe este motivată de existența unui precedent, și anume "așa-zisa taxă Băsescu prin care s-a căutat atragerea de surse financiare pentru rezolvarea unei probleme de interes național.”

Hotărârile consiliilor locale prin care se stabilesc taxe și impozite locale reprezintă acte administrative, care trebuie emise pe baza și în executarea legii, iar nu un act normativ cu putere de lege (adoptat de Parlament sau, respectiv, de Guvern, în baza delegării legislative), pe care numai anumiți subiecți de drept, concret stabiliți de Constituția României, le pot iniția.

În ceea ce privește situația taxelor instituite la nivelul municipiului Aiud, hotărârea Consiliului local nr. 92/1998 include și taxa pentru salubritate, respectiv taxa pentru căsătoriile oficiate în zilele nelucrătoare, cu regim similar celei pentru iluminat public, în lista taxelor speciale.

Or, potrivit art. 138 (2) din Constituție, "Impozitele și taxele locale se stabilesc de consiliile locale și județene, în limitele și condițiile legii”.

Astfel, taxele speciale se instituie în conformitate cu art. 44 și urm. din Legea nr. 189/1998 privind finanțele publice locale. Aceste taxe speciale constituie venituri cu destinație specială ale bugetelor locale, fiind utilizate în scopurile pentru care au fost înființate (potrivit art. 44 alin. 3 din legea mai sus menționată).

Prin urmare, perceperea taxei pentru iluminatul public (în cazul municipiului Aiud, suplimentar și a taxei pentru salubritate și a taxei pentru căsătorie) nu se realizează în temeiul Legii nr. 189/1998, veniturile bugetelor locale definite de art. 8 al legii fiind constituite din cele prevăzute în Anexa nr.1.

Față de aceste aspecte, am solicitat atât primarului municipiului Iași, cât și primarului municipiului Aiud să ia măsurile legale ce se impun în vederea stabilirii în conformitate cu legea a taxelor speciale.

În replică, primarul municipiului Aiud afirmă că taxa pentru iluminatul public, ca taxă specială cu aplicabilitate în perioada 1.01.-31.12.1999, a fost instituită în temeiul Legii nr. 27/1994 privind taxele și impozitele locale și nu în baza Legii nr.189/1998 privind finanțele publice locale. Prin hotărârea nr. 188 din 25.11.1999, a fost modificată Hotărârea nr. 167 din 27.10.1999, în sensul "eliminării din Anexa nr. 2 pct. 12 a taxei pentru iluminatul public pe raza municipiului Aiud și a localităților componente și aparținătoare”, pentru anul 2000. După cum ni se comunică, hotărârea a fost luată și pe baza adresei instituției Avocatul Poporului, pe lângă alte adrese și rapoarte ale prefectului, respectiv ale diverselor servicii din cadrul Consiliului local Aiud.

În problema *taxei pentru oficierea căsătoriilor în zilele nelucrătoare*, inclusă în cadrul taxelor speciale de către Consiliul local Aiud, primarul afirmă că aceasta a fost instituită ca o taxă specială în scopul bunei funcționări a serviciului de stare civilă din cadrul primăriei. De asemenea, el susține că în legislație nu se prevede nicăieri că atribuțiile de ofițer de stare civilă se exercită în afara programului de lucru al funcționarilor publici. Totodată, persoanele desemnate prin lege să poată îndeplini aceste atribuții nu desfășoară o muncă nenormată și nu pot fi obligate să-și exercite atribuțiile în afara programului de lucru. Prin menținerea acestei taxe, Consiliul local a avut în vedere nu numai plata persoanelor stabilite prin lege să efectueze asemenea acte, ci și buna organizare și funcționare a serviciului de stare civilă în folosul cetățenilor municipiului Aiud.

Prin urmare, atâta timp cât la exercitarea controlului de legalitate efectuat de prefectul județului Alba, hotărârea nr. 167/27.10.1999 prin care s-au stabilit taxele locale pentru anul 2000 nu a fost atacată în contencios, "taxa pentru oficierea căsătoriilor (ca și taxă locală), nu poate fi nelegală, în accepțiunea art. 42 din Legea nr. 27/1994, republicată, cu modificările ulterioare".

Față de aceste aspecte ne-am adresat din nou primarului municipiului Aiud și prefectului județului Alba, în următorul sens:

Potrivit art. 96 alin. (1) din Legea nr. 69/1991, republicată, Consiliul local și județean au competența de a stabili taxe speciale, potrivit legii, pentru funcționarea unor servicii publice locale sau județene, create în interesul locuitorilor.

Pe de altă parte, este adevărat că autoritățile locale pot institui, potrivit art. 43 din Legea nr. 27/1994, republicată, și alte taxe în afara celor reglementate de lege, dar pentru serviciile publice create la nivelul comunelor, municipiilor sau județelor, în scopul satisfacerii unor necesități ale locuitorilor, cu condiția ca taxele percepute să asigure cel puțin acoperirea cheltuielilor cu înființarea, întreținerea și, după caz, funcționarea acestor servicii. Or, serviciul de stare civilă nu poate fi considerat un serviciu public special, creat la nivelul unei localități.

Astfel, oficierea căsătoriilor nu este un serviciu public local, ci o activitate de interes național sau general, delegată de stat asupra administrației publice locale. Art. 11 din Legea nr. 189/1998 dispune că din bugetele locale se finanțează cheltuielile de **întreținere și funcționare** a administrației publice locale. Prin urmare, taxa pentru căsătoriile celebrate în zilele nelucrătoare⁷ nu se justifică din punct de vedere legal, ca reprezentând un serviciu public local creat special în interesul locuitorilor, cu atât mai mult cu cât actele de stare civilă se întocmesc în interesul general și al persoanei, dreptul la încheierea unei căsătorii fiind un drept fundamental al omului, garantat de art. 44 al Constituției României.

În ceea ce privește justificarea taxei ca plată a **persoanelor** stabilite prin lege să efectueze asemenea acte, primarul, potrivit art. 44 lit. t) din Legea nr. 69/1991 a administrației publice locale, republicată, îndeplinește funcția de ofițer de stare civilă, iar potrivit art. 43 din aceeași lege, în exercitarea atribuțiilor ce îi revin ca ofițer de stare civilă, acționează și ca reprezentant al statului în municipiul, orașul, comuna în care a fost ales. Astfel, primarul nu deține puteri în nume propriu, ci în numele colectivității care l-a ales, pentru realizarea autonomiei locale, și al statului, în numele căruia acționează ca reprezentant.

La fel, și Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă stabilește că atribuțiile de stare civilă se îndeplinesc de către consiliile județene și de către autoritățile administrației publice locale, indicând persoanele care pot fi ofițeri de stare civilă.

Obligația întocmirii actelor de stare civilă, în calitate de ofițer de stare civilă, decurge și din art. 3 din Metodologia nr. 1/1997 pentru aplicarea unitară a dispozițiilor Legii nr. 119/1996.

Pe de altă parte, atribuțiile de ofițer de stare civilă, potrivit legii, pot fi îndeplinite și de șefii misiunilor diplomatice și ai oficiilor consulare de carieră ale României, de comandanții de nave și aeronave. Astfel, dacă și aceste persoane și-ar exercita atribuțiile de ofițeri de stare civilă în afara programului de lucru, după cum susține primarul municipiului Aiud, aceasta ar necesita remunerarea aparte a persoanelor respective, prin instituirea unei taxe care să acopere organizarea și funcționarea serviciului și plata funcționarilor.

⁷ S-ar putea invoca și argumentul că, în mod tradițional, oficierea căsătoriei se face la sfârșit de săptămână, sâmbăta sau duminică, când evenimentul se leagă de alte momente solemne, cum ar fi cununia religioasă.

Prin urmare, perceperea acestor taxe speciale (pentru iluminat public, pentru salubritate și pentru căsătoriile oficiate în zilele nelucrătoare) nu se realizează nici în temeiul Legii nr. 189/1998, dar nici în temeiul Legii nr. 27/1994, republicată, ale căror prevederi cu privire la instituirea taxelor speciale trebuie coroborate pentru a se evita paralelismul în interpretarea și aplicarea lor. Stabilirea impozitelor și taxelor locale, de către consiliile locale, trebuie să se facă numai în limitele și în condițiile prevăzute de lege, după cum dispune imperativ art. 138 (2) din Constituția României.

Comentarii

Din cele prezentate rezultă serioase semne de întrebare cu privire la legalitatea hotărârilor criticate. Acestea trebuie să fie în concordanță deplină cu spiritul și litera legii în aplicarea căreia se dau, să respecte întocmai termenii, noțiunile și expresiile din lege, cu sensul și conținutul rezultat din lege. La elaborarea hotărârilor consiliilor locale sunt necesare o procedură prestabilită și un personal calificat și competent în domeniul dreptului administrativ și al fiscalității. Aceasta se impune pentru evitarea confuziilor, ambiguităților, interpretărilor contradictorii, diametral opuse, care pot conduce la paralelisme sau suprapuneri în emiterea hotărârilor prin care se stabilesc impozitele și taxele locale, în condițiile în care, date fiind veniturile insuficiente la buget, consiliile locale sunt tentate să găsească noi și noi surse de finanțare.

Scutire de impozit

Dosar nr. 131/1999

* * Domnul L. O., domiciliat în municipiul București, ni s-a adresat în legătură cu faptul că, fiind veteran de război, are dreptul la scutire de impozitul pe cota-parte ce îi revine din apartamentul proprietate comună a sa și a soției, dobândit în anul 1981, sens în care a adresat mai multe cereri în anul 1994 și 1995, Administrației Financiare a Sectorului 2, toate soluționate negativ.

În februarie 1999, s-a adresat D.G.F.P.C.F.S. a municipiului București: i se confirmă scutirea și este îndrumat să se adreseze Administrației Financiare a Sectorului 2, în vederea acordării facilităților prevăzute de lege. Petiționarul a depus la acest serviciu o cerere la 27.01.1999, însă nu a primit răspuns până la data când s-a adresat instituției noastre.

Față de acestea, instituția noastră s-a adresat Administrației financiare a Sectorului 2, solicitând comunicarea motivelor refuzului soluționării plângerii, precum și măsurile legale ce se impun în vederea rezolvării situației petiționarului.

Ni se comunică de către Administrația financiară a Sectorului 2, că petiționarul figurează deja în evidențele fiscale ale administrației cu scutire de impozit pentru apartamentul proprietate comună a sa și a soției. Dosarul a fost soluționat favorabil.

Taxe/impozite încasate necuvenit

Dosar nr. 157/1999

* * Prin cererea înregistrată la instituția Avocatul Poporului cu nr. 490 din 8.02.1999, domnul D. Gh. ne-a sesizat în legătură cu faptul că Primăria orașului Țândărei i-a eliberat două

autorizații pentru înființarea și funcționarea aceluiași agent economic, A. F. "Magazin Corina", solicitându-i să plătească două taxe și vize anuale.

Din actele anexate cererii rezultă că, în anul 1996, Primăria orașului Tândărei i-a eliberat autorizația nr. 1 din 8.01.1996 pentru înființarea asociației familiale "Magazin Corina", în baza Decretului-Lege nr. 54/1990 privind organizarea și desfășurarea unor activități economice pe baza liberei inițiative. În anul 1998, pentru înființarea și funcționarea aceleiași unități comerciale, petiționarului i-a fost eliberată autorizația nr. 28 din 3.02.1998, în conformitate cu prevederile art. 44 lit. Ț din Legea administrației publice locale nr. 69/1991 și ale art. 34 pct. 12 din Legea nr. 27/1994 privind impozitele și taxele locale.

La data de 9.04.1999, Primăria orașului Tândărei ne-a răspuns, cu următoarele precizări:

Autorizația nr. 1 din 18.01.1996 a fost eliberată pentru înființarea asociației familiale "Magazin Corina", conform Decretului – Lege nr. 54/1990 privind organizarea și desfășurarea unor activități economice pe baza liberei inițiative, iar autorizația nr. 28 din 03.02.1998 a fost emisă în conformitate cu Legea nr. 12/1990 privind protejarea populației împotriva unor activități comerciale ilicite și a art. 44 lit. Ț din Legea nr. 69/1991 privind administrația publică locală, republicată - pentru autorizarea spațiului în care petiționarul își desfășoară activitatea comercială.

Se mai menționează că, potrivit normelor de mai sus, activitățile comerciale se desfășoară numai în spațiile autorizate de primării; prin sentințele civile nr. 71/F din 16.03.1998 și 207/F din 29.06.1998 pronunțate de Tribunalul Ialomița, acțiunea pe care domnul D. Gh. a intentat-o împotriva Consiliului local Tândărei a fost respinsă.

Raportat la reglementările legale în vigoare, i-am precizat Primăriei orașului Tândărei punctul nostru de vedere:

1. Din autorizația nr. 28 din 03.02.1998 (a cărei copie ne-a fost anexată de petiționar) rezultă că înființarea și funcționarea asociației familiale s-au efectuat în conformitate cu prevederile art. 44 lit. Ț din Legea nr. 69/1991 privind administrația publică locală și a art. 34 pct. 12 din Legea nr. 27/1994 privind impozitele și taxele locale, nu în baza Legii nr. 12/1990 privind protejarea populației împotriva unor activități ilicite, temei legal invocat de primărie pentru eliberarea autorizației.

Legea nr. 12/1990 privind protejarea populației împotriva unor activități comerciale ilicite instituie răspunderea contravențională față de cei care desfășoară activități comerciale ilicite.

Conform articolului 1 lit. i din legea susmenționată: "Constituie activități comerciale ilicite și au ca efect aplicarea, față de cei care le-au săvârșit, a măsurilor prevăzute în prezenta lege, vânzarea de mărfuri de către comercianți *în alte locuri decât cele autorizate de primării* sau în afara condițiilor înscrise în licență".

Prin urmare, în temeiul Legii nr. 12/1990 nu se pot elibera autorizații de funcționare pentru asociațiile familiale.

2. Art. 34 pct. 12 din Legea nr. 27/1994 privind impozitele și taxele locale, în baza căruia Primăria orașului Tândărei a eliberat autorizația nr. 28 din 03.02.1998, se referă la taxe pentru eliberarea autorizațiilor de orice fel, cu excepția celor din domeniul construcțiilor, precum și viza anuală a acestora, iar art. 36 alin. (2) din aceeași lege prevede că aceste taxe se plătesc înainte de eliberarea (...) autorizațiilor.

În consecință, în baza Legii nr. 27/1994 nu pot fi eliberate autorizații de înființare a agenților comerciali, deoarece aceasta stabilește taxele și vizele anuale care se percep înainte de eliberarea certificatelor, avizelor, autorizațiilor.

3. În ceea ce privește autorizarea spațiului în care petiționarul își desfășoară activitatea comercială, simpla înființare a unei asociații familiale nu poate fi identificată cu spațiul în care aceasta se desfășoară, chiar dacă el coincide cu sediul asociației. La data când a fost solicitată autorizația, delegatul familiei sau persoana fizică trebuia să facă dovada spațiului, întrucât, potrivit anexei nr. 12, punctul b. din Instrucțiunile pentru eliberarea acordului C.N.I.M.S. și autorizației din Hotărârea nr. 201/1990 pentru aprobarea normelor de aplicare a Decretului-lege nr. 54/1990 privind organizarea și desfășurarea unor activități economice pe baza liberei inițiative, "La solicitarea autorizației se vor prezenta acordurile și avizele necesare (listele din anexele nr. 9 și 10) în funcție de natura activității, precum și dovada că deține spațiile necesare".

De asemenea, în temeiul art. 9 alin. (3) din Decretul - Lege nr. 54/1990, care prevede că "Transformarea și amenajarea clădirilor proprii sau închiriate pentru a putea fi folosite în vederea desfășurării activităților de producție și servicii se vor putea face numai în baza autorizației eliberate de primărie, în condițiile legii", primăria avea obligația ca, înainte de eliberarea autorizației de înființare a asociației familiale, să elibereze și autorizația pentru spațiul în care urma să fie desfășurată activitatea acestora.

Rezultă că autorizația pentru spațiul în care se desfășoară activitatea comercială, ca și avizele și acordurile prevăzute de lege constituie acte premergătoare necesare eliberării autorizației de funcționare.

Deoarece ambele autorizații se referă la înființarea și funcționarea aceleiași asociații familiale, cu sediul în același spațiu, eliberarea celei de-a doua autorizații nu-și are temei legal, cu atât mai mult cu cât petiționarul este obligat să plătească două taxe și vize anuale, deși faptic există o singură asociație familială.

Prin art. 34 pct. 12 lit. A pct. a-c din Legea nr. 27/1994 privind impozitele și taxele locale sunt stabilite taxele pentru "autorizații de funcționare pentru activități lucrative și viza anuală a acestora": la punctul e) sunt trecute alte activități, neprevăzute de la pct. a-d.

Ca atare, o dată ce fusese eliberată și era valabilă autorizația nr. 1 din 8.01.1996, ca urmare a achitării vizei acesteia și pe anul 1998, nu mai exista temei legal pentru emiterea unei noi autorizații pentru care Primăria Țândărei să încaseze taxa de autorizare.

Susținerea primăriei că eliberarea celei de-a doua autorizații se impunea datorită prevederilor Legii nr. 12/1990, nu se poate reține, deoarece:

1. Legea nr. 27/1994 privind impozitele și taxele locale, republicată, nu prevede eliberarea unei asemenea autorizații.
2. Locul unde petiționarul urma a-și desfășura activitatea era prevăzut prin autorizația nr. 1 din 8.01.1996.

I-am recomandat primarului orașului Țândărei să reanalizeze autorizația nr. 28 din 03.02.1998, eliberată cu încălcarea dispozițiilor legale în vigoare, și să revoce a doua autorizație.

Prin cererea nr. 2725 din 27.07.1999, domnul D. Gh. ne-a informat că, în paralel cu demersurile întreprinse de instituția Avocatul Poporului, s-a adresat și instanței de contencios administrativ, astfel încât prin decizia civilă nr. 293/1998 a Curții de Apel București, **a fost admisă acțiunea formulată de reclamant împotriva pârâtei, Primăria orașului Țândărei, județul Ialomița, cu anularea dispoziției nr. 28/3.II.1998 emisă de Primăria orașului Țândărei.**

Dosar nr. 588/1999

* * D-na B. V., domiciliată în comuna Gherghița, județul Prahova, ne sesizează cu privire la refuzul primarului comunei Gherghița de a-i restitui suma de 460.803 lei, plătită în plus ca impozit, pentru suprafața de teren de 5050 mp.

Solicitarea i-a fost aprobată, dar a fost trimisă spre rezolvare Percepției rurale Drăgănești, la care s-a și adresat, de altfel, petiționara. Acolo însă a fost îndrumată către D.G.F.P.C.F.S. Prahova, care a informat-o că trebuie să solicite Percepției rurale restituirea sumei respective.

Sesizând faptul că petiționara este purtată de la un serviciu financiar la altul, ne-am adresat D.G.F.P.C.F.S. a județului Prahova. Aceasta ne-a comunicat că suma încasată în plus la plata impozitului pe teren, în cuantum de 460.803 lei, a fost restituită petiționarei la data de 5.08.1999, prin dispoziția primarului comunei Gherghița.

Dosarul a fost soluționat favorabil.

8. RELATIA CU PUBLICUL

În anul 1999, relația dintre instituția Avocatul Poporului și cetățeni s-a îmbunătățit. În urma campaniei "publicitare", prin difuzarea broșurilor informaționale în toate județele țării, populația a început să înțeleagă mai bine cum și în ce probleme se poate adresa avocatului poporului. La aceasta a contribuit și frecvența mai mare a deplasărilor în teritoriu, prilej cu care reprezentanții instituției au avut posibilitatea să explice și să poarte discuții cu cetățenii interesați. În consecință, așa cum a reieșit din datele statistice, cererile adresate avocatului poporului care se referă la probleme aflate în competența instituției au o pondere mult mai mare decât în anii anteriori. O preocupare permanentă rămâne însă stabilirea unor noi canale de informare pentru cetățeni.

Un rol important i-a revenit presei scrise și audio-vizualului, prin informațiile, reportajele sau interviurile publicate/difuzate în legătură cu instituția Avocatul Poporului. În presa centrală au apărut cca. 20 de articole cu informații privind atribuțiile avocatului poporului sau unele cazuri rezolvate în urma demersurilor întreprinse. De asemenea, s-au publicat știri despre anumite evenimente din viața instituției, cum ar fi vizita în România a unor ombudsmani din alte țări, participări ale avocatului poporului la diverse manifestări etc.

O formă directă a relației cu publicul o reprezintă **acordarea de audiențe** la sediul instituției. În fiecare zi, de luni până vineri, câte un șef de departament, împreună cu un consilier sau alt colaborator din departament asigură primirea petiționarilor în audiență în cele

două încăperi rezervate acestui gen de activitate. Vinerea, petiționarii se pot înscrie în audiență și la avocatul poporului. În cursul anului 1999 s-au acordat **2526 de audiențe**, cu cca. 500 de audiențe mai mult față de 1998, ceea ce reprezintă o medie de aproximativ 50 de audiențe pe săptămână. Distribuția acestora pe parcursul întregului an nu este uniformă, în lunile de vară numărul audiențelor scăzând simțitor în comparație cu restul anului.

De multe ori, audiența reprezintă prima etapă a sesizării avocatului poporului. Astfel, din totalul audiențelor acordate în anul precedent, 1008 (aproximativ 40%) au prilejuit depunerea la registratură a unor cereri sau memorii, intrate în lucru, conform procedurilor instituției.

Zilnic se acordă și consultații prin telefon: unele persoane se interesează dacă problema lor poate sau nu să fie soluționată de instituția Avocatul Poporului, altele doresc consultații juridice sau cer informații despre adresa instituției și modul în care pot ajunge la sediu.

9. RELAȚIA CU AUTORITĂȚILE PUBLICE

Relația cu autoritățile publice locale și centrale reprezintă un corolar al relațiilor instituției Avocatul Poporului cu petiționarii. Orice plângere adresată avocatului poporului care vizează aspecte aflate înăuntrul competenței sale presupune o corespondență cu autoritățile având atribuții legate de cazul respectiv, fie că acestea sunt indicate expres de petiționar, fie că sunt lăsate la aprecierea avocatului poporului.

Relațiile dintre instituția Avocatului Poporului și autoritățile publice sunt reglementate prin Legea Nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului. Art. 4 dispune: "Autoritățile publice sunt obligate să comunice sau, după caz, să pună la dispoziția avocatului poporului, în condițiile legii, informațiile, documentele sau actele pe care le dețin în legătură cu cererile care au fost adresate avocatului poporului..." În 1999 - mai mult decât în anii precedenți, avocatul poporului a reușit să colaboreze mulțumitor cu autoritățile publice locale și centrale, în vederea rezolvării cazurilor prezentate de petiționari. Un exemplu remarcabil îl constituie cooperarea cu Ministerul Apărării Naționale ori prefectura Botoșani, care ne-a oferit nu numai sprijin, informații prompte și utile, ci și soluții concrete.

În destule situații suntem totuși obligați să revenim cu o nouă scrisoare, atunci când nu am primit răspuns în termenul prevăzut de lege. Alteori am încercat să contactăm telefonic instituțiile care nu răspundeau la timp. Implicarea în viața socială a instituției Avocatul Poporului și rolul său în medierea dintre cetățean și autorități nu au ajuns în conștiința tuturor funcționarilor publici. Ele nu sunt încă percepute ca un ajutor efectiv, nu numai pentru cetățeanul ce se consideră nedreptățit de o autoritate publică, ci și pentru autoritatea publică însăși, succesul avocatului poporului reprezentând și succesul autorității publice.

Considerăm că Raportul anual al activității instituției trebuie să cuprindă și dificultățile pe care le-am întâmpinat, așa încât prezentăm o listă (nu întocmai exhaustivă) cu autoritățile publice locale sau centrale care au întârziat nepermis de mult să răspundă sesizărilor avocatului poporului ori solicitărilor de informații în vederea soluționării cererilor adresate.

Primarii din foarte multe localități nu au răspuns deloc sau au răspuns numai la insistențele noastre. Ca și anul trecut, primul pe listă este Primarul General al Municipiului București: de două ori câte 4 luni, de alte două ori câte 3 luni, precum și unii primari de sector: sectorul 1 cu întâzieri la trei solicitări din partea noastră (câte 7, 3 și 3 luni), sectorul 3 cu întâzieri de 7 și respectiv 6 luni.

De asemenea, mulți primari de municipii ori orașe intră în categoria celor care ignoră eforturile avocatului poporului de a veni în sprijinul cetățeanului. Aici se regăsesc primarii din Galați (10 luni întâziere), Baia Mare (10 luni), Craiova (10 luni), Brăila (9 luni), Deva (8 luni), Constanța (8 luni), Sebeș, județul Alba (9 luni), Năvodari, județul Constanța (7 luni), Pașcani, județul Iași (7 luni).

În ceea ce privește primarii din comune, ei dețin recordul, în special în legătură cu aplicarea Legii nr. 18/1991. Menționăm doar localitățile cu întâzieri foarte mari: Calopăr, județul Dolj (12 luni), Ruginoasa, județul Iași (12 luni), Mătășari, județul Dâmbovița (11 luni), Vladimirescu, județul Arad (9 luni), Săcelu, județul Gorj (8 luni), Fîrțănești, județul Giurgiu (8 luni), Tătăreștii de Jos, județul Teleorman (8 luni), Vitănești, județul Teleorman (8 luni), Pomârla, județul Botoșani (8 luni), Lunca Bradului, județul Mureș (7 luni), Aninoasa, județul Dâmbovița (7 luni), Adunații Copăceni, județul Giurgiu (7 luni), Valea Vinului, județul Satu Mare (7 luni), Măgura, județul Buzău (6 luni), Berceni, județul Buzău (6 luni), Săulești, județul Gorj (6 luni), Dridu, județul Ialomița (6 luni), Vânu Mare, județul Mehedinți (6 luni), Blejoi, județul Prahova (6 luni), Voinești, județul Vaslui (6 luni), Păunești, județul Vrancea (6 luni) și multe altele cu întâzieri mai mici de 6 luni.

Prefecturile din unele județe nu au răspuns solicitărilor noastre sau au răspuns peste termenul prevăzut de lege. Astfel, Prefectura județului Dâmbovița a întârziat o dată 11 luni, altă dată 9 luni, deși i-au fost trimise trei adrese. Alte prefecturi: Gorj cu două întâzieri de 4 și respectiv 3 luni, Dolj cu trei întâzieri a câte 3 luni și încă una de 2 luni, Giurgiu cu două întâzieri de 3 și respectiv 2 luni, Prahova cu două întâzieri de 3 și respectiv 2 luni, Buzău (3 luni), Bihor (3 luni), Călărași (3 luni), Galați (3 luni), Ialomița (3 luni), Ilfov (3 luni), Olt (3 luni), Argeș (2 luni), Brașov (2 luni), Suceava (2 luni).

Dacă la nivelul primarilor de comune întârzierile se mai pot explica, dar nu și justifica, printr-o anumită mentalitate și prin puternice interese locale, acest lucru este mai greu de admis la nivelul **instituțiilor centrale**. Mai multe ministere, departamente și alte organe centrale nu au răspuns la adresele instituției Avocatul Poporului sau au întârziat foarte mult. Spre regretul nostru, un record nedorit îl deține Ministerul Muncii și Protecției Sociale, care ar trebui să fie unul din principalii noștri colaboratori. La scrisorile noastre adresate M.M.P.S. s-au înregistrat următoarele întâzieri: 12 luni, 11 luni, 9 luni, de două ori câte 4 luni, de două ori câte 3 luni și de alte trei ori câte 2 luni, însumând peste 52 de luni întâziere. Alte instituții centrale care au înregistrat întâzieri: Ministerul Educației Naționale (9 luni), Ministerul Agriculturii și Alimentației (6 luni), Direcția Generală de Învățământ și Cercetare Științifică Universitară din Ministerul Educației Naționale (8 luni), Departamentul pentru Protecția Copilului (11 luni), Comitetul Român pentru Adopții (11 luni), Inspectoratul de Stat Teritorial pentru Persoanele cu Handicap (10 luni).

Există și situații în care autoritățile sesizate de avocatul poporului refuză în mod expres orice fel de colaborare cu instituția noastră (cazul Companiei Naționale "Poșta Română").

O altă categorie de instituții care au manifestat dezinteres în colaborarea cu avocatul poporului o reprezintă unele **servicii descentralizate ale ministerelor și celorlalte organe centrale**: Inspectoratul școlar Gorj (12 luni întârziere), Direcția generală de muncă și protecție socială Maramureș (11 luni), Inspectoratul școlar Galați (9 luni), Inspectoratul școlar Brașov (7 luni).

Și în relațiile cu **poliția** am întâmpinat unele dificultăți datorate întârzierilor la solicitările noastre pentru rezolvarea unor cazuri. Nu ne-au răspuns în termenul legal următoarele unități: Poliția municipiului Caracal, județul Olt (9 luni întârziere), Poliția orașului Țândărei, județul Ialomița (10 luni), Postul de Poliție Bola de Sus, județul Mehedinți (6 luni).

La nivelul **autorității judecătorești**, unele parchete se află pe lista instituțiilor cu întârzieri mari la răspunsuri: Parchetul de pe lângă Curtea Supremă de Justiție a întârziat în mai multe cazuri, de două ori câte 8 luni și respectiv 7 luni și 2 luni, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Constanța (10 luni), Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Bacău (8 luni), Parchetul de pe lângă Judecătoria Ploiești (6 luni) și de pe lângă Judecătoria Constanța (6 luni).

Enumerarea de mai sus s-a rezumat la întârzierile foarte mari, dar ele nu sunt decât o parte a unei liste mult mai ample, cea a tuturor autorităților cu întârzieri sub 6 luni depășind posibilitățile de citare. Această situație este un argument în plus pentru susținerea în continuare a recomandărilor privind modificarea Legii nr. 35/1997 în sensul instituirii unor sancțiuni față de autoritățile care îngreunează eforturile instituției de a rezolva într-un termen rezonabil și în condiții optime cererile cu care este sesizată.

Lăsând la o parte corespondența purtată cu autoritățile, numeroasele **deplasări** efectuate în teritoriu, în scopul soluționării cât mai corecte și operative a cererilor adresate avocatului poporului, au dus la constatări alarmante cu privire la modul de aplicare sau interpretare a unor norme legale, de către autoritățile publice vizitate de către reprezentanții avocatului poporului, precum și în ceea ce privește comportamentul acestora față de instituția Avocatul Poporului.

De menționat este că aceste deplasări au fost efectuate ca urmare a tăcerii autorităților publice la adresele expediate de avocatul poporului, în acest caz existând prezumția unor nereguli, precum și în acele cazuri în care informațiile primite au fost neconcludente sau evazive, fără a da un răspuns concret la întrebările puse de avocatul poporului.

De altfel, pentru a păstra o aparență de legalitate, există deja o practică a anumitor autorități publice de a reacționa evaziv, eludând fondul problemei și fără să atingă punctele sensibile. Am putea cita, în acest sens, Primăria municipiului Craiova, Prefectura județului Galați, Prefectura municipiului București, exemplele putând continua.

O problemă serioasă constatată frecvent la nivelul municipiului Craiova și, mai recent, și al municipiului Pitești este legată de propunerile de atribuire în proprietate a terenurilor intravilane, în conformitate cu prevederile art. 36 alin. (5) și (6) din Legea nr. 18/1991, republicată. Acestea sunt supuse spre aprobare **consiliului local**, care de cele mai multe ori le respinge, argumentând că cererile persoanelor sunt dezbătute de consiliul local, întrucât acesta administrează proprietatea privată și publică a localității, în conformitate cu prevederile art. 20 alin. (2) lit. g din Legea nr. 69/1991. Această abordare sistematică intră însă în conflict cu prevederile art. 116 din Legea fondului funciar, care dispune că toate lucrările și operațiunile

stabilite de lege, indiferent dacă se reconstituie sau se constituie dreptul de proprietate ori se restituie terenuri **prin ordinul prefectului**, sunt de competența **comisiilor locale (de aplicare a Legii nr. 18/1991)**.

În ceea ce privește comportamentul, atitudinea anumitor autorități publice față de instituția Avocatul Poporului, remarcabile prin lipsa de respect sau indiferența afișată față de problemele ridicate de reprezentanții instituției, am putea cita fostul Departament pentru Protecția Copilului, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Prefectura județului Argeș, Prefectura județului Galați, Prefectura județului Giurgiu.

În concret, aceștia au evitat să stea de vorbă cu reprezentanții instituției sau, atunci când i-au întâlnit, au avut o atitudine în discordanță cu demnitatea publică deținută (cazul prefectului de Galați sau al fostului prefect de Argeș).

Au fost și situații în care împuterniciților avocatului poporului li s-a interzis accesul, pe baza legitimațiilor de serviciu și a ecusonului cu inscripția Avocatul Poporului, în sediul unor instituții, cum ar fi Primăria municipiului Cluj-Napoca, așteptându-se ca șeful pazei să obțină mai întâi "aprobare". După cca. 30 min., directorul de protocol a venit să preia echipa, interesându-se mai întâi de scopul deplasării, pentru a-l informa pe primar. Incidentul a fost, în cele din urmă, adus la cunoștința acestuia, care și-a exprimat regretul și a promis că va lua măsuri.

Altă dată, la Penitenciarul din Târgu Mureș, unde reprezentantul instituției făcea o cercetare ca urmare a unei colaborări cu Direcția Generală a Penitenciarelor, acestuia nu i s-a permis accesul decât în zonele mai dinainte stabilite (camere de detenție selectate anume, biserica din incintă, ferma agro-zootehnică, bucătărie și sala de mese, spălătorie etc.), fără a fi lăsat să viziteze camerele unde sunt deținute femeile, minorii, să discute cu deținuții ori să viziteze și alte spații de interes pentru informarea completă asupra regimului de detenție. Una dintre motivări a fost că pentru acest gen de inspecții sunt necesari ani îndelungați de experiență, delegația Direcției Generale a Penitenciarelor simțindu-se obligată să facă un instructaj asupra reglementărilor aplicabile în această materie, fără a considera însă utilă participarea directă a împuternicitului avocatului poporului la inspecția efectuată.

Prin contrast, cele mai multe autorități publice la nivel de orașe sau comune au avut un mod de lucru constructiv, implicându-se activ în soluționarea dosarelor.

Desigur, și aici există excepții, o anumită "strategie" de a le promite reprezentanților instituției o soluționare în scurt timp a plângerii, care însă durează foarte mult sau nu se realizează deloc (cazul primarului din comuna Hotarele, județul Giurgiu). În ceea ce privește modul de aplicare sau interpretarea unor norme legale, am constatat cele mai multe nereguli tot la nivelul autorităților administrației publice locale, în special la nivelul comunelor, dintre care unele - foarte grave.

Astfel, în Raport am prezentat pe larg o serie de cazuri de nerespectare a hotărârilor judecătorești (în special cele legate de aplicarea legii fondului funciar) sau de tergiversare nejustificată a punerii lor în executare.

Tot aici putem arăta că, în unele localități, primarul se comportă ca și cum el ar fi mai presus de lege. Astfel, consilieri locali dintr-o comună din județul Ilfov s-au plâns că primarul nu a mai permis desfășurarea ședințelor consiliului local, a confiscat ștampila consiliului și nu a mai acordat spațiul necesar desfășurării activității. De asemenea, a destituit din funcție, la data alegerii sale ca primar, mai mulți funcționari ai primăriei care, prin hotărâre judecătorească, au obținut reîncadrarea în funcțiile avute anterior. Hotărârea nu a fost însă respectată, după cum

nu au fost respectate hotărârile Comisiei județene pentru aplicarea Legii nr. 18/1991 de reconstituire a dreptului de proprietate unor persoane din comună. Un alt exemplu: în comuna Starchiojd, județul Prahova, primarul a fost condamnat la amendă penală pentru purtare abuzivă, întrucât acesta, aflat în stare de ebrietate, i-a lovit pe consilierii locali care au amânat ședința consiliului, consemnând acest aspect în procesul verbal.

Tot astfel, anumiți primari condiționează eliberarea unor documente de la primărie de plata unor obligații fiscale. S-a ajuns la situația în care un petiționar solicita de la primărie eliberarea unei adeverințe de pe rolul agricol pentru ieșirea din indiviziune, însă primarul condiționa eliberarea acelei adeverințe de plata impozitului pe clădiri, însă acest impozit nu putea fi plătit până la ieșirea din indiviziune, deoarece nu se cunoștea titularul dreptului de proprietate și, deci, titularul obligației de plată.

Problema amplasamentelor stabilite după bunul plac sau după interesele personale ale unor membri ai comisiei, constatată de reprezentanții instituției la fața locului, a fost tratată anterior.

În foarte multe localități, s-au efectuat mai înainte de toate constituirile de proprietate, în beneficiul anumitor persoane, pe amplasamentele cele mai bune, în apropierea intravilanului localităților sau în parcelele cele mai productive, în detrimentul persoanelor îndreptățite la acele terenuri prin reconstituirea dreptului de proprietate, acestea primind teren în altă parte, la o distanță foarte mare de domiciliu sau neprimind deloc. Or, după apariția legii speciale (Legea nr. 1/2000), persoanele care au depus cereri în baza Legii nr. 169/1997 și care nu au solicitat suprafețe de teren peste 10 ha ajung să nu mai fie repuse în drepturi acolo unde nu mai există teren fizic care să fi aparținut fostelor C.A.P. - uri.

Și celelalte probleme cu care ne confruntăm destul de des la nivel local, neadmiterea probei cu martori pentru reconstituirea dreptului de proprietate, luarea în considerare doar a suprafețelor de teren înscrise în registrele agricole, fără să țină seama de alte documente care atestă dreptul de proprietate, refuzul de a lua în considerare și a soluționa cererile depuse în baza art. IV alin. (1) din Legea nr. 169/1997, în așteptarea legii speciale, chiar dacă persoanele în cauză se încadrau în prevederile Legii nr. 18/1991, cu suprafețe până la 10 ha teren agricol, toate acestea au fost discutate și la nivelul prefecturilor cu membri ai comisiilor județene, funcționari ai prefecturii sau chiar prefecți (cum ar fi în județele Dolj, Iași, Olt, Prahova). La întrebările reprezentanților instituției în legătură cu măsurile legale necesare a fi luate, ni s-a arătat că nu pot face nimic pentru soluționare dacă **primarul nu vrea**.

Un ultim aspect, nu cel mai important, însă elocvent pentru atitudinea unor autorități publice față de avocatul poporului, îl reprezintă nivelul funcției publice de la care se întocmește răspunsul adresat instituției. Dacă în cazurile în care informațiile primite sunt complete și bine argumentate este mai puțin semnificativ cine semnează adresa, acest lucru ajunge să denote o anumită mentalitate atunci când răspunsul este superficial, lacunar, chiar ușor arogant față de "îndrăzneala" avocatului poporului de a interveni în așa-zisul bun mers al activității respectivei instituții.

10. RELAȚII INTERNAȚIONALE

În anul 1999 activitatea internațională a instituției Avocatul Poporului s-a intensificat, atât la nivelul instituțiilor internaționale, cât și pe planul relațiilor bilaterale.

La nivelul instituțiilor internaționale, trebuie menționat în primul rând că, în urma cererii de aderare la Asociația Ombudsman-ilor și Mediatorilor Francofoni, începând cu data de 3 februarie 1999 instituția Avocatul Poporului este membră cu drept de vot a acestei Asociații. Așadar, în prezent suntem membri cu drepturi depline la toate cele trei organisme internaționale ale ombudsman-ilor din diferite țări: Institutul Internațional al Ombudsman-ilor, Institutul European al Ombudsman-ilor și Asociația Ombudsman-ilor și Mediatorilor Francofoni.

În această nouă calitate a instituției, o delegație condusă de un adjunct al avocatului poporului a participat la primul Congres al Asociației Ombudsman-ilor și Mediatorilor Francofoni. Reuniunea a avut loc la Ouagadougou, în Burkina Faso, în perioada 23 – 26 noiembrie 1999.

Alte participări la diverse conferințe și seminarii internaționale pe tema instituțiilor tip ombudsman:

10 – 21 mai, Londra, Marea Britanie:	Programul de studii privind rolul avocatului poporului în îmbunătățirea serviciilor publice;
6 – 8 iunie, Ljubljana, Slovenia:	Seminarul "Instituția Ombudsman-ului și dreptul Uniunii Europene", organizat de Ombudsmanul sloven în cooperare cu Ombudsmanul European;
15 – 17 noiembrie, Alma-Ata, Kazahstan:	Al V-lea Seminar internațional organizat de PNUD cu privire la instituția ombudsman-ului și instituțiile pentru drepturile omului;
13 – 14 decembrie, Budapesta, Ungaria:	Reuniunea regională privind instituțiile naționale independente pentru drepturile omului, inclusiv instituția mediatorului.

De menționat că, în urma participării la seminarul de la Ljubljana, s-a convenit ca următorul seminar să fie organizat la București, în toamna anului 2000, prilej cu care Instituția Avocatul Poporului îi va reuni pe **ombudsmanii naționali din statele candidate la admiterea în Uniunea Europeană și pe domnul Jakob Soederman, Ombudsman-ul Uniunii Europene.**

În afară de reuniunile cu subiecte strict legate de instituția ombudsman-ului, membri ai instituției Avocatul Poporului au participat la o serie de **alte întâlniri cu un caracter mai larg, în materia apărării drepturilor omului, dezbaterile prezentând un deosebit interes pentru instituție.**

25 – 27 martie, Avignon, Franța:	Colocviul "Plasamentul familial în Europa, o problemă de justiție";
----------------------------------	---

8 – 9 iulie, Chișinău, Republica Moldova:	Seminarul "Convenția europeană a drepturilor omului și persoanele care au nevoie de protecție internațională";
19 – 20 iulie, Geneva, Elveția:	Dezbaterea publică "Raportul periodic al României privind aplicarea pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice, în cadrul Comitetului pentru drepturile omului de la Geneva";
3 – 4 august, Geneva, Elveția:	Sesiunea Comitetului ONU pentru eliminarea discriminării rasiale;
28 – 30 octombrie, Budapesta, Ungaria:	Reuniunea "Grupului Juriștilor Europeni pentru Drepturile Copiilor";
9 – 11 decembrie, Ohrid, F.R.Y. a Macedoniei:	Seminarul subregional "Promovarea drepturilor fundamentale ale omului în Sud-Estul Europei – Carta revizuită a drepturilor omului" organizat de Comisia Internațională a Juriștilor în cooperare cu Comitetul Helsinki din Macedonia și Direcția pentru Drepturile Omului din Consiliul Europei

În afară de aceste deplasări în străinătate, avocatul poporului a primit la București vizita următorilor ombudsmani:

Ombudsman-ul parlamentar șef din Suedia, domnul Claes Eklundh, a efectuat o vizită la București, în zilele de 21 și 22 aprilie, în continuarea unei mai vechi colaborări între cele două instituții. Cu acest prilej, la Camera Deputaților a fost organizată o sesiune de lucru cu personalul instituției Avocatul Poporului.

În perioada 27 – 30 iulie, instituția Avocatul Poporului a fost vizitată de o delegație parlamentară din Republica Moldova condusă de domnul Alexei Potângă, director și avocat parlamentar.

Între 26 și 30 septembrie, domnul Ivan Bizjak, ombudsman-ul din Slovenia, membru în Comitetul Director al Institutului Internațional al Ombudsman-ilor și Editorul publicației "European Newsletter for Ombudsmen" a fost invitatul avocatului poporului. Oaspetele a fost însoțit de directorul Departamentului de experți. Sesiunea de lucru cu personalul instituției Avocatul Poporului s-a desfășurat la Senat.

Între 9 - 12 octombrie am fost vizitați de domnul Jukka Pasanen, vicecancelarul justiției din Finlanda, însoțit de consilierul său principal.

În afară de vizitele la sediul instituției care se încadrează în relațiile bilaterale cu instituții similare din alte țări, **avocatul poporului a primit și alte oficialități aflate în vizită în România în cursul anului 1999, care și-au arătat interesul față de instituția noastră:**

8 februarie:	Doamna Claire Hamlish, șefa departamentului pentru țările din Europa Centrală și de Est a Întotului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați;
19 – 29 aprilie:	Sir Nigel Rodley, raportor special ONU pentru cazurile de tortură;
23 aprilie:	Delegația parlamentară din Norvegia, condusă de domnul Jorgon Kosmo, președintele Comitetului Permanent pentru Control și Afaceri Constituționale;
27 mai:	Delegația din Republica Cehă, condusă de domnul Pavel Rychetsky, vice-prim-ministru al Guvernului Ceh, președintele Consiliului Legislativ; Delegația Curții Constituționale din Slovenia, condusă de domnul Franz Testen, președintele Curții
5 iulie:	Domnul Per Erik Nilsson, expert pentru probleme juridice, delegat al Ministerului Afacerilor Externe al Suediei;
24 august:	Domnul Dennis Deletant, istoric, consultant britanic al Departamentului pentru Dezvoltare Internațională din Marea Britanie;
24 septembrie:	Domnul Maurice Glele-Ahanhanzo, raportor special ONU pentru formele contemporane de rasism, discriminare rasială și xenofobie;
10 noiembrie:	Delegația Curții Constituționale a Republicii Croația, condusă de vicepreședintele Ivan Marijan Severinac.

Intensificarea relațiilor internaționale ale instituției Avocatul Poporului reprezintă o preocupare permanentă, conștienți fiind că astfel contribuim la crearea unei imagini favorabile a României în lume, având în vedere prestigiul de care se bucură în toate țările instituțiile ombudsman-ilor și mediatorilor.

11. CONCLUZII

Raportul instituției Avocatul Poporului pe anul 1999 relevă o activitate cuprinzătoare și eforturi susținute de a se alinia la standardele instituțiilor tip ombudsman cu tradiție. Eficiența

noastră este dată de numărul cazurilor soluționate și de măsura în care autoritățile au reacționat pozitiv la demersurile avocatului poporului.

Rolul avocatului poporului nu se poate însă limita la rezolvarea punctuală a cazurilor preluate. Considerăm că instituția face parte din structurile statului de drept și că ea trebuie să se manifeste cu deplina autoritate conferită de lege, ca o pârghie importantă în mecanismele de apărare a drepturilor și libertăților cetățenești, de consolidare a democrației și a regulilor bunei administrații. În acest sens, colaborarea cu celelalte instituții ale statului chemate să vegheze la respectarea demnității cetățeanului este esențială. Statul de drept este un principiu viabil numai în măsura în care elementele sale structurale funcționează ca un întreg, asigurând, totodată, funcționalitatea fiecărei componente.

Prezentarea Raportului anual în fața Parlamentului României are și menirea de a informa organul reprezentativ suprem al poporului român asupra relațiilor dintre cetățean și administrația publică, văzute prin prisma experienței instituției Avocatul Poporului. El oferă o oglindă asupra unui important segment al statului de drept, care devine astfel un instrument pus la dispoziția Parlamentului, o altă latură a controlului parlamentar asupra modului în care executivul exercită conducerea generală a administrației publice.

Pentru a-și îndeplini această funcție, este necesar ca mesajul său să fie receptat ca atare, atât de autoritățile administrației publice, de alți factori de decizie, cât și de publicul larg. Creșterea încrederii în instituția Avocatul Poporului nu poate decât să sporească încrederea cetățeanului în autoritățile publice.

De aceea, avocatul poporului le mulțumește anticipat celor care au avut bunăvoința de a studia cu atenție prezentul raport.

ANEXA 1

RECOMANDĂRI PRIVIND MODIFICAREA LEGISLAȚIEI

Ca și în anii anteriori, activitatea instituției Avocatul Poporului a pus în evidență necesitatea de a modifica, înainte de toate, textul Legii nr. 35/1997 privind organizarea și

funcționarea instituției Avocatul Poporului.

Prin urmare, reluăm și extindem unele din recomandările prezentate în cuprinsul Raportului anual 1997/1998.

Subliniam atunci, ca și acum, că avocatul poporului nu are inițiativă legislativă, titularii acesteia fiind limitativ prevăzuți de dispozițiile art. 73 (1) din Constituție. El poate face însă recomandări privind legislația (art. 57 din Constituție) în cuprinsul raportului său, fără ca acestea să îmbrace forma juridică cerută pentru proiectele de lege. Ca atare, aceste recomandări urmăresc doar semnalarea unor "puncte slabe" în textul legii, urmând ca formularea și propunerea de amendamente concrete să urmeze căile prevăzute de Constituție.

A 1. Din experiența noastră concretă și din cazurile prezentate în Raport, s-a desprins în primul rând necesitatea instituirii unor sancțiuni specifice față de autoritățile care nu dau curs solicitării avocatului poporului de a obține informațiile necesare în vederea clarificării unor situații ori a soluționării unor cereri.

Art. 4 din Legea nr. 35/1997, care reia dispozițiile imperative ale art. 56 (2) din Constituția României, prevede obligația generală a tuturor autorităților publice de "a comunica sau, după caz, de a pune la dispoziția avocatului poporului informațiile, documentele sau actele pe care le dețin în legătură cu cererile care au fost adresate avocatului poporului, acordându-i sprijin pentru exercitarea atribuțiilor sale", însă, în absența unor sancțiuni, există numeroase situații de nerespectare a acestei cerințe legale.

Ca atare, considerăm necesară introducerea a trei noi alineate, care să precizeze sancțiunile, în aceleași condiții ca ale art. 52-53 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată. De asemenea, aplicarea directă a unor amenzi, care să se facă venit la bugetul statului, este o prerogativă recunoscută ombudsman-ului suedez, pe care însă acesta rareori se vede nevoit să o pună în practică, din rațiuni lesne de înțeles.

Art. 4 alin. (2), (3) și (4) ar putea avea următorul cuprins:

(2) - Refuzul unei autorități publice de a comunica, în termenul prevăzut de lege, informațiile, documentele și actele pe care le deține, cerute de avocatul poporului, se sancționează cu o amendă de 10% din salariul minim net pe economie, pentru fiecare zi de întârziere nejustificată. Sumele de bani se fac venit la bugetul de stat.

(3) - Amenda prevăzută la alineatul precedent se aplică de avocatul poporului, prin ordin cu caracter individual și motivat.

(4) – Ordinul avocatului poporului poate fi atacat în condițiile și la termenele prevăzute de Legea contenciosului administrativ.

Lăsăm la aprecierea legiuitorului să decidă dacă avocatul poporului ar putea ataca el însuși în contenciosul administrativ "tăcerea" autorității publice, prin care este vătămat, în cele din urmă, tot petiționarul. O asemenea intervenție din partea avocatului poporului l-ar transforma într-un mijloc mult mai eficient de apărare a drepturilor și libertăților cetățenești, mai ales în situațiile în care petiționarul nu a știut să-și valorifice, pe calea justiției, drepturile încălcate.

Subliniem însă că decizia cu privire la această măsură extremă ar trebui concepută ca o facultate a avocatului poporului, iar nu ca obligație, pentru a nu transforma instituția într-un oficiu itinerant pe lângă instanțele de pe întreg cuprinsul țării.

A 2. În actuala redactare a articolului 15 alin. (2),

"Nu pot fi luate în considerare plângerile anonime sau cele îndreptate împotriva unor încălcări ale drepturilor cetățenești mai vechi de un an de la data la care persoana în cauză a luat cunoștință despre faptele care fac obiectul plângerii."

Întrucât textul se referă la încălcări nu mai vechi de un an de la data la care persoana în cauză a luat cunoștință despre aceste fapte, dar nu limitează intervalul care se poate scurge între această dată și cea a sesizării avocatului poporului, sunt relativ frecvente situațiile în care ni se adresează persoane vătămate în urmă cu decenii chiar, prin măsuri instituite în anii 1950-1989.

În consecință, este necesară o mai clară redactare a așa-numitei "reguli de un an", frecvent regăsită în legislația națională a instituțiilor tip ombudsman. Astfel, s-ar putea preciza, în continuarea tezei din art. 15 alin. (2), că "plângerile îndreptate împotriva încălcării drepturilor și libertăților cetățenești prin **acte sau fapte ale autorității administrației publice se adresează avocatului poporului nu mai târziu de un an de la data când aceste încălcări s-au produs ori de la data când persoana în cauză a luat cunoștință de ele.**"

A 3. Având în vedere dispozițiile art. 15 alin. (4) care statuează expres actele și faptele ce nu sunt supuse controlului avocatului poporului, considerăm că excepția, prevăzută de art. 18 din Legea nr. 35/1997, ar trebui inclusă ca articol imediat următor (art. 16), dându-se o nouă numerotare.

În ceea ce privește textul propriu-zis, art. 18 dispune, în redactarea sa actuală:

În situațiile în care avocatul poporului constată că soluționarea cererii cu care a fost sesizat este de competența Ministerului Public, se află pe rolul unei instanțe judecătorești sau are ca obiect erori judiciare, el îl va sesiza pe procurorul general sau Consiliul Superior al Magistraturii, potrivit competenței acestora, care sunt obligați să comunice concluziile la care s-a ajuns și măsurile luate.

Un număr mare de petiționari s-au adresat avocatului poporului cu solicitarea expresă de a sesiza Consiliul Superior al Magistraturii, invocând prevederile art. 18 din Legea nr. 35/1997 pentru organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului. Având în vedere dimensiunea acestui fenomen, am solicitat Consiliului Superior al Magistraturii să-și examineze competența de

a răspunde unor solicitări din partea avocatului poporului în sensul prevăzut de acest art. 18, în raport de prevederile Legii pentru organizarea judecătorească nr. 92/1992, republicată, și ale propriului Regulament de funcționare, din 14 octombrie 1998.

Consiliul Superior al Magistraturii s-a pronunțat, arătând care îi sunt atribuțiile, potrivit art. 88 din Legea nr. 92/1992, republicată, și că acesta poate fi sesizat "numai în modalitatea prevăzută de lege, respectiv, de regulă, la propunerea sau recomandarea ministrului justiției. Inclusiv pentru a îndeplini rolul de consiliu de disciplină, Consiliul nu poate fi sesizat decât prin acțiune exercitată de ministrul justiției, în condițiile art. 124-126 din Legea nr. 92/1992, republicată".

Prin urmare, teza cu privire la sesizarea Consiliului Superior al Magistraturii din conținutul art. 18 a nu mai poate fi invocată ca temei legal deoarece intră în coliziune cu prevederile Legii pentru organizarea judecătorească, așa cum aceasta a fost modificată prin Legea nr. 142 din 25 iulie 1997, ulterior adoptării Legii nr. 35/1997.

De aceea, apreciem că o altă modalitate concretă rămâne de actualitate, și anume sesizarea ministrului justiției.

Pe de altă parte, tot în lumina modificărilor aduse Legii nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească, ipoteza din art. 18 din Legea nr. 35/1997 privind exercitarea atribuțiilor avocatului poporului atunci când "constată că soluționarea cererii cu care a fost sesizat (...) se află pe rolul unei instanțe judecătorești" nu își găsește corespondent în vreun text de lege, astfel încât să devină și operațională.

Nu în ultimul rând, precizăm că au fost și situații în care cererea adresată avocatului poporului nu se referea la desfășurarea actului de justiție propriu-zis ori la soluțiile pronunțate de instanță, ci la unele deficiențe în desfășurarea activităților administrative ale unei instanțe judecătorești ori la tergiversarea sau nepunerea în executare a unor hotărâri judecătorești prin serviciul executorilor judecătorești, astfel încât s-ar justifica o intervenție pe lângă președintele respectivei instanțe, cum este prevăzut, de altfel, în atribuțiile ombudsman-ilor din alte state.

Prin urmare, propunem reformularea acestui articol, în următorul sens:

În situațiile în care avocatul poporului constată că soluționarea cererii cu care a fost sesizat este de competența autorității judecătorești, el se poate adresa, după caz, ministrului justiției, Ministerului Public sau președintelui instanței de judecată, potrivit competenței acestora, care sunt obligați să comunice măsurile luate.

A 4. Ținând cont de rolul avocatului poporului, ca apărător al drepturilor și libertăților cetățenilor, consacrat de art. 55 din Constituția României, apreciem că ar fi utilă introducerea unei prevederi în textul legii, potrivit căreia avocatul poporului să fie consultat asupra proiectelor de legi și ordonanțe care, prin conținutul reglementărilor, privesc drepturile și libertățile cetățenești.

Astfel, capitolul III din Legea nr. 35/1997 – Atribuțiile avocatului poporului, ar putea fi completat cu art. 26¹:

Avocatul poporului poate fi consultat de instituțiile abilitate asupra proiectelor de legi și ordonanțe care, prin conținutul reglementărilor, privesc drepturile și

libertățile cetățenilor, prevăzute de Constituția României, pactele și tratatele internaționale privitoare la drepturile fundamentale ale omului care fac parte din dreptul intern.

A 5. O altă categorie de recomandări vizează modificări mai complexe, care necesită o mai mare experiență și argumente mai solide rezultate din activitatea instituției. Deocamdată, acest Raport nu face decât să enunțe datele problemei.

Prima dintre acestea se referă la posibilitatea intervenției avocatului poporului, alături de petiționar, în cadrul judecării excepției de neconstituționalitate a unor legi și ordonanțe de către Curtea Constituțională (art. 144 lit. c din Constituția României), situație în care ar trebui să fie citat. Această atribuție a avocatului poporului ar reproduce modelul ombudsman-ului polonez, contribuind în mod esențial la sporirea credibilității și a prestigiului unui adevărat "avocat" al poporului. De asemenea, ea nu ar intra în conflict cu prevederile constituționale care reglementează funcționarea Curții Constituționale, reliefând însă mai bine realizarea misiunii Avocatului Poporului, potrivit Titlului II, art. 55 – 57 din Constituția României.

Astfel, atât Codul de procedură penală (Titlul V din Partea Generală, după Capitolul I, prin art. 174¹), cât și Codul de procedură civilă (Cartea II, Titlul I, Capitolul III, prin art. 56¹) ar putea fi completate cu dispoziții care să consacre "**Intervenția Avocatului Poporului**", fie alături de inculpat, în cadrul judecării penale, fie alături de oricare dintre părțile unui proces civil, atunci când avocatul poporului apreciază că o atare intervenție se justifică pentru apărarea drepturilor și libertăților cetățenești, prin ridicarea excepției de neconstituționalitate.

A 6. O altă modificare privește posibilitatea înființării unor birouri teritoriale, într-un număr limitat (maximum 5-6, la nivel regional). Un prim argument provine din dificultățile legate de efectuarea unor verificări la fața locului, dat fiind numărul mare de solicitări în raport de posibilitățile materiale ale unei instituții cu sediul la București. Pe de altă parte, deși legea prevede condiția formulării în scris a cererilor adresate avocatului poporului, numeroși petiționari consideră că demersul lor ar avea mai multe șanse de reușită dacă se deplasează la sediul instituției, pentru a fi primiți în audiență. Pentru cei din provincie, aceste noi structuri ar însemna o mai mare apropiere de avocatul poporului. De altfel, lipsa reprezentării în teritoriu este percepută negativ nu numai de către petiționari, ci și de unele autorități publice. Reamintim aici punctul de vedere exprimat într-o scrisoare adresată Guvernului României de către prefectul județului Mureș, anume că "această instituție, în actuala structură organizatorică este nefuncțională, deoarece nu are reprezentare în teritoriu, situație care o face inaccesibilă *poporului*, deși prin însăși denumirea legiferată a fost astfel considerată."

Subliniem că realizarea anchetelor proprii ar fi mult ușurată, acolo unde legea dispune, prin art. 21 alin. (1), că avocatul poporului poate audia ori lua declarații de la conducătorii autorităților administrației publice și de la orice funcționar care poate da informații necesare soluționării cererii, ceea ce presupune deplasarea la fața locului.

De asemenea, considerăm că stabilirea sediului instituției în municipiul București nu intră în conflict cu ideea înființării unor birouri teritoriale.

În fine, un alt argument îl constituie disponibilitatea unor organizații internaționale (P.N.U.D.) de a suporta costurile unui proiect care să asigure dotarea unor asemenea birouri.

* * *

În ceea ce privește recomandările de îmbunătățire a legislației, desprinse din constatările efectuate în decursul activității, cele mai semnificative sunt:

B 1. În domeniul ocrotirii sănătății și al protecției persoanelor cu handicap:

- Modificarea art. 2 din O.U.G. nr. 170/7.11.1999 în sensul includerii persoanelor încadrate într-un grad de handicap în rândul celor (prevăzute în legi speciale) ce beneficiază în mod gratuit de acordarea asistenței medicale, medicamentelor și protezelor.
- **Modificarea art. 50 din Legea nr. 27/1994, republicată, în sensul scutirii sau reducerii impozitelor și taxelor locale pentru persoanele cu handicap.**
- Modificarea art. 6 din Legea nr. 145/1997 privind asigurările sociale de sănătate în sensul scutirii de plata contribuției a tuturor invalizilor, nu doar a invalizilor de război.
- Includerea tuturor facilităților acordate beneficiarilor de asigurări de sănătate într-un singur act normativ, care să prevadă lista medicamentelor compensate, lista bolilor pentru care se acordă medicamente gratuit (aceste două liste fiind cuprinse în Ordinul nr. 328/1999 și Ordinul nr. 190/1999 ale ministrului sănătății), precum și categoriile de persoane care beneficiază gratuit de asistență medicală, medicamente și proteze.
- Adoptarea unui act normativ privind executarea creanțelor la fondul de asigurări sociale de sănătate, cu o procedură mai rapidă și simplificată de recuperare a sumelor restante.
- Protejarea disponibilităților fondului de asigurări sociale de sănătate, prin includerea dobânzii aferente, practicate pe piața bancară, în categoria surselor de alimentare a fondului.

B 2. În domeniul protecției drepturilor copilului:

În general, legislația referitoare la drepturile copilului trebuie reconsiderată în sensul corelării diferitelor texte de lege, pe de o parte, și al armonizării cu prevederile Convenției internaționale a drepturilor copilului, pe de altă parte.

Până în prezent nici una din autoritățile administrației publice nu și-a asumat efectiv rolul de coordonator al reformei cadrului instituțional.

În pofida recente înființări a Agenției Naționale pentru Protecția Drepturilor Copilului, se mențin competiția și paralelismul între diferite instituții. De aceea, avansăm următorul set de recomandări:

- Modificarea Legii nr. 61/1993 privind alocația de stat pentru copii, în sensul corelării cu prevederile O.U.G. nr. 26/1997 și ale Legii învățământului nr. 84/1995 în vederea eliminării discriminării, privind plata alocației de stat, între copiii care frecventează învățământul public sau particular și cei ocrotiți de organisme private autorizate.

Astfel, art. 4 ar trebui completat cu un nou alineat care să stipuleze că "alocația de stat se plătește și organismului privat autorizat căruia copilul i-a fost dat în plasament familial sau încredințat spre creștere și educare, în condițiile legii".

Art. 10 ar trebui completat prin introducerea unui nou alineat care să prevadă că "plata alocației de stat pentru copii în vârstă de peste 7 ani se face prin unitățile școlare publice sau particulare autorizate în condițiile legii".

- Modificarea O.U.G. nr. 25/1997 cu privire la regimul juridic al adopției, întrucât O.U.G. nr. 25/1997, aprobată prin Legea nr. 87/1998, este lacunară și imprecisă în privința adopției internaționale.

În concordanță cu Convenția de la Haga (1993) și Convenția ONU a drepturilor copilului (1991) trebuie definită noțiunea de "adopție internațională" și să se prevadă în mod expres caracterul subsidiar al acesteia.

De asemenea, este necesară o prevedere expresă potrivit căreia "adopția internațională reprezintă o alternativă de protecție a copilului aflat în dificultate, când plasamentul familial sau încredințarea copilului în țară nu se pot realiza".

- Modificarea O.U.G. nr. 26/1997 privind protecția copilului aflat în dificultate, în sensul eliminării discriminării privind plata alocației de plasament, între copiii aflați în dificultate și cei încredințați (sau în plasament) spre creștere și educare ca urmare a luării unei măsuri de protecție pe cale administrativă (inclusiv tutelă) sau pe cale judecătorească.

Astfel, este necesară completarea art. 20 alin. (2) în sensul "că alocația se plătește persoanei, reprezentantului familiei desemnat de comisie sau de către instanța judecătorească, ori organismului privat autorizat, căroră le-a fost încredințat sau dat în plasament copilul".

Alin. (7) al aceluiași articol ar trebui reformulat, după cum urmează: "După dobândirea capacității depline de exercițiu, copilul devine titularul dreptului la alocația prevăzută la alin.(1) dacă își continuă studiile în instituții publice sau particulare autorizate, până la absolvirea acestora dar fără a depăși vârsta de 26 de ani".

De asemenea, se impune necesitatea reglementării specifice a măsurilor educative aplicabile minorilor care săvârșesc fapte penale, dar care nu răspund penal, întrucât art. 23-30 din O.U.G. nr. 26/1997, republicată (aprobată prin Legea nr. 108/1998) au fost declarate neconstituționale încă din luna martie 1999.

Este necesară introducerea unor prestații familiale specifice pentru familiile sărace cu copii pentru a preveni plasamentul copilului (instituțional și familial), precum și a abandonului.

La fel de necesară este reglementarea statutului asistentului maternal și a drepturilor copilului aflat în plasament la acesta (alocație de hrană, rechizite, echipament).

În fine, este de dorit introducerea unor standarde minime de hrană, echipament și de personal, finanțate de la bugetul de stat, egale pentru toți copiii aflați în plasament instituțional și familial.

- Modificarea O.U.G. nr. 102/1999 privind protecția specială și încadrarea în muncă a persoanelor cu handicap, în sensul introducerii facilităților de transport de care să beneficieze copiii cu handicap și familiile lor, precum și a facilităților referitoare la serviciile de telefonie.

B 3. Codul familiei

- Introducerea **medierii** ca metodă extrajudiciară de rezolvare a litigiilor familiale, precum și a unui **avocat al copilului** care să-l reprezinte atunci când există un conflict de interese între acesta și părinții săi sau între copil și reprezentantul său legal.

- Deplasarea atribuțiilor de autoritate tutelară către o autoritate judiciară specială pentru a evita limitarea exercitării drepturilor persoanelor prin decizii administrative.
- Reglementarea adopției și a declarării judecătorești a abandonului să fie incluse în Codul familiei.
- Reconsiderarea tutelei în sensul de măsură privilegiată de protecție a copilului lipsit de ocrotirea părinților.
- Reglementarea obligației numirii unui tutore pentru copilul declarat abandonat prin hotărâre judecătorească.
- Plata alocației de încredințare care se acordă în cazul plasamentului sau încredințării copilului la o persoană sau familie să fie acordată și copilului ocrotit prin tutelă.

B 4. În domeniul asistenței sociale

Practic, Legea nr. 67/1995 privind ajutorul social nu se mai aplică, întrucât a fost esențial modificată prin H.G. nr. 125/1996.

- Modificarea Legii nr. 67/1995 ar trebui să se facă, în primul rând, prin precizarea surselor de finanțare. De la bugetul de stat nu s-au mai alocat fonduri cu această destinație (art. 21), iar taxa de trecere a frontierei instituită prin art. 23 a avut o aplicare limitată în timp (un an).

Completarea fondurilor destinate plății ajutorului social de la Fondul național de solidaritate constituit prin O.U.G. nr. 118/1999 nu rezolvă problema finanțării ajutorului social și nici nu elimină confuziile create prin H.G. nr. 125/1996.

Ar fi mai utilă reglementarea ajutorului social ca **venit minim garantat**, pe baza unor criterii și condiții restrictive stabilite prin lege pentru a evita tratamentul discriminatoriu, marginalizarea sau chiar excluderea socială a celor care sunt în mare dificultate.

B 5. Codul de procedură penală

- Stabilirea unor termene înăuntrul cărora să se finalizeze cercetările penale, înainte de a interveni prescripția.
- Modificarea art. 224 în sensul stabilirii activităților ce se pot desfășura în cadrul actelor premergătoare urmăririi penale.

B 6. În domeniul regimului executării pedepselor

- Introducerea serviciilor de probațiune, ca instituții specializate în sprijinirea și consilierea persoanelor care execută pedeapsa închisorii, dar și a celor liberate condiționat.
- Modificarea Legii nr. 23/1969 privind executarea pedepselor.

B 7. În domeniul sancționării contravențiilor

- Modificarea art. 36 din Legea nr. 32/1968, cu modificările ulterioare, în sensul ca plângerea să fie depusă direct la judecătoria competentă teritorial, eliminându-se veriga intermediară a ierarhiei agentului constatator.

B 8. În domeniul protecției drepturilor consumatorului

- Reanalizarea Ordinului nr. 122/1998 al ministrului comunicațiilor, pentru aprobarea condițiilor generale de furnizare a serviciului telefonic.

ANEXA 2

**SITUAȚIA FINANCIAR-CONTABILĂ A INSTITUȚIEI AVOCATUL POPORULUI
1999**

– mii lei –

DENUMIREA CHELTUIELILOR	BUGET DEFINITIV	REALIZAT
A. CHELTUIELI DE PERSONAL⁸ (1-5)	5.340.500	5.058.488
1) – Salarii:	3.541.070	3.484.220
- personal de conducere;		538.902
- personal de specialitate;		1.949.571
- personal administrativ;		986.547
- colaboratori externi.		9200
2) – C.A.S.	991.420	947.845
3) – Șomaj	176.755	174.106
4) – Deplasări (4.1. + 4.2.):	383.400	211.127
4.1. – în țară;	34.400	29.839
4.2. – în străinătate	349.000	181.288
5) – Asig. sociale de sănătate;	247.855	241.190
B. CHELTUIELI MATERIALE ȘI SERVICII (1-7)	914.125	893.743
1) – Cheltuieli pentru întreținere-gospodărie;	598.000	596.517
2) – Materiale și prestări servicii cu caracter funcțional;	95.000	94.906
3) – Obiecte de inventar de mică valoare sau scurtă durată;	45.825	36.696
4) – Reparații curente;	54.700	52.444
5) – Reparații capitale;	—	—
6) – Alte cheltuieli;	76.600	76.533
7) – Cărți și publicații.	44.000	36.647
C. TRANSFERURI	21.000	20.393

⁸ Personalul de specialitate al instituției Avocatul Poporului, inclusiv cel de conducere, cuprinde 42 de juriști.

D. CHELTUIELI DE CAPITAL	607.550	603.664
– Calculatoare (10 buc.)	150.021	150.021
– Imprimantă	24.239	22.470
– Server de rețea	148.000	147.792
– Scanner	25.000	24.335
– Hub-uri rețea (2 buc.)	20.000	19.242
– Licențe software (30 buc.)	114.235	114.235
– Agenda Legislativă pe rețea	6.351	6.351
– Modem	8.000	8.000
– Copiatoare (3 buc.)	63.711	63.711
– Mobilier (scaune, fișete)	41.000	40.518
– Carte de onoare	2.200	2.196
– Plăci alamă cu titulatura instituției(2 buc)	4.768	4.768
– Comision deschidere finanțare BCR	25	25
TOTAL CHELTUIELI (A + B + C +D)	6.883.175	6.576.288
CHELTUIELI CURENTE (A + B + C)	6.275.625	5.972.624
din care		
A = CHELTUIELI DE PERSONAL (1-5)	5.340.500	5.058.488

